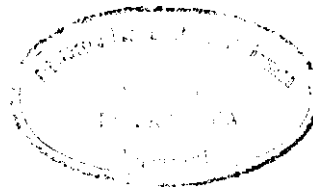


# ST. O. IOSIF

O P E R E

II

*Edificiile, îngrijii d,  
comentarii și variante,  
bibliografie de  
I O N R O M A N*



S C R I I T O R I R O M A N I

E D I T U R A M I N E R V A

București, 1971

## NOTĂ ASUPRA VOLUMULUI AL II-LEA

Acest al doilea volum din ediția *Opere* de St. O. Iosif cuprinde toate tălmăcirile de poezii lirice și epice, precum și versiunile roma" nești a două piese de teatru: *Dragoste cu toane* de Johann Wolfgang von Goethe și *Cidul* de Fierre Gorneille. Grupind astfel materialul, am dat curs atît dorinței de a realiza o anume unitate a cuprinsului, cît și, mai ales, obligației de a echilibra dimensiunile celor patru volume ale ediției.

Criteriile generale urmate în stabilirea textelor de bază, în transcrierea acestora și înregistrarea variantelor, sînt cele enunțate în *Lămuririle asupra ediției*, date la începutul volumului I.

Pentru majoritatea traducerilor de poezii lirice și epice, textul de bază ni l-a oferit culegerea *Tălmăciri*, București, Editura „Minerva”, 1909. Traducerile ulterioare acestei culegeri, sau cele anterioare, pe care poetul nu le-a inclus în culegere, au fost transcrise din următoarele volume:

Alexandru Petofi, *Poezii alese*, Craiova, Biblioteca de popularizare pentru literatură, știință, artă, nr. 32, Institutul de editură Ralian și Ignat Samitca, 1897;

*Romanțe și cîntece de Heine*, București, Editura Librăriei H. Steinberg, 1901;

Alexandru Petofi, *Apostolul și alte poezii*, ediția a doua revăzută, București, Biblioteca pentru toți, nr. 99, Editura Librăriei Leon Alcalay, 1908.

Pentru traducerile rămase în periodice, am recurs la ultima versiune dată la tipar de poet.

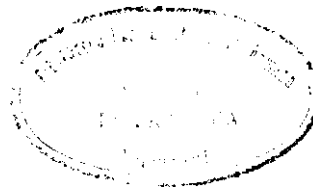
În ceea ce privește tălmăcirea pastoraliei *Dragoste cu toane* de Goethe, am avut de ales între volumașul apărut în 1907 în editura

# ST. O. IOSIF

O P E R E

II

*Edific* *îngrijită,*  
*comentarii* *și variante,*  
*bibliografie* *de*  
I O N R O M A N



S C R I I T O R I R O M A N I

E D I T U R A M I N E R V A

București, 1971

Societății pentru crearea unui fond de teatru român, Biblioteca teatrală, nr. 11, și ediția din Biblioteca pentru toți, nr. 884, scoasă de Editura Librăriei Leon Alcalay. Această a doua ediție nu este datată, dar presupunem că va fi apărut nu mult după moartea poetului (la începutul anului 1914 apar numerele 891—892 din sus-amintita Bibliotecă pentru toți). Am luat-o totuși ca tețt de bază, deoarece cuprinde modificări ce dovedesc că nu e o simplă retipărire, ci un text revăzut de traducător.

În sfârșit, tragedia lui Corneille a fost transcrisă după unica ediție antumă: Corneille, *Cidul*, Traducere în formă originală de St. O. Iosif, București, Editura Librăriei Leon Alcalay, Biblioteca pentru toți, nr. 665 [1911].

Traducerile de poezii lirice și epice, pe care Iosif le-a publicat în volume, au fost grupate de noi — cum a făcut și poetul în *Tălmăcirii* — pe autori. Succesiunea poeziilor este alfabetică, iar aceea a poeziilor, în cadrul fiecărui capitol, cronologică. (E vorba, firește» de cronologia apariției traducerilor.) O excepție: poemul *Apostolul* a fost paginat la finele părții rezervate lui Petofi, și nu la locul indicat de prima apariție a traducerii, ca în cazul celorlalte tălmăcirii. Traducerile de cîntece populare urmează după încheierea seriei de poezii semnate.

În partea din volumul de față dedicată tălmăcirilor de poezii apărute numai în periodice, ne-am reîntors la criteriul general cronologic aplicat în cazul poeziilor originale ale lui Iosif. Ni s-a părut util să procedăm astfel, pentru a reconstitui evoluția interesului arătat de traducător diverșilor poeți străini și, totodată, pentru a îngădui urmărirea mai clară a progresului artei lui de tălmăcitor.

Confruntarea tuturor traducerilor cu originalele ar fi fost, în ediția noastră, o operație imposibil de realizat. Cele cîteva confruntări pe care le facem în cadrul *Comentariilor* sînt edificatoare pentru măiestria traducătorului și pentru atitudinea sa generală față de modele.

În ansamblul său, capitolul de *Comentarii și variante* justifică o dată în plus includerea traducerilor într-o ediție a *Operei* lui St. O. Iosif. Variantele ne introduc în atelierul poetului nostru, iar comentariile reconstituie momente din munca lui literară și din istoria receptării la noi a unor capodopere din poezia universală.

*L u c i e n     B a z i n*

U N   I M N   F R A N C E Z   L U I   E M I N E S C U

Cunosc povestea tristă și scurt-a vieții tale,  
Și scîrba ta născută din vanele plăceri,  
Și lumea ta de visuri, dorințe și dureri...  
Năluca urmărită de tine-n veci pe cale.

**5**    Și am citit o parte din opera-ți măiastră;  
Subt biciul suferinței umane țe zăresc,  
Trist implorînd în graiul tău dulce românesc  
Pe Amor, pe tiranul divin din lumea noastră-

Dar mai presus citit-am poemul tău romantic,  
**10**   Bogat în idealuri și falnice avînturi  
Ce-o să-ți rodească neamul, vrăjit de-acele cînturi,  
In care se trezește al Romei geniu antic.

Și mi-am adus aminte atunci că-n voi. renaște  
Același sînge nobil al rasei vechi latine,  
**15**   Și-n ciuda depărtării, m-apropie de tine...  
Și m-a cuprins mîndria că te-am putut cunoaște!

- De-atunci și munca-ți sfântă cu dragoste-o aleg.  
Ci, de n-am fi vlăstare aceleiași tulpine,  
Te-aș fi-nțeleș eu totuși, citindu-te pe tine:
- 20** Poeții mari sînt domnii pămîntului întregi

Așa toți cei ce-odată simțit-au cu putere  
Delirul deznădejdiei, cel plin de-amar și jale.  
Vor plînge la accentul sublim al lirei tale,  
Imens răsunătoare cînd geme de durere...

- 25** Durerea e obștească: ucide-al ei sărut...  
Tu însuți, Eminescu, o cunoșteai din fașe:  
Inlanțuindu-ți gttul cu brațele — ucigașe,  
Te-a strîns așa de tare, că lira ți-a tăcut...

- S-a stins a ta gîndire în. noaptea blestemată,  
**30** Pln'ce să treci în raiul etern scăldat în rază...  
Dar opera-ți rămîne, și duhul tău veghează.  
Asupra țării tale în doliu-nvesmîntată.

- În negrele amurguri, cînd ne-nftoar-un vaier  
Ca dintr-o altă lume al pasărei nocturne,  
**35** Cînd strop cu strop, în taină, din nevăzute urne  
Necunoscute lacrimi alunecă prin aer,

- În tristele amurguri ce-mbrac-a noastre frunți  
Cu negură de visuri, cînd singur îți arăți  
Al lunei disc de aur vrăjind singurătăți,  
**40** Cînd raza ei coboară peste cimpîi și munți,

în ceasurile-acele de teamă nențeleasă,  
Cînd mările respiră o dulce adiere,  
Atunci plutești, poete, scăpat de-orice durere,  
Și țara ta ți-o legeni cu drag, ca pe mireasă...

- 45** Poete, stai de streaajă! Spre culmile mării  
Insuflă-i, ca să lupte, a geniului scînteie,.  
Copil al României, o, bard menit să steie  
Alături de stăpînii slăviți ai Nemuririi!

· în *Tălmăciri*, greșeală de tipar: *genului*.

LENORE  
— Baladă —

Din somn Lenore-n zori de zi  
Tresare tulburată:  
— O, Wilhelm, m-ai uitat? Ești mort?  
Veni-vei tu odată?...  
Iubitul ei lupta sub steag  
în văile boeme  
Și nu-i scrisese nici un șir  
De-atât amar de vreme.

Țarina și viteazul crai,  
**10** Sătui de jaf și pară,  
Au pus războiului sfârșit  
Și pace încheiară.  
Și cling și clang! oști după oști,  
Cu flori împodobite,  
**15** în zvon de tobe se-ntorceau  
La vetrele iubite.

Era un glas și-un forfot viu  
Din plaiuri pînă-n vale:  
Bătrîni și tineri, cu alai,  
**20** Le alergau în cale,  
Și bucuria strălucea  
în ochii tuturor;  
Pe Wilhelm însă în zadar  
tl căuta Lenora...

**25** Ea alerga în sus și-n jos  
Prin gloata de oștire:  
Nici unul, vai! din cîți veneau  
N-aveau de Wilhelm știre.  
Iar cînd, pe rînd, trecură toți,  
**30** Durerea o înfrînse:  
Țipînd, se tăvăli pe jos,  
Și plînse, plînse, plînse...

Bătrîna o găsește-n drum,  
O scutură, o cheamă:  
**35** — Ah! mamă, Wilhelm este mort!  
E mort, de bună samă!  
Să piară lumea! piară tot!  
Ar fi cu mult mai bine,  
Nedrept și crud e Dumnezeu,  
**40** Amar, amar de mine!...

— Copilă, vino-ți în simțiri!  
Fă-ți cruce și te roagă;  
Ce face bunul Dumnezeu  
E drept și bine, dragă!  
**45** — Ah, mamă, Dumnezeu e-n cer,  
Și cerul e departe...  
Ce bine, vai, mi-a dat în schimb  
Pe rugile-mi deșarte?

— Copila mea, odorul meu !  
**50** Ascultă, fii cuminte!  
Nu supăra pe Dumnezeu  
Cu astfel de cuvinte!  
— Ah, mamă, mamă, e-n zadar,  
Și toate sînt pierdute!  
**15** Nici Dumnezeu, nici iadul chiar  
Nu poate să-mi ajutel

— Dar, fată, dacă ți-a uitat  
Necredinciosul mire,  
Și poate el cu alta azi  
«0 Trăiește-n fericire?  
La dlnsul nu te mai gîndi  
Și-1 vei uita cu anii,  
Cînd el răsplata-și va găsi  
In ghearele Satanii!

65 — Ah, mamă, ceea ce-am pierdut,  
Pierdut rămlne, mamă!  
La ce, la ce m-am mai născut?  
O, moarte, vino, ia-mă!  
Mîini! In zadar vă frămîntați;  
70 Ochi! în zadar mai plîngeți.  
Ah, viața mea! Lumina mea!  
Apuneți și vă stingeți!

— O, Doamne, nu te îndura  
De vorbele-i nebune!  
^5 In deznădejdea-i fără frîu,  
Nu știe, vai, ce spune!  
Ascultă, fată, sfatul meu!  
Te du la mînăstire;  
Mireasa fără de noroc  
£0 [n cer găsește mire!

— Ah, mamă, ce mi-e cer și rai!  
Ah, mamă, ce mi-e raiul?  
Cu el, cu el e raiu-ntreg,  
Și fără Wilhelm, iadul!  
35 Nici nu mai vreau să cred nimic,  
Nimic din cîte-mi spuneți!  
Ah, viața mea! Lumina mea!  
Stîngeți-vă și-apuneți!...

Așa se zbuciumă mereu  
90 Și țipă, și blestemă,  
Răbdarea Domnului cercînd  
Cu vorbe fără teamă.  
Și pînă-n ceas tîrziu de-amurg  
Plîng negrii ochi într-una,  
95 Cînd stelele pe cer lucesc  
Și-ncet s-arată luna...

Auzi... deodată, trap-trap-trap,  
Copite bat afară,  
Un călăreț s-oprește-n drum  
100 Și urcă-ncet pe scară...  
Lin sună micul clopoțel —  
Cling-cling-cling, fără veste...  
Și de la ușă, lin de tot,  
Vin șoaptele aceste:

105 — Veghează încă, draga mea?  
Lumina nu e stinsă?  
Ce face porumbița mea?  
E veselă, sau plînsă?  
— Ah, Wilhelm, tu!... Așa tîrziu?...  
110 Vai, ce dureri cumplite!  
De plîns mi-e sufletul pustiu...  
De unde vii, iubite?

— Noi noaptea doar plecăm la drum,  
Cînd zările-s senine.  
115 Și tocmai din Boemia viu,  
Ca să te iau cu mine!  
— Ah, Wilhelm, intră-n casă-ntîi,  
Vreau să-ți aud cuvîntul.  
Vreau să te strîng la sînul meu...  
120 Cum geme-afară vîntuH



— Hei, geamă vîntul cît o vrea,  
 Iubita mea, nu-mi pasă!  
 Fugarul sforăie grăbit,  
 Nu-i chip de stat în casă!  
**125** încinge-te de drum curînd:  
 Te-oi duce-n goană cruntă,  
 Și jur că noaptea asta chiar  
 Dormim în pat de nuntă!

— Ah, dar porni-vom chiar de-acum?  
**130** Afară-i noapte rece.  
 Ascultă!... clopotul din turn  
 Vesteste unsprezece!  
 — E luna sus... Noi și cei morți  
 Ne ducem iute foarte!  
**135** Ga vîntul ori ca gîndul vrei  
 Fugarul să ne poarte?...

— Dar unde-i locul cel faimos  
 Și patul nunții cum e?  
 — Departe... strimt, întunecos  
**140** Și neștiut de lume!...  
 •— Vom încăpea noi? — Negreșit!  
 Fii gata dar în grabă;  
 Deschis e balul; după noi  
 Nuntașii toți întreabă...

**145** Copila se găti; pe roib  
 S-avîntă cu grăbire,  
 Cu brațu-i gingaș încingînd  
 Pe mult doritul mire.  
 Și hop, hop, hop, fugind cu ei,  
**150** Fugarul saltă sprinten,  
 Copitele țîsnesc scintei,  
 Și ies văpăi din pinten.

La dreapta și la stîngă lor,  
 Pe drumul nins de lună,  
**155** Cum zboară dealuri, văi, cîmpii!  
 Greu podurile sună!  
 — TJrra!... E luna sus... Urra!  
 Ce repede merg morții!  
 Te temi, iubita mea, de morți?  
**160** — A h , nu... dar lasă morții!

Hei, unde merge-acel norod,  
 Și corbii, ce s-adună?  
 Ce-nsamnă ciocli, popi, prohod  
 Și clopotul ce sună?  
**165** Cîntări și bocete-n convoi  
 S-asamăn laolaltă  
 Cu jalnicul orăcăit  
 Al boului-de-baltă.

— Pe mort lăsați-mi-**1** în drum,  
**170** Neîngropat să steie,  
 Veniți la cununia mea  
 Cu tînăra femeie!  
 Aici, țîrcovnic și gropar,  
 Cu cioclii dimpreună!  
**175** Tu, dascăl, mormăie un psalm,  
 Tu, popă, ne cunună!

Dispare carul mortuar...  
 Cîntările-amuțiră:  
 Pe urma roibului fugar  
**180** Convoiul lung se-nșiră.  
 Și hop, hop, hop, zburînd cu ei,  
 Fugarul saltă sprinten,  
 Copitele țîsnesc scînteii  
 Și ies văpăi din pinten.

**185** La dreapta și la stîngă lor,  
 Cîmpii, orașe, sate,  
 Și țări, și munți dispar în zbor,  
 De goană fulgerate.  
 – Urra!... E luna sus!... Urra!  
**190** Ce repede merg morții!  
 Iubita mea, te temi de morți?  
 – Ah, Iasă-n pace morții!...

– Te uită! sus, pe eșafod,  
 Stafii și draci s-adună,  
**195** Și cîntă, și se invîrtesc  
 în razele de lună!  
 Aici, strigoi! Aici, scripcari!  
 Veniți să-nțindem hora:  
 Eu noaptea asta mă cunun  
**200** Cu mîndra mea Lenoral

Și toți strigoi – fiș, fiș, fiș –  
 Aleargă pe-apucate,  
 Zburînd pe sus ca-ntr-un vârtej  
 Un roi de foi uscate.  
**205** Și hop, hop, hop, fugind cu ei,  
 Fugarul saltă sprinten,  
 Copitele țîșnesc scînteii  
 Și ies văpăi din pinten.

Cum zboară toate-n depărtări!  
**210** Apar, dispar într-una!  
 Orașe, sate, țări și mări,  
 Și stelele, și luna!  
 – Urral... E luna sus... Urra!...  
 Ce repede merg morții!  
**215** Te temi, iubita mea, de morți?  
 – Vai... las' să doarmă morții!..

– Roib! roib! cucoșii cîntă-n sat...  
 Miroase-a dimineață...  
 Roib! roib! zăresc la răsărit  
**220** O geană de roșată...  
 Mireasa mea, cred c-am ajuns!  
 Sîntem în dreptul porții,  
 Și patul nunții ni-e gătit...  
 Ce repede merg morții!

**225** Convoi, și roib, și cavalier  
 Străfulgera în treacăt:  
 Lovit cu o vergea de fier,  
 Se frînge vechiul lacăt;  
 Aripele bătrînei porți  
**230** S-aruncă la o parte,  
 Și printre cruci, prin cimitir,  
 Ei zboară mai departe...

Hu!... cavalerul s-a oprit!  
 Minune blestemată!  
**235** Mantaua-i se destramă-n vînt,  
 Bucată cu bucată;  
 O hîrcă goală-n loc de cap  
 Rînjește feroasă,  
 Și trupul, în schelet schimbat,  
**240** Pe umăr poartă coasă...

Tresaltă roibul viforos,  
 Nechează cu putere,  
 Pe nări și gură varsă foc,  
 – Și sforăie, și... piere!  
**245** Pămînt și ceruri gem amar  
 În ceas de grea minie...  
 Lenora se frămîntă greu,  
 Cuprinsă de-agonie.

Acum se strîng în cimitir  
250 Stafiile la lună,  
Și-o horă deșuchetă-ntind  
Și cîntă împreună:  
— Răbdare! Chinul pămîntesc  
Se mîntuie cu somnul;  
255 De bietul suflet rătăcit  
Indure-mi-se Domnul!

*B u r n s*

### ÎN CIUDĂ!

Se vede sărman, ocolit cu dispreț,  
Și fruntea și-o-nclină — în ciudă?  
Dar noi ne mîndrim și-o-nălțăm mai măreț,  
Și-aceasta doar numai în ciudă!  
5 în ciudă și numai în ciudă,  
în ciuda atîtor mizerii ce sînt,  
Nimic nu e rangul decît un cuvînt,  
Și omul e aur — în ciudă!

Cu pîne și sare, cu coji de mălai!  
10 Trăim anevoie — în ciudă!  
Nebuni și mișei se răsfată ca-n rai,  
Dar om este omul — în ciudă!  
în ciudă și numai în ciudă,  
În ciuda averii și-a tuturor chiar,  
15 Tot omul cel vrednic e mărgăritar,  
Oricît de sărac e — în ciudă!

Vedeți voi pe-acela, el cică-i boier,  
Și țănoș ce umblă — în ciudă!  
Asculțe-1 toți proștii și-nalțe-1 la cer,  
El tot e-un netrebnic — în ciudă!  
în ciudă și numai în ciudă,  
în ciuda podoabei ce-o poartă la piept,  
Un om fără zgardă, un om înțelept  
Se uită și rîde — în ciudă!

Un rege îl poate-nădăruia din prisos  
Cu nume și-onoruri — în ciudă!  
Dar vrednic să facă din om ticălos  
Nu poate nici dînsul — în ciudă!  
În ciudă și numai în ciudă!  
Oricît e de sus și oricît de semeț,  
Nimic nu-i mai sfînt și nimic mai de preț  
Ca mîntea și cîntea — în ciudă!

De-aceia rugăți-vă Domnului sfînt,  
Să lupte tot omul — în ciudă!  
Ca mîntea și cîntea să aibă cuvînt  
Pe lumea aceasta — în ciudă!  
în ciudă și numai în ciudă,  
Veni-va ea vremea înscrisă pe steag,  
Cînd om către om să-și întindă cu drag  
O mîna de frate — în ciudă!

*G i o s u e   Carducci*

#### CĂTRE COPACI

Umbrești culmi repezi, largi singurătăți,  
Dar nu-mi ești drag, întunecat stejar:  
Cu ramuri verzi tu-mpodobeai barbari,  
Pustietori de tronuri și cetăți.

5 Tu, laur sterp, și mai prejos îmi pari:  
Tu minți, oricît de falnic verde-arăți  
Pe cîmpul veșted, sau cînd, alte **dați**,  
Luceai pe frunți pleșuve de chesari.

10 Mi-ești dragă, viță, tu ce crești bogată  
Din lut pietros, ca să-mi îmbii paharul  
Uitării înțelepte-n vremuri grele.

Mai scump mi-e bradul: el va-nchide-odată  
În patru scînduri, neted, tot amarul  
Și zbuciumul, și visurile mele.

DIN ITALIENEȘTE

S-a stins virtutea-n a Italiei țară,  
Ce-a fost regina lumii în vechime.  
De muzele Castaliei azi nime  
Nu poartă grijă; toți le delăsără-

A laurului verde frunză rară  
E plngărită într-un veac de crime  
Și lăcomie; iar din adâncime  
Desfriul scoate fruntea dîrz afară.

De ne-au lăsat străbunii-n zile bune  
Frumosul stil al versului și-al prozei,  
Nu-mi pare-a fi aceasta vreo minune...

Ci vin'să plîngem zilele de față,  
Modernul gust ce-și are azi rapsozii  
Și decadența-n care se răsfață.

IDILA

Stă supt teiul 'nalt Fecioara sfînt  
Și-alintîndu-și copilașul, cîntă.

Soțul ei, moșneagul cel cuminte,  
Doarme fără grijă înainte.

**5** Patru îngeri stau și strajă țin  
Pe un ram, și cîntă-ncet și lin.

Imnul lor se-nalță-n sfînta pace  
Și-ascultînd, privighetoarea tace.

**10** Peste codru luna-ntreagă crește  
Și de sus din cer cu drag privește

Pe pleoape-i cade albă floare  
Și din somn Fecioara lin tresare.

Și abia acum, la miez de noapte,  
Își alintă pruncul iar în șoapte,

Pe cînd ochii-i mari, fără să știe,  
Cată duși în bruma argintie.

Cintecul de sus abia-l ascultă  
Sufletu-i apasă jale multă.

Lacrima, pe mîna ei picata,  
Arde-n lună ca o nestimată.

#### RUGĂ

Flăraînd mă lasă, Doamne, și mă ceartă  
Din cînd în cînd, cu voia ta cea dreaptă  
Dușmani trimite-mi dintre cari nu iartă:  
Puterile în luptă se deșteaptă.

- 5** Dă-mi pas ușor la joc, și încă una:  
Avînt în zări de aur minții mele,  
Și să-mi anini cununa,  
Cununa-ntreagă cît mai sus în stele.

**25** Si valuri vesel zgomotînd la vale  
jucau în toate albiile de nuri,  
Si mii de pasări ciripeau pe ramuri,  
Si mii de inimi tresătau în piepturi  
M-am deşteptat din vis — şi era mai

## DEŞTEPTARE

- în vis văzui un prunc, un palid prunc,  
Gu trupul delicat, şi alb, şi rece,  
învăluit în giulgiu alb — dormea.  
Părea cioplit din marmur fără viaţă,  
**5** Pe-obrajii albi n-avea un pic de sînge.  
„Sărmane prunc, tu vei dormi în veci”,  
Mi-ai zis, visînd, şi nu ştiu ce visam.
- Privii din nou la el şi auzii  
Acuma un suspin adînc ieşind  
**10** Din pieptul său frumos, — adînc suspin!  
Şi fragezi trandafiri îi înfloreau  
Acum obrajii, buzele-i mişcară.  
Rîdea prin somn şi eu-mi ziceam în mine:  
„Zîmbeşte-aşa cel ce visează flori.”  
**15** Şi stam uitat, privind cum viaţa dulce  
Străbate-ncet fiinţa lui întreagă,  
Şi cum dormea de lin, nevinovatul,  
Cum fiecare răsuflare-a lui  
Părea o rugăciune.
- 20** Atunci deschise ochii amîndoi,  
Şi-un cer albastru se rasfrînse-n ei,  
înaltul cer aprins de soare vesel,  
De mîndra lui privire-mbujorat  
Ca de iubire, şi cerînd iubire.

Goethe

### IZBĂVIRE

Iubita mea m-a înșelat,  
Iubita mea m-a scos din minte:  
Pe țarm, la riu am alergat,  
Și riul alerga-nainte.

Priveam uitit, ca omul beat,  
Dar nu știam ce mă reține  
P-acî să cad în riul lat,  
Și lumea se-nvîrtea cu mine.

Aud pe cineva că țipă  
10 Și, tresărind, mă-ntorc în pripă,  
Era o voce uimitoare:  
— Ia sama! Gîrla vine mare!

Era o fată, vezi, drăguța!  
Și inima-mi bătea nebună.  
15 — Dar cum te cheamă? zic. — Tincuța  
— Tincuțo dragă, tu ești bună!

Ta **bu** ma lași să mor, — ți-e milă!  
M-ai mintuit în clipe grele;  
Dar **asta** nu-i de-ajuns, copilă:  
2» Fii deci norocul vieții mele!

Și m-am plîns ei; ea, blindă, mută,  
își pleacă ochii în pămînt.  
Eu o sărut, ea mă sărută...  
Și despre moarte — nici cuvînt!



## UCENICUL VRĂJITOR

Iar sa dus in tirg bătrlnul  
Maistru vraci, și-s eu stăpînul  
Hai, că pun eu azi Ia cale  
Toate duhurile salel  
Știu pe dinafară  
Farmecele lui,  
Și minuni, ca dînsul,  
Fac, fără să-i spui.

io Iute! Iute,  
Adă apă,  
Să înceapă  
Rotitoare  
Valuri-valuripe-ntrecute  
Să se verse-n scaldătoare!

15 Vino dar, mătură roasă!  
Ia-ți mantaua zdrențuroasă  
Slugă-ai fost, fii iară slugă  
Fă-mi pe voie dintr-o fugă  
Capătă-ți picioare,  
20 Sus răsără-ți cap.  
Du-te, poartă-mi, adă-mi  
Donițele-n trap!

25 Iutei Iute,  
Adă apă,  
Să înceapă  
Rotitoare  
Valuri-valuri pe-nțrecute  
Să se verse-n scaldătoare!

30 Iată-mi-1 fugind pe cale!  
Umple donițele-n vale,  
Ca un fulger mi se-ntoarnă,  
Un potop de valuri toarnă.  
Pleacă, vine iară!  
Colcăie-n bazin,  
35 Saltă, crește apa,  
A, dar este plin!

40 Ho! străine!  
Scalda-i plină:  
La hodină,  
Ca-nainte!  
Ah, pricep... amar de mine!  
Vorba mi-a pierit din minte!

Vorba, vai! ce cată spusă  
Ca să-1 facă iar ce fusă!  
45 Fuge, vai, și vine-n grabă!  
Mătură, de-ai fi de treabă!  
Tot mai mult aduce,  
Toarnă tot mereu,  
Vai, și mii de riuri  
50 Cad pe capul meu!

55 Șaga-i șagă,  
Nu-mi mai place!  
Stai, tu, drace!  
încă rîde?!  
Inima-n răcori mi-o bagă!  
Ce ochi crunți! Ce schime hîdel

O, dar ai ieșit din iaduri  
Ca să faci prin casă vaduri?  
Unde caut, pretutindeni,  
60 Parcă-i un puhoi cu grindenil  
Mătură netoată,  
Stai pe loc, îți spun!  
Băț, ce-ai fost odată,  
Nu mai fi nebuni

65 Nu ascultă? I  
Hai ție numai  
Căci acum  
Cu toporul  
Fără de zăbavă multă  
70 Am să-ți potolesc eu zorul

Iată-mi-1! Tîrlș s-arată!  
De m-arunc la tine-edată,  
Nici nu mîntui tot cuvîntul,  
Una fi-vei cu pămîntulî  
75 L-am crăpat în două!  
L-am lovit la mir!  
Pot s-aștept acum  
Și să mai respiri

Iată! Iată!  
80 Că învie  
Și-mi îmbie  
Doniți pline  
Doi acumă dintr-o dată  
Ajutor, puteri divine!

85 Și aleargă! Curg păraie  
Pretutindeni prin odaie!  
Ce privești avană!  
Vraciul!-Maistre, fă-ți pomană!

Duhurile tale,  
Doamne,-și fac de cap:  
Le-am chemat, și-acuma  
Nu mai pot să scapi

— Măturice!  
Stai cuminte  
Ca-nainte...  
Căci la vreme  
Doar bătrînul vraci aice,  
Duhuri, poate să vă cheme!

Novocoase-au fost acestea  
**20** Și-alte gingașe gingăanii.  
Căci împart cu muritorii  
Astăzi deopotrivă cea mai  
MindTă desfătare — *arta*.

## STROPII DE NECTAR

Cînd Minerva, ca s-arate  
Prețuirea pentru-alesu-i  
Prometeu, din cer i-aduse  
De nectar o cupă plină,  
Spre a-și ferici pe oameni  
Și spre-a le sădi în suflet  
Simțul artelor frumoase,

Sprintenă-și zori ea pasul,  
Nu cumva să prindă veste  
**40** Jupiter; și cupa de-aur  
Șovăi, și pe pămîntul  
Verde cîțiva stropi picară..

lute-albinele-i luară  
Urma, și sorbiră harnic;  
i& Fluturul s-află în treabă  
Ca și el un strop să fure;  
Chiar năsîlnicul păianjen  
Lunecă și supse strașnic.

DIN „FATJST”

PROLOG IN OER

*mnul. Puterile cerești, apoi Mefistofetes. Cei trei  
Arhangheli înaintează.*

**RAFAEL**

în armonia sferelor fraterne,  
își sună soarele străvechiul viers  
Și își urmează după legi eterne,  
Pe-același drum, detunătorul mers.  
Vederea lui dă îngerilor vlagă,  
Ci, nepătruns, tu, Doamne, le ramîi,  
10 Și-n veci mărețe-n strălucirea-ntreagă  
Sînt cele-nalte ca în ziua-ntîi.

**GABRIEL**

Și-n nențeles de grabnică rotire  
Aleargă mîndru glob terestru-n zbor,  
15 Se schimbă-n șir edenică lucire  
Cu noapte-adîncă, plină de fior.  
în largi șuvoaie se răscoală marea,  
Izbind în stînci, la temelia lor,  
Și etlnci și mări furate-s de viitoarea  
•2t Do-a pururea zorit-a sferelor.

**MIHAIL**

Și bat orcane fără de-ncetare,  
Din mări spre țărmuri, dinspre țărm spre mări,  
Și-alcătuiesc în oarba lor turbare  
25 O-nlănțuire de adinei urmări.  
Fulgerătoarea pustiire, iată,  
Deschide-n aer trăsnetului căi —  
Gi mersul lin al zilei tale, tată,  
îl preamăresc de-a pururi solii tăi.

3»

**TOȚI TREI**

Vederea ta dă îngerilor vlagă,  
Ci nepătruns de nimenea rămîi,  
Și-n veci mărețe-n strălucire-ntreagă  
Sînt ale tale ca în ziua-ntîi.

35

**MEFISTOFELES**

Fiindcă azi tu, Doamne, vii și vrei  
Să afli dacă toate merg cum se cuvine,,  
Și cum, de-altfel, eu-ți plac de obicei,  
Mă vezi în rîndul gloatei și pe mine.  
40 Mă vei ierta, nu pot grăi poetic,  
Chiar dacă-ntreagă ceata m-ar desfide;  
Să rîzi te-ar face tonul meu patetic,  
De nu ți-ai fi tăgăduit de mult a ride.  
Nu știu să-ndrug nimic de lumi și sori:  
45 Eu vad numai pe bieții muritori.  
Al lumii zeu pitic de-aceeași teapă îi  
Și tot așa bizar ca și în ziua-ntîi.  
Ar fi trăit mai bine poate-n schimb  
De nu-i dădeai din slava ta un nimb  
50 Ce-i zice minte, și din ea o armă-și face,  
Spre-a fi chiar mai prejos de dobitoace-  
L-aș semui, cu voia ta preanaltă,  
Cu greierele cel cu lungi picioare,  
Ce zboară-ntr-una și zburînd tot saltă  
55 Și-și zice-n iarbă veșnica-i cîntare.  
De-ar sta încalte-n iarbă! La tot pasul  
în orișice gunoi își bagă nasul.

**DOMNUL**

Ci oare n-ai nimica alt\* a-mi spune?  
«0 Ridici spre plră veşnic glasul tău?  
Nu afli pe pământ şi lucruri bune?

**MEFISTOFELBS**

Nu, Doamne! Stăm, ca şi-n trecut, perfect  
de rău

Sărmanii oameni îmi inspiră milă,  
«5 Şi chiar să-i pun la chin mi-e parcă silă.

**DOMNUL**

Cunoşti pe Faust?

**MEFISTOFELBS**

Filozoful?

**DOMNUL**

Sluga mea;

**MEFISTOFELBS**

Ciudată slugă, Doamne, pe-a mea lege!  
Nu-i pămîntească hrana ce-şi alege,  
75 în zări îl poartă un nestins nesaţiu;  
El sie însuşi cam nebun îşi pare:  
El cere cea mai mîndră stea din spaţiu,  
Iar pe pământ suprema desfătare,  
Şi nici o preajma, nici o depărtare  
80 Să-i potolească dorul nu-i în stare.

**DOMNUL**

Pe căi obscure dacă azi se pierde,  
Curînd îl voi aduce la lumină.  
XJn grădinar din micul mugur verde  
\*5 Ghiceşte flori şi roade ce-ar să vină.

**MEFISTOFELBS**

Pe ce ne prindem? Doamne, îl vei pierde!  
De-ai vrea doar să mă laşi, cum ştiu,  
Să-l dau pe brazdă eu cu binişorul.

**DOMNUL**

90

Ţi-1 dau în samă pînă este viu  
Şi cum îţi place ai răgaz să-l porţi.  
Greşeli e supus tot muritorul.

**MEFISTOFELBS**

95 îţi mulţumesc; că, drept vorbind, cu morţi  
Nu mi-a plăcut nicicînd să am a face.  
Obrazul rumen mult mai mult îmi place.  
Dar un cadavru-mi taie tot elanul:  
Păţesc ca şoarecele cu motanul.

**DOMNUL**

100

Aşa să fie dar! Ţi-ascult dorinţa i  
încearcă din izvod s-abaţi fiinţa  
Acestui duh şi du-1, de eşti în stare,  
Pe drumul de pierzare,  
105 Dar ruşinat vei recunoaşte  
Că omul bun de-un vag imbold se-ndreaptă,  
Ce-1 face a cunoaşte  
întotdeauna care-i calea dreaptă.

**MEFISTOFELBS**

110 Aşa-i, decît n-o ţine multă vreme.  
Eu de prinsoare n-am la ce mă teme-  
De mi-oi atinge ţinta, însă, ţin  
Ca să-mi îngădui un triumf deplin:  
Să muşte ţărna mult şi bine,  
115 Ca şarpele vestit, cu care-s neam-

**DOMNUL**

îţi las şi-ntr-asta voia ta întreagă.  
Pe de-alde tine-n veci minie n-am.  
Din duhurile toate care neagă,  
120 Acela hitru mi-este preferat.  
Curînd se lasă omul pe tîljală  
Şi ţihna-n toate şi-o doreşte-n grabă;  
Să-i dau un soţ ce-aleargă şi răscoală  
Şi care, drac fiind, neapărat

\* In *Tălmăciri*, prepoziţia *de* lipseşte.

- 125 Va trebui să Iacă bună treabă.  
Ci voi, copii aleși de providință,  
Vă bucurați de veșnica splendoare  
Și tot ce-ncearcă-n veci să ia ființă  
Și-n veci trăiește, să vă împresoare
- 130 Cu granițele mîndre-ale iubirii.  
Iar cele ce plutesc șovăitoare,  
Nelămurite-n lumea nălucirii,  
Turnați-le-n gândiri nepieritoarei

(Cerul se închide, Arhanghelii se risipesc.)

135

**MEFISTOFELES**  
(singur)

*H e i n e*

LORELEY

Eu nu știu ce poate să fie  
Că-mi sună mereu în urechi  
Cu veșnica-i melancolie  
Un basmu din zilele vechi.

Se-ntunecă fără de veste,  
Lin apele Rinului curg,  
Și cresc ale munților creste,  
Măreț strălucind în amurg.

- Pe stîncă un chip de femeie  
10 S-arată din negură blînd,  
Brățara-i de aur schinteie,  
Ea-și pieptenă părul cîntînd-

- Ea-și pieptenă părul și cîntă  
Un cîntec de vrajă al ei:  
15 Te farmecă și te-nspăimîntă  
Cîntarea frumoasei femei!

- Pescarul, nebun, se repede  
Cu luntrea lui mică și, dus,  
Nici valuri, nici stîncă nu vede,  
20 El caută numai în sus.

Vîltoarea-1 izbește de coasta  
fctfncoasă, și moare-necat:  
Loreley a făeuit-o aceasta  
< j u mersul ei fermecat.

## GRENADIRII

Din Rusia doi grenadiri se pornesc  
Voioși să-și revadă iar Franța.  
Dar cînd au intrat în hotarul nemțesc,  
Atunci își pierdură speranța.

**5** Atunci au aflat dureroasele știri  
Că gloria Franței sa stins:  
Infrînte, zdrobite sînt marile-oștiri,  
Și cezarul, cezarul e prinși

Atunci își plecară triști frunțile lor  
**10** Și plîneră cei doi tovarăși.  
Iar unul a zis: —Cumplit mă mai dor,  
Cumplit mă ard rănile iarăși!

A zis celălalt: — Un vis fuse tot,  
Și moartea mi-ar fi mult mai bine!  
**15** Am însă nevastă, copii, și nu pot  
Să mor, că-s pierduți fără mine!

— N-am zor de nevastă, n-am zor de copii,  
Un dor mai frumos m-a cuprins;  
Cerșască pe drumuri ori facă ce-or ști:  
**20** Cezarul, cezarul meu, prinși

Curînd, o, prietene, mort roi zăcea:  
Ascultă-mi un singur c«vînt!  
Cadavrul cu tine în Franța mi-1 ia,  
Mă-ngroapă-n al Franței pămînt 1

**15** Dar crucea onoarei mi-o prinde la piept,  
Aproape de inima-mi stinsă;  
Așază-mi și flinta la umărul drept  
Și spada la mijloc încinsă.

**30** Așa voi veghea în mormînt, ascultînd,  
O strajă ce pare că doarme...  
Ci-n vis auzi-voi iar tunul urlînd  
Și tropot și zîngăt de armei

**35** Cezarul meu trece-n al luptei avînt  
Pe groapă-mi, și-n spade ce scapăr,  
Atunc, marmat mă înalț din mormînt  
Cezarul, cezarul să-mi apăr!

AȘ PUNE CRUCE SĂRĂCIEI...

Aș pune cruce sărăciei mele  
De-aș fi un pictor meșter de icoane,  
Să zugrăvesc tablouri după toane,  
Împodobind biserici și castele.

Potop de daruri, aur și coroane,  
De-aș ști clavir, vioară, ca prin ele  
Să desfățez boierii-n cafenele,  
Ori să culeg aplauze-n saloane.

**10** Nu-mi va zîmbi norocul niciodată:  
Pe lume tu mi-ești singurul tezaur,  
Tu, artă fără pîine, poezie!

Și, ah! cînd alți petrec și se desfată,  
Cînd vinul spumegă-n pahare de aur,  
Eu însetez, ori beau —pe datorie...



## CA VISURILE.

Ca visurile-ntunecate  
Clădirile se-nșiruiesc,  
Și singur, învelit în manta-mi,  
Tăcut pe trotuar pășesc.

**5** Acuma-n turnul catedralei  
Se bate tainic miez de noapte...  
M-așteapt-acasă adorata  
Cu sărutări, vrăjite șoapte.

**10** Prietenoasă trece luna  
Călăuzindu-mi pas cu pas\*,  
Dar eu m-opresc în umbra porții,  
Strigîndu-i vesel: „Bunrămas”.

**15** Îți mulțumesc, amică veche,  
Că-mi luminași frumos pe drum;  
Treci mai departe, luminează  
Și celorlalți pribegi, de-acura.

**20** Iar de găsești pe vreun ibovnic  
Ce plinge, tu să nu mi-l lași;  
O, mingîie-l, precum pe mine  
De-atltea ori mă mîngliași...

## UN TÎNĂR IUBEȘTE.

Un tînăr iubește-o copilă;  
Copila pe altul l-ar vrea,  
Acesta iubește pe alta,  
Și chiar se cunună cu ea.

Copila atunci se mărită  
De ciudă cu-ntiiul venit  
Ce grabnic o-ntînvîpină-n cale;  
Iar tînărul umblă mîhnit.

Povestea e veche, și totuși  
Rămîne de-a pururea nouă;  
Și-aceluia cui î se-ntîmpJă  
li sfîșie inima-n două.

Cu flinta la soare se joacă  
Și-i fulgeră-n mâini acea flintă;  
Salută, o pune la umăr...  
Aș vrea să mă ieie la țintă!

### CE TRISTĂ MI-E INIMA...

Ce tristă mi-e inima, trista!  
E-n mai și e cald și-i lumină,  
în deal, lângă teiul de strajă,  
Stau dus pe reduta-n ruină.

- 5 Alunecă gîrla-ntre sălcii;  
în luntre-un copil de pescar  
Tot plescăie undița-n apă  
Și fluieră micul ștregar.

- în mii de culori mi s-arată  
**10** Podoabele mîndrei naturi:  
Gradine, și chioșcuri, și oameni,  
Și vite, și lunci, și' păduri.

- Jos, fete albesc și bat rufe;  
Lin zbîrnîie din depărtare,  
**15** Subt scocul înalt, roata morii  
Și prăfuie mărgăritare...

- Pe lângă gheretă se plimbă,  
în turnul castelului sur,  
Străjeru-n tunica lui roșe:  
**o** El face la stînga-mprejur.

## IBOVNICĂ DULCE...

Ibovnică dulce, cînd tu în sicriu  
Dormi-vei și-o fi să te-ngroape,  
Atunci aș dori după tine să viu  
În negura negrei groape...

5 Să plîng sărutîndu-te dornic și lung,  
Mireasă dorită-n vecie!  
Să gem, să mă zbucium, să tremur, s-ajung  
Cadavru asemenea ție!

10 Scula-se-vor morții noaptea tîrziu,  
Fantastic jucînd pe morminte,  
Ci noi amîndoi dormim în sicriu,  
În brațe cuprinși ca-nainte.

io Scula-se-vor morții în ziua de-apoi  
Cînd surla-nvierii răsună —  
Nimic nu ne tulbură însă pe noi  
Și dormim fericiți împreună!

## STETEAȘ LA COLIBĂ...

Steteaș la colibă, pe prunduri,  
Privind peste mare-n apus,  
Năvalnice neguri de seară  
Veniră, urcîndu-se-n sus.

Luminile fără de veste  
Aprinse fuseseră-n far,  
Și-abia mai zărirăm o pînză  
Departe p-al mării hotar...

10 Vorbeam de furtuni, naufragii,  
Și cum trăiește-un năier,  
Săltînd între spaimă și farmec,  
Plutînd între mare și cer.

15 La Ganges sunt arbori gigantici,  
Mireasmă de flori și lumină;  
Copiii pămîntului pașnici  
La floarea de lotus se-nchină...

Ce oameni murdari lapoaejii!  
Gu capul turtit, stîrpituri;  
Frig peste, stlrciți lingă focuri  
**2t** Și cfaioță-n fund de păduri

Steteau, ascultînd serioase  
Gppilele... Toți am tăcut —  
Și noaptea căzu fără veste,  
Și pînza a fost dispărut.

COPII ERAM...

*Surorei sm.le*

Copii eram p-atunci, aopilă,  
Copii drăguți, copii vioi;  
Ne cocoțam printre cotețe,  
Dormeam în paie amîndoi...

Iar oamenii veneau afară  
Cînd noi cucurigam drăcoși,  
Și ei credeau de bună seamă  
Că este cîatec de cocoși....

li Cu lăzile din curtea noastră,  
Grămadă una peste altă,  
întruchipasem noi o casă:  
Gospodăria laolaltă...

De prin vecini bătrîna miță  
Me cerceta-n răstimpuri dese.,  
**15** O-ntîmpinam cu plecăciune,  
Rostind cuvinte nențelese.

Ba o-ntrebam de sănătate,  
Politicoși, care de care;  
De-atunci, la câte mîți bătrine  
**20** N-am pus aceeași întrebare!

Ba stam adesea la taifasuri,  
Ca doi bătrini din vremi uitate,  
Ne tînguiam că-n vremea noastră  
Erau așa frumoase toate;

**25** Că dragostea, credința, cinstea,  
Pe zi ce merge tot dispar,  
Și cit de scumpă e cafeaua,  
Și banul cit e azi de rar!...

**30** S-a dus copilăria noastră,  
Și toate-s de vlrtej furate —  
Și bani, și vremuri, și credință,  
Și cinste, și iubire,— toate!...

#### STAI ȘI-ASCULȚI SUB RAMURI.

Stai și-ascuți sub ramuri albe  
Cum departe geme vintul  
Și privești la cer prin ceața  
Care-nvăluie pămîntul.

**5** Vezi și crînguri, vezi și cîmpuri  
Triste și pustii, departe:  
Iarnă-n suflet, iarnă-n fire,  
Iarnă afli-n orice parte...

**10** Însă crăngile se scutur  
Fără veste. Abătut,  
Crezi că valuri de zăpadă  
Peste tine-au fost căzut;

Ah, nu-s valuri de zăpadă!  
Tresărind din vis, te sperii!  
**15** Plouă flori mirositoare,  
Joacă razele puzderii.

Farmec fioros de dulce!  
Iarna se preschimbă-n vară,  
Fulgii se preschimbă-n floare,  
**20** Inima iubește iară...

## ARBORII-NFLORITI RĂSUNĂ.

Arborii înfloriți răsună,  
Cîntă cuiburile-n slavă...  
Cine-i oare capelaistrul  
În orchestra din dumbravă?

Pițigoiul care-ntr-una  
Dă din cap cu-atlta fală?  
Ori pendantul cuc ce-și strigă  
Numele fără greșală?

Este oare cocostircul,  
Care, tacticos la păsuri,  
Caloă-nfipt, pe lungi picioare,  
În acele concert de glasuri?

Nu! În inimă-mi trăiește  
Cela ce conduce corul...  
Tainic simt cum bate tactul,  
Și socot că e amorul.

## PĂDURI ȘI CÎMPURI SE-NVESMÎNTĂ.

Păduri și cîmpuri se-nvesmîntă  
Cu flori\* — s-a desprimăvărat...  
Voioasă ciocîrlia cîntă  
Sus, în văzduhul fermecat.

**5** Tresare inima-mi pustie  
Din toropeala-i de mormînt,  
Și tu mă faci, ol ciocîrlie,  
Să plîng încet, și trist să cînt,

iu Ea-mi strigă gingaș din tărie:  
„Ce tot îngîni acolo-ncet?”  
Un cîntec, dragă ciocîrlie,  
Și-s ani de cînd îl tot repet!

Îl cînt pe cîmpuri yara-nțreagă,  
De mult durerea mi-1 urzi,  
**15** Și chiar, o! ciocîrlie dragă,  
Bunica ta mi-1 auzi!...

PE DEȘERTUL ȚĂRM...

Pe deșertul țărm al mării  
Noaptea s-a lăsat, și-n noapte  
Dintre nori se rupe luna\*  
Și din valuri sună șoapte:

„E nebun pesemne-acela,  
Dacă nu-i înamorat  
Vecinie triat și vecinie vesel,  
Parcă-i lucru necurat.”

Printre nori se furișează  
**10** Luna cu zîmbiri șirete:  
„E nebun, înamorat e,  
Pe deasupra și poet e.”

IN SALOANE DE PICTURĂ.

în saloane de pictură  
Vezi pe omul care-a vrut  
Ca să lupte cu bravură,  
înarmat cu lance, scut...

Amorași însă-I răsfăță  
Pin' ce-i fură scut și armă,  
Și cu lanț de flori pe brațe,  
El stă dîrz, ci tot nu-1 sfarmă.

Astfel lncezesc și eu,  
**10** Cu tot focul tinereții,  
Iară alții luptă greu  
în războiul mare-al vieții.

## CAVALERUL OLAF

Doi bărbați de-un ceas așteaptă  
La biserică, în poartă;  
Rege-i unul, gîde-i altul,  
Haine roșii ambii poartă.

— După cum aud eu, slujba  
Cununiei e sfîrșită.  
Regele s-a-ntors spre gîde:  
— Stai cu barda pregătită!

Orgă, clopote... Norodul  
Dă naval din catedrală:  
Lung alai; în mijloc mirii  
Strălucind ies la iveală.

Firavă, nespus de tristă  
Fiica regelui privește;  
Vesel și semeț e Olaf:  
Gura-i rumena zîmbește,

Cînd spre-ntunecațul rege  
Gura-i rumenă-și îndreaptă:  
— Ziuă bună, tată-socru!  
Moartea astăzi, știu, m-așteaptă.



' Ut s^l>ir<i jiriii <u>fifil/ rt^i itr. firin  
tit H(u)f^\*#\* tl l'ihif ,H »K i»p «; lui fi»

itff/in-f-u \* ,ntgfi.-t ru ortinJ ft>sfsept

• -"ipib-. In l>em.ttrr fi-r rsinâ '...itijf  
• • \ 'it </^'p'. W tirtitijt't. fct-'f' if'M/.r :><i  
l \*\* litijpi tot '«»!«», itirikIH'i fturf'hnh

In ^l-uirt.,.,., H, )„• )H' i<I'v-,  
/«'''/ IH-tit/ir i>--hi'<' Tii jilir Ji-tiof \*\* i  
WM'iii t\*- mhrHH <n -mi -n-i.'

< Ah f'li), <«/. litu iitit'i mi «! stx.,  
' "mt iu nti<rt'i -« / ' ' \* ' ' 1/ J ' ' i jifin"  
• l i ' . i> i>v<inn tit/nl- M fir titittr'  
t '«itUt i- w irsf n{n{ 't'io'i H mit'

'< \*» r<ij«"» <K m m ' \*i 'vi '  
\* nr .-i ' . it\*./ . -i h'tft /«fir >^Jr<  
it.ii .x/M .«d »«» nln-t ert\* arxin

!« , \* i-! .ih l'itil. MW Wli i-i H" <« J

, i , !,«, , »...(< HH }A" i/eirtuJ

I ,\* . fih ii 'Imti i>> '

II UT-I ftti! tur ftnnh "« "«»> \*\*<<  
im m> "i l'trUw <W>

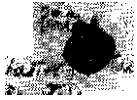
mifUial '« ti'iz'i [H'ir"  
flfhtUi ftm:- II \*H Vt-f 'jir"».'

f"q<ihtl 'h i)»ii'wi'ii intula



' I ^ \* ^

3f-i\*



5t JtrtAt\*.\*v> » n ' \*\*.

Craiu*l* iele*l*or de Goetho, prima traducere pi.-hlicată de  
St. O.I esif în *Revista scoalei*, 1892

**Traducerea** unei poezii de Heine comunicată lui V. ^oflec în-  
tr-o carte poştala din 9 mai 1902 (Hiblioteca Aradomui R.b.K.)

Rege, pîn' la miez de noapte  
Mai amînă-mi ceasul morții;  
Vreau să-mi văd banchetul nunții,  
Danțul la lumina torții.

**25** Lasă-mi viața pîn' ce cupa  
Cea din urmă voi goli-o.  
Lasă-mi viața, lasă-mi viața  
Pîn'la danțul de adio!

Regele s-a-ntors spre gîde:  
**30** —Viața-i fie-ngăduită  
Pînă azi, la miezul nopții —  
Stai cu barda pregătită!

## II

Stă Olaf la praznicul său nupțial,  
E ultima cupă, e ceasul fatal,  
Femeia lui stă lîngă dînsul  
Și-o-neacă plînsul...  
Călăul stă la ușă.

Pornește viu danțul, și, dornic-păgîn,  
Și-apropie Olaf soția la sin:  
Ei joacă la lumina torții —  
E danțul morții...  
**10** Călăul stă la ușă.

Cum sună viorile viu și voios!  
Cum şuieră flautul trist și sfios!  
Privind pe-amîndoi jucătorii,  
Te prind fiorii...  
**15** Călăul stă la ușă.

Și OJaf, în vuiet, îngîină nebun:  
- Mi-ești dragă, mi-ești dragă cîtnupotsă-tispun  
Nici inimă nu-i să priceapă —  
E frig în groapă...  
20 Călăul stă la ușă.

### III

Olaf, bate miezul nopții,  
Și la moarte-acum te cheamă  
Tu pe fiica unui rege  
Ai iubit-o fără teamă.

5 Rugi călugării îngîină;  
Omu-n haina roșe ține  
Barda-n mîină și te-așteapta  
Lîngă negrul stîlp, pe tine.

10 Olaf vede zid de săbii,  
Vede torțele cum pică —  
Gura-i rumenă zimbește,  
Vesel ochii-n sus ridică:

— Binecuvîntate fie  
Ceruri, soare, lună, stele.  
15 Blînd popor de păsărele,  
Vesele ciripitoare!

Binecuvîntate marea  
Și clmpia-mpodobită!  
Ochii tăi frumoși, iubită,  
20 Vioarelele frumoase...

Ochi frumoși, ochi vioarele,  
Numai voi mi-ați stins norocul,  
Binecuvîntat și socul  
Unde mi te-ai dat tu mie!

## MI-E INIMA TRISTA..

Mi-e inima tristă, și dornic  
Mă-ntorn către timpul trecut,  
Cînd omul era mai statornic  
Și traiul era mai plăcut.

- 5 Ci astăzi, ce goană grozavă!  
Ce jale, ce lipsă de-avinț!  
E mort Dumnezeu din slavă,  
Și demonu-i mort pe pămînt!

- Ah, toate-mi par triste, bătrîne  
10 Și putrede-n simburul lor:  
Aș vrea ca să mor pînă mine  
De n-ar fi un pic de amor...

## E SINDROFIE

E sindrofie astă-seară,  
Salonul tremură-n lumină;  
Sus, la fereastra cea înaltă  
Se mișcă-o umbră și se-nclină.

- 5 Eu singur stau pierdut în noapte,  
Tu însă nu mă poți vedea,  
Și mai puțin poți tu pătrunde  
în noaptea din inima mea!

- Și inima-mi întunecată  
10 Poți singură s-o-nseninezi...  
Ea geme sîngerînd în noapte  
Și moare, însă tu nu vezi...

## PE-O DIMINEAȚA.

Pe-o dimineată strălucită  
Trec prin grădină trist... auz  
Cum florile șoptesc, suspină...  
Eu însă rătăcesc ursuz.

- 5 Se uită-n calea mea duioase,  
Șoptesc încet, suspină-ncet:  
„împacă-te cu sora noastră,  
O, palid și-ntristat poeți"

## NOI NE IUBIRĂM..

Noi ne iubirăm împreună,  
Și de-a „femeie și bărbat"  
Jucându-ne în voie bună,  
Nu ne-am bătut, nu ne-am certat.

Am dus-o într-un vis și-n glume,  
Rîdeam cu gînd nevinovat,  
Și fără nici un zor de lume  
Ne-am drăgostit, ne-am sărutat.

- De-a „v-ați-ascunsele" în fine  
10 Ne-am mai jucat prin văi și lunci  
Și ne-am ascuns așa de bine,  
Că nu ne-am mai găsit de-atunci.

## IN AMURG..

în amurg, tîrzia rază  
Peste crîng și vâi adoarme...  
În albastrul din văzduhuri  
Luna plină scinteiază.

Cîntă greieri la izvor,  
Apa strălucind se mișcă-  
Ascultînd, robît de farmec,  
Stă drumețul visător.

La izvorul ce răsună  
Mîndră zîină mi se scaldă:  
Umeri goi și albe brațe  
Strălucind în clar de 'lună...

## ICOANE VECI.

Icoane vechi din vremi uitate  
Se-nalță tainic din morminte  
Și-ncearcă astăzi să-mi arate  
Cum te iubeam mai înainte...

Cum visător, trist, ziua toată  
Umblam cu ochii în pămînt,  
Și lumea se oprea mirată  
Văzîndu-mă ce palid sunt.

Cum noaptea mă simțeam mai bine,  
10 Căci țîrgul tot era pustiu,  
Doar eu, și umbra mea, cu mine,  
Treceam pe străzi așa tîrziu...

Doar pașii mei trezeau ecouri  
Pe chei, în tainica tăcere,  
15 Doar luna se rupea din nouri  
Și-mi arunca priviri severe...

Și mă opream, fără de veste,  
În fața porții casei tale,  
Priveam pierdut sus, la ferestre,  
20 Mi-era atît de dor și jale!

Tu m-ai zărit, o știu eu bine,  
Venind atitea seri la rînd,  
Tîrziu în nopțile senine  
Ce și un stîlp în lună stînd...

## NIMFELE

Bat valuri plescăind în țărml  
Pustiu, și luna-i sus, pe mare...  
Pe dună zace cavalerul  
Cuprins de leneșă visare.

5 Ies albe nimfe din adîncuri,  
Un vâl ușor e a lor haină;  
Crezînd că doarme dus voinicul,  
S-apropie de el în taină.

Intîia stă, i-admiră coiful  
10 Cu penele strălucitoare,  
A doua și-află joc cu lanțul  
Și ciucurii la cingătoare...

Și, fulgerînd din ochi, a treia  
Ii trage spada sclipicioasă:  
15 Proptită-n spadă, mi-1 privește  
Și-i rîde-n față, drăgăstoasă.

A patra drăgălaș s-alintă  
Pe lingă el, șoptindu-i glume:  
„O, de-aș putea să-ți fiu iubită,  
20 Drag făt-frumos din altă lume!"

A cincea mîinile-i dezraiardăl  
A şasea parcă nu se-ndură,  
Sfios s-apleacă şi-l sărută  
Intii pe ochi, apoi pe gură...

Şiret, el nu deschide ochii,  
Se simte-aşa nespus de bine:  
Sub farmecul tăcut de lună  
Se lasă răsfăţat de zine.

VISAI CĂ MĂ PLIMBAM...

Visai că mă plimbam cu tine  
Prin cer, cu tine, draga mea,  
Căci fără să te am alături,  
Un iad şi cerul mi-ar părea.

Văzui aleşii, cuvioşii  
Şi dreptii toţi ce preste fire  
Şi-au chinuit pe lume trupul,  
Spre-a sufletului mlntuire,

Părinţi şi eremiţi, apostoli  
**10** Prin faţa noastră au trecut,  
Toţi girbovi, ba vreo ciţiva tineri  
Mai jalnici încă de văzut»

Lungi feţe sfinte, frunţi pleşuve,  
(Şi jidovi Intre ei vreo doi) —  
**15** Severi ei îşi vedeau de cale  
Şi nici nu se uitau la noi.



Nu ți-aruncau nici o privire,  
Deși la brațul meu, zglobie,  
Mi te-alintai zîmbind în treacăt,  
**20** Iubito, cu cochetărie...

Doar unul te-a privit. El singur  
Era frumos în sfînta ceată,  
Minune de frumos: în raze  
Lucea figura-i adorată.

**25** în ochi — senin ceresc; pe buze  
Un zîmbet voitor de bine:  
Cum a privit spre Magdalena  
Pe vremuri, astfel și la tine...

**30** Ah! știu... e fără de prihană,  
E sfînt, și totuși nu știu, parcă  
Simțeam că-n inimă o umbră  
De bănuială tot mă-ncearcă...

Nu-mi fuse-n coruri la-ndemină,  
Și de pămînt mă prinse dorul:  
**35** Mă stingherea — o, Doamne, iartă  
Isus Christos, Mîntuitorul...

## CAVALERUL

*Lui D. Anghet*

A fost odinioară un cavaler tăcut,  
Cu ochii melancolici, obrazii de zăpadă.  
Tărăgănat și șubred, pustiu și abătut,  
El hoinărea pe uliți, dat visurilor pradă.  
Era așa de țeapăn, stîngaci, dus în extaz!  
La geamuri flori și fete rideau de el cu haz,  
Cînd, șovăind în umblet, se poticnea, sărmanul l'

Ades, pierdut în umbră, stetea-ntr-un colțișor,.  
Fugind de ochii lumii în casa-i solitară.  
**30** Și brațele-amîndouă el le-ntindea cu dor,  
Ci nu scotea o șoaptă în liniștea de seară.  
La miezul nopții însă creștea un freamăt lin  
Și-un cîntec sau descîntec bizar, ca din senin,  
Și cineva la ușă ușor de tot îi bate...  
  
**15** Iubita-i intră, — iat-o alunecînd ușor  
într-un veșmînt de spumă de valuri zgomotoase.  
Aprinsă și-nflorită ca un aprins bujor,  
Strălucitor e vălu-i ușor ca de mătase,  
Blond chipul ei răsare din buclele-auTii,  
**20** Surid albaștri ochii scînteietori de vii —  
în brațe unul altui se lasă ei să cadă...

în brațe unu) pe-altul ei dornic se coprind;  
Știngaciul de-adineauri nici nu se mai cunoaște;  
Reinvie visătorul; obraji reci s-aprind;  
25 Din ce în ce mai teafăr el simte că renaște.  
Ea însă, ea-l răsfată zîmbind alintător,  
Cu vicleșug se-ntoarce încet, și-ncetișor  
L-acopere cu vâlul cel alb, de diamante...

30 într-un palat feeric, cu ziduri de cleștar,  
Se vede cavalerul, orbit de-așa splendoare:  
Uimit se uită dinsul și se mai uită iar,  
Tot aruncind în preajmfi-i priviri nencrezătoare.  
Dar nimfa-l ține totuși îmbrățișat cu drag.  
35 El — mire, ea — mireasă, și-n jurul lor, șirag,  
Din țiteră țin hangul și cîntă mîndre zîne...

Din țiteră țin hangul și cîntă răpitor,  
Și, stînd să-nceapă danțul, ridică-n tact piciorul.  
Tresare cavalerul, înnebunit de-amor.  
40 Mai pățimaș își strînge la piept acum odorul.  
Atunci, fără de veste, luminile dispar,  
Și iarăși cavalerul tăcut și solitar  
Se pomenește-n trist-a poetului chilie...

#### SAFIRE-S OCHII TĂI...

Safire-s ochii tăi, iubito,  
Atît de dulci și drăgălași —  
De trei ori fericit bărbatul  
Pe care să-i sărute-l lași!

5 Și inimioara ta, iubito,  
E nestemată piatră rară —  
De trei ori fericit bărbatul  
Cel pentru care arde-n pară!

10 Gurița ta-i rubin, iubito,  
Cum'alta nu mai e pe lume  
De trei ori fericit bărbatul  
Pe care-l strigă blînd pe nume!

Ah! nu-l știu eu pe fericitul!  
Ah! singurel să-mi iasă-n cale,  
15 Acolo-n codru... iute-aș pune  
Un capăt fericirii sale!

## SOLIA

Băiete, sus! — aruncă șeaua  
Pe cal, ș-aleargă-n zbor cu el,  
Mai repede ca rînduneaua,  
La craiul Duncan, la castel.

5 Și-acolo-așteapta pîn'ce-ți iese  
Din grajd, în cale, vreun argat  
Și-ntreabă-l: „Care-ntre crăieșe  
S-a logodit cu-adevărat?”

10 De-ți spune: „Cea cu negre plete”,  
Să-mi vii napoi cît ai clipi...  
De-ți spune: „Cea cu blonde plete”.  
Atunci, te rog, nu te pîpi.

15 Te du atunci în tîrg și cere  
Un ștreang, și vino-mi înapoi  
În trap domol; păstrînd tăcere,  
Să urci ca să mi-1 dai apoi.

## RECAPĂT CURAJUL PĂGIN...

Recapăt curajul păgin din străbuni,  
Zbor parcă pe-un roib furtunatic;  
M-așteaptă iubita și dornic m-avînt  
Spre vechiul castel singuratic.

5 Recapăt curajul păgin din străbuni,  
Zbor parcă pe-un roib furtunatic;  
M-așteaptă rivalul și-alerg, îndrjit  
De dorul de luptă sălbatic.

10 în juru-mi cîmpii și păduri se aștern  
De-a valma în goana turbata!  
Și-i scris ca să moară și cruntul rival,  
Si gingașa mea adorată...

## DIN LACRIMELE...

Din lacrimile ce le plîng  
Răsar înfloritoare flori,  
Și suapînările-mi se strîng  
În coruri de privighetori.

Și ale tale-or fi, de-i vrea,  
Copilă, toate florile,  
Și toată noaptea ți-or cînta  
La geam privighetorile.

## ȘI DACĂ-N OCHII TĂI...

Și dacă-n ochii tăi privesc,  
Mă vindec și mă liniștesc;  
Și dacă gura ți-o sărut,  
Mă simt cu totul renăscut.

Și dacă tu la sîn mă culci,  
Mă farmecă iluzii dulci;  
Ci dacă-mi spui: „Mi-ești drag”    tresar  
Și parc-aș vrea să plîng amar.

## DOI FRAȚI

Sus pe stîncă-n noapte-adîncă  
Un castel străvechi se vede.  
Dar în vale, pe sub stîncă,  
Fulgeră loviri de spede.

- 5** Frați se bat acoîo-n vale,  
Prinși de furie turbată.  
Spune, ce prilej de jale  
îi împinge să se bată?

- Laura cu ochi de **pară**  
**10** A încins frățeasca **ură:**  
Amindoi se-namorără  
De frumoasa ei făptură.

- Dintre dinșii, însă, care  
E mai brav s-o cucerească?  
**15** Nu-i alt chip de împăcare —  
Spedele să hotărască!<sup>1</sup>

<sup>1</sup> In *Tălmăciri*, strofa aceasta a fost, din eroare, omisă; o reintegrăm după *Romanțe și cîntece*.

Și se luptă și se-nîruntă,  
Loviturile se-ncură....  
Conteniți bătaia cruntă,  
Frați nebuni, orbiți de ură!

Ah, tu, vale singerată!  
Ceasul rău, ahl iată, bate!  
Și-amîndoi cad morți deodată,  
Fratele ucia de frate.

Multe secole trecură,  
Multe vor mai trece încă;  
Și castelu-n surpătură  
Stăruie pustiu pe stîncă.

Dar la ora cea fatală  
Valea se deșteaptă-n șoapte:  
Frații din mormînt se scoală  
Și se bat în orice noapte.

#### A RĂSĂRIT SENINA LUNĂ...

A răsărit senina lună  
Și strălucește peste mare;  
Eu stau cu draga mea-mpreună  
Și-o strîng la sîn cu dezmierdare.

Stăm singurei uitați pe maluri:  
— Iubito, ce ascuți cu frică  
La vuietul de vînt pe valuri?  
De ce tresare mîna-ți mică?,..

— Nu-i vînt pe valuri, ci cîntarea  
**10** Sirenelor ce mă-nfioară,  
Surorilor pe care marea  
Mi le-a-nghițit odinioară.

## TRAGEDIE

— O, vino, și-mi vei fi soție;  
La pieptul meu găsi-vei scut;  
Uita-vei în străini și țara  
Și casa unde te-ai născut.

> De unde nu, eu mor, și tristă  
Vei rămânea p-aceste lunci:  
Și chiar la vatra părintească  
Vei fi ca și-n străini atunci...

## II

*(Cintec popular auzit pe țărmurile Rinului)*

A dat o brumă fără veste,  
A dat o bruma pe-nserat,  
Și florile de primăvară  
S-au ofilit, s-au scuturat.

Un tânăr a-ndragit o fată,  
Și dragostea i-a scos din minți —  
Ei au fugit pe-ascuns în lume,  
Nevrind să știe de părinți.

Copii sărmani, n-avură parte,  
10 Și steaua nu le-a strălucit:  
Au rătăcit pe căi străine,  
S-au prăpădit și au murit...

## U i

Un tei întinde ramuri umbrindu-le mormintul,  
Si **paseTile** cintă, suspină-n treacăt ymtul: ^  
Subt tei, pe dimbul verde, flăcăul de la moara ^  
Cu mîndra lui glumește, într-un amurg de vara.

Fantastic teiul crește și-n umbră-<sup>1</sup> înveșminta,  
Trist freamătă zefirul, trist paserile cmta:  
Deodată-ndrăgostiții au încetat din glume,  
Si plîng fără să știe nici ei de ce anume...

## AMURG

Pe prundul spălăcit al mării  
 Stam solitar și dus pe gânduri.  
 Mărețul soare scăpata azvrlind  
 Pe apă vilvătăi de pară,  
 Și albele talazuri  
 De flux imbrîncite  
 Năvăleau mai aproape și tot mai aproape,  
 Spumegind în ropot mereu...  
 Un ropot bizar: un șopot și-un plinset,  
 10 Un hohot și-un murmur, un freamăt și-un geamăt,  
 Pe-alocviTl o muzică dulce de leagăn  
 Tresărind pe furiș dintre valuri —  
 Părea c-ascult epopei dispărute,  
 15 Străbune povești năzdrăvane pe care,  
 Copil, pe de rost le știam pe vremuri  
 Din rostul altor copii din vecini,  
 Pe cînd ne strîngeam<sup>1</sup>, în amurguri de vară,  
 Pe scara de piatră,  
 20 Și toți ascultam tiptil și cuminte,  
 Cu ochii mari și cu inima mică;  
 Iar gingașele fete,  
 Pe după-nfloritele glastre,  
 Steteau peste drum, la ferestre,  
 Rozalbe figuri zîmbitoare,  
 25 Bătute de lună...

<sup>1</sup> In *Tălmăciri*, greșeala de tipar: *stîngeam*.

## FURTUNA

Turbează furtuna.  
 Dă bice gloatei de valuri,  
 Și ele, spuroind de minie-n răscoală,  
 Se-ncalecă-n goană, urnind și-mbrîncind  
 5 Munți albi și mișcători de apă:  
 Micuța navă-i suie  
 Cu trudnică pripă,  
 Ci fără de veste-alunecă  
 în negre prăpăstii căscate...  
 10 O, marel... Mama Frumuseții,  
 Din spumă de val răsărite!  
 Străbuna Amоруlui! Aibi îndurare!  
 Ah, iatăl alba ta rîndunea  
 Din aripi filfăie fantastic,  
 15 Setoasă de pradă,  
 Și-adulmecă inima mea ce răsună  
 De slava zeiței din tine născută;  
 Adulmecă inima mea, jucăria,  
 Nepotului tău zburdalnici



20 De-a surda implor!  
Dispare strigarea-mi în larma furtunii  
Și-n tumultul de vânturi!  
Uraganul se sparge-n gigantic delir  
De sunete oarbe

Eu însă prind lămurit în auz  
O dulce-aiurare de bărfă;  
Un cîntec mă cheamă răzbind sălbatec  
Nespus de duios, dureros de nespus,  
Și glasul acesta-l cunosc...

3a Departe, pe țărmul stîncioasei Scoții  
Se-na)ță turnul castelului sur  
Dasupra năprasnicei mari;  
Acolo, sub arc înaltei ferești,  
Veghează o mîndra femeie bolnavă —  
35 Ga umbra ușoară, ca marmura albă, —  
Ea cîntă din harfă și cîntă din gură  
Și viatul îi flutură pletelc-i lungi  
Și-i spulberă cîntecul trist  
În largul furtunei, pe mare...

#### NOAPTEA- N CABINĂ

Legănat ca-n vis de valuri  
Și cu ochii către cer,  
Stau culcat într-un ungher  
Din cabina-ntunecată.

Caut dus prin fercstruie  
Sus, la spuza cea de stele,  
Ochii dragostelor mele, —  
Legănat ca-n vis de valuri.

Ochii dragostelor mele  
Stau deasupra mea de pază,  
Tot clipesc, tot scînteiază  
Drăgostos din bolt-albastră..

Astfel, către bolt-albastră  
Multă vreme caut dus,  
Pînă ocini dragi de sus  
Albe neguri mi-i acopăr...

\*

- In coasta năvii, unde zac  
Și-mi razem capul visător.  
Izbind se frământă sălbatece valuri  
20 Și murmură-ntr-una:  
„Copil fără minte!  
Ai brațul scurt și ceru-i departe,  
Și stelele stau ținute de cer  
Cu ținte de aur...  
25 Deșarte dorinței Oftări deșartel  
Mai bine-ai face s-adormi în pace..."

- Visai, departe-n zare, un cîmp pustiu și nins.  
Lințoliu de omături nemărginit de-ntins.  
Și sub omătul rece, în fundul groapei reci,  
30 Dormeam uitat de veacuri în negura de veci.

Dar sus, din cerul negru, deasupra groapei mele,  
Vegheau fără de număr frumoșii ochi din stele,  
Frumoșii ochi'. — și dinșii luceau biruitor  
în liniște senină, și totuși plini de-amor!

## VOCEA MUNTELUI

Pe văi un călăreț pribeag  
Coboară abătut.  
— Logodnica m-așteapta-n prag,  
Ori m-a uitat de mult?  
Un glas din văi s-a smult:  
„Uitat de mult!

- Și călărețul, coborînd,  
Oftează cu amar:  
— Vai, iată-mă-s așa cunnd  
10 Uitat, șters dintre vii?  
Plîng văile pustii:  
„Șters dintre vni'

- Și-l prind fiorii morțn reci  
Pe tristul călăreț.  
15 - Mai bine-atunci să dorm pe veo  
într-un mormînt tăcut!  
Trist văile-au gemut:  
.Mormînt tăcut...

## SĂRBĂTOARE DE PRIMĂVARĂ

„P-ai să-ți dai seama că nu poți să-ți faci  
 singur un P-trecere-a-nceput:  
 Sălbătăticiți ceată de gingașe fecioare  
 Aieargă-n aiurire, bocind rătăcioare,  
 Cu sinul gol, cu părul în aer desfăcut:  
 „Adonis! Adonis!

Pustie noapte cade. Pe umede cărări  
S-afundă-n întuneric, trecînd cu torțe-aprinse  
Și sperie tăcerea pădurilor întinse  
De-atît suspin și plîns et și hohot și strigării  
„Adonis! Adonis!”

Pe iarbă, zace, palid și mort, un făt-frumos,  
 II caută prin codri fecioare-ndurerate;  
 Plîng florile-mprejuru-i, și-s toate-nșingerate.  
 Văzduhul tot se umple de vaier dureros:

15 „Adonis! Adonis!”

## CE DOR NATING TE POARTĂ...

Ce dor năving te poartă cu pași rătăcitori  
Pe-o noapte-așa senină? Ai dat o spaimă-n florii  
Sărmana viorica mi-a tresărit în vis!  
Ce roșii de minie, în mijlocul grădinii,  
Stau rozele! Ce palizi și trști se-nalță crinul  
Și toate-s tulburate de-un freamăt nedescris...

Greșii, o, lună dragă, și-am fost nemernic, dar  
Așa mironosițe, ca florile, mai rar!  
îngăduie-mi încălțe iertare să le cer...  
io Puteam ghici eu însă că stau la pindă ele  
Cînd, fermecat cu totul de dorul dragii mele,  
Găisem într-aiure cu stelele din cer?

## ȘI DACĂ VREI...

Și dacă vrei să iei aminte,  
În toate cîntecele mele  
Zărești un drac frumos de fată  
Învîndu-se mereu din ele.

5 Și dacă vrei să iei aminte,  
Auzi chiar vocea-i îngerească  
Prin cîntec, riset și oftare  
Ea cearcă să te zăpăcească.

io O vorbă numai, o privire  
E-n stare inima să-ți fure,  
Și-n mai vei rătăci ca mine  
Pe văi și lunci, visînd aiure..,

## PE NOURI LUNA STRĂLUCEȘTE.

Pe nouri luna strălucește,  
O uriașă portocală,  
Aruncă peste marea sură  
Dungi sclipitoare de betelă.

Pe maluri rătăcesc și-s singur,  
Se sparg la maluri albe valuri,  
Și parcă șoapte dulci mă cheamă  
Din valuri ce se sparg la maluri.

10 Ah, noaptea e atît de lungă,  
Și inima-mi de dor se-mbată...  
Veniți, jucați, frumoase nimfe,  
Cîntați în horă fermecată!..

Aș vrea s-adorm la sînul vostru,  
Al vostru sînt cu trup și suflet.-.  
Cîntați să mor, zdrobindu-mi dulce  
Din suflet ultimul răsuflet l

## VEDENIA

M-a desfătat un vis frumos  
 Și negrăit de fioros:  
 Mi-e încă mintea tulburată  
 Și-mi bate inima speriată...

Mă pomenesc într-o grădină  
 Fantastică, de farmec plină,  
 Cu multe flori în multe fețe,  
 Neasemănate-n frumusețe...

10 îmi ciripesc atâtea neamuri  
 De paseri mici, săltind pe ramuri;  
 Măreț se-ngîna zorile,  
 Stropind cu aur florile.

Mă-mbată mindre buruiene  
 15 **Adie** vinturile-alene  
 Umblam și nu știam'anume  
**De-s** pămînt ori pe-altă lume,

La mijloc sta o minunată  
 Fîntînă-n marmură curată;  
 Alătura, o fată dalbă  
 20 Clătea mereu o pinză albă-..

Obraji duioși; în ochi — un rai;  
 Un chip de sfînt cu păr bălai;  
 Și nu știu cum, dar mi-a părut  
 Străin, și-atît de cunoscut!

25 Frumoasa mea da zor, da zor  
 Și tot cînta fermecător:  
 — Curgi, apă, curgi frumos și lin,  
 Și spală pinza mea de in!

Spre dînsa pașii-mi abătui  
 30 **Și**-ntreb: — O, n-ai putea să-mi spui,  
 Minune de copilă dalbă,  
 Pe seama cui speli pinza albă?...

Ea repede-mi șoptește: — Iat-ol  
 Cămașa morții ți-am spălat-ol!...  
 35 Și cum grăi, cum ai clipi,  
 Ca spuma totul se topi.

într-o sălbatecă pădure  
 Mă pomenesc umblînd aiure:  
 Creșteau copacii pin' la cer,  
 40 Și-am stat uimit de-atît mister.

Ascult în adîneimi, departe,  
 Cum âuie-a pustiu și-a moarte...  
 în deset urma mi se pierde  
 Și-ajung într-o dumbravă verde.

45 La mijloc, subt un vechi stejar,  
Dau de frumoasa fată iar;  
Și cum o văd, mă ia fiorul:  
Ea minuia acum toporul!

Cioplea-n tulpină și-avînta  
50 Toporu-n aer, și cînta:  
— Topor micuț, topor zglobiu,  
Dă-i zor, sa facem un sicriu!

Spre dînsa pașii-mi abătui  
Și-ntreb:— O, n-ai putea să-mi spui,  
55 Minune dalbă de copilă,  
Ce-mi tot cioplești tu fără milă?

Ea repede-mi șopti: — Zoresc  
Sicriul tău să-l isprăvesc!  
Dar cum grăi, cum ai clipi,  
60 Ca spuma, totul se topi.

**Paragini,** veștede cimpii  
S-aștern in jur pustii, pustii..  
Eu nu pricep cum s-a făcut:  
Stam aiurit, cătam pierdut...

65 Pornesc încet pe calea lungă:  
Departe văd o albă dungă..  
Alerg spre ea, alerg — și, iată!  
Dau iar de preafrumoasa fată.

Cum o zăresc, mă prinde-nghețul;  
70 Ea minuia acum hîrlețul!  
Părea un înger alb de pază,  
Și totuși mă umplea de groază...

Frumoasa mea da zor, da zor  
Și tot cînta fermecător:  
75 — Mai sapă, drag hîrleț, mai sapă,  
Să pregătim curînd o groapă \

Spre dînsa palid m-abătui,  
Și-ntreb încet: — O, vrei să-mi spui,  
Copilă dalbă, înger dulce,  
80 Acolo cine-o sa se culce?

Ea repede-mi șopti: — Rămii!  
Ți-am așternut de căpătli.  
N-apucă vorba să sfîrșească,  
Și groapa fioroasă cască...

85 Dar cum privesc la ea, mă-ntunec,  
Și mă-nfior simțînd c-alunec  
Pe gura gropii, aiurit —  
Atunci din somn am tresărit I

DON RAMIRO

— Donna Clara! Donna Clara!  
De amar de ani iubită!  
Tu-mi dorești de-acum pieirea,  
Mi-o dorești neimblinzită!

Donna Clara! Donna Clara  
Visul vieții e feeric!  
Dar e fioros în groapă  
De pustiu și de-ntuneric!

Donna Clara! Fii voioasă,  
Don Fernando va să vie  
La altar, mini să te ducă,  
Și mă chemi la cununie?

--Don Ramiro! Don Ramiro!  
Vorba ta amar mă doare,  
Mai amar chiar ca ursita  
Stelelor nendurătoare.

Don Ramiro! Don Ramiro!  
Uită jalea ta de moarte;  
Pe pământ sunt multe fete:  
20 Cerul Însuși ne desparte.

Don Ramiro! Biruit-ai  
Mauri mulți, în luptă grea.  
Te învinge și pe tine,  
Și să vii la nunta mea!

25 — Donna Clara! Donna Clara!  
Da, ți-o jur, da, viu la nuntă!  
Vreau să joc un rînd cu tine:  
Noapte bună! Viu la nuntă!

— Noapte bună! — Și răsună  
30 Geamul. Singur, în tăcere  
Împietrit stătu Ramiro;  
Și-n sfîrșit în noapte piere.

In sfîrșit, din lupta oarbă  
Ziua biruie senină;  
35 Se desfășură Toledo  
Ca o falnică grădină.

Splendide clipesc la soare  
Monumente, mari palate;  
Virfurile de biserici  
40 Toate-n aur par suflate.

Ca un zumzet viu de-albine  
Cîntă clopotele-n zare,  
Psalmicii evlavioase  
Se înalță din altare...

45 Dar spre piață-ntoarce-ți ochii  
Din măreața catedrală  
Sumedenie de lume  
Furnică și dă năvală:

50 Cavaleri, frumoase doamne,  
Curtezani în haine scumpe..  
Sună clopotele clare,  
Orga zgomotos irumpe.

Dar prin mijlocul mulțimii  
Ce sfioasă-i inconjoară,  
55 Vin gătiți însurăței:  
Don Fernando, donna Clară..

Curioși, pin' la palatul  
Mirelui, se bat să-i vază;  
După datini vechi acolo  
60 Nunta mîndra se serbează,

Joc de arme, vesel praznic  
Se perindă toate-n bine;  
Grannic orele aleargă  
Zgomotind, — și noaptea vine.

65 Sus, Ia danț, buluc s-adună  
Toți nuntașii-n sala mare,  
Toți în haine de paradă,  
Orbitor de sclipitoare.

Iar acum pe jețuri nalte  
70 Vin ca să-și ocupe locul  
Donna Clara, don Fernando,  
Și-n șoptiri așteaptă jocul.

Freamătă mulțimea-n sală,  
Vălurind cu nerăbdare;

75 Sună tobele puternic,  
Țipă vesele fanfare.

— Dar la ce frumoasă doamnă,  
Ochii tăi mereu fixează  
Unghiul sălii? cu mirare

80 Cavalerul cuvîntează.

— Cum nu vezi tu, don Fernando,  
Un bărbat în mantă sumbră? ^ , ,  
Blînd suride cavalerul:  
— Ah, nu e decît o umbră!

85 Ci era un om în mantă  
? s-apropie, iar Clara  
? l salută pe Ramiro,  
Înroșindu-se ca para.

Danțul se dezlănțuiește,  
90 Jucătorii-și iau avîntul  
Valvirtej în vals, — și geme,  
Zguduit, sub ei pămîntul.

— Te urmez cu drag, Ramiro,  
Totuși trebuia să știi  
95 Că-n această neagră mantă  
Nu se cuvenea să vii!

Pironind-o cu privirea  
Ochilor sticloși, se-ncruntă  
Și-o apucă-ncet Ramiro:

100 — Tu mi-ai spus să viu la nuntă!



Ia mulțimea-nvălmășită  
Amândoi dispar o clipă,  
Sună tobele puternic,  
Vesele fanfare țipă.

**105** — Alb ți-e chipul ca omătul!  
Clara șovăind cuvântă.  
Crunt Ramiro-i taie vorba:  
— Tu mi-ai spus să viu la nuntă!

**110** Luminările din sală  
Licăresc flăcări;  
Sună tobele puternic,  
Țipă vesele fanfare.

— Miinile-ți sunt sloi de gheață!  
Geme Clara-n aiureală.  
**115** — Tu mi-ai spus să viu la nuntă!  
**Și** se pierde din nou în sală.

— Lasă-mă, Ramiro, du-te!  
Răsuflarea-ți mă-nspăimintă...  
Surd Ramiro îi răspunde:  
**120** — Tu mi-ai spus să viu la nuntă

Arde, fumegă pământul,  
Veselă orchestra cîntă—  
Ca-ntr-un haos prins de vrajă  
Sala toată se frămîntă.

**125** — Lasă-mă, Ramiro! Du-te!  
Stins din vălmășag pătrunde.  
— Tu mi-ai spus să viu la nuntă  
Glasu-ntunecat răspunde.

— Du-te, du-te atunci cu Domnul!  
**130** Țipă Clara cu putere...  
Dar abia sfinși cuvîntul,  
Și pe loc Ramiro piere.

Clara-i dusă: întuneric  
S-a făcut în toată sala;  
**135** în împărăția-i neagră  
Stă s-o fure amețeala.

în sfîrșit, își vine-n fire,  
Negura-n sfîrșit dispăre...  
Și frumoșii ochi acuma  
**140** Se deschid mari de mirare:

Căci, de cînd pornise danțul,  
Stă pe jeț în neclintire;  
Stă și-acum, de mire-alături,  
Care-i zice cu-ngrijire:

**145** — Ah, de ce ți-e fața pală  
Și sinistră ți-e privirea?  
— Și Ramiro...-ngîna Clara;  
Groaza i-a curmat vorbirea.

Dungi posomorite fruntea  
**150** Mirelui sever brăzdează:  
— Doamnă, află că Ramiro  
A murit chiar azi de-amiază.

E noapte-ntunecată și ceasul e târziu;  
 în Babilon domnește tăcere și pustiu.

Sus numai în palatul regesc e chef nespus:  
 Cohorta lui Belsâzar benchetuește sus.

5 In sala triumfală ferestrele luceșc,  
 Stă regele în frunte la praznicul regesc.

Sclipesc în juru-i sclavii și sorb din cupe vinul  
 înflăcărat ca focul și roșu ca rubinul.

Ciocnesc din cupe sclavii cu urlete de bestii:  
 10 Belsâzar află farmec petrecerii acestii.

Ci iată-1 că s-aprinde sălbăticit la față,  
 Căci vinul vechi sporește pornirea-i îndrăzneață.

Pornirea-i mi-1 orbește și-i răzvrătește firea:  
 El spune vorbe grele, cîrtind dumnezeirea,

15 Si bleastă-mă năprasnic în prada oarbeii furii:  
 Urlau în hohot sclavii cînd el scrișnea înjurii.

Semețul rege strigă, semețul rege țipă, -  
 Un servitor aleargă și iar se-ntoarce-n pripă,

Purtînd pe cap o tavă cu multe-odoare sfinte  
 20 Din templul<sup>1</sup> lui Iehovah furate mai-namte.

Nelegiuitul rege o cupă sfînt-alege,  
 Un sclav îi umple cupa din mina sacrilege;

Belsâzar o ridică, și pînă-n fund o soarbe;  
 Și hohotă-n desfrul miniei sale oarbe;

25 „Iehovah, nu mi-e teamă de tronul tău nemernic  
 În Babilon, Belsâzar e rege-atotputernic 1”

De-abia rostise însă cuvîntul plin de faimă,  
 Cuprins a fost Belsâzar de-o nențeleasă spaimă.

îngrozitorul hohot a înghețat în sală,  
 30 Și-n urma lui se face tăcere mormîntală.

Și uitel... uite-acolo! pe zidul alb deodată  
 Răsare ca o mină, o mină minunată,

Si scrie, scrie, scrie, în groaznica tăcere,  
 Cu litere de pară, pe zidul alb, - și pier.

**i Ia Tălm&sciri: templu.**

35 Behâzar vede totul cu mintea aiuriți, •  
Pe-obrajii lui cei palizi sta groaza-ntipărită.

A sclavilor cohortă a-ncremenit de frică; .  
Nici un. cuvint nu **Beoate**, nici ochii nu ridică.

Veniră magi în urmă, dar în zadar cercară . „,  
\*o Să tălmăcească rostul acelui scris de,pară. „

Dar sclavii-n răzvrătire atunci au tăbărit,  
Și peste noapte fuse Belsâzar omorît. ,

## ÎNCHINARE

Cu trandafiri, cu aur și crângi de chiparos  
Aș vrea această carte s-o-mpodobesc frumos,  
Ca pe-un sicriu în care dorm cînturile mele...  
O, de-aș putea iubirea s-o-ngrop aici cu ele!

Odihna peste groapa iubirii înflorește,  
Pe urm-atltui zbucium senină floarea-i crește.  
Ci numai pentru mine răsare prea târziu:  
Ea va-nflori cînd însumi în groapă am să fiu

Aici sunt dar acele cîntări ce-odinioară,  
**10** Ca lava ce din Etna aruncă foc și pară,  
Zbucniră din adîncul simțirii-mi arzătoare  
Și-n jur imprăștiară scintei fulgerătoare!

Acum pare că-s moarte, zac înghețate, mute,  
Și palide așteaptă în negură pierdute.  
**15** Dar tresări-vor iarăși vii cînturile mele  
Cînd s-o abate duhul iubirii peste ele...

Și inima-mi șoptește că vremea va să vie,  
Acel duh al iubirii cu rouă să le-nvie:  
Iți va cădea în mână această carte-odată,  
20 iu, dulcea mea iubire din țară depărtată!

Atunci puterea vrăjii, iubito, va-nceta,  
Și palidele slove cu jale vor căta  
În ochii tăi ce mindri, făcindu-te să tremuri,  
Șopti-vor melancolic povești din alte vremuri

[DIMINEAȚA-NTREB ZADARNIC]

Diroineața-ntreb zadarnic;  
Vine îngerașul azi?  
Seara însă pling amarnic:  
N-a venit nici azi, nici azil

Noaptea dorul mi-e tovarăș  
Și mă face să veghez;  
Ziua toată umblu iarăși  
Dormitînd, parcă visez.

PE INIMA, IUBITO..

Pe inimă-mi, iubito, minuța ta așează;  
Auzi tu-n cămăruță cum sună a pustiu?  
Stă un dulgher acolo, cioplește și lucrează  
Și-mi face un sicriu.

Tot bate și răsbate acolo zi și noapte:  
Mi-a speriat și somnul, de m-am luat de gînd..  
Hai, meștere dulghere, dă-i zor și isprăvește,  
S-adorm cît mai curînd

CÎND MOR TINERE INIMI.

Gînd mor tinere inimi  
Zdrobite de dezastre,  
Rid stelele voioase  
Din depărtări albastre:

5 j,Ah, bieții oameni, dinșii  
De trist sfîrșit au parte!  
Cred în amor, și-n urmă  
Se zbat pînă la moarte.

Noi nu știm ce-i amorul,  
Blestemul care-i doare  
Și-i mistuie; de-aceea  
Sintem nemuritoare!"

[ÎN MAI, GÎND MUGURII-NCOLȚESC...]

în mai, cînd mugurii-ncolțesc  
Și ride toată firea,  
A răsărit și-a înflorit  
în inimă-mi iubirea.

în mai, cînd tot văzduhu-i plin  
De viers de păsărele,  
Mi-am pus în versuri jalea mea  
Și dorurile melel

SĂRUTĂ, NU JURA.

Sărută, nu jurai Temei  
Nu pun pe vorbe de femeii  
Oricît de dulce-ai fi la grai,  
Dar și mai dulce gură aii  
Sărutul pentru mine-i sfînt:  
Cuvîntul este fum și vînt!...

O, jură, dragă, cum jurai!  
Cred tot ce-mi spui și tot ce vrei!  
Cînd, fericit, la sin m-alinți,  
10 Nu pot să cred atunci că minți,  
Cred că ți-s drag pe veci și chiar  
Mai mult, — dincolo de hotar l

MI-S CÎNTURILE OTRĂVITE.,

ÎN VIS...

Mi-s cinturile otrăvite  
Și-n veci eu n-am tăgăduit-o:  
Pe primăvara vieții mele  
Otravă, revărsași, iubito.

Mi-s cinturile otrăvite  
**T**i-n veci eu n-am tăgăduit-o:  
Tu port atîția șerpi în suflet,  
Te port pe tine chiar, iubito!

în vis văzui un om gătit, mic de statură,.  
Mergea cu pași de-o șchioapă pe labe răschirate;  
Purta o haină nouă și albituri curate,  
Ci răsărea-n lumină mojica lui făptură.

5 în fond era nemernic, meschin, — o stîrpitură;  
Pe dinafară, însă — cu multă demnitate;  
Răzbunător și țațoș, trîntea cuvinte late.  
Cu ifos fără margini vorbind despre bravură.

10 „Știi cine este? Vino și-l vezil" Zîmbind îmi spune,  
Cu viclenie, Zeul, stînd înaintea mea,  
Și magica-i oglindă sub ochii mei o pune.

Văd un altar, și-n față-i stetea piticul famen,  
Cu draga mea alături; rostiră ambii: „Da!"  
Și mii de draci strigară rizînd cu hohot: „Amen!"

N-AM ÎMPOTRIVA TA NIMICA...

N-am împotriva ta nimica, chiar de-aş înnebuni  
de jale,  
Pe veci pierdutul n-am nimica, nimic n-am împo-  
triva ta:  
Oricît de mîndră-n strălucirea de diamante-ai arăta,]  
Nu vei putea s-arunci o rază în noaptea inimioarei  
tale...

**5 Ştiam de mult. în vis, odată, văzui viaţa ta ursită.j**  
**Văzui şi noaptea-ntunecată ce inima ţi-a fost**  
**robit-o,**  
**Văzui şi vipera ce muşcă ascunsă-n inimă-ţi,**  
**iubito,**  
**Şi-am înţeles, pe veci pierduto, cît eşti de mult**  
**nefericită!**

**Şi** dacă eşti nefericită, nimic n-am împotriva ta:  
io Iubito, soarta blestemată vrea ca să fim nefericiţi!.  
Pin'ce tot zbuciumul acestor nebune inimi  
va-nceta,  
Iubito, soarta blestemată vrea ca să fim nefericiţi I

Ci văd eu zîmbetul ironic pindind prilej ca să  
zbucnească,  
Văd ochii tăi mărind cu ciudă fulgerătoarele  
lumine,  
**15** Şi văd pornirea de orgoliu ce face sînul tău să  
crească —  
Şi totuşi eşti nefericită, nefericită, ca şi mine!

în preajma gurei tale totuşi durerea tremură-n  
neştire,  
De lacrami tănuite-n umbră ţi-s ochii împainjeniţi  
Şi sînul tău superb ascunde o rană fără lecuire —  
**20** Iubito, soarta blestemată vrea ca să fim nefericiţi!



Să uiți durerile din lume,  
20 Și-acolo să rămii pe vecii..

Ah, mîndra asta-mpărăție  
Mi-apare în somn adeseori;  
Dar, ca o negură pustie,  
Se stinge totdeauna-n zori 1

### DIN BASME VECHI...

Din basme vechi o albă mină  
Te cheamă fluturlînd în zări  
Și-auzi clîtînd o mîndra zînă  
De peste nouă mări și țări...

Ea cîntă despre-o-mpărăție  
Fantastica din soare-apus:  
Flori mari, necunoscute ție,  
Acolo strălucesc nespuse...

Toți arborii acolo sună  
10 Și cîntă parc-ar fi un cor:  
Ca muzică de danț răsună  
Sonore glasuri de izvor,

Și doine dragi, cum niciodată  
Tu n-ai mai auzit, socot,  
15 Te leagănă și te desfată,  
Pîn'ce te farmecă de tot.

Ah, dac-ai ști-ncotro anume?  
Acolo cum ai vrea să pleci!

CÎND DOI ÎȘI ZIC ADIO..

Cînd doi își zic adio,  
De mîni cu drag se string,  
Și plîng amar, oftează  
Amar, și iarăși plîng.

- 5** Ci noi la despărțire  
N-am plîns, nici'n-am oftat,  
Și lacrimi și suspine  
Pe urmă ne-au aflat.

FRUMOS E PE LUME.

- Frumos e pe lume și-n cer e senin,  
Și vîntul adie șăgalnic și lin,  
Și Tîd fericite cîmpiile-n floare,  
Și tremură-n rouă bătută de soare,  
**5** Și-i tot veselie, și tot sărbătoare,  
Și totuși spre groapă dorința mă poartă,  
S-adorm lîngă tine, mireasa mea moartă!

PRIN CRÎNGUL VERDE.

Prin crîngul verde rătăceam  
Ca să-mi ascund de lume plînsul;  
Un sturz sălta din ram în ram:  
— De ce plingi tu? mă-ntreabă dînsul.

— Întreabă tu pe rîndunici  
De ce sunt trist, să-ți spună ele,  
Ce stau în cuiburile mici  
De subț fereastra mîndrei mele.

ÎNVĂLIȚI ÎN NOURI, ZEII.

învăliți în noui, zeii  
Dorm uitați: i-aud în zare  
Sforăind, —și noi, pigmeii,  
Vreme rea avem pe mare!...

Vreme rea! Minia mării  
Stă să spargă biata navă.  
Cine, vai! să stăpînească  
Astă cumpănă grozavă?

10 Saltă nava și trosnește,  
Zguduită de furtună.  
Mă-nvălesc și eu ca zeii  
în manta... și noapte bună!

## AFARĂ-I NOAPTE.

Afară-i noapte, plouă, ninge!  
Pe cer aleargă repezi norii;  
Ah, unde-i strălucesc iubitei,  
Pe vremea asta, ochisorii?...

O văd lipită de fereastră,  
**în** cămăruța-i solitară;  
Cu ochii-ntunecați în lacrimi  
Privește viscolul de-afară...

## ATÎT DE DRĂGĂLAȘĂ.

Atît de drăgălașă, albă,  
Frumoasă — parcă ești o floare!  
Și-ades rămîn pierdut pe gânduri  
Cînd mi te-arăți surizătoare;

Cu mîinUe-amîndouă parcă  
Te-aș binecuvînta, copilă;  
Plecînd genunchiul către Domnul,  
Aș vrea să-mplor cereasca-i mila,

Ca veșnic să te aibă-n pază  
**10** Și să rămîi surizătoare,  
Atît de albă și frumoasă  
Și drăgălașă ca o floare!

<sup>1</sup> **In Tălmăcirii, greșeală de tipar: Alîto.**

## SOCOATA VREMII.

Socoata vremii-n ore, minute și secunde, —  
întiul ornic, — cine le-a născocit? Răspunde  
A fost un singuratec, un suflet trist, pustiu.,  
în nopțile de iarnă sta și-asculta, tîrziu,

- 5** Cum șoarecii se mișcă prin umbră de unghere,  
Și cariul ritmic toacă în tainica tăcere...

Dar sărutarea cine mi-a născocit-o-n lume?  
O gură fericită și dornică de glume...  
Ea săruta cu sete; era în luna mai.

- 10** Natura-ntreagă parcă se preschimbases-n rai,  
în rai cu flori frumoase și ciripire vie,  
Și soarele-n văzduhuri rîdea de bucurie!...

SPUMEGĂ MAREA...

Spumegă marea sub slînca runică,  
Pe stîncă stau pierdut pe gînduri  
Şuieră vîntul, zarea se-ntunecă,  
Pasan de pradă ţipînd alunecă  
5 Trec valurile rînduri-rînduri..

Mîndrele fete, bunii prieteni  
Şi-atîtea scumpe idealuri  
Unde-s acum?...  
10 Şuieră vîntul, dănţuie spuma,  
Aleargă miile'de valuri...'

CîNTECUL URSITOAREI

Umblaţi, acolo, sus în lumină  
Pe dulce plai, voi, fericite genii!  
Strălucitoare adieri  
V-ating uşor, plutind  
Ca degetele-artistei  
Pe strune sfinte...

Neştiutori de soartă  
Ca pruncul în somn,  
Respiră zeei:  
10 Cast ocrotit în mugur născînd  
înfloreşte etern spiritul lor,  
Şi ochii lor fericiţi  
Privesc în tăcută,  
Eternă seninătate.  
  
15 Ci noi am fost ursiţi  
Să nu aflăm nicăirea odihnă:  
Dispar şi cad  
Sărmanii oameni,  
Orbeşte, de la un ceas la altul,  
20 Ca apa zvîrlită din stîncă  
în stîncă,  
De-a lungul vremii, în necunoscut.

Gottfried

Keller

## CINTECUL LUI PAN

Brațe-n brațe stau stejarii în pădurea seculară,  
Azi, fiind cu voie bună, vechiul cîntec și-l cîntară.

A-nceput departe-n margini cel mai tînăr să s-alinte  
Și un freamăt și un clatin s-au pornit apoi-nainte:

- 5 Alergă un vajnic ropot, se umflau bogate valuri,  
Și vârtejul printre vârfuluri se rostogoli pe dealuri.

Iar acum cînta-n coroane, șuicra-n văzduh furtuna,  
Pînă-n rădăcini de-a valma duduia trosnind  
într-una.

- Cînd și cînd huia stejarul cel mai nalt din creștet,  
io Codru-n cor întreg pe urmă răspundea vuind  
falnic,  
năvalnic l

Mîndru joc era, asemeni unei mări cînd se revarsă,  
Albă se bătea-n sclipire frunza spre nord-est  
întoarsă.

Tata Pan făcea doar însuși vechea ceteră să sune,  
învățînd copiii, codrii, melodiile străbune.

- 15 Si din cele șapte tonuri ce cuprind în ele toate  
Cîncelelc, vechiul meșter ce minuni de cîntec  
scoate!

Tinerii poeți si cîntezi stau și-ascultă în tăcere;  
Pitulați în tufe dese sorb cîntarea cu plăcere...

## CURCUBEUL

Cădea-n apus o ploaie lină,  
în care soarele bătea:  
Drumețul pe cărarea-ngustă  
Cu suflet obidit trecea...

- 5 Vedeă cum stropii în cădere  
Scilipesc prin raze aurii;  
Reci îi simțea picînd pe frunte-i,  
Și-nfiorat, duios șopti:

- Știu că deasupra frunții mele  
10 Plutește-acum un curcubeu,  
Senina depărtare-1 vede  
Jucînd măreț pe drumul meu.

- Iar cei ce merg de mine-aproape  
Și mă cunosc ca nimeni alt,  
15 Nu pot vedea ce plin de pace  
Mă luminează din înalt.

- Așa, cînd alte zile poate  
în cea de azi s-or fi răsîrint,  
Pe numele meu șters, departe,  
20 Luci-va curcubeul sfînt.

## GÎNDURI

O mare inima-mi de-ar fi,  
Dușmanul ei — o navă,  
Cum ar izbi-o crunt de stînci  
Minia ei grozavă!

- 5 Și ca s-o-nghit-apoi la fund,  
Adîncu-i s-ar desface,  
Spre-a se-nchea deasupra iar  
Măreața mării pace.

- Dar nu-i decît un vâlurel  
10 Din mii de vâlurele,  
Ci spuma-i roade nencetat  
Din putredele schele.

- Noi, valurile, ne urmăm  
Mereu, —și sîntem una:  
15 Pe-același dușman îl gonim  
Si-l urmărim într-una-

- Virtejul, duhul răzvrătit,  
Ne biciuie sălbatic,  
Pin'ce cu toatele tresar  
20 Din somnul lor acvatic.



**1<sup>A</sup>lh!^T** 2, e : a m p U r i a t d i » greu  
S>-arunda far' de veste,

Hei, cum mai treaăltăăm atunci,  
i-«ovindu-ne în creste!

25 Răsim-atunci din țărîm în țărîm  
91 nohot-oceanul:  
„S-a dus cu nava lui cu tot  
S-a dus la fund Vicleanul!" ' '

*L e n a u*

## VÎNTUL

Departa, în străini plecăm...  
Privii în urma mea pierdut;  
Spunînd ceva, mi-a apărut  
Iubita, sus, la geam.

Ea mi-a trimis un blind cuvint —  
Tovarăş bun pe drum pustiu...  
Dar ce mi-a spus, nu pot să ştiu,  
Că s-a pierdut în vînt.

10      Și dacă n-oi mai întâlni-o,  
Tu, vînt sălbatec, rău ce-mi ești,  
Nu ți-e de-ajuns?... Să-mi mai răpești  
    Și cel din urm-adio?



## RANA-N SUFLET

Eu port în suflet o adincă rană  
Dar nici un geamăt buzele nu-mi scapă ;  
Simt cum mereu tot mai adine mă sapă  
Și cum se farmă viața mea sărmană.

- 5 Doar una poate jalea să-mi priceapă-  
La sinu-i dulce, fără de prihană,  
Aș piinge-n hohot... dar dorința-i vană-  
Acea una putrezește-n groapă!...

io O, mamă, vin', copilul tău te cheamă!  
Ue ~~meu~~ tresare inima ta moartă  
Și, ca pe vremuri, grija de mi-o poartă,

Atunci eu vreau de viața-mă desface  
Ajut-ajută suferinții, mamă,  
Copilul tău trudit'să ți-l dezbrace\*

## ECOU

Un cîntec vesel cîntă călătorul,  
Diapare în brădet, și-acuma tace.  
Doream să-l mai ascult, dar n-am ce face:  
Neîmplinit îmi va rămîne dorul.

El tace, dar acum mi-aduce corul  
Acelor stinci răsunetu-i încoace,  
Parc-ar voi cîntarea să-i evoace...  
Și-acum aud cum sare doar izvorul.

- 10 Mergi sănătos, drumețe! — suspinînd  
I-am zis; — dar pentru ce-s mai trist eu oare  
Că i s-a stins ecoul prea curînd

Decît de-ar fi murit chiar omul, cînd  
Cîțiva ici-colo-l pomenesc arare,  
Pîn' ce-amuțesc cu toții, rînd pe rînd?

## ÎNTREBARE

Nu le-ai trezit vreodată fără vrere  
În zori, întunecat și abătut,  
Fără-nțelege oricît te-ai zbatut  
De unde izvorăște-a ta durere?

- 5** Simțeai doar că visași, și-au dispărut  
Din minte-ți ale visului himere,  
Dar că te-ncearc-ascunsa lor putere,  
Încît să plîngi cu hohot te-au făcut.'

Cînd vei scăpa de noaptea pămînteană  
Și crezi că poate-atuncea, în lumină,  
De visul tău cel sarbăd vei uita,

Ah, cine știe dacă vina ta  
Nu va veni ca tainică dojana  
Să-ți tulbure și veșnica hodină?...

## SURUGIUL

Vraja duloei nopți de mai  
Stăpînea afară,  
Sus, de-argint, pluteau bălai  
Nori de primăvară.

- 5** N-auzeai pe lunci și văi  
Nici un glas să sune,  
Singură umbla pe căi  
Raza blondei hme.

- Molcom fremăta abia  
**10** Numai vîntul serii,  
Spre a nu trezi cumva  
Pruncii primăverii.

- Chiar și tainicul izvor  
Parcă amuțise,  
**15** Ca să cruțe-a florilor  
Parfumate vise.

- Cornul său la gură-atunci  
Surugiul pune  
Și-l făcu prin văi și lunci  
**20** Vesel să răsune.

Și sunau cei patru cai  
Sprinteni din copite,  
Ce prin înfloritul rai  
Ropoleau grăbite.

25 Și părea că trec în zbor  
Și aleargă toate,  
Speriind în goana lor  
Liniștea din sate.

30 Cînd, prin raiul ce-l zărim,  
Cum străbatem, iată,  
Fără veste-un țintirîr  
Ochilor s-arată'

35 Zidul mohorit sletea  
Sprijinit de stîncă,  
Crucifixul sfînt veghea  
Sus, în jale-adîncă.

40 Surugiul domolind  
Dintr-o dată trapul,  
Sus, la crucifix privind,  
Trist întoarce capul.

„Ierți, măria-ta, de-oprim,  
însă n-am ce face:  
Colo, sus, în țintirîr  
Un tovarăș zace.

45 Și de cîte ori mă-ntorn,  
Mă îneacă plînsul:  
Nimeni nu suna din corn  
Mai frumos ca dînsul!

50 Și de cîte ori revin  
Pe-aste locuri iarăși,  
Trebuie să-i cînt puțin  
Bunului tovarăș!"

55 Către țintirîr deci el  
Cornul și-l îmbie,  
Să-l audă-n somn acel  
Ațipit sub glie;

60 Și-un atît de dulce zvon  
Dintre stînci pătrunde,  
Parcă mortul postilion  
Din mormînt răspunde.

Repede porni la drum  
Goana cea nebună;  
Tînguiosul corn și-acum  
În auz îmi sună...

CLAR DE LUNĂ

Lingă patul unde stau  
Bate luna pe podele,  
Nu știu, luna bate, sau  
A căzut omăt pe ele.

Fruntea mi-o ridic, privesc  
Luciul zărilor deșarte;  
Fruntea-mi cade și gîndesc  
Trist la țara mea, departe.

EXCELSIOR

Spre seară, printr-un sătișor  
Din Alpi, un tînăr călător  
Trecea purtînd prin nea și vînt  
Un steag cu-acest străin cuvînt:

Excelsior!

Supt geană-i, ochiu-ntunecos  
Sclipea ca paloșul tăios,  
Și ca din corn de-argint, s.enin,  
Suna cuvîntul cel străin:

10

Excelsior!

Lumini de prin bordeie, rar,  
Băteau în față-i, și, bizar,  
Ghețarii-n noapte străluceau,  
Și straniu buzele-i șopteau:

15

Excelsior!

— E un prăpăd în munți acum!  
îl sfătuiește-un moș pe drum —  
Pirăul e șivoi turbat...  
El murmură nenduplecat:

20

Excelsior

— O, vin', o fată i-a șoptit,  
 La pieptul meu, pribeag trudit!  
 în ochi-albaștri-nlăcrămați  
 Privește-oftînd, înalț-un braț:  
 Excelsior!

30 — O, nu intra-n brădetul des,  
 Lavinele în drum îți ies!  
 îi strigă-n vale un păstor.  
 El pasă drept, nepăsător:  
 Excelsior!

35 Și-n zori, cînd clopotul din schit,  
 Vibrînd sonor și lămurit,  
 Pe frați la rugă i-a chemat,  
 Din stele-un glas a răsunit:  
 Excelsior

•0 Și cînele-a descoperit  
 Un pelerin întroienit.  
 Pe pieptul său un steag — drept scut —  
 Cu-acel cuvînt necunoscut:  
 Excelsior!

45 Și tainic mortul surîdea  
 Spre soarele ce răsărea,  
 Și mîndru, ca o stea căzînd,  
 Căzu din cer un strigăt blînd:  
 Excelsiori

*Meerheimb*

# VESTITORUL BIRUINȚII DE LA MARATON (29 septembre 490 a. Chr.j

*Am biruit, bărbați atenieni /  
 IERODOT*

*(Călduros și nobil, cu putere crescîndă.)*

Akropolis!  
 O, afîntă cetate de zei,  
 Cum te înalți aurie-n adîncul nopții albastre  
 5 Și îmi vestești de departe, măreț,  
 Că am ajuns,  
 Am ajuns, în sfîrșit!  
 Cădeți acum, genunchi slăbiți,  
 Sfîrșiți de goana îndelungă-  
 10 Țîșnește-acum șiroi de purpură  
 Din pieptul meu rănit de moarle!  
 O clipă numai dăruieți-mi suflet,  
 O zei, nemuritori,  
 Să le vestesc atenienilor!  
 15 Elada e liberă!  
 Zdrobit e pumnul perșilor  
 Ce amenința s-o puie-n jug,  
 Și-i mîntuită țara grecilor!

*(Cu glas puternic.)*

20 Ascultă-mă, cărunt portar! Deschide!  
 Dă-mi drumul între zidurile-Atenei,  
 Aduc biruința,  
 Aduc biruința de la Maraton!

(*Pauza. Sfirșit, dar cu inimă.*)

- 25 Moșnege, mulțumesc. Dă-mi umărul  
Și sprijinește-mă în ceasul morții.  
O-nghițitura încă, sunt topit de sete,  
Uscat mi-e cerul gurei de praf și de arșiță,  
Și-acum, din răputeri răsună,  
30 Răsună, scutule, izbit de spadă,  
Trezește-mi Atena din somn!

(*Strigind.*)

- Aici, aici, cetățeni! Sculați-vă!  
Treziți din somn femeile, copiii!  
35 Aici! Aici!

(*Pauză- Vesel, mișcat.*)

O, iată! Gloata zgomotos aleargă,  
Minată de voioasa presimțire,  
Și umple străzile!

40 (*Jiefuzind cu dragoste.*)

- Lăsați, lăsați, iubiților, aveți răbdare,  
Nu fiecăruia în parte,  
Poporului vreau să-i vestesc  
Cum au căzut copiii lui și — au învins!  
45 Eladă sfântă, te apără încă  
Pallas Atena,  
Mai oțelește încă puterea lui Hercule,  
Al grecilor braț!  
Mai bate inima argonauților  
50 în pieptul Eladei!  
Căci, fără glumă, suflet de erou  
Iți trebuie cînd vezi năvălind,  
Ca valuri aprinse de aur topit,  
Cumplita armată a dușmanului —  
55 De unsprezece ori zece mii —  
Să-i ții tu piept cu zece mii!  
Și groaznica flot-a barbarilor oare  
Nu cotropise de jur împrejur  
Cu armele marea ce părea că este  
60 Spinarea cu solzi monstruoși  
A unui crocodil uriaș,

- Ce crește și se-ntinde spre apus  
Din țărmurile Asiei Mici,  
Căscîndu-și gura lacom,  
65 Amenințînd Elada?

(*Cu putere crescîndă.*)

- Zadarnică amenințare!  
Înarmați, saltară copiii Minervei!  
Pe scuturile lor se răsfrînse în flăcări  
70 Rușinea etem-a barbarilor crunți —  
Eubea strigă, Eretria răspunse.

(*Pauză. Sfirșit.*)

- Iertați, părinți cinstiți ai cetății,  
Sălbatica aprindere a miniei,  
75 Ci amintirea faptei colosale  
îmi umple iarăși sufletul de-avînt  
Și-mi năbușește fiorii reci ai morții!

(*RăstiJnp. Jnoiorat.*)

- Paharul acesta — mulțănesc —  
80 Mă face să bănuiesc nectarul.  
Ție-1 închin, eroul cel moi de frunte al Atenei,  
Ție-1 închin, Miltiade!

- Miltiade, el a fost, îndrăznețul,  
Cel ce,-narmat cu scutul zeilor,  
85 A smuls din șanțuri mica noastră ceată  
Și-o aruncă în cîmp deschis,  
Năvalnic, contra puterii de fier a perșilor!

(*Cu un gest.*)

- Priviți, vă rog, bătrîni părinți,  
90 Spre miazănoapte, unde din Kytheron  
Coboară valea, lungă, strîmtorată-ntr-una  
De Penos și Penthelikon,  
Cum se deschide-apoi spre șes  
La Maraton.  
95 Dc-aici vedeai sclipind,  
în vuietul îndepărtat de valuri,  
Norii de pînze ai flotei barbarilor,

100 Și lingă țărni, pestrițele corturi  
Ale lui Datis, căpetenia mezilor,  
Și-ale tovarășului său de arme, Hippias,  
Gel care-a fost tiran odată al Atenei,  
Azi — trădător de patrie!

(Pauză.)

105 Și iată, cînd Eos cu obraji trandafirii  
Creștea din spuma de valuri,  
Inecînd în lumina-i vioaie  
Cuprinsul adînc ce vuia de arme,  
Pluteau presimțiri de moarte în aer:  
„Aleși sunteți de Styx,  
110 O, voi, copii ai Aticeii!”

(Cu nobil avînt.)

115 Ci vechiul avînt spre jertf-al Eladei  
înflăcără din nou ceata aleșilor:  
Barbarii dirji călcau în picioare  
Al Greciei suflet frumos!

(însuflețit.)

120 O, suflet de viteaz, tu, Miltiade!  
Tu ai fost care, plin de-nțelepciune,  
Ai cumpănit, și slăbiciunei noastre  
Tai dat putere uriașă,  
Tu, care ai silit colosul perșilor  
Să-și stringă-aripele ca vulturul rănit,  
Tu, care ai împins înapoi  
îndrăznețul potop de călări,  
125 Silindu-i să rămînă pe loc,  
înghesuiți, cu sabia-n teacă:  
Căci slabele noastre aripe,  
Ferite de munți și copaci răsturnați,  
îngrădeau orice atac din afară.

130 (Beat de amintiri, vesel și cu energie.)

Atunci, deodată, sunară cimbale și-obaoie  
Și, vijiind, năpădi pe șes  
O mare de arme!  
Dar noi n-adăstarăm năvala furtunii;  
131 Ca și marinaru-ndrăzneț ce s-arunnă

Cu capul în jos în sălbatecul clocot  
Al apelor!  
Astfel și noi!

(Repede, însuflețit.)

140 în semicerc, în munți,  
în pas de atac, neștiut pîn-atunci,  
Așa năvălea stînga și dreapta,  
înainte și drept în zidul de sulii,  
De lănci și scuturi ale dușmanului  
145 Plin de uimire!  
Și-n stînga și-n dreapta, și-n dreapta și-n stînga  
Șovăiau aripele perșilor,  
Șovăiau — se-ndoiau — se plecau — alergau !  
Fugeau ca antilopele iuți de picioare,  
150 Și noi, luptînd din greu cu grindina  
De lănci și săgeți,  
Noi după ei — spre mare!

(Cu spaimă.)

155 Dar miezul oștirii, slăbit de tot,  
Deși purtat de mîndrii viteji  
Temistocle și Aristide,  
Nu mai putea să țină piept navei  
Ce ca un orcan îl izbea  
Din mijlocul falangelor dușmane,  
160 Ștrăpungînd inima grecilor  
Cu măciuci ghintuite!

(Pauză.)

Un vaier străbate pîna la aripi.  
Helenii biruitori aud  
165 Cum strigă frații lor ajutor.  
Brusc încetară goana, și atunci,  
Ca două clește de fier, uriașe,  
Ce se-nconvoaie să prindă prada  
Și-o string într-o cumplită-mbrățișare,  
170 Astfel, deodată se văzu barbarul  
Apucat din ceafă,  
Și-n dreapta și-n stînga drumul închis  
Spre portul mîntuitor!

(Pauză. Cu gesturi hotărîte.)



175 Oștirea grecească își vine în fire,  
Ușoarele lănci se-ntorc înainte.  
Al dușmanului hohot se schimbă-n prohod,  
Și spadele şuieră, ghioagele trosnesc,  
Falange fugare se sfarmă-ntre ele,  
180 Și călărirea rapede-a pustiului  
Se spulbera spre mare, ca nisipul!

*(Cu pornire crescindă.)*

„La flotă! Toți, Ia flotă!” se aude  
Zadarnica strigare a perșilor.  
185 Ci-n stînga și în dreapta fiii grecilor  
Opresc năvala spre țarm,  
Și-n lupta cruntă moartea se-nmiește,  
Și fierbe, roșie, întunecată,  
Albastra Mare Ionică!

190 *(Mîndru, triumfător.)*

Trofee și corturile, ale noastre!  
Cirezile de dromaderi și elefanți,  
Încărcate cu comorile Răsăritului,  
Cu perle și podoabe, ale noastre!  
195 Și Datis, capul perșilor, mort!  
Mort, trădătorul Hippas,  
înecat în mocirlă!  
Morți pîn' la zece mii de barbari!  
în portul Pireu se oprește  
200 Podoaba semeață a galerelor,  
încărcată de grelele lanțuri  
Pe seama noastră făurite,  
Ducînd și blocul de marmoră  
Ce trebuia să rămîie  
205 Monument al rușinii noastre,  
Acum stilp de rușine-al înfrîngerii lor!

*(Pauză mai lungă. Slăbit de tot.)*

De-acum am sfîrșit!  
Bătăile slabe ale inimei mele  
210 îmi spun că mi-s numărate clipele.

*(Pauză. Elegie, plin de melancolie.)*

Și-acum o dată încă, dulce vînt,  
Ce-adii ușor dinspre pădurea sacră,  
Ca o chemare din Eliseu,

215 Mai amintește-mi farmecul vieții,  
Să mai respir o dată aerul Greciei!

*(Cu mină-ntinsă, înflăcărat de adîncă dragoste.)*

Nu, raamă-mamă, scumpă, bună mamă,  
Nu te-arunca, bocînd, în genunchi!  
220 Eu am adus cea mai frumoasă veste!  
Esti mama unui fiu viteaz,  
Și Hellas— liberă!

*(Sfîrșit, frînt și totuși însuflețit.)*

Ce-mi pasă de aci nainte  
De lumea pămîntească!  
225 Da-mi mina ta, dă-mi mina, dulce mamă,  
Și-așază-mă cu fața,  
Ridică-mi fața,  
Cuprinsă de sudoarea morții,  
Spre locul unde noi  
230 Ne-am cîștigat nemurirea,  
Să pot privi murind  
Spre cîmpul de biruință al Eladei,  
Spre Maraton!

## CINTECUL LUI SAİDJAH

Eu nu știu unde am sa mor.  
 Văzui marea cea mare la țărmul mării,  
 Cînd tatăl meu m-a dus acolo  
 Să facem sare.  
 De voi muri pe mare  
 Și de m-or azvirli în apa-adîncă,  
 Veni-vor chiții lacomi,  
 Vor inota în preajmă-mi și vor întreba:  
 Care din ei să-nghită leșul  
 10 Ce cade către fund?  
 Eu nu voi auzi.

Eu nu știu unde am să mor,  
 Văzui arzînd căsuța lui Pa'ansu, —  
 El însuși puse foc.  
 15 Și-a fost ieșit din minți.  
 De voi muri în flăcări,  
 Cădea-vor birne-aprinse  
 Pe leșul meu,  
 Și-afară vor fi țipete grozave  
 20 De oameni cari aruncă apa  
 Ca să omoare focul.  
 Eu nu voi auzi.

Eu nu știu unde am să mor.  
 Văzui căzînd pe micul Si-unah din pom,  
 25 El culegea un rod al pomului  
 Să-l ducă maicei sale.  
 De voi cădea din mărul cel înalt,  
 Zăcea-voi mort lîngă tulpina lui,  
 Ca Si-unah,  
 30 Dar mama nu va plînge, ea e moartă,  
 Ci alții vor striga cu glasul aspru  
 „Uitați-vă, Saidjah e mort!”  
 Eu nu voi auzi.

Eu nu știu unde am să mor.  
 35 Văzui mort pe Pa-lisus,  
 El s-a fost stîns de bătrînețe,  
 Albite-i erau pletele.  
 De voi muri bătrîn, cu plete albe,  
 Veni-vor bocitoarele  
 40 în jurul meu;  
 Mă vor boci ca bocitoarele  
 Pe Pa-lisus, și toți nepoții,  
 Și ei, vor plînge ou amar.  
 Eu nu voi auzi.

45 Eu nu știu unde am să mor.  
 Văzui atîția morți în satul meu:  
 I-a-nveșmîntat în haine albe,  
 Și-apoi i-au coborît în groapă.  
 De voi muri acasă și m-or îngropa  
 50 La capul satului, spre răsărit, pe deal,  
 Acolo unde iarba crește-naltă,  
 Adînda va veni, și haina-i de mătase  
 încet, încet de tot o să atingă  
 În treacăt iarba-naltă...  
 55 Și eu voi auzi.

Petőfi

MUGUR, MUGUR, MUGUREL.

în oraşul ăsta am deschis eu ochii;  
Salutare, locuri mîndre, scumpe mie!  
Doina doicei mele din copilărie  
Sună-n tot oraşul: doica-mi cîntă mie?  
Glasul ei e-acesta? ori poate mă-nşel:  
„Mugur, mugur, mugurel!...”

A plecat, odată, un copil voios,  
Azi, bătrîn, se-ntoarce tot pe-aceeaşi cale...  
Hei, de-atunci ce mult e... griji, năcazuri, boaie,  
**10** Bucurii puţine, şi atîta jale!  
„Cum mai trece vremea...” trist îngîină el.  
„Mugur, mugur, mugurel!...”

Oare unde sunteţi, tovarăşi de joc?  
De-aş vedea pe unul barem dintre voi \  
**15** Să mai stăm de vorbă, veseli amîndoi,  
Să ne reîntoarcem anii înapoi,  
Anii cei de basme, să cînt iar cu el:  
„Mugur, mugur, mugurel!...”

Fără de hodină, pasere pribeagă  
**20** Care-şi cată cuibul cald de-odinioară  
Cînd se-ntoarce iară mîndra primăvară,  
Gîndul meu colindă, pretutindeni zboară,  
Şi mă mir eu singur cîte-mi spune el:  
„Mugur, mugur, mugurel!...”

**25** Sunt copil acum, iarăşi sunt copil!  
Pe-o nuia încalec... lumea e a mea!  
Sare şi nechează murgul meu-nuia,  
Merg la jgheab, devale, şi îi dau să bea.  
Hii, murguţ, în lume, zboară, rîndunel...  
**30** „Mugur, mugur, mugurel!...”

Clătinat răsună clopotul din turn,  
Calul, călăreţul cad de obosală...  
E-n amurg... acasă doica mă ia-n poală.  
Aţipesc, şi visuri mîndre mă înşală;  
**35** Doica mă\* alintă, cîntă-ncetinel:  
„Mugur, mugur, mugurel!...”

## TOAMNA.

Pe plai pustiu și noroios  
Atiră trist ceața de toamnă.  
Spre vremurile din trecut  
A jale inima mă-ndeamnă...

Lumina soarelui se urcă  
Și-mparte-a negurei perdea...  
Tot astfel, cu un zîmbet numai  
Tu luminezi inima meal

io Dar tu nu fă ca mîndrul soare  
Ce rupe negura anume  
Ca să se vadă și mai bine  
Pustiul ce domnește-n lume...

## IUBITEI

Au fost și alții mai vestiți,  
Uitat o azi numele lor.;.  
Dară pe voi, dragi cîntece,  
Ce vă așteaptă-n viitor?

Trăi-veți cînd la capul meu  
Vor crește buruieni, pustiu...  
Cum strunele, cari au plesnit,  
Tot mai păstrează sunet viu?

10 Ci uite-se, nu-mi pare rău,  
Tot ce am scris odinioară.  
Numai ce scriu de dragul ei,  
De-a pururi vreau să nu mai piară,

15 Trăi-vor aste cîntece,  
Ș-o vor slăvi-o-n rînd cu aștrii,  
Căci ele-s sfinte, vin din cer,  
Din cerul ochilor albaștri.

AM STAT LÎNGĂ MOHMÎNT.

Am stat lîngă mormîntul ei...  
Asemenea unei statui,  
Cu brațele încrucișate,  
Cu ochii în pămînt statui...

Stă corăbierul trist pe țărmuri.  
Se uită peste marea lată  
Ce-l lasă cerșetor, pe drumuri,  
Caci i-a-necat comoara toată...

SOARELUI

Soare, am o pîră veche  
tmpotrivă-ți... Știi tu oare?  
Ești zgîrcit de n-ai pereche,  
Cît te ții de sfînt și mare!

Tuturor, ca om de treabă,  
Dai lumină și viață.  
Numai mica mea cocioabă  
N-a văzut cinstita-ți față.

Vino și te încredințează...  
**10** Ai puțină omenie:  
Mai trimete-mi cîte-o rază,  
Măcar de parigorie;

Poate știi, slăvite soare,  
Că scriu versuri: mai știi, poate,  
**15** Că-n așa împrejurare  
Nu pot sta eu în palate.

Cum să nu știi! Că din liră  
N-ai cîntat și tu un timp,  
Pin' ce nu îl izgoniră  
**20** Pe Jupiter din Olimp?

Fie-ți milă, deci, slăvite,  
\*pst coleg al meu, Apolo...  
**și o** rază-mi mai trimite  
Cînd și cînd, d-aci încolo...

## ÎN TINDĂ AM INTRAT...

în tindă am intrat o clipă,  
Să iau cărbune pentru pipă...  
Aș fi luat, desigur, focul,  
Dar ea ardea, bat-o norocul!

**5** Ardea ea, pipa, de minune...  
La ce intrai atunci? Spune!  
Intrai, căci am zărit în casă  
O fată... și era frumoasă!

Sufla în foc ca să-1 aprindă,  
**10** Și flacăra bătea în tindă...  
Dar mai cu seamă-n ochii ei...  
Ce flacăra juca în ei!

Ea mă privi așa ciudat,  
încît simțeam că-s fermecat...  
**15** Și, iată... pipa mea s-a stins,  
Iar inima mi s-a aprins.

LA MARGINEA SĂTULI!,

Lingă sat e-o gîrlă mare,  
Crîșma, sus, pe mal apare.  
Ferestruiele-n lumină  
S-oglesc în unda lină.

E tîrziu și noaptea-i umbră,  
Luntrea stă proptită-n umbră.  
Neclintită stă la stîină  
Cumpăna de la iîntină.

10 Dar în crîșmă-i vîiet mare  
De țîmbal și de vioare!  
Geamurile țîuie,  
Și flăcării chiuie:

— Crîșmăriță, dragă, hăil  
Adă vin bun la flăcări!  
15 Vechi ca moșu-meu, colea,  
Zvâpăiat ca mîndra mea!

— Zi, măi cioară, din vioară,  
Că mă-mbăt în astă-sară!  
Zi, mă!... că-ți plătesc să-mi zici  
20 Vrei să crap jucînd aici!...

Bate cineva-n fereastră:  
— N-aveți cumpăt dumneavoastră?  
Hai, destul cu-atîta larmă,  
Că boierul vrea să doarmă!

25 — Ieie-1 dracu, n-am ce-i face!  
Tu, potaie, dă-ne pace!  
Zi, mă!... iaca numa-n ciudă,  
Zi-i, încalțe să ne-audă!

Cineva la geam iar bate:  
30 — Mai încctinel se poate?  
Maica mea așa vă roagă,  
Că, sărmana,-! greu beteagă...

Stau flăcării, nu răspund,  
Toți beau vinul până-n fund;  
35 Muzicei fac semn să tacă  
Și, frumos, acasă pleacă...

## PASTEL

Riul și-a ieșit din matcă  
Și-a-necat cîmpia-ntreagă;  
Dincolo, pe mal, ți-e casa,  
Azi să nu m-aștepți tu, dragă.

Apele au rupt zăgazul,  
Au luat și podul tot,  
Gel din urmă stîlp, acolo,  
Se rostogolește-not.

Singur stau pe deal și caut  
Spre căsuță, peste ape;  
Filfiind din aripi albe,  
Zboar-un porumbel pe-aproape.

Filfiie din albe aripi  
Și își ia spre tine zborul:  
Nu știu, dragă, porumbiel e,  
Ori e dorul?

Pe pustă crișme sunt destule,..  
Dar știu eu una, — ciardă veche  
Pe pustă și în toată lumea  
Mă prind că nu-i găsești păreche.

Ca omul beat, tot vrea să plece,  
Dar stă la gînduri, amețită!  
Și strîmb i-atîrnă învelișul,  
Ca pălăria lui pleoștită...

i *Csdrăa - crișmă, han (n.a., in Poezii ihie)*



## PLANURI DE PRISOS

Toată calea către casă  
într-un gând am petrecut-o:  
Ce s-aduc eu mamei scumpe  
Ce de mult n-am mai văzut-o?

Cînd cu drag ea va deschide  
Brațele, eu ce să-i zic?  
Ce ales cuvînt acelei  
Ce mă legănase mic?

Și-mi veniră sumedenii  
**10** De gîndiri frumoase-n minte  
Vremea parcă se oprișe...  
Carul doar fugea-nainte...

Și-am intrat în casă mică...  
Și-mi zbură în brațe mama:  
**15** Mut... îi atîrnam de buze...  
Cum de vreji atîrna poama.

I-aș spune: „Stai, copilă dragă,  
Oprește-te în calea mea...  
O inimă, atîta am...  
Ți-o dau, și fă ce vrei cu eat”

I-aș spune: „Inima-mi e-o mare,  
Fii tu stăpînă peste marel  
în ea s-ascunde cel mai mîndru,  
Mai rar dintre mărgăritare t

Credința e mărgăritarul, ^  
Eternă-i strălucirea l u i -  
I-aș spune asta ș-alte <sup>TM</sup> = : : ; ; \  
Dar nu le spun, că nu am cui!

## DEPARTE

Stă departe-n plaiul Dunării cel mare  
O căsuță albă, neîncăpătoare.  
Ochii mei înoată-n lacrimi de căință  
Cînd îmi vine-n minte mica locuință.

- 5 Dac-aș fi rămas acolo pin' la moartei  
Dar pe om îl poartă tot dorinți deșarte,  
Aripe de vultur cînd întinde dorul,  
Nimenea nu poate să-i oprească zborul.

- 10 Sta pierdută mama-n deznadajduire  
Gînd cerșeam sărutul ei la despărțire.  
Ah, nici pînă astăzi lacrimile-i încă  
N-au putut să stingă jalea ei adincă!

- Tremurînd, întins-a brațele și plîns-a  
Să rămîn acolo, liniștit, cu dînsa.  
5 De vedeam atuncea toate-așa de clar,  
N-ar fi plîns, sărmana, poate, în zadar!

A speranței noastre stea strălucitoare  
Ne arată basme fermecate-n zare;  
Numai cînd zărim pustiul dinainte,  
Ne trezim plîngînd di» basmul ce ne minte.

Că pe mine tot un vis frumos, nebun,  
M-a purtat în lume, trebuie să spun...?  
Și că lumea singur de cînd o străbat  
Mii de ghimpi în cale m-au însingerat!...

- 25 ...Pămînteni se-ntorc în țara mea frumoasă:  
Ce să-i spună mamei de-or ajunge-acasă?  
„Spuneți-i, .prieten — drumul de vă este  
Pe la pragul nostru — spuneți bună veste...

- 30 Spuneți că zadarnic își bocește-odorul,  
Că-i petrece-n lume norocos feciorul.  
Ah de-ar ști ea numai viața-mi zbucmmata,  
Inima ei poate-ar înceta să bată...

## CLOPOTELE TRIST VIBREAZĂ.

Clopotele trist vibrează...  
Dar pe cine-nmormîntează?  
Cine-o fii îl fericesc:  
Nu mai e rob pămîntesc.

- 5 Chiar mi-1 duc pe sub fereastă,  
Plîng copii, plînge nevastă...  
Cum nu zac eu în sicriul  
Nimeni nu m-ar plînge, ştiu...

## DOLIU

Pinteni au prins rugină,  
Colbăită-i şuba-mi veche,  
Şi mustăţile neunse;  
Nu port şapca pe-o ureche...

- 5 Ce zor are-un biet ibovnic  
Cînd drăguţa nu-1 răsfată?...  
Căci ea zace-adînc în groapa,  
Nici n-o pot zări la faţă...

## NOBIL

La scară l-au întins pe ticălos,  
Să-l bată, căci a fost nelegiuit,  
Căci a mințit, și a furat, și dracul știe  
Ce răutăți și crime-a săvârșit.

Dar el se împotriva mereu, strigînd:  
„Să nu v-atingeți voi de trupul meu!  
Căci n-aveți dreptul ăsta, după lege...  
Sunt nobil eu!”

10 Acest <sup>u</sup>z <sup>z</sup>it, T' <sup>d</sup>u <sup>h</sup>u <sup>r</sup>u <sup>u</sup> <sup>^</sup>mo <sup>s</sup>est<sup>i</sup>,  
Acest cuvînt, această <sup>m</sup>a <sup>a</sup> <sup>t</sup>re <sup>b</sup>u <sup>a</sup> <sup>?</sup> provocare?  
De-ac<sup>u</sup>n,

Ci dus d-a dreptul la spinzurătoare

## HUSARII

Un tropot — trimbița răsună,  
Cresc nourii de praf treptat.  
Husarii sunt! Ei vin în goană  
Și-au ordin ca să mîie-n sat.

Abia sosiți aici, spre seară,  
Ai patriei apărători,  
Și bucurie, dar și teamă  
Cuprinde pe locuitori.

Nici bucuria lor, nici teama  
10 Nu poate naște din senin:  
Sunt chipeși, buni băieți, husarii,  
Dar... cam rivnesc la bun străin.

— la seama, fata mea, la toate  
— Șoptește mama serioasă —  
15 Cumva să nu călătorească  
Vreun lucru mai de preț din casă.

O dat' cu zorile, husarul  
E treaz, și toți sărind pe cai,  
Dau pinteni, sună de plecare,  
20 Dispar departe peste plai.

Cu o durere negrăită  
Se uită fata după ei:  
Frumoșii ochi înoată-n lacrimi,  
Uftînd se umflă pieptul ei

- De ce ești, fata mea, tu tristă?  
Vorbește, ce s-a întimplat?  
- Ah, mamă, a plecat husarul.  
Și inima el mi-a furat!

## EROI ÎN ZDRENȚE

Sa-mbrac în haine pe măsură  
Și-n rime mîndre versul meu,  
Să poată mai ușor străbate  
Azi prin saloane, — pot și eu.

5 Ci gîndurile mele sfinte  
Nu-s tineri leneși cari se-mbracă  
La moda, în mănuși și fracuri,  
Și cari trăiesc ca să petreacă.

Azi spada nu mai zîngănește,  
10 Și pușca ruginită doarme.  
Dar e război!... în luptă însă  
Slujesc idei în loc de arme.

Acolo stau și eu în luptă,  
între soldații ăstui veac!  
15 Eu lupt cu versuri: un războinic  
E orice cîntec care-l fac.

Ostași în zdrențe, dar eroici,  
Dintr-înșii laș nici unul nu-i...  
Și vitejia face cîntea  
20 (jnuî ostaș, nu haina lui!

Și nu mă-ntreb eu: după moarte-mi  
Irăi-vor cmtecele mele?  
Să piară, de li-i ~~s~~is, In luptă,  
**HAI** nu mă îngrijesc de ele.

- 25 Dar sfântă-i cartea unde-or zace  
ideile-mi de mult uitate-  
Mormînt d-eroi care muriră  
In lupta pentru libertate!

## UN VIS

Iubesc, cum încă om pe lume  
N-a fost în stare să iubească.  
Iubita mea e sfântă, mare,  
Dar nu-i ființă pamîntească.

- 5 Iubesc o zee exilată  
Din cer, și-n veci o voi iubi:  
E libertatea. Dar, durere l  
în vis numai o pot zări.

- în visurile mele însă  
10 Mi-apare falnica iubită.  
Chiar astă-noapte-a fost cu mine  
într-o grădină înflorită.

- ingenunchind, i-ain spus iubirea-mi  
Și m-am plecat sa rup o floare  
15 Ca să i-o dau — o mică jertfă...  
Atunci — cu spada sclipitoare —

- La spate-mi apăru călăul,  
Și capul meu căzu trunchiat...  
în mini chiar îmi căzu, și dinsei  
20 în loc de floare i l-am dat.

## STELELOR

Eu v-am cîntat atît de-adesea,  
Cu drag, în versurile melc,  
Și vă mai cînt și astăzi încă,  
Scînteietoare stelei

O lume mai frumoasă parcă  
Făgăduiește raza voastră,  
Și vă iubesc că-mi tot surideți  
Din depărtarea-aibastră.

10 Și drag mi-e să privesc de-a pururi  
Acolo unde mai există  
Puțină veselie încă  
Pe lumea asta tristă l

## ZĂDĂRNICIA

Zădărnicia-i rege peste regi,  
Palatul ei e largul lumii-ntregi,  
Cutreieră palatu-n lung și-n lat,  
Nimic nu lasă ea necercetat.

Și unde merge... toate se desfac,  
Se prăbușesc și pier... în juru-i zac  
Coroane sparte, tronuri sfărîmate,  
Flori veștejite, inimi sfișiate.

## UN ÎNȚELEPT ODINIOARĂ.

Un înțelept odinioară  
Pe un măgar călătorea.  
Dar vremea este schimbătoare,  
Și lumea s-a întors pe dos;  
Măgarii azi umblă călare...  
Un înțelept merge pe jos.

## MĂREAȚĂ NOAPTE!

Măreață noapte!  
Pe ceruri luna strălucește,  
Suita ei o însoțește;  
Măreață noapte!  
în iarbă zac mărgăritare,  
Cîntă-n tufiș privighetoare;  
Măreață noapte!  
Amanții-s fericiți acum...  
Și-acum stă ucigașu-n drum  
10 Măreață noapte!



## CÎNTECUL

ROZELE SE SCUTUR<sup>1</sup>, MOARTE.  
(Cîntec)

Rozele se scutur', moarte,.  
Dragă, eu mă duc departe.  
Bun rămas, tu, mititico,  
Bun rămas, tu, frumușico,  
Bun rămas!

Luna tremură în ceață,  
Galbenă, ca noi, la față.  
Bun rămas, tu, mititico,  
Bun rămas, tu, frumușico,  
10 Bun rămas!

Văiea-i umedă de rouă,  
Umezi ni sunt ochii nouă.  
Bun rămas, tu, mititico,  
Bun rămas, tu, frumușico,  
15 Bun rămas!

Rozele-nfloresc la vară,  
Cînd mă întorc și eu în țară.  
Bun rămas, tu, mititico,  
Bun rămas, tu, frumușico,  
20 Bun rămas!

în leagăn plînge copilașul,  
Și doica-l leagănă cîntînd;  
Copilul stă din plîns, asculta  
Și-adoarme în curmă.

în picptu-mi plînge-un alt copil.  
Copiii multor patimi grele:  
Durerea; cînt și mi-l adorm  
Prin cîntecele mele.

SĂ B E M !

Cine nu are amantă,  
Vin să bea,  
Și că fetele-1 adoră  
Va jura!

- 5** Vin să bea și-acel ce n-are  
Nici un ban,  
Și-o să-și pară cel mai mare  
Bogătan.

- 10** Vin să bea și-acel ce este  
întristat;  
Și-ntr-o clipă tot necazul  
L-a uitat.

- 15** N-am amantă, n-am parale,  
Trist sint eu;  
întreit deci am eu dreptul  
Ca să beu!

Facsimilul din traducerea C? duhii de  
Corneille (în colecția Ion Hnman]

2- 4  
r  
is.  
"7 <\*\*\*j 'i

.4 \*  
A-

•s t \*\*\*\* - ,v t-a 'i ' , Of\*\* \* "H-J

*Ion Rîșcu*  
*Prof. la Școala*  
*de învățăre a mamei. ca l' gort*  
*Ilina*

Pracment din(r-o carie  
JHIȘUIU a poetului că/re  
\. Ciofler, septembrie  
| 901



l'urh-rlil lui Piiuii din  
volr.mul Apostolul și oile  
poezii h/d. a Il-a)



St. O. Iosif, "S ictor Tîftiniiii,  
Jiariv Chendi și Octavian  
Cog'a, în Almanahul scriito-  
rilor români pe anul 1912





ST. O, IOSIF

## SUNT GATANĂ

Am slujit iu oaste și am fost catană,  
Nici căprar n-am fost eu, ci mereu catană.  
Mindra tinerețe-n oaste mi-am lăsat,  
Și cu bătrînețea m-am întors în sat.

imi făceam corvada, stăin la toate gata,  
N-am luat pedeapsă un minut măcar,  
Iar, la liberare, care mi-a fost plata?...  
M-a bătut pe umăr domnu ghinărar!

## MORMÎNTUL MEU

Dacă voi muri, la groapă-mi  
îmi vor pune ca un semn  
Nu un monument de piatră,  
Ci o cruce doar de lemn.

Dar de-ar împietri durerea  
Care-n sufletu-mi incape,  
Piramidă înălța-s-ar  
Deasupra simplei groape.

## ÎNTĂIUL ROL

Eram actor. întâiu-mi rol  
Gînd apărui în scenă  
A fost un rol de caraghios.  
Și-am rîs fără de jenă,

Am rîs din toată inima,  
Am rîs ca un năting...  
în cariera mea, știam,  
Am timp destul să plîng **1**

DUMNEZEU N-O SĂ MĂ BATĂ.

Dumnezeu n-o să mă bală  
Că iubesc o altă fată,  
Tu m-ai părăsit întâi,  
Și stingher n-am să rămii.

5 Am crescut de școli departe,  
Nu știu să citesc în carte,  
Dar din ochii tăi citesc  
Lămurit chin sufletesc;

Nu fi tristă în zadar,  
**10** Dacă m-ai mîhnit amar...  
Nu fi tristă nicidecum:  
A trecut ce-a fost de-acum;

Mi-am găsit eu alta. Poate  
Îți găsești și tu un altul;  
**15** Să vă deie sănătate  
Dumnezeu din tot înaltul!

## NOAPTE

Eu stau la geam, cocheta lună  
Mă spionează prin perdele;  
Și drăgăstos ea poleiește  
Fereastra odăitei mele.

Nebuno, ce zîmbești tu galeș?  
Ori poate îți închipuiești  
Că stau, ca alți poeți, la pîndă,  
Cu drag aștept să te ivești?

io Dar nici nu mi-a trecut prin minte  
Așa ceva. Mergi sănătoasă l  
îndeosebi în astă seară  
De tine prea puțin îmi pasă!

15 Acolo vezi acea fereastră?  
E locuința adoratei;  
Aștept, 'nainte de culcare,  
Să-mi mai apară după gratii....

## DIMINEAȚA, ZI DE TOAMNĂ.

Dimineată.  
Timp de toamnă mohorit;  
Pe ținutul plin de ceață  
Cade ploaia liniștit.

Stăm în ceaă  
Eu și-un oaspe-ngrozitor:  
E uritul. Greu m-apasă,  
Dar îl amăgesc ușor.

to Tainic, iute  
Zboară gîndul meu pribeag...  
O departe du-te, du-te,  
Spre apus, gîndule drag...

Lumea-mi toată  
Stă acolo, în apus:  
15 Stau bătrînii și o fata,  
Și toți cari mi-5 dragi nespun l

Doar spre seara,  
Tîrzior, acas' să vî,  
Ca albina, cu povară  
-20 Dulce de prin florarul

## ÎNȚÎIA MEA IUBIRE

Trecutu-i florărie-n care  
Albina-i amintire,  
Și mierea ce-mi aduce-n suflet,  
E-ntîia mea iubire.

Veniți numai, icoane scumpe  
Din vremi de mult uitate!  
în proza vecinică a zilei  
Poetul greu se zbate...

10 Iubeam pe fata gazdei mele  
Pe cînd umblam la școală;  
Era o dragoste nebună  
Și-atît dc ideală!

Cum mă iubea! Ca fată mare.  
Ea împărțea la masă,  
15 Și eu aveam întotdeauna  
Bucata cea aleasă.

Și șuncă-mi da cînd, de la școală,  
Veneam flămînd, spre seară,  
Și alte bunătăți aduse  
20 în taină din cămară.

Adesea străbăteam grădina  
în nopțile cu lună:  
Simțeam atîta fericire  
Stînd singuri împreună.

25 Sărbătorește, firea-ntreagă  
Tăcea în noaptea-naltă,  
Doar corul broaștelor, armonic,  
Cînta devale-n baltă.

Ca în romane de iubire,  
30 Ne-ndrăgosteam cu șoapte...  
Și ce șopteam? „Cum bate luna!”  
„Ah, ce frumoasă noapte!”...

S-a dus, de-a pururi, poate, vremea  
Atît de fericită!

35 Și azi eu nu mai am pe lume  
Nici șuncă, nici iubită...



## APĂ BEU I

Priviți la mine, oh, prietini,  
Și vă cruciți de fapta mea:  
La noi așa minune mare  
Cam rar s-a mai putut vedea!  
De-așa ceva  
Mă mir și eu,  
Dar adevărului mă-nchin;  
Nu vin... ci apă beu,  
Da, apă beu!

- 10 Mă întrebați, nu cumva oare  
O grindină a dat prin vii,  
Ori frigul a stricat recolta  
Și viile-au rămas pustii?  
O, nul căci vin,  
15 Pe cât știu eu,  
A fost ăst an destul și bun.  
Și totuși... apă beu,  
Da, apă beu!

- 20 Ori mă învinuiți voi, poate,  
Că nu-s setos? Accasta-i grav!  
Pe dracu! Dimpotrivă, setea  
Mă arde în gitlej grozav.  
Și chiar de vin

Setos sunt eu!

- 25 Și totuși... apă beu  
Pe Dumnezeuul meu!

- Dar ca să nu vă doară capul  
De-atîta ce vă minunați,  
Vă lămuresc eu într-o clipă  
30 Această taină. Ascultați:  
E mănios  
Grișmarul meu,  
Parale n-am, nici credit n-am  
De aceea... apă beu,  
35 De-aceea, zeu!

Cit timp era încă holtei,  
Dormea și peste zi;  
Acum veghează; nopți întregi  
**20** Nu poate așipi.

Bătrâne, totuși e-n zadar;  
Nevasta ta frumoasă  
Nu-i dragă doar nepotului.  
I-e dragă fata-n casă.

Viața domnului bătrîn  
E plină de amar:  
Iubirea-l chinuie adînc,  
Bătrînul e zuliar.

Nepotul lui e-așa stricat,  
Frumoasă e nevasta  
Bătrînului, și-i tînără;  
Din cap nu-i iese asta.

Cit timp era încă holtei,  
**10** Mergea la slujba lui,  
Lucra atît de liniștit...  
Acu, nici vorbă nu-i.

Cit timp era încă holtei,  
Sta la cazin cu drag.  
**15** Acuma, noaptea, nu e chip  
Sa calce peste prag.

LUNTRAȘUL  
Poemă

Soarele de multă vreme s-a ascuns în asfințit,  
Obosiți de munca zilei, toți Luntrașii-au adormit.  
Dorm luntrașii în colibă și e liniște adinei,  
Numai Ștefan Sila singur n-a închis nici ochii încă-

5 —Ștefan Sila, o-ntrebare vreau să-ți pun,  
răspunde-mi drept:  
Obosit ești tu, și totuși pentru ce rămii deștept?  
— La această întrebare eu răspund numai atit:  
Dragostea mi-alungă somnul și îmi ține de urit...

Luminoasă era noaptea. Ștefan Sila desfăcea  
0 De la țarm luntrea lui mică, după ce sărea în ea,  
Apuca în mină vîsla și, plutind ușor pe ape,  
Gît clipești, intra-n ostrovul care nu-i păru aproape.

Căci acolo, în mijlocul Dunării, insula mică,  
Veselă ca o grădină înflorită, se ridică,  
> însă floarea cea mai mindra în al insulei hotar  
Este tinăra copilă a bătrînului pescar.

în coliba lui săracă, tolănit pe șuba-i mare,  
Doarme tatăl ei; moșneagul sforăie destul de tare;  
Iară tinăra copilă a pescarului bătrîn,  
20 Stînd pe țarm, cu drag așteaptă pe al inimii  
stăpîn.

Cînd ajunse mindrul tînăr, de-i sări iubita-n  
drum,  
Bucuria întîlnirii n-a fost proastă nicidecum.  
Mai întîi se sărutară... dar mai bine tac din gură:  
Lumea e clevetitoare și pornită către ură.

25 Cel mai strașnic vin nu face cît sărutul mindrei  
fete  
Un sărut al ei e-n stare, ca prin farmec, să te-mbete,  
Pare-mi-se și lui Sila mintea i se tulburase,  
De-i venea să spuie-ntr-una vorbe-așa de curioase;

— Lidi, Lidi, dragă Lidi, tu-mi ești singurul  
tezaur!  
30 Porumbița mea cea albă, peștișorul meu de aur,  
Floarea mea de nestemate, steaua mea strălucitoare  
Pînă-n zori de zi alungă-mi grijile cu-o sărutare!

Blînd albastra ta privire genele o adumbresc,  
Și precum, fără de veste, nourii se risipesc,  
35 Deschizînd frumoasă zare de albastru luminos,  
Ca și steaua în albastru arde ochiul tău frumos!

De s-ar împleti-n cunună florile din lumea toată,  
Dragostea să mi-o cuprîndă n-ar ajunge niciodată,  
Căci e mai nemărginită decît lumea asta-ntreagă,  
40 Și a ta e toată, dragă!

Da, e mai nemărginită decît lumea asta mare,  
Însă dragostea ta, dragă, tot așa să fie oare?  
Nu cumva s-ajungi vreodată la al dragostei hotar,  
Căci atunci... amar de mine și de amîndoi amart

Doarme-un uriaș acolt, pus de dragoste drept  
 Este patima mea oarbă uriașul cel năprasnic:  
 Cum ajungem noi acolo, se deșteaptă, și apoi  
 Ne sfîșie p-amindoi!...

Multă vreme-și povestiră cite-n lună și în soare.  
Din tufiș suna în preajmă cîntec de privighetoare,  
Unii spun că n-a fost cîntec de privighetoare

Ci era doar numai imnul inimilor Fermecate. poate,

In sfîrșit, se despărțiră. își luară bun rămas  
După ce se-mbrățișară... Fata se întoar-se-acas',  
Promitînd c-o să-l aștepte noaptea viitoare iarăși.  
Tinărul se-ntoar-se vesel în colibă, la tovarăși.

în ținutu-ntreg domnește acum liniște deplină,  
Luna palidă, frumoasă, spre apusu-i se înclină,  
Ruda carului din ceruri e-ndreptată spre apus,  
Licărește-n miezul-noptii cloșca și cu puii, sus.

E tirziu de tot, și hanul barcagiilor e-nchis,  
Zăuitat de vînt zăvoiul doarme adîncit în vis,  
Nu s-aude doar un zgomot: cînd și cînd un molcom  
val  
Șopotînd, atinge barca ce se leagănă la mal. \*

## II

Este tîrg de s pt m n ; spre oraș in sus porne te  
Azi pescarul,  i in barcă duce la v nzare pe te.  
— Vrei să vii cu mine, dragă? o întreabă el pe  
fată.  
Fata grabnic ii răspunde: — Dacă vrei tu, dragă  
tată...

**j** Astfel la oraș pleacă tatăl, fata, împreună...  
Hei, de n-ar fi fost chiar vinerii Ziua asta n-a  
fost bună.

Se ducea întâia oară la oraș frumoasa fată,  
D-aia nu-i plăcu lui Lidi ziua asta niciodată.

-io      însă vălmașagul, larma negrăită din cetate  
O făcură ca să uite și de grije, și de toate,  
Chipeși domnișori veniră, ca-ndeobște, prin piață,  
Si-ncepură să glumească cu fetita cea isteată.

Zise-un domnișor cu fața palidă și zîmbitoare,  
Stînd alături de dînsa: — Unde te-ai născut tu,  
floare?

15 — Nu-i departe, zise Lidi, locul unde m-am născut  
în ostrovul mic, devala, dacă-ți este cunoscut.

Zise-atuncea domnişorul: — Minunat! Ce bine-mi  
pare,  
Că si eu sunt tot din partea locului. Dar o-ntrebare  
Spune-mi mie, mîndra fată, ai ibovnic? Dacă ai,  
Uită-1; dacă n-ai, atuncea dar pe mine nu mă  
vrai?

— Dacă am sau nu ibovnic, Lidi i-a răspuns  
 degrabă,  
 N-am să dau eu socoteală, despre asta, cui  
 mă-ntreabă.  
 însă dacă vrea să afle domnișorul și oricine:  
 Sînt țigănci cari dau cu bobii și ghicesc din cărți  
 mai bine.

25 Deci se duse domnișorul, îi plăcuse mult fetica,  
 însă la răspunsu-i neted nu a mai răspuns  
 nimica...  
 Totuși, inima de fată fără de prihană nu-i:  
 Lidi mai privi o dată, pe furiș, în urma lui.

După vreme-ndelungată  
 30 Lidi sta pe țărniș, odată;  
 Flori sălbătice în preajmă-i o făceau și mai  
 frumoasă,  
 Mina ei mică și albă harnic împletea o plasă.

Soarele-notînd în aur scăpata către apus  
 Și vopsea tufișurile cu un colorit nespus:  
 35 Gînd cu roșu, cînd cu galben; și pe  
 Dunăre-nțîndea  
 Aurita lui perdea.

Lidi apărea-u lumină ca o zîină din poveste...  
 Gînd un zgomot se aude în tufiș, fără de veste.  
 40 Cine este? Cine vine?... E un chipeș vînător.  
 — Bună seara, puiculiță; ce lucrezi cu-atîta zor?

— Cine are ochi să vadă, vede! dacă nu, ce-mi  
 pasă?!  
 Păi nu vede domnișorul ca stau și-mpletesc la  
 plasa?!  
 Astfel fu răspunsul fetii, fără-ncunjur și hain,  
 45 Și pași de ea aproape vînătorul cel străin.

Zise vînătorul mîndru: — Ce mai bobocel de fată!  
 Trandafir fără de ghimpe s-a mai pomenit  
 vreodată?  
 Văd eu că ești tot cea veche, nu te-ai mai schimbat  
 de-atunci;  
 Vorba, ochii tăi, șireato, fac în suflet răni adinei.

50 Dar tu mă cunoști pe mine? Nu cumva ți-aduci  
 aminte  
 Că ne-am întîlnit odată și-am vorbit, mai  
 înainte?  
 La un tîrg de săptămîină ne-am văzut și am  
 vorbit...  
 Adu-ți numai bine-aminte, ingerașul meu iubit...

Și răspunse-atuncea Lidi: — Poate, nici eu nu  
 zic ba,

55 Că m-a întîlnit vreodată domnișorul undeva.  
 Dar nici fața dumisale nu îmi pare-asa podoabă  
 Ca s-o vezi o dată numai și să n-o mai uiți degrabă

Astfel, n-apuca să-i pună vînătorul o-ntrebare,  
 Căci, la toată vorba, fata nu îi rămînea datoare.

60 Totuși, vînătorul tînăr nu simțea de fel minie  
 Către fata asta mică, și haină, și hazlie.

Dar nici nu luase seama, tilcuind la vorbe-alese,  
 Ca încet, pe nesimțite, neagra noapte se-ntinsese.  
 — Știi tu, dragă, zise-atuncea vînătorul prefăcut,  
 65 Că de vreme ce e noapte, drumul nu mi-e  
 cunoscut?

Singur și străin, vezi bine, e îngrozitor, copilă...,  
 însă tu ești fată bună, și o să te înduri de milă.  
 Vrei să-mi fii tu călăuză pînă la zăvoi afară,  
 Ori chiar pîn' la mine-n casă? nu-i așa departe  
 doară...

70 Lidi se ghidi o clipă și își zise-apoi în sine:  
„...Domnul ăsta, orice-aș zice, a grăit frumos cu  
mine;  
Blind, cu inima deschisă și atît de cuviincios,  
Cum să fiu cu el mojiacă dacă s-a purtat frumos?

Pentru lumea asta-ntreagă nu pot să mă port  
mojiacă!...”  
75 Zise Lidi hotărîtă, adică era să zică.  
Și pe urmă zise tare, cu un glas tremurător,  
Ațintind cu ochii limpezi pe frumosul vînător:

— Eu călăuzesc pe domnul, să poftească dar cu  
mine,  
însă chiar pînă acasă, nu, căci nici nu se cuvine;  
80 Pin' la marginea pădurii pot să te călăuzesc...  
Căci pe seama unei fete cîte nu se iscodesc?

Și plecară. Se întoarse singură la țarm copila...  
Acolo, de multă vreme, o așteaptă Ștefan Sila.  
— Te aștept de multă vreme, unde-ai fost, drăguța  
mea?  
85 Lidi nu știu degrabă să răspundă cum vroia.

### III

Nu-i plăcu lui Ștefan Sila nicidecum răspunsul  
dat,  
Lidi în această seară se purtă foarte ciudat,  
Tresărea la orice vorbă și părea îngîndurată...  
Și o neagră bănuială îl cuprinse-atunci îndată.

5 Hei, și bănuiala este un copil care se naște  
Din nimic, fără de veste, la-nceput nu se cunoaște.,  
însă e flămînd, e lacom, n-are sațiu niciodată,  
Și cînd e hrănit, se schimbă în dihanie turbată.

Ce făcu deci Ștefan Sila? Chiar în seara următoare  
10 S-a ascuns la pîndă-n taină... Stînd acolo-n  
așteptare,  
Singur nu știa ce-nsamnă teama asta, nerăbdarea...  
Aștepta numai să vadă ce aduce întîmplarea.

Nu trecu prea multă vreme, iacă vine vînătorul...  
Ea se împotriva la vorbă, el o ia cu binișorul,  
15 Lidi-l asculta sfioasă, toată roșie ca mărul,  
Și simți odată Sila cum i se zburlește părul.

De-ar fi fost atîta numai! Vorbe dulci, spuse în  
glumă,  
Dar acum vînătorul către fată se îndrumă,  
O cuprinde, o sărută... se înmlădie copila...  
20 Mii de iaduri răzvrătite fierb în sufletul lui Sila.

Sare-n sus și dă năvală către domnul aiurit:  
— Ucigaș, hoț, gide, diavol, ticălos, nelegiuit!  
Astfel îți bați joc tu, cine, de o dragoste?  
Așteaptă!  
Și smulgînd din briu cuțitul, către dînsul îl  
îndreaptă.

O, de-ar fi ajuns cuțitul, drept la inimă țintise!  
Dar din pușcă scut făcîndu-și, vînătorul se ferise,  
lute-apoi cu patul puștii, cit ai zice un cuvînt,  
Il izbește-n cap pe Sila și-l lungește la pămînt.

Gînd și-a revenit în fire, se ridică binișor,  
30 Caută în dreapta,-n stînga... nu e nici un vînător,  
Nu-i nici Lidi.. parcă-ntrase în pămînt... și stă  
mirat,  
Nu-și aduce bine-aminte... i se pare c-a visat.

- Dar că n-a fost vis acesta se încredință-n curînd,.  
Cînd simți pe fruntea-i rece sîngele cald picurînd»  
35 In nebuna lui durere începu atunci a plînge,  
Și spălară lacrimile fața lui scăldată în sînge...

#### IV

- Zilnic vînătorul mîndru prin ostrov își face drum,  
Și pe Lidi fără grijă o îmbrățișează-acum.  
Nu mai are nici un dușman de acuma de temut:.  
Ștefan Sila, ca prin farmec, dispăruse din ținut.
- 5 In durerea lui cea mare, Ștefan Sila pribegise;  
Unde rătăcește oare, alungat de negre vise?  
Turburarea-i sufletească fu puternic uragan  
Și îl azvirli departe pe luntrașul meu sărman...
- 10 Pribegi fără odihnă, făr' să cate-n urma lui,  
Pîn'ce se trezi odată în adîncul codrului.  
Se opri atunci acolo, și în codru secular  
Se trînti la rădăcina unui uriaș stejar.
- Acolo a stat, dar nurnai trupul lui avu odihnă,  
Sufletul, rănit de moarte, nu putea să aibă tihnă,  
15 Trupul lui era ca iazul, sufletu-i într-însul peste —  
lazul stă, peștele-n apă neoprit se zvîrcolește.
- „Am să fiu tilhar de codri, să ațîn la oameni calea,  
în spinzurători, pe urmă, poate o să-mi mintui  
jalea.  
Cînd voi atirna acolo într-o bună dimineată,  
20 O să-mi fie ceasul ăsta cel mai fericit din viață!"

Și se pironi în largul drumului în așteptare,  
Aștepta să-i cadă-n palmă vreun boier cu stare  
mare,  
Un boier care să poarte bani atîți în portofel  
Cît curaj și vitejie-n inimă avea și el.

- 25 Nici nu trebui s-aștepte pînă să i se urască,  
Patru armăsari în' goană aduceau într-o călească  
Pe un boier. Mindră călească, și ce telegari voinici  
Surugiu, fecior pe capră, în vestminte cu panglici.

— Stați pe loc l cu mîna-ntinsă Ștefan Sila le  
răcnește.

- 30 Să mai facă o mișcare cine moartea și-o dorește!  
însă nu-i veni în minte dor de moarte nimănui,  
Și cu toții înghețară tresărind la vorba lui.

- Se apropie de dînșii, îi luă la cercetare,  
Strinse frumușel toți banii ce-i găsi prin buzunare;  
35 Ca un hoț care se simte, ca un vrednic, bun tilhar,  
Nu le mai lăsă în pungă nici să bea un vin măcar.

— Hai, porniți! strigă pe urmă Ștefan Sila mîndru.  
Heil

Stați pe loc! strigă el iarăși și s-apropie de ei.  
Vizitiul chiar plesnise biciul, gata de plecare...

- 40 — Nu-s născut eu hoț de codru, ca să **prad** la  
drumul mare!

la-ți, boierule, toți banii! număra-i, că nu te-nșel.  
Tremurînd stetea 'boierul și privea mirat la el.  
Nu stia ce să mai creadă și nimic nu-nțelegea,  
își zicea: „Poate tunarul numai să glumească  
vrea?"

45 Dară Sila-i dete banii, nu știa el să glumească  
tjluennnd apoi întoarse spatele către caleașca  
Și porni ducînd cu sine, fără gînduri, fără țintă,  
bufletu-i cuprins de ciudă, inima-i de jale frîntă

Cită vreme rătăcit-a și-a bătut cale pustie,  
50 Unde-a fost, în care parte? Sila singur el nu știe,  
Cînd o dată se trezește, prin al întîmplării joc.  
Chiar la Dunăre acasă, și, mirat, se opreste-n loc.

Vede hanul și coliba și se uită-n preajma-i dus,  
Toate parcă-s neschimbate în lumina din apus,  
55 Insula — de ceea parte — se răsfață în tăcere...  
Și oftează Ștefan Sila în adîncu lui durere:

„Lidi, Lidi, dragă Lidi, cum de-ai fost înșelătoare?\*

Ci, sărmană fată, poate pîngi acum și rău îți pare.,  
Poate ți-ai bocit iubitul, care nu poate uita,  
60 Căci a suferit atîta numai din pricina ta!

Daca ai călcat credința ce-mi jurași cu lacrimi  
sfinte,

Uit eu cele întîmplate de acum înainte.  
Fii tu numai cumsecade, și pe tine te cinstește,  
Căci ușor poate să ierte inima care iubește."

65 Astfel zise el și sprinten puse mîna pe lopată, —  
După ce sări în barcă, — vrînd să piece-acu îndată  
Spre ostrov, să-și vadă mîndra și să-i spună bieteii

fete  
Toate cite își spusese singur el, pc îndelete.

Dar abia visli o dată, se întoarse înapoi:  
70 — Hei, luntrașule, ascultă, poți să ne aștepti pe noi?  
Ca și noi dorim să trecem peste apă chiar acum,  
O să ai o bună plată dacă faci același drum.

Cît p-aci să cadă Sila, apucat de amețeală,  
Se uită la dinșii bine, îi păru că se înșală.

75 Dar deși erau departe amîndoi și înserase,  
El recunosc pe Lidi și p-acela ce strigase.

Oțerit, cu fața întoarsă, așteptă deci Ștefan Sila  
Pin' ce coborîra-n luntre vinătorul și copila.  
Hei, dar cînd se pomeniră ou luntrașul față-n față,  
80 Galbeni amîndoi ca ceara; inima — un sloi de  
gheață!

Ștefan Sila sta la cîrmă și vislea cu bărbăție.  
Ei tăceau, cuprinși de spaimă... Cine ar putea

descrie  
Chinul ce-i muncea acum p-amîndoi? Stăteau ca  
muți,  
Nu știau cum să înceapă vorba și priveau pierduți.

85 Molcom sta și Ștefan Sila, dar vislea neîncetat,  
Insula creștea din ceață, apa plescăia-nerat.  
Însă cînd văzu că barca nu mai e de țarm departe,  
Repede-și veni în fire și-o cîrmi în altă parte.

— Unde? întrebă atuncea domnișorul speriat.  
90 înapoi? — O, nu, răspunse Ștefan Sila așezat.  
Numai pînă la mijlocul Dunării; departe nu-i.  
Am cu voi o socoteală: acolo am să v-o spui!

Și abia rosti acestea, începu iar să vislcasca; ^  
Luntrea luneca greoaie, valul începea să crească.  
95 Cînd sosi aici, departe aruncă lopata-n apa,  
Și-așezîndu-se-ntr-o parte, zise rar, ca sa-l priceapă.



— Ştiţi voi, dragii mei, un lucru?... Nu mi-e  
 c- dragă viaţa mie ]  
 ^1 e numai vma voastră că mi-e inima pustie '\*  
 Aş pleca pe ceea lume ca să nu mai viu 'napoi  
 100 Mi-e urit să plec eu singur... o să mă-nsoţiti şi voi

Zice şi pe loc răstoarnă barca dintr-o smîncitură  
 Apa năvăli setoasă, cîteşitrei în rîu căzură  
 El cupnnse-atunci in braţe pe iubita-nşelăt'oare  
 S-o mai strîngă înc-o dată lîngă piept, măcar cînd  
 moare.

105 însă cînd băgă de seamă că începe să inoate  
 Domnişorul, că inoată bine şi-o să scape poate  
 11 ajunse-not şi-l prinse strîns în braţe, ca de fiară  
**şi** luptară împreună pînă ce se cufundară.

## PROFEȚIE

— Tu, mamă, zici că visurile noastre  
 Ni le trimite Atoatestiutorul,  
 Că visu-i o fereastră fermecată  
 Prin care ne suride viitorul.

5 Visai şi eu un vis, iubită mamă,  
 Un vis frumos... Mi-l lămureşti tu mie?  
 Visai azi-noapte că-mi crescuse aripi,  
 Şi am zburat cu ele-n veşnicie!

— Copile, tu, lumina vieţii mele!  
 10 Luceafăr blînd al sufletului meu!  
 Fii vesel, vesel, că-ţi făgăduieşte  
 îndelungate zile Dumnezeu.

...Crescu băiatul —mare şi puternic;  
 Din pieptu-i tînăr izbucni deodată  
 15 Sălbateca văpaie-a tinereţii,  
 Ce-n inimă-i gemuse-ncătuşată.

- El prinde harfa și izbește-n strune.  
 Dus în extazul sfânt al inspirării:  
 Simțirea lui — măreț vultur — plutește  
**20** în lumea largă pe-aripa cîntării.
- Se-nalță pîn'la porțile tăriei  
 Al cîntecului glas înaripat,  
 Desprinde stelele din cer să-ncununeze  
 Cu raze fruntea lui de inspirat.
- 25** Dar e venin a cîntecului miere;  
 Cu fiecare cîtec smuls din strune  
 El pierde-o floare din cununa vieții,  
 Și înc-o zi din viața lui apune...
- Se schimbă-n iad simțirea-i arzătoare;  
**30** Se mistuie, dat flăcărilor pradă;  
 Un singur ram din arborele vieții,  
 Și cea din urmă frunză stă să cadă.
- Acolo zace-aeum, pe patul morții,  
 Copilul suferinții... Biata mamă,  
**35** Nebună de durere, plînge-n hohot...  
 El, ca prin vis, aude cum blestemă:
- Nu mi-1 răpi din brațe, moarte hidă,  
 Nu-mi stinge, moarte, steaua vieții mele!  
 Ah, visul îi menise multe zile...  
**40** Ori visele, atunci, ne mint și ele?!
- Nu minte, mama, visul, niciodată:  
 La groapă numai lutul mi-1 petreci,  
 Dar numele poetului trăiește,  
 Și va trăi mereu — în veci de veci...

## APOSTOLUL

- întunecat e-orașul, noaptea-1 stăpînește.  
 Colindă luna alte-împărăți],  
 închisu-și-au și stelele  
 Pleoapele de aur.  
 Și neagră este lumea  
 Ca sufletul vindut.
- O zare de lumină  
 Mai licărește sus,  
 Trudindu-se cu întunerecul,  
**io** Ca ochiul obositului pribeag,  
 Ca ultima speranță.
- E palidul opaiț din mansardă,  
 Dar cine stă de strajă la lumina lui?  
 Acolo sus cine veghează? Doua  
**15** Surori: mizeria, virtutea!
- E mare-aci mizeria, e mare,  
 Abia încape în odaia mică.  
 E strimt aici ca într-un cuib de rîndunele  
 Și nici nu e mai multă bogăție  
 Ca într-un cuib de rîndunele.  
 Pustii sunt cei patru pereți,

Ar fi și mai pustii  
 De n-ar fi-mpodobiți cu flori de mucigai,  
 Și ploile, curgind prin pod,  
 25 Nu i-ar fi zăgrăvit cu dungi...  
 Pe ziduri șerpuiind  
 Vezi urma neagră de șiroaie,  
 Ga în saloanele bogate  
 Cordonul de la sonerie.  
 30 Ce greu e aerul de-atât oftat  
 Și de duhoarea mucigaiului!  
 Nici ciinii boierești  
 Cari sunt deprinși  
 Cu locuința mai curată  
 35 Nu ar putea trăi aici.

Un pat de brad, o masă tot de brad,  
 Ce nu s-ar vinde nici cu toba,  
 Jos, lingă pat,  
 Un vechi mindir de paie;  
 40 La masă, două scaune  
 Cu paiul rupt;  
 La căpătiul patului,  
 Un laiț găurit de cari —  
 Aceasta-i toată mobila din casă.

45 Și cine locuiesc aici?  
 în vîlvătaia roșie de opaiț  
 Se luptă ceața cu lumina obosită...  
 Și ca-ntr-un vis  
 Icoanele sunt șterse și nesigure...  
 50 în întunecrec cresc  
 Fantastice, înfricoșate.

Opaițul înșală ochii?  
 Ori cei ce locuiesc aici  
 Sunt chiar așa de palizi tot,  
 55 Ca par stafii?  
 Sărmanii!

Stă lingă pat, pe laiț, mama,  
 Cu copilaș de țită.  
 Nenorocit micuț!  
 60 Scîncește răgușit, sugînd  
 La pieptul ei uscat, tot suge  
 Să-l stoarcă — și zadarnic suge!  
 Femeia cugetă...  
 Ce dureroase trebuie să fie  
 65 Acele gînduril...  
 Cum picură din streșini ploaia,  
 Așa curg lacrimile dese  
 Pe fața ei în jos,  
 Pe fața copilașului...  
 70 Ori poate nici nu cugetă,  
 Ci numai din deprindere  
 Și fără să-și dea seama,  
 Se rup din ochii-i lacrimi,  
 Ca un izvor din stîncă?

75 Băiatul cel mai mare,  
 Har Domnului, a adormit  
 (Ori numai s-ar părea că doarme?),  
 în pat, cu fața spre perete,  
 Pe așternutul aspru,  
 80 Sub care paiele stau grămădite.  
 Dormi lin, copile, dormi! Visează  
 Că ai în mină pîine,  
 Și visul tău va fi împărătesc!

Bărbatul tinăr șade lingă masă  
 85 Cu fruntea-ntunecată...  
 Această frunte răspîndește oare  
 Atîta negură în casă?  
 Această frunte e o carte-ntreagă, unde  
 Stau scrise toate gîndurile lumii,  
 90 Această frunte-i o icoană, unde  
 Stau zăgrăvite toate  
 Durerile și lipsele  
 Atîtor milioane de vieți.

- 95 Dar sub această frunte ard  
Doi ochi mari, luminoși,  
Ca două stele rătăcitoare  
Ce nu se tem de nime,  
De care toți se tem.  
Privirea lui
- (00 Tot mai departe, tot mai sus plutește,  
Pin'ce se pierde-acolo în nemărginire,  
Ca vulturul în nori.

## II

E liniște în lumea mare,  
E liniște-n odaia mică,  
Doar cînd și cînd oftează vîntul,  
Doar cînd și cînd oftează mama.

- Băietul se ridică-ncet din pat,  
Cu minile uscate răzemat de zid,  
Și, plîngător,  
Parc-ar veni din criptă glasul,  
Suspînă: — Tată,
- 10 Mi-e foame! Tată, foamea  
Mă doare. Dă-mi puțină piine,  
Ori numai să-mi arăți,  
Că ș-asta-mi face bine...

- Așteaptă piuă mîini, drăguță,  
15 Așteaptă pînă mîini, că miine  
Ți-oi da eu piine albă, caldă.

- Mai bine astăzi piine neagră și uscată  
Decît mîini piine albă, tată,  
Că pînă miine pot să mor,  
20 Am să și mor, să știi...  
De cînd tot nu mai vine „miine”!  
De cînd îmi tot spui miine, miine,  
Și e tot azi, și-s tot flămînd.  
Dar dacă om muri noi, tată,  
25 Dacă ne duce în mormînt,  
Mai flămînzim s-acolo?

— Nu, dragul meu, dacă murim,  
Acolo nu mai flămînzim.

- Atuncea cheamă moartea, tată,  
30 Te rog, fă-mi mie un cosciug,  
Să fie mic și alb cosciugul,  
Așa de alb ca fața mamei,  
Și să mă duci în cimitir  
Și să mă-ngropi acolo...  
35 Așa de fericiți sunt morții,  
Gă nu mai flămînzesc de fell!

- Dar cine zice că-i nevinovat  
Copilul?
- 40 Dar unde e pumnalul care  
Putea să taie-n inimă  
O rană mai înfricoșată  
Și mai otrăvitoare  
Ca vorbele copilului  
În inima de tată?
- 45 Sărmanul tatăl  
S-a stăpînit,  
Dar lacrimile l-au pălit dodată,  
Și-acoperindu-și fața,  
Le-a șters cu mîini tremurătoare,  
50 Crezuse că din inima lui sfișiată  
Țîșnise singele în lacrimi!

în veci el nu se tinguia. Acum  
 A izbucnit din el neînîrînat:  
 — O! Doamne, Doamne, la ce m-ai făcut?  
 55 De ce nu m-ai lăsat tot în neantul,  
 În care aş dori să mă întorc?  
 Sau pentru că m-ai plăsmuit ca om  
 Şi pentru ce mi-ai dat familie,  
 Dacă nu pot să o nutresc,  
 60 Ca pelicanul, cu sîngele meu?...  
 Dar — să pun lacăt gurii mele,  
 Că ştie Dumnezeu ce face,  
 Sub planurile-i nalte omu-j orb,  
 Şi nu-i permis să-i cerem seamă!  
 65 El m-a trimis asupra mării,  
 Mi-a pus în suflet o busolă,  
 Oriincotro mă poartă ea, mă duc. —  
 Acie fătul meu, aci  
 Un zdrob de piine, na-1, mănîncă-1  
 70 Şi satura-te, ca e col din urmă,  
 Ți l-am păstrat pe miine, dar Ți-l dau,  
 Şi miine, ştie Dumnezeu...  
 (iu bucurie lacomă  
 S-a repezit micuţul după piine.  
 S-a zgrebuit din nou în pat  
 Şi cu atîta poftă înghiţea  
 î>in piinea veche şi uscată,  
 Că ochii îi sclipeau în cap  
 Ca doi licurici îndrăgostiţi.  
 80 Tar cînd a isprăvit-o toată,  
 Un dulce somn s-a coborît asupra-i,  
 Ca negura amurgului pe vale,  
 Şi aplecîndu-şi capul mic pe pernă  
 Dormea... visa, cu faţa zîmbitoare...  
 85 Dar ce visa el oare? Despre ce?  
 Despre cosciug? Sau despre piine?

în vis s-a tînguit şi mama,  
 Culcase copilaşul lingă frăţior,  
 90 Şi i-a cuprins în braţe p-amîndoi,  
 În lungul aşternutului,  
 Astfel şi adormise.

Bărbatul s-a sculat de lingă masă,  
 Păşind în vîrful degetelor,  
 S-apropie de pat şi se opri  
 93 Cu braţele încrucişate  
 Şi se gîndea:

„în fine, sunteţi fericiţi,  
 Drăguţii mei!  
 Nu mai simţiţi viaţa.  
 100 Că visul v-a luat din spate  
 Povara grea, pe care-o purtaţi  
 Şi zi şi noapte, o sărmani,  
 Sărmani iubiţi ai mei!  
 O, Doamne, aşadară somnul  
 105 Îl are mult mai dragi ca mine,  
 De-i face-aşa de fericiţi  
 Cum eu nu pot să fiu?  
 Ci totuna-i, destul că-s fericiţi,  
 Dormiţi voi, dragii mei, dormiţi  
 110 Şi noapte bună!"

A sărutat pe cei trei adormiţi:  
 Treimea sfîntă a familiei lui,  
 Şi binecuvîntîndu-i  
 A ridicat blînd mîna peste ei  
 115 (Cum nu putea el să le dea mai mult  
 Decît o binecuvîntare!)  
 Şi s-a întors încetinel la locul lui.  
 Inc-o privire blîndă  
 A aruncat asupra lor,  
 120 Privire-aşa do blîndă, dulce,  
 încît cei ce dormeau, în vis,

Văzură numai flori și ingeri, —  
 Apoi privi pe geam, afară,  
 Privi o dată-n întuneric  
**125** Cu-atlta îndrăzneală, de parcă ar fi vrut  
 Să-l aprindă cu lumina  
 tnflăcăraților lui ochi,  
 Ca zorile de miazănoapte.

111

Pe unde umblă sufletul acestui  
 Bărbat de stă veghiind?  
 Ce cale ș-a ales, pe cine caută!  
 Acolo sus, străbate-acele înălțimi,  
 Unde nebuni numai și semizei  
 Se încumet și pot ajunge!

A lepădat orișice griji; ca paserei,  
 Ce părăsește cuibul,  
 îi cresc aripi și zboară.  
**10** în el e omul mort, trăiește cetățeanul  
 Cel ce fusese al citorva,  
 Acu-i al lumiei-ntregi,  
 Cel ce îmbrățișează trei  
 Acum îmbrățișează milioane.

**15** Acolo sus, din aripi sufletul lui bate,  
 De unde-abia zărești pământul nostru  
 Ga într-un ocean de spuză  
 Scânteia rătăcită.  
 Ș-alunecind, în zboru-i repede,  
**20** Pe lângă-o stea, aceasta tremură o clipă  
 Ca lumînarea-n adierea vîntului.

Zbură, zbură,  
 De la un corp ceresc la altul  
 Sunt căi de mii și mii de poște,  
**25** Și, totuși, pîn' să prinzi de veste,  
 Așa de iute rămîneau în urmă-i  
 Ca arborii din codrul des,  
 Cînd trece călărețu-n goană.

Și cînd pluti apoi  
**30** Dasupra miliardelor de stele,  
 Sosi...  
 Ori la sfîrșitul tuturor?  
 Nu, chiar în centrul lor!  
 Acolo stă-nainte-i  
**35** Cel care guvernează lumile  
 Cu o privire,  
 Ș-a căruia ființă e lumină,  
 Și din ai căruia ochi  
 Orice seînteie e un soare,  
**40** în jurul căruia soare-aleargă  
 Pămînturile cu lumile lor;

Și sufletul grăi,  
 Scăldat în vecinică lumină,  
 Cum lebăda se scaldă  
**45** în ape străvezii:  
 „O, Doamne, fii slăvit, fii binecuvîntat!  
 S-a ridicat la tine  
 Un fir de praf al tău, ca să se-nchine ție,  
 Să-ți spună: sunt fiu cu credință l  
**50** Mi-ai hărăzit drum aspru,  
 Eu însă nu cirtesc,  
 Ci te binecuvînt, căci asta mi-e dovadă  
 Că mă iubești și că îți sunt alesul.  
 Degenerat-au pămîntenii,  
 Te-au părăsit și deveniră robi...  
 Robia-i mama tuturor păcatelor.  
 Un om se-nchină altui om l  
 Gel care pleacă fruntea

Naintea seamănului său,  
**60** Pe tine, Doamne, te batjocorește!  
 Tu ești batjocorit, o, Doamne, pe pământ.  
 Ci asta nu va fi așa în veci,  
 Mărirea ta va fi reînnoită.  
 Mi-ai dăruit o viață mie, tata,  
**65** Și viața asta ție o închin.  
 Ce plată voi primi? ori voi primi eu plată?  
 Nu vroi să întreb;  
 Și cel din urmă rob o gata  
 S-alerge dacă-i dai simbrie.  
**70** Eu fără plată, fără s-o doresc  
 Lucrat-am și voi mai lucra.  
 Ci răsplătit voi fi și încă strălucit!  
 Se va vedea, că oamenii  
 Din robi s-or face iarăși oameni,  
**:5** Căci ci mi-s dragi, deși sunt păcătoși.  
 Cu tot păcatul lor, mi-s dragi.  
 Dă-mi, Doamne, da-mi lumină și putere,  
 Ca să mă pot trudi spre fericirea lori"

Așa grăi dar sufletul  
**80** Și coborî din cerurile'nalte  
 în odăița scundă, pe pământ,  
 Acolo corpul amorțit îl aștepta.

Bărbatul tresări,  
 Un frig îl zgudui adine  
**85** Și nădușeala picura pe frunte-i...  
 Nedomiril, dacă a fost aieve  
 Ori a visat...  
 A fost **aieve**, căci acuma ațipește,  
 Apasă somnul grelele-i pleoape, —  
**90** își ridică truditul corp  
 Și-l duse șovăind  
 Jos, pe mindir.  
 Cel ce cutreierase cerul,  
 Acuma zace pe-un mindir de paie,  
**95** Pe cînd călăii lumii

Se hodinesc în perne de mătase,  
 El, binefăcătorul lumii,  
 Adoarme chinuit pe paie.  
 Opaitul mai pilpăie o dată  
**100** Și i se stinge viața obosită.  
 Se risipește-afară noaptea  
 Ca un mister împărtășit  
 Tot mai departe, mai departe;  
 Iar aurora, vesela grădinăreasa,  
**105** Pe fereștruici înșiră trandafiri  
 Și îi anină de pereții triști ai casei;  
 Și raza cea dintîi a soarelui  
 Atinge fruntea adormitului bărbat  
 Ca o coroană d-aur:  
**110** O luminoasă, caldă sărutare  
 Trimisă de la Dumnezeu.

#### IV

Dar cine ești, făptura minunată, cine  
 Ești tu, bărbat măreț?  
 Veatmintul sufletului tău —  
 Palat țesut din razele de stele;  
**5** Și corpul tău —  
 Acoperit de zdrențe putrede.  
 Flămîndă ți-e familia, flămînd și tu;  
 E sărbătoare ziua cînd,  
 Din întîmplare, se găsește piine albă  
**10** La masa ta neașternută.  
 Și pe cînd tu nu ești în stare să ciștiți  
 Pentru ai tăi și pentru tine,  
 Te zbați, vreai lumea mare  
 S-o ferecești!  
**15** în cer ți-e slobodă intrarea,  
 Și de-ai pași pe prag, la un palat,  
 Ți s-ar închide ușa dinainte.  
 Tu cuvintezi lui Dumnezeu,  
 Și dacă ai intra în vorbă c-un boier,  
**20** Boierul nici nu ți-ar răspunde.  
 O parte dintre oameni

- Iți zic apostol sfint,  
 Și ceealaltă parte —  
 Păgîn fără de lege.
- 25** Cine ești tu? Cine te-a zămislit?  
 Părinții tăi sunt mindri că tu ești  
 Copilul lor, ori al tău nume  
 Le dogorește fața de rușine?  
 Și unde te-ai născut? Pe țoale sau pe catifea?
- 30** Să spun povestea,  
 Viața ăstui om?  
 O spun... De-aș zugrăvi-o,  
 Aș zugrăvi-o astfel, ca pe un izvor,  
 Ce cade dintre stinci necunoscute,
- 5** își taie drum prin văi  
 înguste și întunecate, unde  
 Trec stoluri-stoluri corbi croncănitori;  
 La fiecare pas de-o piatră se izbește,  
 Și în eterne frământări gem valurile lui,

**v**

- Vestise limba clopotului miezul nopții.  
 Era o noapte crîncenă de iarnă.  
 Cei doi tirani ai nopților de iarnă  
 Domneau:
- i** Gerul și bezna.  
 La adăpost sta lumea toată;  
 Căci cine ar fi înfruntat acumă  
 Urgia cerului întunecat?
- t** Acumă străzile, pe care, nu demult,  
 Vuind umblară gloatele de oameni,  
 Sunt amuțite și pustii ca albia  
 Din care riul a secat... Pe străzile  
 Nepopulate rătăcește  
 O singură nebună:  
 E vijelia!  
 Aleargă peste ulițe-n galop,  
 Satana parcă-i saltă-n spate

- Și o izbește-n burtă  
 Cu pîntenii de foc.
- 20** în furia-i sălbatică s-azvîrle  
 Pe creștetele caselor  
 Și țipă lung pe hornuri;  
 Iar dă năvală și, din răspuțeri,  
 Răcnește în urechea surdă
- 25** A nopții celei oarbe;  
 Apoi de nori s-agață,  
 Cu ghearele-ascuțite face numai trențe,  
 De se cutremură chiar stelele-ngrozite.  
 Trist luna se rostogolește
- 30** Printre bucățile de nori,  
 Ca un cadavru între valuri.  
 Cit ai clipi,  
 Cu un răsuflet iarăși stringe vijelia  
 Toți norii laolaltă,
- 35** Și din văzduhuri cade pe pămînt,  
 Asemeni unei pasăre de pradă,  
 Smîncind, apuc-o tablă de oblon,  
 O zguduie ș-o scoate din țîțini,  
 Și cînd locuitorii
- 40** Țipînd tresar din somn,  
 Ea fuge valvirtej,  
 Trîntind un hohot groaznic.  
 Pustiu e tot orașul... Cine ar ieși  
 Acumă în oraș?... Și totuși, totuși,
- 45** Acolo-i o ființa... ori poate o stafie?  
 La umblet seamănă unei stafii.  
 S-apropie, s-upropie, se vede chiar  
 Gă e femeie, însă  
 E taina întunericului
- 50** De-i cerșetoare sau o doamnă mare.  
 Se uită spionînd jur-împrejur,  
 Zărește-n colț o birjă care-așteaptă.  
 Cu pași de hoț alunecă spre ea,  
 Birjarul doarme dus pe capră.
- 55** încet deschide ~~și~~ la caretă  
 Și fură poate?... Dimpotrivă,  
 Așază ceva-n ea, închide ușa,  
 Apoi dispăre repede, ca gîndul.



Puțin trecu, și poarta scîrții,  
**60** Ieșiră un boier și o cocoană,  
 Ei urcă în caretă, vizitiul  
 îndeamnă caii, goană...  
 Jos, în caretă, geamăt, țipete...  
**65** Cocoana a țipat,  
 Căci la picioare-i un copil gemuse.

Trăsura a sosit la țintă,  
 Coboară domnul și cocoana,  
 Iar dînsa zice vizitiului:  
 — Jupîne, uite-ți plata,  
**70** Bacșișul c pe canapea-n trăsura,  
 Un copilaș drăguț, neîntărcat,  
 Să-i porți de grijă, că-i de la Dumnezeu,  
 Așa vorbi cocoana, și  
**75** Se depărta perechea boierească.  
 Sărman micuț, acolo, în trăsură l  
 La ce nu te-ai născut tu cine?

Ai fi crescut în brațele  
 Acestei doamne marii  
**80** *rf'f l i d u i r i t d u i o x* de drag-,  
*P e n t r u* m că ești om

^e soartă te așteaptă!

Birjarul meu se scarpină în ceafă  
**85** Și s-a închinat ori a-njurat, nu știu.  
 Destul că bombăni ceva;  
 Nu i-a plăcut cu ce-l dăruise Dumnezeu.  
 Se răzgîndi. Ce-i de făcut cu plodul?  
 De-l duce acasă,  
**90** Acolo gazda i-l aruncă-n cap  
 Și-i dă pe ușă-afară p-amîndoi.  
 Dă bice cailor de ciudă  
 Și mină crunt.

Afară din oraș, într-o tavernă scundă  
 E chef, și de lumina lămpii  
 E roșu geamul  
 Ca nasul omului bețiv,  
 Birjarul n-a mai stat pe gînduri:  
 Așază darul Domnului acolo,  
 în pragul crîșmci, și porni.

**100** Abia mi se cărăbănise,  
 Și iaca, zice „noapte bună” la tovarăși  
 Un crai bătrîn, cam chefuit.  
 Și cum pășește-afară-n prag,  
 Se-mpiedică o dată, dar așa de rău,  
**105** Că-și tipărește chipul în zăpadă.  
 Înjură respectabilul bărbat,  
 Jicnit în demnitatea sa:  
 — Poate că pragul a crescut de ieri?  
 își zice. Ieri n-a fost așa înalt,  
**HO** Că d-ar fi fost așa înalt și ieri,  
 M-aș fi împiedecat,  
 Păi ieri nu m-am împiedecat!  
 Și n-am băut ieri mai puțin ca azi,  
 Că-i hotărît o dată pentru totdeauna:  
**11** Deopotrivă beau în fiecare zi.

Și mormăind așa, se ridica,  
 Porni, urmîndu-și mormăiala:  
 — Degeaba spun! Tot pragu-i mai înalt,  
 Pre legea mea!  
**120** N-am ridicat eu cit coala piciorul,  
 Și totuși am pățit rușinea asta?!  
 De, pragul ăla a crescut de ieri...  
 Ori mi-a pus cineva o piatră-n drum?  
 Se poate; hei, ce lume real  
**125** îi place mult să-și bată joc de alții,  
 Mi-aruncă bolovanii sub picioare,  
 Picioarele-mi sunt oarbe,

- Și nasul meu, pe urmă, ispășește...  
 Da' las', că și ceilalți  
**130** Cînd or ieși, tot astfel or s-o pata.  
 De drag să stai la pîndă, undeva,  
 Să-i vezi cum se mai poticnesc  
 Cînd or ieși afară, he-he-he...  
 Da\* ce tot spui tu, om bătrîn, ce spui?  
**135** Nu ți-e rușine  
 Să fii așa răutăcios?  
 Nu, nu-i lucru cîstit,  
 Și ca să fiu om drept, mă duc  
 S-arunc din drum cît colo bolovanul!  
**140** Sunt hoț și, la nevoie,  
 Chiar și tilhar, și dacă nu e chip,  
 Dau și la mir, ci asta,  
 Să las pe om ca sa-și belească nasul,  
 Vezi, asta nu mi-o iartă cugetul.
- 145** Și s-a întors, bălăbanindu-se,  
 (ia să arunce blestematul bolovan.  
 S-upleacă... îl urnește... han,,  
 Ce țipăt!  
 Se sperie bătrînul și,  
**150** Crucindu-se, își zice:  
 „Hah, drace! ce-o fi asta?  
 Așa un bolovan, mai rar!  
 E moale, ba și țipă încă!  
 Un bolovan să țipe, nu-i lucru curat!  
**155** la să-l vedem la geam... Hoho!  
 Păi e copil într-adevăr!...  
 Hei, buna seară, frățioare,  
 Ori surioară... nici nu știu, ce ești?  
 Cum naiba te culcași p-aici?  
**160** Așa e c-ai fugit de la părinți,  
 Drac neastîmpărat ce ești?  
 Da' ce tot trîncănesc eu iară?  
 Ce vorbe proaste sunt aceste?  
 Doar bietul mititel e-n fașe  
**165** Și poate chiar azi e născut.  
 Al cui o fi? D-aș ști eu numai,

- L-aș duce îndărăt.  
 Dar totuși e neomenie  
 S-arunci copilul astfel, fără milă,  
**170** Ca p-o opincă ruptă, e neomeniei  
 Nici porcii, ba nici chiar tilharii  
 Nu fac una ca asta.  
 Ce cîrpe vechi și putredei  
 O fi copilul unei cerșetoare...  
**175** Dar dacă e bogată mă-sa  
 Și l-a îmbrăcat în zdrențe  
 S-alunge orice bănuială?'  
 Nu-i chip să aflu, nu se poate ști.  
 E un mister, și-n veci va rămînea.  
 isO Dar cine ți-o fi tată, sărăcuț de tine?  
 Cum cine? Eu!  
 Pe legea mea, am să fiu tată bun!  
 Și de ce nu? Arn să te cresc cîstit,  
 Furînd pe seama ta, cît oi mai fi în stare,  
**185** Și dacă oi îmbătrîni, atunci  
 Tu vei fura pe seama mea. Așa merg toate,  
 O mină spală pe cealaltă.  
 Și o să fie minunat. Vor fi  
 îndreptățite furturile mele  
**190** Ba mai puțin o să mă mustre  
 Și cugetul!  
 Dar uite lucrul dracului, că ție  
 îți trebuie și lapte doar... Hm, nu face nimic,  
 Că acolo-i vecina mea și chiar  
**195** Ieri și-a-ngropat copilul.  
 Mi-l alăptează ea, îl alăptează, zău,  
 Că pentru plată bună  
 Ar alăpta chiar și pe Aghiuță!"
- Gîndind așa, se trăgăna spre casă  
**200** Bătrînul bun, înguste ulicioare  
 Duceau spre locuința lui ascunsă,  
 Care era o hrubă subterană.  
 Și, după obicei, bătut cu pumnii  
 în ușa care scîrțîi, —  
**205** Și se trezi vecina.

— Vecină, adă lampă, luminare!  
 Grăi bătrînul, fă lumină, iute,  
 De unde nu, aprind eu toată casa!  
 La ce? La ce? nu întreba-  
 210 Lumină! din pămînt, că-i foci  
 Aşa... acuma iute şi degrabă  
 Dă-i țiță mititelului.  
 De unde-l am? Ce-ți pasă? L-am găsit,  
 Chiar Dumnezeu m-a dăruit cu el.  
 215 Eu pururea ți-am apus că Dumnezeu  
 Mă are drag. Aşa, zău, mă iubeşte  
 Mai mult decît ar crede popii.  
 Hm, ce comoară! ți-o încredinţez,  
 Vecină, da' să-l îngrijeşti  
 2^0 Mai bine ca pe-un prinţ.  
 Să-l creşti pe socoteala mea,  
 Ne împăcăm noi, cum o fi mai bine.  
 Ne înţelegem noi unul pe altul.  
 Ge-i drept, e drept, că-s banii scumpi,  
 225 Că, naiba, ştie, oamenii  
 Au ochii-n patru astăzi; dar  
 Am să-ți plătesc împărăteşte.  
 Aşa să îmi ajute Dumnezeu!  
 Dar îți mai spun odat', păzește-1  
 230 Ca pe lumina ochilor din cap,  
 Că, vezi, copilul ăsta e  
 Speranța bătrîneței mele!

Căzură la-nvoială.  
 Micuțul rebegit se încălzi la sinul  
 23 5 De care, alipindu-și gura, supse dulce  
 Viața cea amară.  
 Numai de-o zi, și cît a rătăcit!  
 Și cît o să mai rătăcească încă!

## VI

Cealaltă zi, jupînul cel bătrîn  
 își viră capul curios pe uşe  
 Și-ntreabă pe vecina:

— Hei, ce mai face musafirul? Bine?  
 5 Da' e cam frig aci, cocoană,  
 La dracu, ce-nsemnează asta?  
 Fă foc... De cite ori să-ți spun ^  
 Că e pe socoteala mea?... Ia stai!  
 Băiet e, ori e fată, nici nu știu.  
 10 — Băiet, măria-ta, băiet,  
 Si un băiet voinic!  
 — AtU mai bine! Șapte, opt ani treacă,  
 Ș-ajunge un hoț cum nu s-a mai văzut!  
 L-oi face hoț cu fală.  
 15 Ce-i sfînt, e sfînl, la asta mă pricep,  
 Știu cum să cresc copii  
 De nu mă-ntrece nimeni.  
 Tot eu crescui pe Toma chiorul,  
 Pe care, știi, mai ieri îl spinzurară...  
 i\*o Vezi, ala hoț! avea numai un ochi,  
 Și tot fura chiar și pe Dumnezeu,  
 Cel cu o miel  
 Băiete, n-avea grijă, am jurat  
 Că nici tu n-o să fii cîrpaci.  
 -2 5 Vecină, dar să-i dăm un nume,  
 Ca să-l cunoască lumea toată!  
 Ce crezi, vecină dragă,  
 Cum să-l numim?... Ia să vedem...  
 Ce fuse ieri... Silvestru... bun!  
 3 0 Silvestru fie! Eu sunt popa;  
 Vecină, tu ești nașa,  
 Să-l botezăm, ca după lege  
 Să-și poarte numele,  
 Și nu păgîn, creștin să fie,  
 35 Ca sfîntu Petru, după moarte,  
 Să nu-l gonească de la ușa raiului.  
 E apă în cazanul ăsta?.. E.  
 Ridică-l numai pe copil  
 Și dă-l aci... dar stăi o clipă,  
 40 Că-s popă doar, n-am patrabir...  
 Dă-mi sacul să mi-l prind la gU...

Bătrînul își legă un sac la gît,  
Luă în mini cazanul plin cu apă.  
Cu toata pompa și alaiul  
45 II botezără pe băiet:  
Silvestru fu numele lui.

## VII

Trecură patru ani  
Și se făcuse mare.  
Crescu acolo sub pămînt,  
în întuneric, cu păcatul,  
5 Cu viermii la un loc.  
Nu respira aer curat,  
Nici nu știa de frumusețile pămîntului,  
Trăia, și era astfel ca un mort-  
Bătrînul îl sorbea din ochi,  
50 Că scapără din el o minte ageră  
Gum sar scînteii din cremene.  
Și se gindea bătrînul:  
Că din scînteii se naște flacăra.  
Abia de patru ani, și pungășea  
15 Pe precupețele de poame,  
Apoi știa să fure gologanul  
Din pălăria orbului.  
Stăpînul, pentru astfel de isprăvi,  
Vorbea frumos cu el și îi da piine,  
20 Cî-l înjura amarnic dacă  
Pierdea o zi și nu fura nimic.  
Dar asta se-ntimpla arare,  
Speranțele jupinului bătrîn  
Creșteau văzînd cu ochii,  
25 Neobosit bătrînul își clădea  
Palate-n aer  
Pe stîncă viitorului,  
Și-atîta tot clădi mereu,  
Pin' ce-a rămas odată sus,  
30 Acolo atîrnat în aer,  
Bătrînul bun, neîntrecutul dascăl!  
A fost s-ajungă la spinzurătoare

Cel care merita mai mult decît atît.  
A fost de față și vecina  
35 La înălțarea lui și a văzut  
Cînd i-au pus ștreangu-n gît,  
Și el a scos de-un cot afară limba,  
Semn de batjocură spre lumea  
Care-1 batjocorise — așa.  
40 Și după ceremonie,  
Cînd s-a întors acasă jupîneasa,  
Grai așa de blînd micuțului:  
— Acu să te mai cari,, băiete; du-te  
Cu Dumnezeu la dracu!  
45 Simbria azi mi se-mplinește.  
Ce? doară n-oi pofti  
Să te îndop pe socoteala mea?  
Haidi, îți mai fac un bine încă,  
Să te petrec pînă la poartă, dar  
50 De vii 'napoi, te-azvîrl coala-n canal!  
Micuțul nu-nțelese asta.  
Ascultător, n-a zis nimic.  
Cînd poarta s-a închis cu zgomot,  
S-a mai uitat o clipă îndărăt,  
5 Apoi porni la drum încetinel...  
S-a dus și s-a tot dus.  
Ieșea, intra din stradă-n stradă.  
Așa drum lung  
Nu mai făcuse niciodată.  
60 Nou pentru el era tot ce vedea...  
Frumoase, mîndre prăvălii, și mindri oameni;  
Mirat sta-n loc, mirat pornea iar mai departe.  
Și cum lăsa o strada, hei, cealaltă  
Era alătura, acolo,  
65 Și fără de sfîrșit, mereu așa,  
N-a mai ajuns la capătul orașului.

De multe ce văzu, de umbulet mult,  
Micuțul, rupt de oboseală  
Se așeză-ntr-un colț de stradă,<sup>^</sup>  
70 își rezemă căpșorul de o piatră;  
În fața lui, cițiva copii vioi

Săreau și petreceau cu jucării.  
 Pnvi la ei, și suridea, părînd  
 Că și el ia parte la joacă,  
 75 <sup>o-a^ita tot privi la ei mereu</sup> 3u-mereu,  
 Pin'ce-adormi frumos acolo.

Dormi mult timp, o dată numai  
 Visă... și se făcea că două  
 Piroane lungi și înroșile-n foc  
 Plutesc asupra lui, tot mai aproape  
 Veneau d-asupra ochilor, să-] arză...  
 Gemu cu spaimă și  
 în disperare se trezi...

Era tirzie noapte,  
 85 în ceruri erau stele.  
 Pe străzi nu erau oameni,  
 Doar o baborniță urită  
 îi sta-nainte

Cu doi ochi răi, străpungători,  
 90 Ce speriară pe copil mai tare  
 Decît piroanele din vis... Acolo  
 Se grămădi el iute-n colț, încît  
 Era să-și spargă capu-n piatră,  
 Și nici nu cuteză s-o vadă,  
 95 Dar sa-și ridice ochii către babă!

Bălrîria-1 mîngăie pe față  
 Și-1 întreba așa de blind  
 Precît știu:  
 — Drăguță, cum te cheamă?  
 100 Ai tată, mamă? Unde stau?  
 Că eu te duc la ei acasă,  
 Hai, adă mîna.

— Silvestru... tată n-am, nici mamă,  
 Nici n-am avut, că sunt găsit,  
 10; Și nu mai pot să merg acasă,  
 Vecina noastră doar a zis:  
 „De vii napoi, te-azvîrlu în canal!”

— Prea bine, hai cu mine, băiețaș,  
 Să vii la mine, ai găsit  
 110 O mamă bună, blinda... vino...  
 FemeiaT apucă de mîna pe copil.  
 El o urma cu inima-ncieștată,  
 Și Iremurînd, aproape leșinat,  
 Nici nu știa pe care lume este.

115 — Vezi, fătul meu, aci stau eu —  
 Grăi acas' baborniță urită —  
 Odaia asta-i locuința mea  
 A ta-i afară în tindă.  
 N-o să fii singur... heih, Burcuș,  
 120 Hai... iacătă-1, aci e.

Așa-i că e frumos cățelul?  
 Cu el o să petreci aici.  
 E un culcuș destul de larg,  
 Și-i numai bun, mai bun nici că se poate,  
 125 Și cinele îți ține cald.  
 N-ai frică, nu-ți face nimic,  
 E un cățel drăguț, cuminte,  
 Te uiți ce blind clipește,  
 Cum se mai gudură și dă din coadă?

130 O să trăiți ca frații voi  
 Și o să vă iubiți, așa e?  
 Hai, culcă-te alături și dormi, băiete.  
 Ți-e foame, poate? Da' e prea tirziu  
 Ca să maninci, și văd eu că ți-e somn.

13! Da' nici nu-i bună, mai ales pentru copii,  
 Mîncarea înainte de culcare:  
 Visezi urit apoi.  
 Hai, culcă-te și dormi, băiete!

Acolo l-a lăsat baborniță;  
 140 Timid, se-ntinse lingă cățeluș  
 Si se zguli pe țol.  
 ftu îndrăzne să se apropie.

Dar cinele,  
 Prietenos, se alipi de dînsul,  
**145** Și ochii îi sclipeau  
 în întuneric, și sclipeau  
 Așa de blind și de frățește,  
 Că-i insuflă încredere  
 Și-i cîștigă prietenia,  
 iso Tot mai aproape, mai aproape  
 Se alipiră ei unul de altul.  
 Copilu-1 mîngîia pe păr,  
 Cățelul îl lingea pe față,  
 Vorbi cu el copilul,  
**155** Și animalul, drept răspuns,  
 Gemu încetișor- Legară  
 Prietenie caldă, arzătoare.  
 Dar în cealaltă zi bătrîna zgrițoroaică  
 A zis copilului așa:  
**160** —Acum ia seama, fătul meu,  
 Poți ști că nu te țiiu degeaba,  
 Că nici coșciugul lui Hristos  
 Nu se păzește pe degeaba.  
 Ai să muncești, că-i scris:  
**165** Cel care nu muncește nici să nu mănînce!  
 Dar munca asta e ușoară,  
 Aproape mai nimic..  
 Ai să cerșești, atita tot.  
 Eu nu mai pot, că mi-e rușine,  
**170** M-am îngrășat prea tare,  
 Toți mă gonesc dacă mă văd cerșind,  
 Oamenii-s răi, toți mă gonesc.  
 Tu vei cerși în locul meu,  
 De tine-o să le fie milă  
**175** Și te vor milui.  
 Vei spune tuturor că ești orfan,  
 Că tata a murit acu, și mama,  
 Flămîndă și beteagă, zace-acasă.  
 Eu am să stau la pîndă, mai departe,  
**180** Ca să-ți iau seama, dar ia și tu seama,  
 Că altfel nu-i de trai cu mine,  
 Ți-o spun, pre legea mea!  
 Sunt foarte bună, cînd sunt bună.

Da-s foarte rea cînd sunt eu rea,  
**185** Aceasta să ți-o scrii în minte  
 Și-n inimă, băiete dragă!  
 Aleargă după toți aceia  
 Cu hainele mai bune decît ale tale.  
 Sunt ei destui de ăștia, nți te teme  
**190** întinde mina înainte,  
 Apleacă-ți capoil într-o parte,  
 închide și deschide ochii,  
 Strimbînd din gură, parcă plingi,  
 Și tînguiește-te amar  
**5 95** în numele sărmanei mame  
 Și al lui Dumnezeu din cer.  
 Ai înțeles, băiete? \*  
 Dacă n-ai înțeles, îți mai esplic o dată,  
 Și dacă, după cum îți spun,  
**200** Nu-nveți această meserie,  
 Te-nvață ea bătaia!

Băietul zise-atunci  
 Că știe tot și n-o să uite.  
 Femeia-1 ascultă de probă  
**20 5** Și se cruci ea singură  
 De dibăcia băiețașului.

— Comoară de aur am găsit  
 în tine, dragă, hihihil...  
 Rînji strigoaica cea bătrînă,  
**210** O să trăim noi boierește,  
 O să trăim chiar boierește!  
 Ia să vedem acu îndată...  
 Ți-e foame? Las', cînd ne-om întoarce,  
 Atunci o sa mănînci mai bine...  
**215** De altfel, nici n-ai voie tu  
 Ca să mănînci prea mult,  
 Că te ingrași, ș-apoi  
 Putem sufla din buze;  
 Cînd cerșetoru-i gras,  
**220** Pomana-i slabă.

Intrară într-o uliță mai vie.  
 AcoJo scorpia bătrână  
 îl așeză pe copilaș,  
 Și ea se-nțoarse într-o crișmă,  
 Și d-acolo pîdea mereu.  
 De cite ori cei cari treceau  
 îi aruncau ceva copilului,  
 Ea ridica în sus clondirul cu rachiu  
 Și, dîndu-l peste cap, rinjea.

### VIII

Trecea, la fel, zi după zi,  
 Cerșea și fiămînzea băietul:  
 Babornîța-ngrijea ca nu cumva  
 Să se ingrașe, sărăcuțul;  
 Cerșea și fiămînzea, aceste două  
 Le-nțelegea el din viață, și nimic mai mult.  
 Privea' de multe ori  
 Cînd se jucau copii de vîrsta lui,  
 Privea la ei, înmărmurit,  
 Și se gîdea ce dulce trebuie să fie  
 Ca să te joci și să te bucuri!  
 Și mintea lui creștea pe zi ce merge,  
 Și începu să simtă, presimți  
 Că e nefericit...  
 Erau doi ani de cînd  
 Purta toiagul de cerșetorie.  
 Acum nu mai era nevoie  
 Să-și ude singur ochii,  
 Că tot mai des i se umpleau cu lacrimi.

Era o singură ființă  
 Ce se uita la el atît de blind,  
 Pe care o iubea, care-l iubea,  
 Cu care-și împărțea frățește  
 Tainul de acasă  
 Și biet ce cîștiga pe stradă...  
 Acest prieten era cîinele,  
 Tovarășul din tindă.

- Cum i-era dor de el, cînd dimineța  
 îl părăsea, și seara, cînd se-ntorcea acasă,  
**30** Ce bucurii avea cu dînsul!  
 Bunica nu vedea cu ochii buni  
 Prietenia asta  
 Și îi era necaz că dobitocul  
 Ținea la băiețaș mai mult decît la ea.  
**35** Și îl bătea adeseori. Cînd dobitocul  
 Țipa amarnic de durere,  
 Plîngea copilul, plîns cu hohote.  
 Și baba l-a gonit apoi  
 Pe bunul cățeluș...  
**40** În multe rînduri l-a gonit,  
 Ci iar se întorcea sărmanul  
 Și tot mai blind se alipi de copilaș.  
 Așa trăia băietul...  
 Era abia de șase ani,  
**4ă** Trăise sase veacuri de mizerie  
 Și bucuria oarbă  
 A citorva stinghere clipe.  
 Odată sta acolo, într-un colț de stradă,  
 Și dîrdîia... era o noapte  
**50** De toamnă-ntîrziată;  
 Pe stradă glod, și ceață peste glod,  
 Adinca, tristă negură,  
 Și el prin glod, prin negură,  
 Desculț, în capul gol.  
**55** Și către trecători, gemînd,  
 Trist întindea minutele lui galbene.  
 Așa răzbea în inimi vocea lui,  
 Ca o durere arzătoare,  
 Ca glasul ascuțit de clopot  
**60** Ce sună la îngropăciune.
- Un domn bătrîn, posomorit.  
 Stătu din cale și privi la dînsul lung,  
 Adine, tăcut, pătrunzător;  
 Copilul se găti de fugă.  
**65** —Aci să-mi stai! amenință bătrînul.  
 Copilul îngheță pe loc, nu îndrăznea să miște  
 Și domnul zise:—Ai părinți?

„Am... vru să zică,  
Am mamă, e flămîndă și beteagă,  
?o Și tata mi-a murit acu",  
Ci înaintea domnului ursuz  
Nu îndrăzni să mintă.  
I se legase limba-n gură,  
Credea că asta știe tot, și zise:  
**75** — Părinți eu n-am,  
On nici nu știu de am sau nu...  
Că sunt găsit.  
— Urmeaza-mă! grăi bătrînul cel posomorit,  
Și copilașul se supuse.  
**80** Babornița sări atunci  
De unde sta ascunsă,  
Strigînd: — Aci rămîi,  
Copil mișel și mincinoși  
Al meu e, domnule, copilul!

**85** —Măria-ta, se tîngui micuțul,  
Măria-ta, nu sunt băietul ei.  
O, scapă-mă, o, du-mă tu cu tine,  
Te rog, în numele lui Dumnezeu!  
Mi s-a urit cerșind,  
**90** Că pentru dînsa cer,  
Și nu-mi dă de mîncare,  
Numai să fiu tot slab și prăpădit,  
Să-i fie milă cui mă vede.  
Oh, Doamne, și acuma sunt flămînd!  
**95** Așa grăi copilul,  
Cu ochii rugători  
Spre domnul cel posomorit,  
Și lacrimi curgeau din ochii  
Pierduți în fundul capului,  
ioo O grindină de lacrimi.

r~ Oh, procler, oh, nelegiuitule,  
Tu, diavol, pui de drac afurisit!  
Zbieră strigoaica cea bătrînă.  
Nemernic, ticălos ce ești,

**105** Cum te înduri să minți așa?  
Tu, răule, nimic nu-i bun în tine!  
Cum să-mi cerșească, Doamne,  
Cînd de rușine intru în pămînt  
De cîte ori îl prind cerșind,  
**110** E o deprindere urită,  
Și nu-l pot dezbăra de asta;  
De cîte ori nu-l bat,  
Că-mi face-așa rușine!  
Săracă sunt, dar n-am nevoie  
**115** Ca să cerșesc cînd pot trai  
Muncind cinstit.  
Și zice el că-l țiu flămînd!  
Eu! de la gura mea  
Rup cea mai bună bucatică  
**120** Și o îndop în el!  
Dar asta nu-i nimic...  
Mă și tăgăduiește încă,  
Dar nu te doare inima, oh, suflet blestemat? 1  
Să spui că nu-ți sunt mamă,  
**125** Eu, mama care te-a născut?...  
Cum nu se rupe rînza-n tine,  
Și splina, și ficatul  
Vorbînd așa?  
Nu-i pe pămînt bunică mai blajină  
**130** Ca mine, și ce rău nepot!  
Da' nu-i departe nici osînda...  
Tăgăduiește blestematul  
Pe mama lui, pe însăși mama lui,  
Ce l-a purtat în pîntece!

**135** Atît hodorogi moara stricată  
Dintr-un răsuflet;  
Aci boierul cel bătrîn  
Ajunse la cuvînt și zise:  
— Destul! n-am chef de vorbă,  
**140** Ori, dacă nu, te-oi face eu să taci  
Te-ai îmbătat,  
Abia stai pe picioare;  
Cînd ți-ei veni în ori,



- 145 Să vii cu cartea de botez la mine  
(în casa cea mare locuiesc),  
Și poți să-ți iei copilul,  
Ci numai dacă vii cu cartea de botez!  
Acu, te cară... Tu,  
Băiete, vino după mine!
- 150 Copilul îl urmă;  
Din cînd în cînd se tot uita-ndărăt,  
I se părea că baba  
Se-ntinde după el și ca l-a prins de guler,  
Dar ea nu îndrăznea să se apropie,
- 155 Ci a rămas pe loc, în umbră,  
Numai cu pumnul îl amenința  
Și își rotea în cap ochii aprinși,  
Precum fierarul învirtește  
Potcoavele roșite-n foc.

## IX

- Mai bine o ducea băietul,  
Că nu mai trebuia să fure  
Și nu mai trebuia să ceară...  
Ce fericire, ce noroc!  
Doar cîteodată spaima  
il biruia: dar dacă vine  
Cu cartea de botez strigoaica,  
Ce poate face el atunci?  
Și alta dată negura tristeții  
10 il învelea cînd îi venea în minte  
Frumosul cățeluș,  
Tovarășul iubit și bun.  
De dragul lui adeseori  
S-ar fi întors la baba singur,
- 15 Ca să cerșească, numai  
Să fie împreună.  
De multe ori visa cu el;  
Visa că îl ținea în brațe,  
Și clinele, gemînd,
- 20 Blind îl lingea pe față și pe miini,

Și cînd se deșteptă și nu-l găsi alături  
L-a podidit un plîns,  
Și-a plîns amarnic multă vreme.

- Cînd a sosit acasă cu băietul,
- 25 Boierul cel bătrîn l-a dat  
Pe mina slugilor. L-au mintuit  
Din vechea murdărie-  
în locul zdrențelor a căpătat  
Vestminte noi, frumoase.
- 30 Ce bine se simțea l  
I se părea că nici n-a mai trăit,  
I se părea că-i nou născut, de azi.  
Atuncea l-a chemat la sine  
Boierul și-i grăi cu-asprime:
- 35 — Băiete, vezi pe domnișorul ăsta?  
E (iul meu, tu ai să-i zici: „Stăpîne”  
Și trebuie s-asculți de el,  
El este domn, tu slugă.  
Alt lucru n-ai, doar să asculți.
- 40 Dar să fii treaz și sprinten!  
De-i fi cuminte, bine o să-ți fie,  
Mincare bună, haine bune...  
De unde nu, ți-atîrn de gît  
Zdrențele vechi în care te-am găsit,
- 45 Pe urmă poți pleca în lume  
Cersetorînd ca pîn-acum.
- Sluji orfanul  
Pe domnișor.  
Umbla cu el, stătea cu el,
- 50 Ca umbra lui era.  
Și îi pîndea mișcarea buzelor.  
Abia era porunca zisă,  
Deja o și îndeplinise,  
Și cite n-a mai pătimit,
- 55 Sărmanul bun băiet!

Căci domnișorul  
 Era așa un ciine de copil,  
 Cum sunt de obicei  
 Toți domnișorii:

60 Făcea să-l simtă că-i stăpin,  
 Cată prilej la asta.  
 De se frigea cu ciorba,  
 Bătea pe micul servitor;  
 Cînd cineva nu-l saluta

65 Ori nu-l lua în seamă,  
 îi azvîrlea căciula de pe cap;  
 Și-l înhață de păr pe servitor  
 Cînd pieptenul i se-ncurea în-par.  
 Și n-a fost răutate sau batjocură

70 Pe care să n-o fi făcut-o  
 îndată ce-i trăsnea prin minte.  
 Călcîndu-l pe picioare dinadins,  
 îl Imbrîncea, de ce-i stă în drum.  
 îi arunca noroi în față,

75 Pe urma îl certa că-i un murdar  
 Și îl stropea cu apă-n ochi,  
 Și dacă începea să plîngă,  
 îl poreclea gură-căscată.

80 Necazuri multe îndură, sărmanul,  
 Din zi în zi mai multe.  
 Ci pașnic le răbda pe toate,  
 Și hotărît ca un bărbat  
 Cu suflet mare.

85 Și pentru ce răbda el astfel?  
 De ce nu părăsea odată iadul ăsta,  
 Precum voise în mai multe rinduri?  
 De-ați ști voi pentru ce-a rămas!

90 Nu pînea albă, nu straiiele bune  
 Îl ispiteau să se întoarcă de pleca  
 Să-și piardă urma-n lumea toată.

95 Nu era el, ca oarăle din curte,  
 Cari pribegesc, și cînd li-i foame  
 Se-ntorc din nou după mincare,  
 Pe cînd privighetoarea, ciocîrlia,  
 Cînd le-ai deschis porțița încbisor  
 Se duc pe veci și-s mulțumite  
 Cu ce găsesc în aer liber.  
 Așa era și dînsul,  
 Ca păsările prizoniere,

100 Și totuși a rămas acolo,  
 Și de pornea, venea iar înapoi.  
 Ce-l ispitea pe el?  
 învățătura.

105 Putea să-nvețe-alături de stăpin:  
 Neobservat îi sta la spate  
 Și, pe furiș, citea din carte;  
 Mereu era atent  
 La vorbele învățătorului;  
 Tot ce-nvăța o dată

110 Nu mai uita  
 Mult mai devreme ca stăpinul  
 Știu să scrie, să citească.

115 Și cum sporea în ani,  
 Așa-i sporeau și cunoștințele,  
 Ca ramii coarnelor la cerb.  
 Și se fălea cu ele,  
 Iar cînd odrasla de boier  
 Spunea cite-o dobitocie,  
 El o-ndrepta în gînd,

120 Zîmbind la vorba proastă.

Nici înaintea pedagogului  
 Nu a trecut neobservată  
 Deosebirea dintre slugă  
 Și domnișor,

- 125 Și cînd acesta nu știa  
La lecții să răspundă,  
învățătorul îl muștra,  
Punînd pe slugă să răspundă,  
Că el știa întotdeauna.
- 130 Era o cinste mare pentru el,  
Dar nu și bucurie, asta nu,  
întotdeauna ispășea amarnic  
C-a îndrăznit să-l facă de rușine  
Pe coconaș.
- 135 Din zi în zi mai crude prigoniri  
il grămădiră pe orfan,  
Din zi în zi simțea sărmanul  
Cit sunt nedrepte și urîte;  
Ș-acum cînd îl lovea,
- 140 Părea că-l vătămă în suflet,  
Roșea nu pentru că-l durea,  
Ci pentru că-i era rușine.
- Era de șaisprezece ani.  
Și fiecare zi îi trimetea o rază
- 145 Ce risipea negura minții lui,  
Și fiecare rază  
Era slovă de foc.  
Din slove se-nehegară  
Aceste gînduri:
- 150 „Ce drept au să mă bată ei pe mine?  
Cu ce drept bate om pe om?  
Alcătuît-a Dumnezeu  
Deosebit pe vreunul dintre noi?  
Ei spun că Dumnezeu e drept,
- 155 Dar dacă-i drept,  
Nu a putut-o face asta,  
Pe orice om iubind deopotrivă;  
Și eu n-am să mai rabd așa,  
Orice s-ar întîmpla cu mine!
- 160 îmi dau mincare, straie, adăpost,  
Dar nu slujesc în schimb?

• în textul de bază, greșeală de tipar: *rînduri*.

- Nu răsplătesc eu fapta bună?  
Au drept să-mi dea de lucru,  
Dar să mă bata, nicidecum!
- 165 Și jur: d-azi înainte,  
O dată mă vor mai lovi,  
A doua oară, nu!"  
Așa a fost. Cu cel dintîi prilej  
(Și nici n-a trebuit să-ștepte)
- 170 Cînd ridică stăpînul mîna,  
El îi strigă:  
— Oprește-te!  
Să nu mă vatemî, că  
De te-oi izbi o dată,
- 175 Mă pomenești în veci!  
Destul ți-am fost eu ciine,  
Bun de bătut, de îmbrîncit,  
Acuma-s om,  
Că om e doar și sluga!
- 180 Eu recunosc; aici o mină  
M-a încărcat de binefaceri,  
Ci altă mină dărima cu bita  
Tot ce clădea cealaltă.  
Așa că n-am rămas datorî
- 185 Nimic unul altuia.
- La vorba asta nemaipomenită,  
Stăpînul se schimbă la față  
Și dîrz, de furie, urlă:  
— Hah, neam de slugă!
- 190 Hah, ticălos răzvrătitör!  
Și tînarul așa răspunse  
Cu voce disprețuitoare:  
— Hm, neam de slugă? dacă ne-am lua  
După origină, apoi
- 195 A fost mai nobil tatăl meu  
Ca toți străbunii tăi!  
Și dacă el m-a aruncat pe stradă,  
Greșeala e a lui, și nu-i a mea.  
Și dacă domnii toți sunt răi ca tine,
- 200 Apoi mai bine a făcut așa,

Că niciodată nu puteam să fiu  
 Un om cinstit.  
 Și-mi zici răzvrător?... Dacă e răzvrătire  
 Când omul simte și mărturisește  
 205 Că și el este om ca orișicare altul,  
 Atunci zic cu mândrie: sunt un răzvrătit-tț  
 Și de-aș putea eu spune tot ce simt,  
 Așa cum simt de aș putea eu spune,  
 Atunci s-ar răzvrăti cu mine milioane,  
 210 Și-ar tremura o lume,  
 Precum tremura Roma de Spartac,  
 Pe cînd gladiatorii  
 Cu lanțurile rupte  
 Băteau a sale ziduri!  
 215 Rămii cu bine!  
 Nu mai puteam sta împreună,  
 Eu ți-am vorbit ca om.  
 Și cînd un rob se-nalță  
 Pină la om,  
 220 Moare de foame, piere-n ștreang,  
 Ci slugă nu mai poate fi!  
 Ziicînd așa, s-a-ntors și a plecat,  
 A părăsit de-a pururi casa unde  
 A înotat copilăria lui  
 225 Ca floarea în noroi.  
  
 Porni unde vedea cu ochii,  
 Mergea în lume fără țintă.  
 In inima lui veselă  
 Se aprinsese tinerețea  
 230 Ș-ardea cum arde un oraș aprins,  
 în vijelie, biciuit de flăcări...  
 Și ce miraculoase  
 Fantasme din povești  
 Jucau în aste flăcări!  
  
 235 La capătul orașului l-ajunse  
 Bătrînul profesor.  
 Abia-și mai trăgea sufletul,  
 Fugise mult ca să-l ajungă.

Sudoarea-i brobonase fața,  
 240 Zadarnic o ștergea cu mîna  
 Pe cînd vorbea cu tinărul.  
 Și-n vorba lui  
 Nu «ra multă legătură:  
 — Na, pune-ți banii ăștia bine.  
 245 E leafa mea pe an,  
 O să-ți ajungă ani întregi  
 | Dacă-i grijești.  
 Om mare vei ajunge tu,  
 O apun eu asta de la mine.  
 250 Băiat mai zdravăn decît tine  
 N-am Intllnit în viața mea!  
 Eu simt aidoma ca tine, tot,  
 Dar nu am îndrăznit s-o spun,  
 M-am speriat de tine și te-am admirat  
 255 Cînd ai vorbit.  
 Să-ți deie Dumnezeu noroc, băietel!  
 îți poruncesc, Îți poruncesc,  
 Da, eu îți poruncesc să-nvoți,  
 Să isprăvești cu școala;  
 260 De unde nu,  
 Te blestem, și blestemul meu  
 O să te-ajungă unde-i fi!  
 Nu ești născut tu pentru tine,  
 Ci patriei, întregii lumi.  
 265 Atit îți zic, învață mai departe,  
 Deși n-ar trebui să ți-o mai spun,  
 Că ție doar îți place cartea.  
 Și-acuma, Dumnezeu cu tine!  
 Fii norocos și anrintește-ți  
 270 Cîteodată și de mine,  
 Ci dacă n-o să mă ascuți,  
 Atunceă uită-mă!  
  
 Se înclină băiatul  
 Ca să-i sărute mina bunului moșneag,  
 275 Ci dinsul nu voi și-l ridică pe tinăr,  
 îl sărută și îl îmbrățișa,  
 Apoi se depărta cu lacrimile-n ochi.

Ce bine i-a făcut orfanului,  
 Ce bine i-a făcut lui asta!  
 280 Acesta fuse cel dintii sărut  
 Pe care l-a-nțilnit.  
 Șaisprece ani au trebuit să treacă  
 Și să se chinuie,  
 Pin\* ce a dat d-un om  
 28 5 Ce nu-l respinse, nu-l goni,  
 Ci l-a îmbrățîșat!

5 Ieșise tînărul afară din oraș.  
 Cînd a scăpat din străzile înguste,  
 Gîndea: „Din închisoare am scăpat”,  
 Sorbea cu lăcomie aerul curat,  
 Cel mai scump dar al cerului,  
 Ce dă tărie corpului,  
 Și sufletului — aripi.

Tîrziu privi o dată înapoi:  
 Mersese mult, departe sta orașul,  
 10 Și casele lui se topeau  
 Una într-alte, turnurile  
 Se înecau în ceața depărtării.  
 Și vuietul atîtor mii  
 Era un murmur de albine.  
 15 Dar tînărul își zise:  
 „Depart, mai departe!  
 Să nu aud nimic,  
 Nimic să nu mai văd  
 D-aolo unde-am viețuit odată,  
 20 Dacă a fost și asta o viață!”  
 Și alergă ca cela ce  
 E alungat de bici.

Iar cînd a dispărut orașul  
 Și sta acolo  
 25 El singur în nemărginire,

Abia atunci simți că-i liber.  
 — Liber! strigă,  
 Sunt liber!  
 Atît putu să zică,  
 30 Dar lacrămile lui vorbiră  
 Mai lămurit...  
 Oh, ce beție, ce gînd fericit  
 Cînd omul este liber,  
 Întîia oară liber!  
 35 Și merse tînărul, mergea întruna;  
 Oriunde-l ispитеau frumoase plaiuri,  
 Acolo-și îndrepta el pașii.  
 Se minuna de șes, de munți,  
 De cîmpul neted și de codrii munților,  
 40 De tot ce îi sărea în ochi,  
 Că nou era tot ce zărea.  
 Vedea natura cea dintîia oară,  
 Minunile naturei.  
 Și colo, în vârtej de vînt,  
 45 în nori,  
 în codri, între stînci,  
 Unde e tunet cursul riului  
 Și tunetul e țipătul sălbatic  
 Al zilei de apoi...  
 50 Sau pe întinse bărăganuri,  
 Pe care șerpuie o vină de pîrîu,  
 Și unde cel mai mare zgomot  
 E zuzătul de muște...  
 Acolo s-a oprit flăcăul  
 55 Și a privit jur-împrejur,  
 Iar cînd a răscolit cu glîndul  
 Adîncul depărtărilor,  
 L-a biruit evlavia,  
 Îngenunche și se rugă:  
 60 — O, Doamne, ție mă închin;  
 Acum știu cine ești!  
 De multe ori am auzit,  
 Am cuvîntat de multe ori  
 Numele tău și nu l-am înțeles.

65 Natura asta mare  
Mi-a lămurit puterea ta...  
Fii preamărit, fii preamărit în veacuri  
O, Doamne, ție mă Închin:  
Acum știu cine ești!

70 Oriunde alerga, vedea  
Așa frumoasă pretutindeni  
Natura, și pe om într-însa  
Așa nenorocit.  
Mizerii, pretutindeni, tot mizerii.  
75 Luă aminte în curînd  
Că nu-i cel mai nenorocit,  
Și îl durea așa de mult  
Că sunt și alții mai de plîns ca el...  
Mai mică, tot mai mică îi părea  
80 Durerea lui,  
Pin\* ce-o uită cu totul,  
Și nu vedea și nu simțea  
Decît durerea altora;  
Atunci Își alipi trist fruntea  
85 De-o piatră rece,  
Ș-a plîns cu lacrimi de foc.

## XI

își aminti tot ce-i spusese  
Piosul profesor  
Cînd și-a luat rămas bun de la el  
Și i-a dat bani;  
își aminti cu drag  
De sfaturile lui.  
intră în școli  
Și învătă cu sirguintă,  
Și strălucea între tovarăși  
10 Ca luna între stele.  
il admirau, ci nu-l iubeau colegii,  
Căci înălțimea sufletului său  
îi apăsa prea tare;  
Batjocura și pizma

15 Se ridicară împotriva-i  
Și îndreptară către el  
Săgețile lor otrăvite.

— De ce vreți voi să mă jigniți?  
Grăia el blînd, cu inima deschisă,  
20 Adeseori către băieți —  
De ce mă vătămați, prieteni?  
Eu nu învăț pe seama mea,  
Ci pentru voi învăț.  
Un altul va culege roadele  
25 învățăturii mele,  
Oricine altul, dar eu nu,  
Dacă-ți ceti în sufletul meu bine,  
V-ați alipi de mine, dragii mei,  
Și m-ați iubi atuncea deopotrivă  
30 Cum vă iubesc și eu,  
Și n-ați tăia cu ură crângile  
Ce vor aduce-odinioară  
Dulci roade, dulce umbră vouă,  
Sărmani băieți neștiutori ce sunteți!  
35 Dar trebuie să mă iubiți,  
Odată tot mă veți iubi!

Ci risete urmau  
Acestor fel de vorbe,  
Și ironia îl rănea adînc,  
40 Și s-a sălbăticit încet de oameni,  
Tot mai adînc s-a coborît în sine,  
Și-i ocolea pe toți... avea doar un prieten  
Singurătatea fără de prieteni;  
Trăia între icoanele acelea  
45 Pe care lumea le sokoate  
De fantasmagorii deșerte,  
Ci despre care el știa  
Că viețuiesc aievea;  
Icoana lumii viitoare  
50 Se oglindea în mintea lui.  
Acolo, în singurătate,

Cetea nepregetat,  
 Cum ar ceti un musulman *Coranul*,  
 Cum ar ceti evreul *Biblia*,  
**55** Așa cetea el zi și noapte  
 Istoria acestei lumi.  
 Istoria lumii! Ce minunată carte!  
 Tot altceva cetește fiecare  
 în cartea asta.  
**60** Unuia slavă, altuia blestem,  
 Unuia viață, moarte altuia,  
 Unuia-i zice astfel și-i întinde spada:  
 „Te du și luptă! Tu nu vei lupta în van,  
 Folositor ești omenirii.”  
**65** Altaia: „Tu aruncă spada,  
 Zadarnic ai lupta,  
 în veci va fi nefericită lumea,  
 Cum e de mii de ani încoace”.

Ce a cetit într-însa tînărul  
**70** Și ce și-a zis cînd a închis  
 Cu mîini tremurătoare cartea?...  
 A zis așa:  
 „E mică poamă strugurul  
 Și tot îi trebuie o vară pîn' se coace.  
**75** Pămîntu-i tot o poamă,  
 O poamă uriașă,  
 Și dacă unei boabe  
 îi trebuie o vară, dar pămîntului?  
 Vor trece mii de ani, ori poate milioane,  
**80** Odată totuși se va întîmpla,  
 Și oamenii atuncea ferice vor petrece  
 Pîn' la sfîrșitul lumii.  
 Se coace strugurul în razele de soare.  
 Ci pîn' să fie dulce cîte raze  
**85** Și-au risipit căldura vieții lor?  
 Atîtea mii, atîtea milioane raze...  
 Pămîntul tot de raze e-ndulcit, dar  
 Nu-s razele de soare, ci  
 Sunt sufletele oamenilor.  
**90** O rază-i orce suflet mare, dar

Numai sufletul mare, și  
 Sunt rare sufletele mari;  
 Cum ați dori voi așadară ca  
 Pămîntul să ajungă mai curînd  
**95** O poamă coaptă?...  
 Simt că și eu-s o rază  
 Ce nu se pierde în zadar.  
 O zi trăiește raza;  
 Știu că atunci cînd va sosi  
 100 Culesul cel de veci  
 De mult voi fi apus,  
 Și opera-mi de-o zi  
 S-o pierde-n munca uriașă,  
 Dar conștiința-mi dă  
**105** Puterea vieții, morței liniștire,  
 Că și eu, și eu sunt o rază!  
 La muncă dar,  
 La muncă, suflete!  
 Problema-i mare, timpul zboară,  
**110** Și viața-i scurtă.  
 Ce țintă are lumea? Fericirea!  
 Un drum spre asta? Libertatea!  
 Să lupt dar pentru libertate,  
 Cum au luptat atîția încă!  
**115** De e nevoie, singerez  
 Precum au singerat atîția!  
 Primiți-mă, eroi ai libertății,  
 Primiți-mă în rindurile voastre,  
 Credință jur în sfîntul vostru steag,  
**20** Și dacă e măcar o picătură  
 De îndoială în singele meu,  
 O izgonesc afară, chiar d-ar fi  
 în mijlocul inimei mele!”

Așa jură... suflet de om  
**125** Nu auzise aste vorbe,  
 Dar Dumnezeu le auzi din cer,  
 Luă în mină cartea-i sfîntă unde  
 Stau însemnați martirii  
 Si scrise-ntr-însa numele: Silvestru.

## XII

- Copilul deveni flăcău,  
Flăcăul deveni bărbat.  
Ani după ani soseau  
Și cercetau pământul,  
Apoi se depărtau în veacuri.  
Nu-l ocoliră anii nici pe el,  
Venea la dînsul fiecare,  
Lăsîndu-i urme-adînci  
Pe față și în suflet.
- 10 Umblase toate școlile,  
De mult le mintuise,  
Umbla acum în lume,  
în viață, între oameni, unde  
La orice pas e cineva izbit,
- 15 Și fiecare lovitură  
întunecă și șterge  
Din inimi bucuria.
- Ce altfel vedea lumea  
Precum și-a fost închipuit-o!
- 20 Din zi în zi mai mic vedea pe om,  
Tot mai adînc împovărat,  
Omul, ce trebuie să cate  
Cu ochii țintă-n soare,  
Și, dimpotrivă, caută
- 25 în jos, în praf, la viermi,  
Ca să învețe de la ei tirirea.  
Cu cît mai mic vedea pe om,  
Gu-atît mai mare îi părea  
Și munca pentru care
- 30 Simțea că e chemat.  
Dar tot n-a șovăit:  
Lucra cît un păianjen,  
Dar tot așa neobosit;  
Strîmt era cercul lui,
- 35 Dar plin de strălucire.

- Virtutea și știința lui  
îi cîștigară nume de prin școli,  
Și cînd a isprăvit cu școala,  
Mai mulți domni îl chemară
- 40 La slujbe mari și grase  
Cu astfel de cuvinte:  
— La mine dacă intri, vei fi slugă,  
Dar a sluji p-un domn așa de mare  
Ca mine e și mare cinste,
- 45 Și pentru că te vei pleca-naintea mea,  
Se vor pleca mii înainte-ți.  
Alt lucru n-ai decît doar să despoi,  
Cum te-i pricepe, miile acestea  
Și o să te îmbogățești
- 50 Din munca asta prea ușoară!
- Silvestru închină frumos  
Această muncă prea ușoară  
Și zise astfel:  
— Numai ca să am slugi,
- 55 Eu nu voi fi altuia slugă,  
Eu nu doresc să se închine mie  
Semenii mei,  
Nici altul nu dorească, deci,  
Să mă închin eu Lui;
- 60 Nu recunosc pe nimenea mai mic  
Și nici mai mare decît mine.  
Iar cît privește bogăția,  
Apoi eu n-o cer, nici n-o vreau,  
Și mai puțin cu preț așa de mare,
- 65 Ca să despoi pe alții pentru ea!  
Așa obicinuia el să grăiască,  
Cu pălăria-n mină, dar cu fruntea sus.
- Nu a primit slujbele mari,  
Dar au venit oameni sărmani
- 70 Și l-au chemat în satul lor  
Notar, și tinărul se duse,  
Se duse vesel, fericit.



Iar cînd intră în sat,  
 Și oamenii-l înconjurau,  
 El le vorbe așa, cu ochii plini de pară:  
 — Sărman popor! încrede-te în mine  
 Ca într-un drept povățuitor.  
 Din leagăn îți bătură capul toți,  
 Toți îți vorbiră despre datorii:  
 80 Am să te-nvăț eu drepturile tale!

Și împlini făgăduința,  
 Nu mai umblau apoi prin crișme  
 Sărmanii muncitori,  
 Precum umblau de la-nceputul lumii:  
 85 Se adunau în curtea comunală  
 Și ascultau bătrînii  
 Pe tînărul notar,  
 Și mai cu drag îl ascultau decît pe popa lor,  
 Căci le vorbea mai bine decît popa.  
 90 Și ce-nvățau duceau cu ei acasă  
 Și povesteau copiilor,  
 Și îl cinsteau mult pe notar.

Erau în sat două clădiri; acolo,  
 În loc de binecuvîntare,  
 95 Îl blestemau pe tînărul apostol;  
 Aceste două case unde  
 Sta popa și boierul,  
 Castelul una, alta parohia.  
 Din zi în zi tot mai urît și mai temut  
 100 Ajunse în aceste două case  
 Numele tînărului,  
 Și puseră la cale  
 Să-l piardă, căci vedeau:  
 Dacă rămîne-n sat notarul,  
 105 li pierde el pe ei.

Dar în castel era și o ființă  
 Care-l cinstea pe omul  
 Poporului, ca și poporul însuși,

Se bucura din inimă  
 110 Cînd auzea că-l laudă  
 Și o durea cînd îl vorbeau de rău.  
 Cine era ființa asta  
 Care-n așa lumină stranie  
 Ghicise totuși adevărul?  
 115 Cine era?... Domnița din castel.  
 Cine putea fi altul!  
 E sfîntă inima femeilor,  
 Străină egoismului;  
 Tot ce-i frumos și bun,  
 120 Dreptatea prigonită  
 Găsește-ntotdeauna  
 Acolo mîntuire.  
 E sfîntă, sfîntă inima femeilor!

Nu bănuia notarul  
 125 Că are un prieten  
 Sus în castel, acolo,  
 Așa frumos protectori  
 Văzuse pe copilă  
 Odată, se plimba prin sat;  
 130 Ori, în castel, cum sta la geam  
 Și se uita peste cîmpie.  
 Cînd o vedea, cădea pe gînduri,  
 Atunci un simțimînt ciudat  
 Se ridica în inimă-i  
 135 Și își zicea:  
 „Nu-i omul numai cetățean,  
 Ci mai întii de toate-i om;  
 întotdeauna pentru alții,  
 Și niciodată pentru tine?”  
 140 Sărman orfan, cînd vei trăi  
 Tu pentru tine singur?  
 Ori vei avea tu vreme să trăiești?  
 Tu îți împărți inima ta la toți,  
 Dar îți va da cineva ție  
 145 Inima sa măcar pe jumătate,  
 Sau numai o privire chiar,  
 Din care să poți bănuî și tu

- Ce este fericirea?...
- 150 Mi-e însetată inima, atît de însetată  
Că ar zvînta potopul,  
Și nici un strop de rouă  
Nu-mi pică niciodată!  
Fii mulțămît cu soarta ta, băiete,  
Suportă-ți viața ta cea aspră;
- 155 Pe alții fericește-i, dacS poți,  
Și tu rămii singur nefericit.  
Fii tu pămînt ce dă bucate  
Pe care alții le culeg»  
Fii lampă care luminează altora,
- 160 Pe cînd se mistuie de propria-i văpaie!"

- Un geniu bun sau rău făcu așa  
Că fata se-ntilni cu el,  
Și-au stat de vorbă...
- 165 Ce scurtă fuse Intîlnirea  
Și ce puțin vorbiră!  
Dar ei de atunci se vedeau mai des,  
Din întîmplare ori chiar dinadins?  
Nici ea, nici el nu-și dădeau seamă.  
Tot mai prieteni, mai încrezători
- 470 Vorbeau ceasuri întregi acum,  
Ci despre dînșii nu vorbeau de fel.

- Dar într-o zi (copila îl rugase,  
Ori inima i s-a deschis ea singură,  
Nu ține minte) tinărul
- 175 Și-a povestit viața.  
A povestit ce singur e pe lume,  
Că nu e om și nici n-a fost vreodată  
Care să-i zică frate sau prieten,  
A povestit, cum îi veni aminte,
- 180 Că un tîlhar l-a fost găsit pe stradă,  
Apoi o cerșetoare l-a găsit,  
Apoi cum a crescut ca servitor;  
Furînd, cerșînd, slujînd... așa trecu  
Copilăria și junetea lui.

- 185 A povestit mizeria îngrozitoare  
în care a trăit copil,  
Și chinurile sufletești  
Ce-mpovărară tinerețea lui  
Și cari **Bunt** mai îngrozitoare
- 190 Decît mizeria.  
Și cînd își revăzu trecutul,  
Jos, în prăpastia din care se urcase,  
În care ca o apă neagră  
Urla potopul chinurilor sale,
- 195 Pierzîndu-și cumpătul, din ochii lui  
Zbucniră lacrimi peste lacrimi,  
Ca armia pusă pe goană...  
Și plîns lingă el copila.

### XIII

- Din ziua asta chiar avu  
Cu tatăl ei altă purtare.  
Semețul nobil îl chemă la sine  
Și îl muștră amarnic
- 5 De ce arată căi greșite  
Iobagilor,  
De ce îi cheamă la răscoală;  
Și încheie zicînd  
Că dacă nu s-astîmpără,
- 10 îl dă afară din sat.
- Senin răspunse tinărul:  
— De lecții n-am nevoie, domnule,  
Că nu mai sunt la școală,  
Și nici acolo nu eram deprins cu ele.
- 15 Dar dacă sunt greșit, răzvrătit,  
Acolo-s legile, să mă condamne;  
Iar dacă nu, cu ce drept  
Mă dojeniți?  
Iar cît privește&-amenințarea,

- 20 Nu mă-nspăimînt de fel;  
Găsesc oriunde-atît ca să trăiesc.  
Dar tot nu vreau să plec din sat  
Pin' ce mă simt folositor.  
Și vreți să mă goniți? apoi
- 25 Ar fi mai bine pentru voi  
Să părăsiți ideea asta, căci:  
Ori vine tot satul cu mine,  
Ori voi vă depărtați...
- 30 N-o spun aceasta ca amenințare,  
Că e mai mult un sfat al meu,  
Ca unul ce cunosc poporul  
Și știu ce mult ține la mine  
Și ce-i în stare el să facă...
- 35 Așa vorbi notarul; salutînd, pleca.  
în cea dintii duminică  
Amvonul glăui în contra lui;  
Cu groază spuse popa către credincioși  
Ce rău, păgîn e omul ăsta,  
Răzvrătitor, fără de lege!
- 40 Și dacă îi mai rabdă între ei,  
Vor fi pierduți în veci  
Pe lumea asta și pe ceealaltă,  
Că pe tovarășii unui răzvrătitor  
Pe toți i-omoară împăratul,
- 45 Și pe prietenii unui păgîn  
Nici cerul nu-i primește.  
Le aminti și îi rugă  
Să se îndrepte, cît mai este vreme,  
Pin' ce nu se va năpusti
- 50 Urgia cerului asupra lor.  
Cu lacrimi îi rugă să-și amintească  
De fericirea celor două lumi,  
Să nu aleagă moartea, iadul  
în locul vieții și al mîntuirii.
- 55 infuriat lăsă norodul  
Biserica
- (Locașul Domnului și-al păcii)  
Și năvăliră toți ca fiarele  
La tinărul pe care
- 60 Chiar ieri îl binecuvintau  
Și-i porunciră ca să plece pînă miini,  
Că dacă nu, au să-l omoare.  
Vorbi atuncea tinărul, vorbi  
Așa însuflețit, ca niciodată.
- 65 Zadarnic. Unde popa  
A ridicat cuvînt, nu mai încape vorbă,  
E adevărul răstignit.  
Un diavol stă-naintea  
Cuvintului pe care-l spune popa,
- 70 Și diavolul nu-i mai puternic,  
Dar mult mai elocvent ca Dumnezeu,  
Și cînd prin fapte nu învinge,  
El știe și să mintă.  
Cu blestem și cu-amenințări
- 75 i] părăsi norodul pe notar.
- «0 O clipă sufletu-i era zdrobit,  
Disperătoare gînduri s-abătură  
Asupra minței lui,  
Precum un stol de corbi.
- „Ăsta-i poporul! izbucni atunci,  
Ăsta-i poporul ce-] slăvesc și pentru care  
Trăiesc și vreau să mor!  
Așa a fost acuma ani o mie...
- 85 Dar nu-i nimic, că după altă mie  
N-o să mai fie tot așa;  
Acum e încă un copil pe care  
îl poți înnebuni ușor,  
Va crește și va deveni bărbat,  
Și tocmai pentru că-i copil
- 90 Ar trebui cruțat.  
Nu-i nici mirare că de veacuri  
D-aceea fură popi și regi,  
Acești zei pămîntești,  
Ca să orbească pe norod,
- 95 Căci ei vor să domnească.

Sărman, sărman popor, cît e de plins!  
 ?i dacă pîn-acuma  
 M-am străduit spre fericirea lui,  
 Lupta-voi cu puterile-ndoite  
 100 D-acuma Înainte!"

Seara veni, noaptea veni,  
 Ultima noapte pentru el aici.  
 Stă acolo în umbra de alee  
 Și caută sus la fereastra  
 105 Castelului, de unde  
 Obicinuia domnița să privească,  
 Dar geamul e pustiu,  
 Nu-i floarea, nu-i copila,  
 Și tînărul **Be** uită totuși,  
 110 Se uită-ncremenit,  
 Ca o nălucă prefăcută-n piatră;  
 Lumina lunei și durerea mută  
 Pe față-i azvîrlea un palid vâl.

\*\*\*  
 115 Înț nîci nî' luă în seamă  
 Atingerea, așa sta dus pe gînduri .  
 Cînd s-a întors, văzu alături  
 Pe cine căuta la geam.

— Te așteptam, îi zise tînărul,  
 120 Te așteptam, că tot speram  
 Să te mai văd o dată la fereastră,  
 Un mut adio să-ți trimit,  
 Apoi să plec, pe veci, departe.  
 S-a întîmplat să-ți pot vorbi,  
 125 Să string minuța ta.  
 Kamli cu bine,  
 Ființă scumpă, scumpă miei  
 Tu singură mi-ai fost prieten.  
 Eu amintiri nu am,  
 130 Tu singură-mi vei străluci

130 în inimă, ca în coliba-ntunecată  
 Icoana sfîntă,  
 în fața căreia, în fiecare seară,  
 ingenunchind, omul sărac se roagă-  
 135 Ci dac-ar fi inima-mi plină  
 De amintirile cele mai strălucite,  
 Le-aș alunga pe toate și  
 Te-aș așeza pe tine singură acolo.  
 Rămii cu bine!... Dacă  
 140 Vei auzi de mine,  
 Vei auzi lucruri frumoase,  
 O, crede-mă că-s pentru tine toatei  
 Și vreau să fiu om bun și mare,  
 Ca nu cumva să-ți pară rău,  
 145 Ci aă fii mîndră  
 Că m-ai numit prieten.  
 Rămii cu bine, inger blînd de pază!

Plecă tînărul, ș-ar fi mers,  
 Dar îl ținea de mînă fata  
 150 Și 11 strîngea nebună, pătimaș,  
 Vrea să vorbească și  
 O părăsise vocea,  
 Tirziu abia putu să-nceapă  
 Cu întreruperi:

155 — Te duci... O, du-te... du-te.  
 Tu, cel mai nobil dintre tineri!  
 Te duci... cum aș veni și eu cu tine!  
 Cum aș veni de bucuroși,  
 Așa de dulce bucuroși  
 160 Dar niciodată, niciodată  
 N-o să ne mai vedem?  
 Apui din cerul meu, tu, stea senină?  
 Că, vesi, eu te iubesc  
 Și trebuie să-ți spun aceste vorbe,  
 165 De teamă ca să nu-mi zbucescă  
 Din suflet, ca și lava din Vezuv.  
 Eu te iubesc și nu pot fi a ta!

Darjur  
 Că dacă nu-s a ta,  
 170 Nu am să fiu a nimănui l  
 Îți dau inelul ăsta...  
 Inelul de logodnă...  
 Se va sfărma mai iute diamantul  
 175 Decît credința mea.  
 O, du-te, vis frumos al vieței mele!

Tot cerul s-a deschis  
 Cu harurile raiului,  
 Și tinărul căzu în fața ei,  
 îmbrățișa, îi sărută genunchii.

180 A doua zi, cînd a plecat din sat,  
 Pe drum, mereu și iar mereu privea  
 Inelul; numai dacă îl vedea pe deget,  
 Atuncea nu se indoia  
 185 C-a fost în adevăr această noapte  
 Și nu-i un vis nebun  
 Al frigurilor sale.

Porni (de ce?  
 El singur nu știa)  
 190 Spre marele oraș în care-odinioară  
 A fost tâlhar și cerșetor și sluga.  
 La marginea orașului  
 închirie el o mansardă mică,  
 Și încă nu știa  
 Ce-o să înceapă.  
 195 Odată  
 Aude o bătaie-n ușă,  
 Intră o doamnă cu un vâl pe obraz,  
 Și cum intră, își ridică voalul  
 200 Și, mută, nemișcată se opri...  
 El tresări... mintea-i stătu în loc...  
 Era prietena lui din castel.

— Te-am urmărit, zise copila,  
 Te-am urmărit... De-ți cade greu,  
 Alunga-mă din casa asta,  
 205 Și, nu te teme, nu mă tinguiesc,  
 Atunci voi sta afară jos, pe prag,  
 Voi sta acolo plnă cînd  
 Se rupe inima din mine.  
 Te-am urmărit, nu mai puteam rămîne,  
 210 în toate părțile te-am urmărit,  
 Pînă aci, acuma sunt aci,  
 O, spune-mi tu, ce ai să faci cu mine?

Căzu la pieptul lui  
 Și plinseră mult, fericiți.

215 — Nu mă gonești? a zis copila.  
 Pot să ramîn?... să stau cu tine,  
 Să fie ș-ale mele  
 O parte din dureri,  
 Și toata bucuria mea, a ta?  
 220 Cu tine voi să sufăr  
 Amar și lipsă,  
 Și numai cînd voi fi nemulțămîtă,  
 Atunci nu crede tu că te iubesc,  
 Că te-am iubit vreodată l

#### XIV

Rămaseră-mpreună  
 Femeie și bărbat,  
 Nu-i cunună vreun preot,  
 Ci Dumnezeu și dragostea.  
 Credință nu-și jurară,  
 Nu le veni pe buze vorba asta,  
 Ci o lăsară neatinsă,  
 Cum trebuia să stea acolo,  
 Și chiar de aceea a rămas curată  
 10 Ca steaua-n cer.

Trecură fericite zile  
Și luni... iar lumea nu știa  
Că ei trăiesc, și nici ei nu știau  
Că este lume în afar\* de ei.

- 15 Dar vocea sufletului aău  
Se ridică în tinăr  
Și aspru li vorbi:  
„Deșteaptă-te, deșteaptă-te,  
Tu, care te-ai născut
- 20 Pe seama altora, nu pentru tine!  
Ori ți-ai uitat chemarea?  
Sus, sus, începe-ți operai"  
Și zise și mai aspru încă  
O altă voce, grija zilnică:
- 25 „La lucru, că altfel  
Muriți de foame amîndoi,  
Și mîine-poimiînc, toți treil"  
Se așternu la muncă și a scris așa  
Cum îi șopti în taină sufletul —
- 30 Vrednic de el **și** liber.  
Pe urmă dete unui editor  
Să-i tipărească scrierea.  
Acela o ceti și zise:  
— Ești un om mare, domnule,
- 35 Și un mare nebun.  
E minunat, e splendid tot ce-**ai** scris,  
Ba nici Rousseau n-a scris așa frumos,  
Ci ești nebun de crezi  
Că poți să tipărești așa ceval
- 40 N-ai auzit de faima  
Genzurei?... Dacă nu,  
Apoi să-ți spun eu ce-**i** cenzura  
Cenzura e batoza iadului,  
Ce îmblătește snopii noștri,
- 45 Răgindu-le sămînța, adevărul,  
Iar pleava o azvîrle-apoi  
în ochii celor mulți.  
De nu mă crezi, încearcă;  
Și eu mă leg să-nghit un glonț de plumb

- 50 De fiecare fir de adevăr  
Pe care l-o scăpa batoza.  
Iar dacă nu-ți convine,  
Atuncea scrie numai pleavă  
Ce căpiază și înnebunește;
- 55 în toate părțile o poți găsi,  
Ba te și premiază încă...

- Dar tinărul  
Se-ntoarse buimăcit acasă, parcă  
S-ar fi izbit cu capul de un zid.
- 60 Se așeză la masă și se hotărî  
Să scrie blind, frumos, ușor  
Și atît de neted,  
Ca mina cenzorului  
S-alunece ca și pe catifea.
- 65 Cînd isprăvi de scris,  
Văzu cu spaimă că e și mai liber,  
Și mai amar ca înainte,  
Așa de zeci de ori, de-o sută,  
Scria și iar scria din nou,
- 70 Apoi rupea ce-a scris, văzînd  
Că nu se dă pe brazdă.  
Acuma se încredința  
Că toate ce se tipăresc  
Sunt vorbe fără de folos,
- 75 Iar ce-i folositor mulțimii  
Nu iese la lumina zilei.

- îngrozitori strigă atunci,  
Nu-i chip să-mi spun și eu cuvîntul?  
Și trebuie ca să-mi înăduș
- so Văpaia sufletului meu,  
Ce ar aprinde lumea-ntreagă,  
Și să mă mistui în tăcere?  
Ori să-mi reneg credința,  
Credința mea cea sfîntă?
- 85 Cu răii să mă prind tovarăș,  
Cu cioclii omenirii?

Nu, asta nu se poalei  
 Mai bine mort de foame,  
 Sfirşesc viaţa mea aşa  
 90 Precum am început-o —  
 Să fur, să cer şi să slujesc mai bine  
 Decît să scriu o litera măcar  
 Ce nu s-ar ridica  
 Senină din izvorul minţii mele,  
 95 Decît să bat  
 Pe cel mai palid gînd ai meu  
 Pecetea nemerniciei!  
 Vă zic adio, gînduri sfinte,  
 Voi robi încarceraţi,  
 100 Creierul meu va fi sicriul vostru...  
 Oh, totuşi, nu,  
 Voi nu puteţi muri,  
 Ci va veni odată ziua cînd  
 Se va deschide închisoarea voastră,  
 105 Şi veţi cutreiera pămîntul  
 Blind răspîndind lumina şi căldură,  
 Ca razele de soare l

Şi astfel tînărul  
 Lăsă în tihnă gîndurile sale,  
 110 Şi ca să aibă piine-n casă,  
 Le prescria pe ale altora.  
 Amară muncă. Poate mai amară  
 Decît a unui tăietor de lemne!  
 De dimineaţa începea şi seara isprăvea,  
 115 Adeseori şi lampa îl vedea  
 Cum îşi petrece nopţile,  
 Şi adormea ea înaintea lui.  
 Şi după-atîta oboseală,  
 Destule ori era pustie masa,  
 120 Şi iarna albă  
 îi zugrăvea pe geamuri flori de gheaţă,  
 Şi lăcrămile îngheţau  
 în ochii tinerei femei...  
 Ci nu putea să-ngheţe

125 Simţirea lui aprinsă, vecinică.  
 Aşa veniră ani, trecură ani,  
 Spori familia,  
 Trei la-nceput, pe urmă patru.  
 Şi împătrită e mizeria  
 130 Sus în mansarda mică,  
 Ai căreia părăşi  
 Sunt zugrăviţi de ploi, în dungi,  
 Şi-i înfloreşte mucigaiul,  
 Şi unde dorm cei trei în pat,  
 135 Copiii şi cu mama,  
 Iar la picioarele lor,  
 Pe un mindir de paie,  
 Bărbatul zace... Raza cea dintîia  
 A soarelui, care răsare,  
 140 Atingea fruntea adormitului bărbat,  
 Ca o coroană d-aur:  
 O luminoasă, caldă sărutare  
 Trimisă de la Dumnezeu.

## XV

Pe rînd s-a deşteptat familia. întii  
 Bărbatul, care adormise cel din urma,  
 Iar după dînsul, mama şi apoi  
 Băietul... dar micuţul?  
 El nu se redeşteaptă, doarme-adînc.  
 Părinţii, frăţiorul umblă  
 în virful degetelor,  
 Şi vorba lor e şoaptă lină,  
 Ga să nu-l sperie din somn.

10 Bun frate, buni părinţi,  
 La ce atîta grijă-n umblet,  
 La ce atîta şoaptă?  
 Vorbiţi, strigaţi şi tropăiţi...  
 O, nu vă temeţi,  
 15 Că micul tot nu se deşteaptă,  
 Că n-aud morţii zgomotul...  
 Micuţu-i mort, de foame-i mort!

Ce simte, ce ar fi în stare  
 Să simtă un părinte  
 20 Când i-a murit copilul?  
 Dar când copilul ăsta  
 S-a prăpădit prin foame,  
 Copilul frumos, nevinovat?!  
 Când Dumnezeu ar revărsa  
 25 Puterea minei sale drepte  
 în mina mea, atuncea poate  
 Aș îndrăzni descrie și durerea  
 Ce sfîșia cu mii de gheare inima  
 Bieteii femei.

30 Lăsați-o dar trîntită pe cadavru,  
 Să plîngă, plîngă, plîngă,  
 Să geamă-n hohote, să urlul  
 Și din prăpastia adîncă a durerii sale,  
 Să țipe către cerurile 'nalte,  
 35 Cu blestem, cu noroiul sufletului ei  
 Să ponegrească  
 Pe Dumnezeu!...  
 Lăsați-o, lăsați-o,  
 N-o vătămați în sfînta ei turbare!

40 Bărbatul, cu durere mută,  
 Sta Ungă micul mort, ori, poate, cine știe?  
 Cu dureroasă bucurie,  
 Că micul e scăpat de chin.  
 Iar băiețașul se uita  
 45 încremenit la frățiorul lui  
 Și se gîndea că și el o să fie  
 Atit de palid, alb și nemișcat  
 Când o muri,  
 Când n-o mai flămînză.  
 50 încet, încet  
 Se perindară orele, și mama,  
 Bocindu-l pe copilul mort,  
 A leșinat acolo,  
 Inima i s-a ușurat,

55 Și valurile sufletului ei  
 Nu se mai ridicau spre cer cu furie,  
 Ci se mișcau încet și Un,  
 Ca spicele de vînt.  
 Se deșteptă, luă în brațe mortul  
 60 Și-l legăna încetișor.  
 Șoptea, cîntînd pe jumătate,  
 Cum cîntă codrul, lin,  
 într-un amurg de toamnă:

— Dormi, dormi ușor,  
 Micuț odor,  
 65 Și spune-mi tu  
 Ce vezi în vis?  
 Un rai deschis?...  
 Că încă nu  
 Dormi în pămînt,  
 70 Nici în sicriu,  
 Ci eu te țin  
 La piept și-ți clînt,  
 Te alint la sin.  
 Dormi lin, dormi lin,  
 75 Comoara mea,  
 Tu, floare albă,  
 Tu, rază albă,  
 Ce mi te ia  
 Negrul pămînt.  
 80 Ce roșii sunt  
 Frumoșii nori!  
 Ard în sărut  
 De soare-apus...  
 Eu îți sărut  
 85 De mii de ori  
 Obrajii reci,  
 Și roșii nu-s.  
 Și nici n-or mai fi  
 În veci de veci!  
 90 O, de-ai zîmbi  
 O dată doar  
 Spre maica ta



95       Ce plinge-amar,..  
           Viața mea,  
           Care se ducel  
           Mormint cu flori,..  
           O albă cruce...  
           Tu în mormînt...

100       Eu pe mormîni...  
           Cad stropii grei  
           Deasupra lui...  
           Nu-i ploaie, nu-i,  
 10'       Ci iacrâmi sunt  
           Din ochii mei.  
           Tăcere, voi,  
           Salcîmi uscați  
           Din țintirim,  
           Și ascultați  
 110       Cum povestim  
           Noi amîndoi.  
           Te doare capul?  
           Te doare pieptul?  
           E greu pămîntul?  
 115       Ți-e drag mormîntul?..  
           Ori e mai bine  
           în brațe, la mine?  
           Dormi, dormi ușor,  
           Pierdut odor,  
 120       Și noapte bună...  
           Visează-ma,  
           Sufletul meu,  
           Să fim mereu  
           Tot împreună!

125       Tot alintîndu-l, îl culcă frumos  
           Și așipi alături, lingă el.  
           Pe cînd dormea, bărbatul se trudea cu gîndul:  
           De unde ia sicriul?  
 130       Cine să-i sape groapa?  
           Că nu era un ban în toată casa.

Privi o dată prin odaie,  
 Doar o găsi ceva de preț,  
 Să poată vinde...  
 Nimic, nimic nu mai era!

135       Ce i-a venit în minte, că la gîndul ăsta  
           Odată s-a îngălbenit  
           Și s-a cutremurat?  
           Era inelul de logodnă,  
           Comoara sufletului său...  
 140       Să-l vîndă, trebuia să-l vîndă,  
           Ca să nu-i meargă mititelul  
           Desculț în groapă?  
           Să se despartă pe vecie  
           D-acest odor ce îi era mai scump  
 145       Decît lumina ochilor?  
           Pe care nu l-a putut smulge  
           Mizeriile atîtor ani?  
           Sa se despartă pe vecie?

I-albise părul grija asta... totuși,  
 150       Nu era altă mintuire!

Dar cînd și-a tras inelul de pe deget,  
 I se părea, așa, că cineva  
 îi rupe inima din piept...  
 Trecutul, viitorul lui  
 155       Se sfîșie în două,  
           Se frînge-n două puntea  
           Ce-mpreunase vara  
           Cu iarna vieții lui,  
           Se prăbușește pragul  
 160       Pe care el trecea  
           De pe pămînt în rail  
           Dar trebui să se întîmple astfel  
           Ga să nu meargă în pămînt  
           Băietul lor desculț.

- 165 Frumos il ingropară.  
Din lemn de brad era sicriul,  
Și giulgiul, de mătase,  
Și pe mormînt i-au pus o piatră mare,  
Că prețuisese mult inelul.
- 170 Și-l cheltuiră tot la-ngropăciune.  
Nu se-ndură să ia măcar o piine  
Din banii pe inel,  
Deși aveau mare nevoie,  
Dar piinea asta ar fi fost
- 175 Otravă pentru el, ce l-ar fi omorît.  
Și încă mult mai are să trăiască)

## XVI

A spus-o el că gîndurile sale  
Nu-i pot muri în creier,  
Că va veni odată ziua cînd  
Vor năvăli din închisoarea lor  
Și vor cutreiera pămîntul.

- Așa a fost. Ce n-au adus  
Mulți ani de zbucium,  
Zadarnica strădanie,  
O clipă a putut aduce,
- io Descoperise o tipografie  
Secretă, jos, ascunsă în pămînt,  
Și acoio își tipări el cărțile.  
Și ce era în aste cărți? Era  
Că popii nu sunt oameni,
- 15 Ci diavoli,  
Și regii nu sunt dumnezei,  
Ci oameni,  
Că omul n-are numai dreptul,  
Dar și o datorie naturală
- 20 Să fie liber,  
Că cel ce nu cinstește  
Cel mai frumos dar al lui Dumnezeu,  
Îl necinstește chiar pe Dumnezeul

- Cartea ieși; în lumea toată  
Se răspîndi cu miile,
- 25 Așa de iute, parcă  
Ar fi purtat-o fulgere  
În toate părțile.  
Și lacomă sorbi lumea-nsetată  
Această băutură limpede, răcoritoare,
- 30 Și parcă-ntinerise, — dar  
îngălbeni Puterea, fruntea ei  
Și încreți de furie  
Și detună cu voce minioasă:  
„E sacrilej această carte,
- 35 Că vatămă religia și drepturile sacre,  
Și după lege trebuie  
S-o ispășească autorul ei!”  
Iar îngrozit poporul repeta:  
„într-adevăr, e sacrilej,
- 40 Că vatămă religia și drepturile sacre,  
Și după lege trebuie  
Să ispășească autorul ei!  
E sfîntă legea!”  
Și autorul groaznic ispăși,
- 45 în uliță au pus mina pe el  
Și-l hărțuiră.
- Opriți-vă! strigă el rugător.  
Opriți-vă, oh, îndurați-vă!  
Nu vreau să fug, nu vreau să scap,
- 50 Mă duc oriunde liniștit.  
Priviți colo, fereastra ceea,  
Acolo-i locuința mea,  
Acolo stă nevasta mea, copilul meu,
- 55 Duceți-mă la dîșii sus,  
O clipă numai, doar o clipă.  
Să-i mai îmbrățișez o dată,  
Să le mai zic adio!  
Pe urmă nu-mi mai pasă,
- 60 Lsgați-mă, băteți-mă  
Și faceți tot ce știți,  
Dar nu pot merge fără să-i mai văd;  
Mai bucuros aș merge-n iad,  
După adio,

- 65 Decît în ceruri fără să-i mai vădi...  
Nu sunteți voi bărbați, părinți?  
Ce-ați zice voi cînd alții  
V-ar face vouă astfel?  
Eu n-am pe nimenea pe lume,  
70 Decît nevasta și copilul,  
Nici ei nu au pe nimenea,  
Pe nimenea, decît pe mine;  
Lăsați-mă, oh, oameni buni,  
Lăsați-mă să ne mai revedem  
75 O dată, poate cea din urmă oară!  
De mine nu vă fie milă,  
Dar fie-va milă de ei,  
Că sunt nevinovați, că n-au păcătuit  
în contra legilor, nici vouă,  
80 Nu-i omorîți!...  
Oh, Doamne, dacă nu vă-nduioșează  
Nici ruga mea, atunci  
Gu lacrimi vreau să vă înduplec!...
- Plîngînd amar, ingenunchie  
85 Și le îmbrățișa genunchii zbirilor,  
Precum îmbrățișase-odinioară  
în timpuri mai frumoase  
Genunchii mult iubitei.  
Ci ei cu rinjet crud, ironic,  
90 îl ridicara-n sus și-l duseră  
Spre duba care-î aștepta.  
Cînd a văzut că orice ruga  
Se pierde-n vînt, furiile l-au cuprins,  
își aduna toate puterile,  
95 Să-i biruie pe toți, să fuga.  
Cu vitejia unui leu turbat  
Lupta nebun, dar în zadar!  
Mi-1 doborlă, mi-1 striviră-n fiare  
Și-1 aruncară-n dubă.  
100 Și d-acolo urla, ieșit din minți,  
Urla așa blesteme:

- Blestem asupra voastră  
Ș-asupra neamului întreg  
De fiare și strigoi sălbatici  
105 Gu chip de om!  
Cangrenă otrăvită  
Să vă înece corpul,  
Ga mlrșăvia sufletul,  
Și să vă roază viermii
- 110 Gunoaielor!  
Blestem asupra-vă, ș-asupra craiului,  
în numele căruia duceți  
La eșafod virtutea!  
Blestem asupra-ți, rege hrăpitor,  
115 Tilhar nelegiuit,  
Cel ce te crezi un dumnezeu  
Și ești un demon, demonul minciunii!  
Cine-ți încredințează milioanele?  
Cine a-ncredințat pe lup  
120 Cu paza oilor?  
Ți-e mina roșie, ca purpura-ți;  
Ți-e fața galbenă, ca și coroana ta;  
Și neagră-ți este inima, ca doliul  
Ce se întinde-n urma ta  
125 Ca umbra uriaș-a nopții.  
Dar pînă cînd vei uzurpa, nelegiuitule,  
Puterea tilhărită și drepturile altora?  
Să se răscoale toți, ca uraganul,  
Supușii tăi!
- 130 Și de le vei ieși'nainte  
Cu autele-ți de mii de mercenari,  
Să nu dea Dumnezeu să mori ca un bărbat,  
Pe cîmpul de bătaie, vitejește,  
Ci tu să fii întîiul laș ce fuge,  
135 Să fugi, să te ascunzi sub tron,  
Ca un cățel amenințat, sub pat,  
Și d-acolo să te cotrobăiască și, rîzînd,  
Să scuipe-n ochii-ți rugători  
Muierile bătrîne și copiii!  
140 Și cei ce-ți sărutau picioarele,  
Acelora sa le săruți pe ale lor,  
Aceia să-ți zdrobească

Măselele rinjite,  
 Aceia să sugrume-n tine  
 145 Viața ta nemernică!  
 Să crapi în desperarea  
 în care m-azvirliși pe mine!...  
 Nevasta mea... copilul meu...

## XVII

Dormise și s-a deșteptat?  
 Ori își pierduse mintea și își vine-n fire?  
 Un ceas ori luni întregi  
 A fost nebun?... Silvestru nu știa,  
 5 Se tot gândi, se tot gândi  
 Ce s-a-ntîmplat cu el și ce se mai întîmplă?  
 Privi în jur și nu zări nimic,  
 Era-ntuneric pretutindeni,  
 își zice atunci: „E încă noapte,  
 10 Eu am dormit și am visat.  
 Nu-mi aduc bine-aminte visul,  
 Dar înspăimntător a fost,  
 Nici n-am să-l povestesc nevestii,  
 Nu vreau s-o tulbur.  
 15 Dar de s-ar revărsa de ziuăi  
 Așa grozavă noapte  
 N-am mai avut eu niciodată.  
 Dormi, dragoste? Dormi, iubito?...  
 Desigur doarme, dacă mi'ini răspunde...  
 20 Dormiți iubiții mei,  
 Dormiți frumos și liniștit.  
 Și tot nu-i încă ziuă! Cînd se face ziuă?  
 Mă înspăimîntă noaptea asta lungă.  
 Ridică-ți, auroră, fața luminoasă,  
 25 Arată-ți numai vîrfurile degetelor...  
 Așa îmi arde capul, parcă  
 Ar fierbe un vulcan în el  
 Și stă să-mi zboare creierii!"

30 Și ca să-și șteargă fruntea-nădușită,  
 Ridică mina... hah,

Ce zuruit!  
 Sunase lanțul greu pe braț,  
 Acum își amintea de toate,  
 Și-un frig de moarte îi cutreieră prin oase  
 35 Ga vîntul prin ruine.

își amintea bine de tot...  
 L-au prins în uliță,  
 L-au ferecat în fiare  
 Și n-a fost chip să-și vadă  
 40 Nevasta și copilul,  
 Nu a putut să-și ia  
 Rămas bun de la ei, nici să privească  
 O dată încă-n ochii lor iubiți,  
 în care se-ncheia  
 45 Și fericirea și averea lui!  
 Și-acum e în închisoarea asta subterană,  
 Mult mai adînc înmormîntat  
 Ca morții care putrezesc  
 Pe fundul gropilor!  
 50 Și cînd o să mai vadă cl lumina zilei?  
 Cînd o să mai revadă pe ai lui?  
 Poate că niciodată!  
 Și pentru ce ajunge el  
 în locul ăsta blestemat?  
 55 Fiîndcă a vestit la oameni  
 A^eea ce-i lăsase Dumnezeu:  
 Că e un bun comun, din care  
 își are fiecare partea lui,  
 Și-uceasta-i libertatea!  
 60 „Oh, sfîntă libertate, sufăr pentru tine,  
 Gemu cu disperare robul,  
 Și dac-aș fi pe lumea asta singur,  
 Precum eram odinioară,  
 Aș sta cu liniște pe bolovanul asta,  
 65 Și mîndru, ca și regele pe tronul lui furat,  
 Și lanțul l-aș purta atît de fericit,  
 Cum am purtat odinioară  
 Inelul de logodnă!  
 Dar am nevestă, am copil...

**70** Ce se fac ei fără de mine?  
 Cine o să-i nutrească  
 Cu piine și cu dragoste?  
 Și ce mă fac eu fără ei?  
 Oh, inimă, de nu poți fi de piatră,  
**75** La ce nu te zdrobești?  
 A plins, s-a văietat, s-a-nfuriat,  
 Și întunerecul etern  
 Nepăsător îl asculta...  
 încet-încet, s-a liniștit apoi,  
**80** invins se dete sufletu-i trudit,  
 Și mut și nemișcat era,  
 Nesimțitor ca piatra  
 Pe care sta, ca întunerecul  
 Ce îl acoperea.  
  
 Nu mai simțea, ci numai cugeta.  
 Și glodurile lui zburau  
 Aproape de pământ,  
 Ca pasărea cu aripa răniă.  
  
 „Tu, închisoare, ruda cu sicriul,  
**90** Cine te-o fi zidit  
 Și cine te va dărâma?  
 De câte veacuri stai tu în picioare  
 Și câte veacuri vei mai sta?  
 Cine-a șezut aici, în locul meu, pe piatră?  
**95** Tot un martir, ca mine, sau  
 Vreun tilhar fără de lege?  
 Aci îi putreziră oasele,  
 Sau a văzut iar soarele?  
 Frumoasă-i lumea, codrii și cîmpiile,  
**100** Și-văile și luncile, și florile și stelele...  
 Eu n-am sa le mai văd în vevi,  
 Sau poate-așa tîrziu, încît  
 Am să le uit și numele...  
 Ce-ar fi să stau un an  
**105** Aicea, unde clipa e un veac,  
 Și unde timpul umblă

încet ca cerșetorul șchiop, bătrîn,  
 Cu două cîrji?...  
 Un an? Și poate' zece, douăzeci,  
 no Ori și mai mulți?  
 Veniți la mine, morților,  
 Voi, cari ați suferit aci vreodată,  
 Să stăm puțin de vorbă...  
 Și învățați-mă, cum se omoară timpul?  
**115** Veniți la mine, morților,  
 Că și eu parcă sunt un mort,  
 Și în mormînt visez...  
 Sunt mort... mă îngroapă  
 De viu...  
**120** Sunt mort... nici inima nu-mi bate,  
 Ceea ce-mi tremura în piept  
 E agonia sufletului meu."  
  
 în fine, Înceta și să mai cugete,  
 Nu-i era-n inimă-i și nici în creier  
**125** Nici o simțire, nici un gînd.  
 Sta mai încremenit decît statuia,  
 îi amortiră membrele  
 Și începu să-și piardă cugetul,  
 Lin capul i se clătină și  
**130** Căzu lungit pe pietre...  
 A leșinat? A adormit?  
  
 Mult timp zăcu acolo nemișcat  
 Și poate nici nu respira.  
 O dată numai, ca și cînd  
**135** L-ai fi izbit cu bici de flacăra,  
 Sări în sus  
 Și cu un glas  
 Așa sfișietor de inimi,  
 Că zidurile reci gemură după el,  
**140** Strigă: — Oprește-te... oprește-te!  
 Și-utinse mîineie.  
 Mult, mult a stat așa, apoi  
 Lăsă să-i cada brațele

Și, istovit, căzu pe scaunul de piatră,  
 145 Iar capul îi căzu în piept.  
 Cu două laerămi mari în ochi,  
 Gemu încet:  
 —Nu s-a oprit... s-a dus... m-a părăsit aici.  
 Și totul s-a sfârșit...!  
 150 Ce i-a venit? Cine i-a părăsit aici...  
 Ce s-a sfârșit?... Ori a visat?  
  
 Nu a visat, n-a fost un vis deșert...  
 Nu poate fi adevărat,  
 Și totuși e!  
 155 Pe când zăcea acolo, apăru  
 În fața lui o umbră de femeie;  
 El o recunoscuse,  
 Ea se plecă jos, lângă el.  
 Și îi șopti-n ureche:  
 160 „Eu am scăpat de chin,  
 Rămii cu bine!”  
 Și-l sărută pe față...  
 Atunci sări în sus... și când  
 Deschise ochii,  
 165 O mai văzu, dar, mai curînd de-o clipă,  
 A dispărut, și bolțile se-ntunecară  
 Ca-n miezul nopții după fulger.  
  
 — „Eu am scăpat de chin, rămii cu bine...”  
 Trist repetă el vorbele-auzite.  
 170 Așa mi-a zis un dulce glas pe care  
 Nu-l voi mai auzi eu niciodată:  
 „Eu am scăpat de chin, rămii cu bine...”  
 Te du cu bine dar, iubito.  
 Podoaba sufletului meu,  
 175 Pe care mi-a răpit-o vijelia.  
 Pe tine dacă te-a răpit,  
 Ce nu mă duce și pe mine?  
 Ce prețuiește, ce mai prețuiește  
 Un arbore pustiu de frunză?  
 180 Și unde mi te-a dus furtuna?

Și unde te voi mai găsi,  
 Măcar și veștejită, moartă,  
 Ca să-mi pot plînge rămășița vieții  
 Pe sfintele tale mini?!...  
 185 Nici nu-mi mai trebuie viața mie,  
 Căci i-am pierdut tot rostul;  
 Tu ai fost ținta vieții mele,  
 Căci pentru tine și prin tine am trăit,  
 Femeie-dumnezeu !  
 190 Tu singură ai fost în adevăr;  
 Și celelalte? omenire, libertate,  
 Tot vorbe goale, fantezii deșarte,  
 Nebuni sunt cei ce luptă pentru ele!  
 Tu singură ai fost în adevăr,  
 195 Femeie-dumnezeu !  
 Și eu de-a pururi te-am pierdut?  
 De-aș răscoli pămîntul ca sobolul,  
 Întreg pămîntul, nu te-oi mai găsi...  
 Că tot un praf s-alege și din tine,  
 200 Același praf din toți, și urma ta se șterge,  
 Ca și cînd ai fi fost un animal sau plantă.  
 Dar liniștit aș îndura  
 Nenorocirea mea, povara uriașă,  
 Pin, ce-aș cădea zdrobit,  
 De i-aș fi zis măcar adio,  
 205 Măcar o vorbă să-i fi spus,  
 O vorbă mică... toate, toate s-au sfârșit!  
 Și Dumnezeu n-a fost îndurător.  
 Ce crud e Dumnezeul ăsta!  
 Și noi plecăm genunchii înaintea lui,  
 210 îi zicem tată și îl preamărim...  
 Ești un tiran, și eu  
 Te blestem, Dumnezeule!  
 Tu stai în tronul tău ceresc,  
 Nepăsător și trufaș,  
 215 întocmai ca tiranii pămîntești,  
 Văpsindu-ți purpura cu zorile,  
 Cu singele din inimi sfișiate!  
 Fii blestemat, tu, mai tiran ca toți tiranii!  
 Precum m-ai renegat pe mine,  
 220 Tot astfel și eu te reneg!

Să-ți iei viața înapoi, pe care  
Mi-ai aruncat-o de pomană,  
Ia-o-napoi și dă-o altuia,  
225 Ca să se chinuie și ăla,  
Nu-mi trebuie viață de pomană,  
Și o azvârl în fața ta, să se sfârșim  
Ca un netrebnic vas!

Așa urlă apostolul. Iar întunerecul  
230 Se îngrozi și se cutremură...  
Așa urlă, nebun de furie;  
Izbindu-și capu-n zid, căzu,  
Și zidul răsună de groaznică izbire:  
Un vaier surd și dureros.  
235 Acolo zace el cu fruntea sfărâmată  
în singele-nchegat pe pietre,  
Acolo zace, și nu-i mort, e viu!  
S-a înrădăcinat viața-ntr-insul,  
S-a intrupat adînc în el,  
240 Ca suferința în sufletul lui,  
Ca întunerecul în temniță.

### XVIII

Sunt zece ani de cînd  
Stă între cele patru ziduri!  
Și zece ani sunt mulți chiar cînd ești liber,  
Dar acolo, în groaznică celulă!  
Cum îi crescuse barba, părul!  
Adesea se uita să vadă, nu e alb?  
Și totdeauna negru îl vedea,  
Dar era alb ca iarna tot,  
Decît în beznă nu se cunoștea.  
10 Sunt zece ani, și pentru el  
N-au fost decît o nesfârșită noapte,  
Și aștepta mereu s-apară zorile...  
I se părea adesea că  
De veacuri sta, de mii de ani,  
15 Acolo, și că lumea a trecut de mult  
De ziua de apoi, de mult  
S-a prăbușit pămîntul,

Și numai închisoarea a rămas  
Și l-au uitat pe el în închisoare!  
În inima-i murise suferința  
Și nu mai blestema pe Dumnezeu.  
Că nu-i venea în minte Dumnezeu,  
Nici om, nimic...  
Muriseră în el părerile de rău,  
Doar uneori plîngea, atuncea cînd  
Se deștepta din vis; din cînd în cînd  
Îl cerceta acea frumoasă arătare,  
Icoana veșnic adorată a iubitei lui,  
Dar cum se deștepta,  
30 Pierea vedenia în întuneric...  
Atunci plîngea robul, plîngea.

Dar pentru ce nu-l cerceta băietul lui?  
Că el avea și un băiet;  
De ce nu s-arăta lui niciodată?  
35 Așa se întrebă și își răspunse  
„Trăiește încă fiul meu; aci  
Vin numai morți.  
Vii numai tu, blînd inger!  
Trăiește... Trebuie să fie mare,  
40 Dar ce s-o fi ales din tine,  
Sărman copil orfan al meu?  
O, cine știe unde l-a împins mizeria,  
O fi ajuns tîlhar și a pierit în ștreang.  
Dar dacă a urmat opera mea,  
45 Și-acuma zace sub pămînt,  
îchis și el ca tatăl lui?  
Și poate chiar în închisoarea asta,  
Și poate e vecinul meu?  
O, fiul meu, mă mai iubești?  
50 Îți mai aduci aminte tu de mine?"

Dar ia auzi, ce zvon, ce note stranii!  
Ascultă robul, tot mai mult ascultă,  
Și e atît de adîncit în ascultare,  
Ca nu cuteză nici să mai respire,

Și sufletu-i închis se luminează,  
 Cum se deschide floarea-n soare,  
 Și prinde robul să zîmbească  
 Întîia oară după zece ani!  
 O păsărică s-a oprit pe aidul temniței  
 60 Aproape de fereastră,  
 Acolo stă și cîntă mica pasare;  
 Ah, dulce, dulce ciripește!  
  
 Și zise robul, ori gîndi numai,  
 Nu îndrăzne să spuie-o vorbă,  
 65 Ca nu cumva să fugă micul oaspe  
 „Oh, Doamne, Doamne, ce bine mă simt  
 Aud întîia oară ciripiri  
 De cînd trăiesc aci,  
 Și-i mult, așa de mult d-atunci!  
 70 Mai cîntă, păsărică dragă, ciută!...  
 Cînd te ascult, mi-aduc aminte  
 Că am trăit și eu odată, că  
 Și azi trăiesc,  
 îmi vine-n minte tinerețea,  
 75 De mult pierduta tinerețe.  
 Frumoasa primăvară, floarea  
 Acestei primăveri, frumoasa dragoste!  
 Mai cîntă, păsărică dragă, cîntă!..  
 Tu-mj redeștepți durerile,  
 80 Dar totodată mă și mîngîi  
 Și o durere mîngîiată  
 Mai dulce e ca bucuria.  
 Mai cîntă, păsărică dragă, cîntă!..  
 Dar cine te-a trimes aci?  
 85 Cine ți-a spus să te cobori  
 Pe zidurile astea negre, unde  
 Blestemul doar coboară?...  
 O, Doamne sfinte, presimțirea asta  
 Pe mine mă omoară,  
 00 Cu fericirea ei prea mare mă omoară!  
 O presimțire am  
 Că voi fi liber  
 Și n-o să mor sub bolțile acestea, ci

Sub cerul liber și frumos...  
 05 Tu, pasăre ciripitoare,  
 Tu, liber călător din lumea libera,  
 Tu ești solia libertății!  
 Așa e, simt că e așa.  
 Fii tare, inimă, de nu te-a frînt durerea,,  
 100 Să nu te-omoare bucuria.  
 Sătulă-i lumea  
 De jug și de ticăloșie,  
 Și mai întîi deschide porțile  
 Mormintelor acestora.  
 105 Acei ce pentru libertate  
 Au pătimit  
 Vor plinge cei dîntii de bucuriei  
 Tu, pasăre ciripitoare,  
 Tu, liber călător din lumea liberă,,  
 110 Tu ești solia libertății!"  
  
 • în broasca porții scîrție o cheie,  
 Și păsărică zboară speriată;  
 Deschisă-i poarta, temnicerul  
 îi spune robului: — Ești liber,  
 115 Gemu de bucurie robul  
 Și s-apucă de cap cu miule,  
 Parcă voia să-și ție în loc mintea  
 Ce începea să-1 părăsească.  
  
 — Aci-i! strigă copilăros de vesel.  
 120 Aci e! N-o lăsa să zboare,  
 Nu am înnebunit... Știu tot  
 Co s-a-ntîinplat\*. sunt liber...  
 E liber deci poporul, patria?  
 — Ce ai cu patria, nemernice,  
 125 Răspunse temnicerul mormăind,  
 Fii mulțumit că tu ești liber...

Dar robul nu-l mai auzi, că mintea lu  
 Era departe... într-o clipă



130 Cutreierase jumătate lumea  
 Și căuta mormîntul  
 în cave doarme dulcea lui iubită.  
 „întîi la tine, moartă scumpă sufletului meu,  
**Intîi la tine; cum m-ai căutat,**  
 135 Așa am să te caut eu acum,  
 Ca să sărut pămîntul  
 Ce-ți dă odihnă ție!...  
 Oh, ce mult ține piuă să-mi dezlege  
 Din lanțuri mîinile, picioarele;  
 Mai lungi sunt clipele acestea  
 140 De cum au fost toți anii lungi și triști  
 Din închisoare!"

# XIX

Cum suge un copil al mamei lapte,  
 Așa de lacom, așa dulce  
 Sorbea el aerul cel liber,  
 Și tot răsufletul îi descărca  
 Un an de chin din obositu-i suflet,  
 Pînă ce a devenit ușor  
 Ca fluturul, și-acum zbură  
 Din floare-n floare prin grădina  
 Frumoaselor, vechi amintiri,  
 10 întinerise sufletul,  
 întinerise-n aer sănătos,  
 Dar corpul a rămas bătrîn și șubred.  
 Și, șovăind, se sprijinea de băț;  
 Părul lui lung, alb, barba-i albă  
 15 Trist filfiiau în vânturi.  
 în zece ani trăise zece sute.

Veni la casa unde în mansardă  
 A locuit odinioară,  
 Privi adine la oamenii străini,  
 20 Că nu găsi vrun cunoscut,  
 Erau alți chiriași, ori poate  
 Nu-i mai știa el, îi uitase.

ii întreba: își mai aduc aminte  
 De o familie săracă  
 25 Ce sta acolo sus, dar este mult d-atuncif  
 Erau așa și-așa...

— Ah, eu mi-adue aminte, da, mi-aduc aminte,  
 Grăi o babă cuvioasă.  
 Biata iemeiel ea, frumoasă-chip,  
 30 Așa un suflet bun... ci dînsul  
 Era un om nelegiuit,  
 Dar ș-a luat pedeapsa,  
 Că mi l-au prins și l-au băgat în temniță\*  
 Și dacă n-a murit, ș-acuma-i tot acolo...  
 35 Cînd auzi nevasta lui  
 Că el e prins și n-o să-l mai revadă,  
 Căzu jos moartă, îi plesnise inima.  
 Eu nu pricep cum poate cineva  
 Iubi p-un om așa de rău ca ăsta,  
 40 Incit să moara pentru el...

Silvestru ascultă nesimțitor,  
 Ca și cînd n-ar fi el de care se vorbește  
 Și întrebă: — Unde-o îngropară  
 Pe tînăra femeie,  
 45 Și de copilul ei ce s-a ales?  
 — Băiatul nu știu ce s-a mai făcut,  
 Răspunse baba, nu l-am mai zărit  
 După îngropăciune niciodată.  
 Și nu știu unde-i groapa...  
 50 Am vrut să merg și eu la-ngropăciune,  
 Dar chiar atunci aveam o cumetrie.

„Lasă că-l găsesc, își zise el,  
 Am să-i găsesc afară-n cimitir,  
 Să iau mormintele pe rînd,  
 Si dau si de al ei..."

Și se Uri în cimitir.  
 Umblă mormintele în șir, pe toate,  
 Și se oprea la fiecare.  
 Și când a dat de capăt, începu din nou,  
 60 Dar n-a găsit mormintul mult iubitei.  
 Nimic, nimic n-a mai rămas în urmă-il  
 S-a stins făptura ei măreața,  
 S-a stins fără de urmă, ca o raza.  
 I-a rupt furtuna crucea de la cap,  
 65 Și grindina i-a risipit mormintul.  
 S-o ierte Dumnezeu!...

Mult îl durea, mult greu îl mai durea  
 Că n-a găsit ce căutase  
 Și că din lacrimi, cite i-au rămas,  
 30 După atita lungă suferință,  
 Nu le mai poate plînge  
 Pe pulberea iubită, sfîntă... dar  
 Un singur gînd îl mîngîia,  
 Că în viața lui  
 75 Va fi durerea cea din urmă asta,  
 Că pentru veci a încheiat  
 Cu bucuria și durerea;  
 Și de acum va rătăci prin lume, ca  
 Neîntrupată umbră cu trup nensuflețit.

80 Ci se-nșelase:  
 N-a fost durerea cea din urmă astal  
 Cînd a ieșit din închisoare  
 A întrebat: „E liber așadară  
 Poporul, patria?”<sup>1</sup>  
 85 Și n-a mai așteptat răspuns,  
 Așa credea, orbește, că e liber.

Și ce putu să vadă în curînd?  
 Că neamul lui, că omenirea  
 E și mai decăzută ca  
 90 Acuma zece ani, cînd înălța el steagul\*

Că vrednicia-n oameni pe zi ce merge scade,  
 Și tirania se uriește.

Zadarnice au fost atitea patimi,  
 Zadarnice atitea jertfe  
 95 Pe care cele mai mărețe inimi le-au adus  
 Acestei omeniri?... Și-i fără de folos  
 Orișice zbucium, orice luptă?  
 Ah, nu, nu-i cu puțință,  
 De mii de ori nu-i cu puțință!

100 Se oțeri la gîndul ăsta,  
 A înviat iar focul învelit,  
 Plecata-i frunte se-nălță spre cer,  
 Din girbovul bătrîn  
 A devenit tînăr vinjos,  
 105 Luă atunci o hotărîre tainică,  
 O hotărîre mare, îndrăzneată,  
 De care-atîrnă soarta unui neam,  
 Ori poate chiar a omenirii-ntregi.  
 Și nu e nouă hotărîrea asta,  
 110 A nimicit mii de vieți;  
 Dar dacă unui izbutește,  
 Și el va fi acesta unul?...  
 Adînc își tînui el planul,  
 Nici nu mergea să doarm-aproape  
 115 De oameni, nu cumva să-l spuie-n vis  
 Și nu cumva să-l nimicească  
 Lumina zilei.  
 Nu-și întovărăși pe nime,  
 Nu pentru gloria ca singur el  
 120 Să îplinească fapta uriașă,  
 Ci ca să nu zdrobească și pe alții  
 Cînd nu va izbuti.

...Orașul-noată-n vuiet și lumină,  
 Si gloata mișuie cu miile.  
 125 Pe uliți se rostogolește strigătul: „Iraiascal

Ga riul revărsat din matcă,  
 Și fețele și hainele-s de sărbătoare;  
 Cu ce prilej, ce sărbătoare-i asta,  
 \* Ori poate Dumnezeu s-a coborât din cer  
 130 Și chiar cu mina lui  
 Le dăruiește oamonilor-robi  
 De mult pierduta libertate,  
 Că e așa lumină și atîta veselie?

Nu; nu e Dumnezeu, ci altul e,  
 135 Cu mult mai mic ca Dumnezeu, dar el  
 Mai mare se socoate: regele!...  
 Trufaș și disprețuitor el trece printre oameni,  
 Ca și dulăii printre cîini mai mici.  
 Oriîncotro se uită,  
 140 Genunchi și capete i se înclină,  
 Ga trestiile-n vijelie,  
 Și strigă turmele de slugi, din răsputeri:  
 „Trăiască regele!”  
 Și cine-ar îndrăzni ca să nu strige,  
 145 Ori chiar să strige altfel,  
 între atîtea mii de mii?...  
 Cine?... E unul... Unul între mulți,  
 Și ăsta unul, cu o voce care  
 Străbate gloatele, răcnește altfel,  
 150 El strigă: „Moarte regelui!”  
 Răpede arma, și trufașul rege  
 Se tăvulește-n pulbere...

Ridică-te, tiran mișel,  
 Că arma nu te-a nemerit,  
 155 în haină, nu în inimă-ți,  
 A rătăcit pumnalul,  
 Satana, căreia te-ai dat,  
 Ți-a apărat viața.  
 Ridică-te, tiran mișel,  
 160 Și șterge-ți fața ta de praf!

Cine-i, unde-i?...  
 Acolo stă... dar zace, nu mai stă,  
 Aproape mort; l-au doborât  
 Jos la pămînt și-i fericit acela  
 165 Ce se uipă-n fața lui zbîrcită  
 Și-i smulge părul alb.  
 Nefericit popor, de ce-ți aprinzi  
 Blestemul cerului asupra capului?  
 Nu e destul blestemul ce te bîntuie?  
 170 N-a fost destul c-ai răstignit pe Ghrist?  
 Pe orișice mîntuitor ți-l răstignești?  
 Nefericit, de mii de ori nefericit popor!

Cîteva zile-n urmă  
 Sta eșafodul în piață,  
 175 Și-un om bătrîn — pe eșafod.  
 Cînd i-a pășit călăul mai aproape,  
 Cu paloșul strălucitor al morții negre,  
 Bătrînul se uită în toate părțile  
 La gloatele sălbatice eare-l priveau,  
 180 Și-o lacrimă de milă  
 îi tremură pe gene,  
 Compătimea pe cei ce l-au lovit  
 Și cari se desfătau acum la moartea lui.  
 Huieste paloșul, îngrozitor huieste,  
 185 Și cade capul... capul lui Silvestru.  
 Norodul a urlat: „Trăiască regele!”  
 Și slugile călăului  
 Au îngropat pe mort lingă spînzurători.

## XX

A vecuit, s-a stins neamul de slugi,  
 Și alta generație veni, alți oameni,  
 Ce-și aminteau cu hulă și rușine de părinți  
 Și-au vrut mai buni să fie decît ei,  
 Și au și fost mai buni,  
 Că trebuie numai să vreil...  
 S-a ridicat eroic neamul nou

- 10      Ş-au rupt ale robiei lanţuri,  
          Şi de pe braţe toţi le-au azvîrlit  
 Pe groapa celor ce le făuriseră,  
          Să se cutremure de zangănitul lor  
          Şi să roşască în mormînt aceia...  
          Şi amintitu-şi-au biruitorii  
          De acei sfinţi şi mari,  
 15      Cei cari în robie au fost liberi  
          Şi au vestit cuvîntul,  
          Şi moartea-a fost răsplata lor,  
          O ruşinoasă moartei...  
          Şi-au amintit triumfătorii de aceia,  
 20      Şi-n bucuria biruinţei lor au împletit  
          Numele sfinte drept cunună,  
          Şi i-ar fi dus pe ei  
          În templul gloriei,  
          Ci unde să-i mai caute,  
 25      De unde să-i mai afle?  
          De mult au putrezit sub furci.

**S f î r ş i t**

*Enea*

*Roncinni*

ÎNTR-UN ALBUM

Cîntă marea, uriaşa mare:  
 „Mare-s eu, şi nimeni nu mă-nvinge!-  
 Tot pămîntul, cît îl vezi de mare,  
 Braţul meu puternic îl încinge.”

Cîntă cerul cel albastru: „N-are  
 Margini largu-mpărăţiei mele!  
 Eu cuprind pămînt şi mare-n vălu-mi  
 De mătase presărat cu stele.”

- 10      Cîntă mica inimă: „Mai mare  
 Sunt ca voi, cari vă cercaţi mărirea.  
 Căci în mine iadul stă şi raiul  
 Cu iubirea, — şi dumnezeirea!”

*Rosegger*

## DORUL DIN URMĂ

Și care-i cel din urmă dor  
Al meu, atunci cînd am să mor?  
O groapă simplă, tăinuită  
Pe-o măgură nelocuită,  
Pe dealul pururea-nsorit.

Acolo, cînd eram copil,  
întîiul flutur am zărit  
Și-am tresărit  
La-ntîiul tril  
**10** De ciocîrlie în april 1

Mi-e drag acolo să rămîi...  
Dar semnul negru, visul rău  
Ce strînge-n brațe omenirea,  
Pătat pe veci de răstignirea  
**15** Celui mai bun copil al său -  
Nu mi-l sădiți la căpătii!

Sădiți-mi doar un copăcel,  
Să crească năzuind spre cer...  
Veni-va poate un dulgher  
**20** Cu barda-n mină să-l doboare,  
Spre-a face-o albie din el...

S aadi

## THOGRUL<sup>1</sup> ȘI STRĂJERUL

Odată, cînd, pe-o noapte furtunoasă,  
Thogrul trecea pe ling-nn biet străjer  
Și l-a văzut în bunda-i zdrențeroasă  
Cum zgribura, învinețit de ger,  
li zise, căci era milos din fire:  
— Am să-ți trimit pe loc o haină groasă.  
Zicînd așa, cu inima-mpăcată  
Intră-n palatu-i pliu de strălucire;  
Acolo însă-i răsări în prag  
10 Soția lui, făptură minunaiă,  
Care-) primi zimbind cu-atîta drag,  
încît uită făgăduiala dată  
Precum uită și pe străjer și gerul.

Dar ia aminte tu ce-a zis străjerul:

15 A zis: — O, rege, tu m-ai dat uitării,  
Căci ai dormit în raiul desfătării,  
Ai dus-o noaptea într-un vis plăcut,  
Ce-ți pasă noaptea mea cum a trecuți  
Ce-i pasa caravanei care scapă  
20 De-aceia cc-n nisip își află groapă!  
Un blînd noroc te leagănă în somn,

<sup>1</sup> Un principe al turcilor (n.a.).

Ai călăuză bună și ești domn,  
Nu te oprește dealul, valea, nu.  
La cei rămași gîndești vreodată tu?...  
25 De pe cămila-naltă cit un munte,  
Simți tu ce-i valea grijilor mărunte?  
Voi, cari, sub cald poclit, trăiți ea-n cer  
Gîndiți la cei ce-n frig și foame pier.

Și-acela care cel dintii pornește  
Și nu se lasă îmbiat, firește  
Ca și ajunge cel dintii la țel...

25 De-aceea zic: e fericit acel  
Ce și-a urcat desagii în spinare  
C-uuu ceas chiar mai-nainte de plecare,  
Căci ce folos că tresărim în yis  
Cînd mîna morții ochii ne-a deschis?

## SFAT IN PUSTIE

Dormeam odată în pustiul mare,  
Furat de visul unei nopți senine,  
Dar călăuzul de cămile vine,  
Mă scutură din somn și-mi strigă tare:

5 „Sus, și la drum! gătește-te degrabă,  
Că vremea trece, vremea un te-ntreabă,  
Și ceasul de pornire bate-acum!...  
Ori poate vrei să mori răzleț pe drum?

10 Hei, sunt trudit și eu, și de-ar fi chip,  
Aș mai dormi măcar și eu oleacă,  
Dar caravana pleacă,  
Și, vai — o mare largă de nisip —  
Pustiul fără de hotar se pierde,  
Și ce departe este oaza verde!"

15 Tu, care dormi cu zlmbetul pe buze  
Și nu asculți de glasuri călăuze,  
Trezește-te, fii gata de plecare,  
Că, uite, se urnește caravana...  
Auzi, departe, mai departe-n zare  
20 Ce veselă răsună darabana!

# MĂNUȘA

in fața gradinei sale cu lei,  
Cînd gata-i să-nceapă lupta de fiare,  
Stă regele Francise pe tron.  
în preajmă-i stîlpilor coroanei,  
Și de jur împrejur, pe înaltul balcon.  
Cunună de mîndre femei.

Și ia un semn s-a deschis colivia,  
Și grav, în arenă, un leu  
își poartă mîndria  
10 Și caută mut, de jur împrejur,  
Căscînd fioros.  
își scutură coama-ncurcată  
Și se încovoie o dată,  
Apoi se culcă jos.

Și regele dă un semn iară,  
Și prin poarta cealaltă  
Un tigru sălbatec saltă.

Cum vede pe leu, răcnește,  
Și în cerc, f<sub>picog n fneonj</sub> oară  
-0 Cu hmba-ncordată-n afară  
Cu coada vilvoi

Și sforăie turbat, furios  
Și miriie dîrz, apoi  
Se culcă alătura, jos.

25 Și craiul mai dă un semnal,  
Și pe două guri colivia  
Stupește doi leoparzi deodată.  
Ei cad furtunateci, cu lăcomia  
De luptă-ndrăzneată,  
30 Pe tigru naval,  
Acesta turbat îi înhață  
Cu laba-ncruntată,  
Dar leul în sus  
Se-nalță urlînd, și toți s-au supus.

35 Și tac îmbufnate,  
în cerc întinse,  
De setea singelui aprinse  
Felinele înfricoșate.

Atunci, din balcon  
40 Cade-o mînușe din mini delicate  
între tigru și leu, la mijloc.

Iar Cunigunda-n bătaie de joc  
Se-ntoarce spre cavalerul Delorges:  
— De-ți este amorul așa de aprins  
45 Și vrei să mi-o dovedești dinadins,  
Ei, adă-mi atunci mînușa de jos!

Și cavalerul pornește în pripă,  
Coboară-n arena îngrozitoare  
Cu pas apăsător, îndrăzneț,  
50 Și dintre fiare  
Smîncește mînușa c-un gest de dispreț.



Și cu uimire, cu groază,  
 Cavaleri și nobile dame  
 Se grămădesc să-l vază.  
 55 Și el, liniștit, aduce mănuașă-napoi.  
 Curtenii prind să-l aclame.  
 Iar Cunigunda jubilează,  
 Norocu-i rîde în ochii vioi:  
 60 Ce gingaș zîmbește primind pe viteaz!...  
 El, mîndru, i-aruncă mănuașă-n obraz:  
 — Răsplata, doamnă, n-o mai vroi!  
 Și pleacă, fără să cate-napoi.

## COPILA DIN STRĂINI

într-un cătun, pe Ja Florii,  
 Venea în orice primăvară,  
 Cu cele dintii ciocîrliei,  
 O mîndra, tainică fecioară.

5 Ea nu era născută-n plai,  
 Nu se știa de unde este,  
 Și urmele i le pierdeai  
 La despărțire, făr' de veste.

10 În sfîntă ei apropiere  
 Era atîta-nsuflețire,  
 Dar o nobleță, o putere  
 O-ndepărta de iscodire.

15 Venea cu fructe și cu flori,  
 Le aducea din depărtare,  
 Din cîmpii cei mai roditori,  
 De rouă plini și plini de soare,

10 Cu drag le împărțea apoi,  
 Unuia fructe — altuia flori:  
 Bătrîni în cîrji și juni vioi  
 Mergeau spre casă zimbitori.

Și toți erau bineveniți

Ea dete darul cel mai bun '   
 Unei perechi de-ndrăgostiti

*Shelley*

## LA O CIOCÎRLIE

Salut, zeiță a clintării! Căci pasere nu poți să fii  
Tu, care, plină de simțire,  
Prin viersu-ți măiestrit din fire,  
Heversși din bolțile tăriei așa voioase melodii.

întocmai unui nor de pară mai sus și tot mai sus  
te-avînți:

Și-n adîneimile albastre  
Răsuni dasupra lumii noastre,  
Și tot cîntînd te urci într-una, precum urcînd  
într-una cînți.

10 în slava soarelui ce-apune scăldat în valuri aurii,  
Te legeni tu, fermecătoare,  
Bătînd cu drag din aripioare,  
Asemeni unei ideale, nețarmurite bucurii.

Plutînd prin purpura-nserării, te pierzi și nu te  
mai zărim;

15 Cum piere steaua cînd o-nghite  
Lumina zilei strălucite,  
Dar eu ți-aud, ca și-năinte, recitativul tău  
sublim;

Precum în amijit de ziuă luceafărul ne-apare șters.  
 Și-ndepărtata-i scînteiere,  
 Deși se stinge din vedere,  
 20 Ne urmărește mai departe, urmîndu-și calea-n  
 univers,

Tot astfel cîntecele tale triumfă pe pămîntși-n cer,  
 Precum din norul ce-o ascunde,  
 Lumina lunii blind pătrunde  
 Și-nsenineaza firmamentul în noaptea plina de  
 mister.

25 Cu ce-aș putea să te asaman? Nu ploua norii aurii,  
 Cînd ride curcubeu-n zare,  
 Mai vesele mărgăritare  
 Ga ploaia trilurilor tale armonioase și zglobii!

30 Precum în lumea-i ideală poetul cîntă solitar-  
 Smulgînd superbe-accente Uriei,  
 Sădește-n sînul omenirii  
 Fiori de temeri și speranțe de cari ca nici n-avea  
 habar;

Precum o nobilă fecioară, în turnul vechiului  
 palat,  
 35 Vrăjită de iubirea-i castă,  
 își cîntă dorul la fereastră,  
 În ceasuri de singurătate visînd subt cerul  
 înstelat

Precum un licurici spre seară, cînd rouă proaspăt-  
 a căzut,  
 Cu licăritul lui eteric  
 Atrage ochii-n întuneric,  
 o Dar, adumbrît de flori și ierburi, rămîne totuși  
 nevăzut

Precum, în adieri ușoare, un trandafir îmbobocit  
 S-alintă risipind pe drumuri  
 Amcîțitoarele-i parfumuri,  
 Încit, rotindu-se împrejur-i, tilharul zboară  
 buimăcit;

45 Nici ropotul primăvăratec pe dimburi verzi  
 curgînd pîrău,  
 Nici frunzele foșnind vîoale  
 înviorate după ploaie.  
 Nimic nu-i falnic și zburdalnic și limpede ca  
 versul tău

Ce tainice simțiri te-nspiră, ol pasăre sau heruvim!  
 50 Cîntăm noi vinul și iubirea,  
 Dar unde este fericirea  
 Dumnezeieștilor avînturi ce ne cuprind, cînd  
 te-auzimr

Cîntările de biruință și corul nostru nupțial  
 Pe lingă imnurile tale  
 55 Sunt seîncete pustii și goale:  
 Simțim în cîntecele noastre un nu-știu-ce lipsînd  
 fatal.

Ci spune-mi, de-unde-și ia izvorul și zborul  
 \* glasul tău divin?  
 Din care cer? Din care valuri,  
 Finețe, cîmpuri? vîi sau dealuri?  
 60 Cc dragoste de tine însăți? Ce neștiință de-once  
 chm?

Căci în eternă veselie tu viața toată o petreci,  
 Nici umbra grijii-ntunecate  
 în veci asupră-ți nu s-abate:  
 Iubești, dar patima iubirii nu poți să o cunoști  
 în veci!

65 Aievea sau visind Țu, poate, vezi altă lume decît

Cunoști secretul morții poate, „ ° , '   
Și le pricepi mai bine toate —   
Cum ai cînta altminteri oare așa de clar și de   
vioi?

Noi iscodim trecutul searbăd, ori viitorul indoios  
>0 Și-n viața noastră-atît de tristă  
Rivnim mereu ce nu există,  
Și cei mai dulce cînt al nostru e plînsul cel mai  
dureros.

Și chiar de-am fi străini de rele, de-am rămînea  
„e-a pururi prunci,  
75 „Și-n veci cu lacnme durerea  
Să nu ne-ntunece vederea,  
Socot că n-am putea cuprinde norocul tău, ah,  
nici atunci!

Poetul s-ar cădea să pună pe arta ta mai mare

Ca-n tot ce-a grămădit de veacuri preț  
Gîndirea omenească-n bracuri,  
80 O, cîntăreț ce-ascuns în ceruri masori pămîntul  
cu dispreț!

Dă-mi mie numai jumătate din toată veselia ta,  
Și-un imn măreț, în toată slava,  
Atunci din pieptu-mi răsuna-va,  
Atunci, cum eu te-ascult acuma, pămîntu-ntreg  
m-ar asculta!

U hl and

## BLESTEMUL BARDULUI

A fost de mult un mîndru castel, cu vilfă mare  
Strălucitor departe pîn' la albastra mare,  
Și-n jurul lui prin parcuri, cu inflorite-alee,  
Săltau flintini vioaie în joc de curcubee.

Domnea un crai acolo, în țări și prăzi avut.  
În tron de fier sta palid și de supuși temut;  
Căci cugetu-i e spaimă, privirea lui—urgie,  
Și bici e tot ce spune, și singe-i tot ce scrie.

Spre-acest castel veniră doi călăreți de frunte,  
10 Cu plete blonde unul, iar celălalt — cărunte.  
Bătrînul bard cu harfa-i, pe-un roib împodobit;  
Pășea alături sprinten tovarășul iubit-

— Copilul meu, fii gata, grăi bătrînul lin,  
Adînc din pieptu-ți smulge și cîntă viers deplin  
15 Reversă dor și patimi, tot sufletul în el,  
Să-nduioșem pe craiul cu inimă de-oțel.

Sub bolți străvechi, în sala măreață ei intrau;  
Și craiul și crăiasa pe tron acolo stau:  
El — fioros ca zarea din norduri sîngerată.  
20 Ea — gingașă ca luna, la dreapta lui s-arată.

Și unde prinde-a zice din strune bardul falnic,  
Adinc vrăjește harfa ce clocote năvalnic;  
Dar glasul tinăr urcă divin răsunător,  
Bătrînul parcă cheamă al duhurilor cor...

- 25** Ei cîntă veacul de-aur, mărirea cea străbună,  
Și dulcea primăvară, și dragostea nebună;  
Ei cîntă tot ce-ncîntă viața pe pămînt,  
Ei cîntă tot ce-i mindru și-nălțător și sfînt.

- 30** Curtenii cei mai trufași stau cu plecate frunți.  
înduioșați ascultă oștenii cei mai crunți;  
Crăiasa, aiurită de dor și chin nespus,  
Aruncă de la sînu-i un trandafir, de sus.

— Mi-ați scos din minți poporul, acum femeia  
vreți?...

- 35** Răcnește groaznic craiul țintind pe cîntăreți.  
De sus azvîrle spada-i ce fulgere răsfrînge,  
Și-n loc de viers de aur, zbucnește-un val de  
sînge.

- Ca risipiți de vifor, toți se trezesc din vis.  
Bătrînu-și ia pe brațe tovarășul ucis,  
îl urcă-n șa, așază mantaua peste el,  
**40** îl leagă drept și iese cu dînsul din castel...

Ci-n fața porții-nalte a stat bătrînul bard:  
De-un stîlp de marmur harfa cea fără preț și-a  
spart,  
Apoi în glas puternic se-ntoarce cu blestem,  
încît și bolți și parcuri înfiorate gem:

- 45** — Vai vouă, ziduri mîndre! în veci să nu mai sune  
în încăperea voastră nici viers, nici glas de strune!

Nu, ci fricoase păsurile de sclav, suspin și plîngerii,  
Pin' veți cădea trăsните de-al răzbunării înger!

- Vai vouă, mîndre parcuri strălucitoare-n rouă!  
**50** Cadavru-acestui tinăr vi-l pun în față vouă,  
Să veștejiți ca dînsul, secînd orice izvoare:  
Să fiți un loc de spaimă în zile viitoare!

- Vai ție, crai sălbatic! A barzilor urgie!  
Deșartă lupta-ți cruntă spre glorie să fie!  
**55** Și piară negru-ți nume în negura uitării,  
Cum cel din urmă geamăt se stinge-n hăul zării!

- Strigă bătrînul; cerul îi auzi cuvîntul.  
Zidirile-s ruină, prin săli vuieste vîntul.  
Din fosta slavă numai un stîlp mai stă dovadă,  
**60** Și-acela, rupt, în două, la noapte va să cadă...

Zac parcurile moarte și-s prăzile pustiei.  
Iar craiul n-are nume în cartea vitejiei!  
Nici un hrisov nu-l scrie, și nici în cîntec nu-i:  
Pierdut, uitat! Aceșta-i blestemul bardului.

TAINA

Stă la fereastra din castel,  
Pierdută-n viaturi, principesa.  
Jos, la păstorul tinereț  
Se uită și oftează-adesa.

5 De dor ascuns ea moare; el  
Din ochi convoiul i-l petrece.  
Iubirea doamnei din castel  
Lui nici prin gând măcar nu-i trece.

10 La groapă-i doar, făcînd popas,  
De cruce rezemat, adese  
în visuri dulci se simte-atras,  
De dor și chinuri neînțelese...

PINEA CEA DE TOATE ZILELE

— Mi-e foame, dragă mamă; nu e pîne?  
Mi-e foame, și să știi că am să mor!

— Mai rabdă, puiul mamei, pînă mine,  
Că mine iese plugul în ogor.

5 — Mi-e foame, dragă mamă; nu e pîne?  
De-amar de vreme tot m-ai amînat...

— Mai rabdă, puiul mamei, pînă mine,  
Că mine vom ieși la semănat...

10 — Mi-e foame, dragă mamă; nu e pîne?  
Nu-ti este teamă, oare, c-oî muri?

— Mai rabdă, puiul mamei, pînă mine,  
Că griul pînă mîni va răsări...

— Mi-e foame, dragă mamă; nu e pîne?  
Vezi, inima mea bate tot mai rar...

**15** — Mai rabdă, puiul mamei, pînă mine,  
Că griul nostru este la morar.

— Mi-e foame, dragă mamă, nu e pine?  
Ah, tare mi-este teamă c-o să mor...

**20** — Mai rabdă, puiul mamei, pînă mine,  
Că mine scoatem pinea din cuptor...

Dar cînd cresc mirosul pinii coapte,  
Odorul mamei, galben ca un spic,  
își închinase fruntea peste noapte,  
Și de atunci n-a mai cerut nimic.

*Baladă din Litvania*

### CREDINȚĂ

De cîntece răsună codrul  
În faptul raîndrei dimineți;  
La casa mică din poiană  
Descăleca un călăreț.

— Hei, bună vremea, mătușica,  
Drăguța unde mi s-a dus?  
— Pe pat de moarte-i, sărmanica,  
Acolo-n cămăruță, sus.

**10** Voinicul urcă scara-n pripă,  
Cu gînd pierdut, cu suflet stîns  
De ușă, biet, se sprijinește,  
Nu poate-nainta de plîns.

— O, vino, vino, mult dorite,  
Căci în curînd mă vei dori:  
**15** Curînd acești doi ochi albaștri  
Cu pînă s-or acoperi.

în haină albă de mireasă  
Mireasa-ți va dormi-n sicriu,  
Și n-o vei duce tu la nuntă,  
**20** Și nici acasă, mai tîrziu.

M-or duce cioclii să mă-ngroape,  
Vei plînge ȕu nemîngăiat,  
Apoi t-ei logodi cu alta,  
Căci sînt destule fețe-n sat...

- 25 — Tu, ce mi-ai fost de-a pururi dragă  
Și-n veci de veci nu mă-ntristai,  
De-ai ști în inima-mi, sărmană,  
Cu vorba ta ce rană tail

- Lung se priviră, plini de jale,  
30 Așa duios, cei doi iubiți,  
Cu mîinile împreunate,  
Copii de moarte logodiți.

- Atunci ea lin închide ochii;  
El scoate-atunci încetinel  
35 Inelul ce-l purta pe deget;  
Pe gură-i puse-acel inel.

- Și dac-a plîns în clip-aceea  
Mă-ntrebi pe mine-acuma tu?  
Chiar eu am izbucnit în lacrimi  
40 Și n-am văzut: a plîns ori nul

Groparul îns-avu de lucru  
Să sape două gropi în șir:  
Și amîndoi acum alături  
Dorm fericiți în cimitir...

## DAINE DIN LITVANIA

### I DOR DE ȚARĂ

Aș vrea s-adorm, să dorm mereu,  
Și n-aflu loc în nici o parte.  
Și dor mi-e, dor de satul meu,  
Și satul meu e-așa departe!

- 5 Ș-aș vrea să merg, să merg mereu,  
Și dor mi-e, dor mi-e de-o grădină,  
Grădină mindră-n **Batul** meu,  
Acolo aș găsi hodină,

- Acolo vîntul pe-nserat  
io Adie dulce și suspină,  
Ș-aș tot dormi netulburat  
Sub flori de cimbru și sulfînă.

### II DOR DE MAMĂ

Și cînd mă scol de dimineață,  
De-mi spăl cu rouă ochii mei,  
Mindruța-i galbenă la față  
Și plînși sunt ochisorii ei.



- Mindruțo, pentru ce plîngi, dragă?  
 Ți s-a urît de casa mea?  
 De ce suspini tu noaptea-ntreagă?  
 Ești supărată de ceva?
- Și chiar de nu sunt supărată,  
**10** De dor, bădița, mă usuc;  
 Dă-mi drumul numai înc-o dată  
 Acas' la mama să mă duc.

- Dar pin' la casa mamei tale,  
 Mindruțo, cum o să te duci?
- 15** Răsuri și maci crescură-n cale  
 Și nu știi încotro s-apuci.

- Ruga-mă-voi de flori cu jale  
 Ca să-mi arate drumul lung,  
 Și ele mi-or deschide cale,  
**20** Și la măicuța tot ajung!

### III PRIVIGHETOAREA

- De ce tinjești nemîngîiată,  
 Drăguța mea privighetoare?  
 De ce cintarea-ți fermecată  
 Nu mai răsună-n luncă oare?
- Cum mi-aș cînta de-acuma dorul  
 Și n-aș fi tristă, cînd păstorii  
 îmi dărimară cuibușorul  
 Și-mi omoriră puișorii?
- în fiecare dimineață  
**10** Plugarul năcăjit îmi zice  
 Că peste noapte, ca o hoată,  
 I-aș fi luat, din holdă, spice.

- Cînd eu stăteam cumnitate-n lunca,  
 Privind la toate liniștita,  
**15** Si mi-am durat cu " ^ / f " " \* '  
 În cuib la umbră de răchită.

- Si mă rugam întotdeauna,  
 La Cel-atoateștorul,  
 Să poarte grije ca furtuna  
 a 0 Să nu-mi sfârîme cuibușoruH

## POPULARE MAGHIARE

### I DE-AȘ FI REGE

Ah, rege dac-aș fi, iubită,  
Stăpin pe-o-mpărăție-ntreagă,  
Te-aș îmbrăca în straie de-aur,  
Atît de mult, de mult mi-ești draga

- 5 Dar sunt sărac de tot, iubită,  
Și aur n-am, tu știi prea bine,  
Am numai brațele amîndouă:  
Le-nalț cu dor, cu dor spre tine...

- Străluce aurul... De gheață  
10 E strălucirea lui, iubită!  
Dar cînd te voi cuprinde-n brațe,  
Vei fi cu mult mai fericită...

### II IUBIRE

Tu mi-ai destăinuit iubirea,  
Și, ca prin farmec, am zărit  
întunecatul cer al nopței  
Zimbînd voios la răsărit...

Chiar gerul și-a uitat urgia:  
Blind ațipind, fără de veste,  
Visează flori d-atunci, și uite!  
Le zugrăvește pe ferestre...

### III AȘTEPTARE

Plouă și te-aștept acasă...  
Cum aud un pas, tresar.  
Ahl mă tem să nu-mi ramînă  
Așteptarea în zadar!

- 5 Zăbovește-n altă parte  
Dragul meu de nu mai vine?  
Ori s-a rătăcit prin noapte?  
Roibul stie drumul bine...

- Lasă să plouai... Tu, iubite,  
10 Numai tu să-mi vii acasă...  
Ți-oi zvînta obrazii umezi  
Cu năframă de mătăsă!

DIN PERIODICE

Goet he

CRAIUL IELELOR

Cin' zboară prin viscol așa de tirziu  
In noapte? E tatăl cu scumpul lui fiu.  
Bl ține copilul lipit de-al său piept,  
Veghează asupra-i cu ochiul deștept.

- 5 —Copile, tu tremuri; ți-e frică, ce ai?  
—Nu vezi, tată dragă, pe-al ielelor crai,  
Cu lungă lui coadă, coroană purtînd?  
—Copile, e ceață purtată de vînt.

- 10 „O, dragă copile, o, vin ca să-ți fac  
La jocuri frumoase, să-ți fie pe plac.  
Flori mîndre, pestrițe, din plai strînge-vei,  
Și maica te-mbracă în aur de vrei!”

- Ah, tată, ei, tată, auzi ce mi-a zis,  
Ce craiul în umbră șoptind mi-a promis?  
15 —Taci molcom, copile, și fii liniștit;  
E vîntul ce-n veștedul crîng a vuit.

- „O, vrei, tu, copile, cu mine să vii?  
Surorile mele cu drag te-or păzi.  
Din apa ies ele cînd este senin  
zt) Și-n cînturi și-n jocuri te leagă nă lin!”

—• Dar, tată, ah, tată, nu vezi la un loc,  
Prin negură, ielele prinse în joc?  
— Văd, dragă copile, eu văd lămurit  
Cum ramii își mișcă un plop gârbovit.

- 25 „Frumos ești, copile, și drag tu îmi ești;  
Te smulg cu puterea, deși te ferești!”  
— Ah, tată, iată-l, mă prinde-acum, vail  
Acum mă strivește al ielelor crai.

- Bătrînul cu groază fugaru-ntetește;  
30 Copilul ce geme de sin și-l lipește.  
Abia el ajunge acasă cu chin...  
Copilul de spaimă-i murise la sin.

CÎT E LUMEA...

Cît e lumea de întinsă,  
Aşa mică eşti tu. însă  
ue mi țe-aș avea eu, dragă,  
Nu te-aș da pe lumea-ntrfa^

- 5 Dacă-s noapte, tu-mi eşti soare:  
Inimele noastre oare  
într-un gînd de s-ar topi,  
Ce zori mîndri mi-ar ieși!

- 10 Ci nu mă privii Ai milă,  
Că-mi Irigi inima, copilă...  
Dar eu nu-s iubit de tine:  
Ardă, deci, ardă mai bine!

DACĂ VINE PRIMĂVARA...

Dacă vine primăvara dulce,—înflorirea  
Florilor îmbobocite nu se poate opri:  
Primăvara e fecioara, floarea e iubirea,  
Care-o dat' cu primăvara prinde a-nflori.

Ș-a fost scris a mea privire ca să te surprindă,  
Te-am iubit, cum te văzusem, și-ți slăvesc, copilă,  
Sufletul frumos, cum ride blînd și plin de milă  
în a ochilor tăi clară-magică oglindă.

- 10 Dar în mine două gînduri se gonesc într-una,  
Cum se-ngîna norii-n toamnă cu raze de soare:  
Lăcrămioară, scumpă mie! mă iubești tu oare?  
Ori iubești pe altul? Astfel mă-ntreb totdeauna.

Vezi, de-aș ști că altul cere să-ți sărute fața  
—Trandafiri scăldați în lapte — dac-aș ști  
anume,

- 15 N-aș zice nimic atuncea! Aș pleca în lume,  
Ori chemare-aș moartea-n grabă, ca să-mi stingă  
viața!

20 <sup>nx</sup>Seie'ti D <sup>u</sup>Deie-ți Dumnezeu și ți tot ce poți dori!

## SMINTITUL

...Ce-mi tot bodogăniți? Cărăbăniți-vă d-aci. Mă tot gindesc, și sunt grăbit. împletesc un bici, un bici de flăcări, din razele soarelui: voi să biciui lumea! Urla-vor toți în bocete, eu am să rid cu hohote, precum rîdeau, cînd eu plîngeam. Ha! ha! ha!

Doar așa e viața. Rîdem și plîngem, dar moartea zice: sstl Murisem și eu într-o vreme. Cei ce-mi băură vinul, turnară în apa mea otravă. Și ce făcură ucigașii mei ca să-și ascundă crima? Cum stam eu smirna, — în-

10 tins: să aruncară pe mine, și lăcrimau. Cum aș fi vrut să sar în sus, să-i mușc de nas, să-l rup din rădăcină. De ce l-aș rupe? m-am gîndit; las să aibă nas, să simtă cînd voi putrezi, și să crape. Ha, ha, ha!

Și unde mă îngropară în Africa. Din fericire o hienă m-a dezgropat. O fiară a fost singurul meu binefăcător și am înșelat-o. A vrut să-mi roadă pulpa, însă i-am azvîrlit inima mea. Ci asta fu așa amară, încît pe loc s-a otrăvit. Ha, ha, ha!

Dar zadarnic! Asta e plata celor ce fac omului bine. Ce este omul? Unii zic: rădăcina unei flori care-nfloarește numai în cer. Dar nu-i așa. E floare omul, cu rădăcinile împlîntate adînc în talpa iadului. Un filozof m-a învățat aceasta, care a fost așa nebun de a murit flămînd. De ce n-a înșelat? De ce n-a furat?

20 Ha, ha, ha!

Dar ce tot rid ca un smintit; ar trebui să plîng, vezi bine, să plîng că lumea este așa de rea! Și Dum-

- nezeu adesea plinge, cu ochii lui de nouri, plinge:  
la ce a mai alcătuit-o? Ei și? — Ce folosesc lacrimile
- 30** cerului? Cad la pământ, pe pământul acesta depravat,  
și oamenii le calcă în picioare. Și — ce se alege apoi  
din lacrimile cerești? Noroi. Ha, ha, ha!
- Oh, cer, oh, cer, ești un soldat îmbătrinit! pe piep-  
tu-ți porți soarele ca medalie, și haina, haina ta zdren-  
țuită — norii. Hm, așa-s răsplătiți veteranii: răsplata
- 35** slujbii îndelungate e o medalie și-o zdreanță de haină.  
Ha, ha, ha!
- Și știți voi oare ce-nsamnă, când prepelița zice;  
„Pitpalac?” înșamnă: „femeia e drac!” Femeia atrage
- 40** la sine pe bărbați, cum atrage marea riurile. De ce?  
ca să-i înghită. Frumoasă făptură e muierea, frumoasă,  
și primejdioasă: Otravă în pahar de aur! Eu te-am  
sorbit, oh, iubire. Un pic de rouă din tine-i mai dulce  
ca o mare schimbată în miere; dar un pic de rouă
- 45** din tine-i mai ucigătoare ca o mare schimbată în  
otravă. Dar ați văzut vrodată marea? când viforul  
ară pe dinsa și aruncă în valuri semințe de moarte  
văzut-ați vrodată viforul, pe acest țaran întunecat,  
stringlnd în pumni așchii de fulgere? Ha, ha, ha!
- 50** Dacă e coaptă poama: cade de pe creangă- Ești  
poamă coaptă, pănîntule, trebuie să cazi. Mai aș-  
tept pînă miine; și dacă nici pînă miine nu e jude-  
cata din urmă, — sap pământul pînă în centru, cobor  
praf de pușcă într-însul și pulber în aer lumea. Ha,
- 55** ha, ha!

### Imitații

#### IN CER

— Al cui e cerul cel senin,  
Ah, spune-mi, mamă, știi,  
Unde străluce luna blind  
Și ard stelele mii?

Acolo-n cer e un palat  
Măreț, dumnezeiesc,  
Și Dumnezeu cu îngerii  
Acolo locuiesc.

- 10** Si cerul o așa înalt,  
Albastru și frumos.  
Să mergem și noi, mamă, sus,  
Eu as zbura voios.

- 15** — Tu poți să mergi... Eu, dragul meu,  
N-oi merge niciodat',  
Că neagră-mi este inima  
Și plină de păcat...

i în revistă, greșeală de tipar: Ce.

20

0a

## POVESTE

Si

De

**10**

15

20

Orfanii tac  
Și nu mai plîng,  
în jurul ei  
Cu drag se strîng.

**25** Pe lăvicer  
Le-a așezat  
Hăinuțele...  
îi culcă-n pat;

**30** Dereticînd  
Ca de-obicei,  
Ea  
mătură  
Micul bordei.

S-așază-apoi  
La căpăUi:  
**35** Acopere  
Pe cel dîntii,

Și, legănînd  
Pe cel mezin,  
Spre celălalt  
**40** S-apleacă lin;

De cite ori  
I-a sărutat!...  
S-aud cocoși  
Cîntînd în sat.

**45** Ș-oprește-n prag...  
încetișor  
Se întoarce iar  
La patul lor,

Să le mai dea  
**50** Tîin lung sărut.  
... A fost un vis  
Ș-a dispărut.



### TREI SONETE

(*Traumbilder*, IV)

în vis, părea la nuntă că mă-nvită;  
Și se făcea că eu plecam de-acasă  
în frac de gală, vestă de mătase;  
în fața mea sta dulcea mea iubită.

- 5 M-am înclinat și-am zis: „Sînteți mireasă?  
Eh, vă doresc viață fericită!”  
Dar vorba mea era așa silită,  
Pe cit de rece și politicoasă.

- Atunci iubita izbucni în plîns,  
10 Și-n lacrimile ce-i curgeau într-una,  
încântătorul chip al ei s-a stins.

O, duicn ochi, evlavioase stele,  
De mă mințesc aievea-ntotdeauna  
Măcar m vis mă-ncred cu drag în ele

‘ *Imagini din vis.*

(*Mamei sale, B. Heine, născută von Gelden*)

Sunt învățat să port sus a mea frunte,  
Căci firea mea e dîrză și-ndrăzneată;  
Chiar regele de m-ar privi în față,  
Privirea mea ar sti cum să-l înfrunte.

Dar, scumpă mamă, oricît de semeță  
Figura mea ar sta să se încrunte,  
Eu șovăiesc, cu pletele cărunte,  
Cînd mi te-apropii, sfîntă și măreață.

- Spiritul tău poate mă umilește,  
10 Spirit înalt, ce nu cunoaște frică  
Și hilgerind spre ceruri se ridică.

O amintire mă neliniștește,  
Purtarea mea cea rea posomorît-a  
Inima care m-a iubit atîta?

Ca un nebun te-am părăsit odată,  
în lumea largă dorul mă gonise  
Să cat iubirea-ntrevăzută-n vise,  
Ca s-o cuprind în inima mea toată.

- 5 Și am cerșit pomana nensemnată  
Rătăcitor, cu brațele deschise,  
Și am bătut la porțile închise,  
Dar numai ură-mi dară ca răsplată.

- Ci eu doream iubirea,-n veci iubirea\*  
10 Și asta n-am găsit-o nicăiera.  
Bolnav si trist m-am reîntors acasă.

Și, an, în ochii tăi sta zugrăvită  
Iubirea sfântă, dulce, mult dorită

## STELELE

Cînd inimile se zdrobesc,  
Stelele rîd de soarta noastră,  
Stelele rîd și licăresc,  
Șoptind în depărtare-albastră:

5 „Sărmanii oameni, cum se zbat  
Și-și pun tot sufletu-n amor:  
Cînd văd ce trist s-au înșelat,  
Se zbuciumă pînă ce mor.

Noi nici nu știm, amorul ce-i?  
**10** Nu știm nimic din ce îi doare  
Și ce îi mistuie pe ei,  
Căci noi suntem nemuritoarei"

## ÎN PUSTIUL VIEȚII.

în pustiul vieții-mi negre  
Blind un chip'mi-a strălucit,  
Ci s-a stins, lăsînd în urmă\*î  
Noapte fără de sfîrșit.

- 5** Cînd copiii-s la-ntuneric,  
Tot curajul lor s-a stins,  
Și ca să-și înșele spaima,  
Prind să cînte dinadins.

io Eu, copil nebun, tot astfel  
Prin întunecime cînt.  
Dacă nu-i vreun cîntec vesel,  
Cel puțin nu mă-nspăimînt.

## ȘTIAM DE MULT

Știam de mult că mă iubești,  
Mi-o tănuiam eu dinadins,  
Dar cînd mi-ai spus-o însăți tu,  
Ce spaim-adincă m-a coprins!

- 5** Și m-am urcat cîtînd pe deal,  
Și îmi venea să sar în sus  
De bucurie! Și am plîns,  
Pe țărmul mării, în apus.

Ah, inima mea e un soare  
**10** Pe care voi o să-l vedeți  
Cum într-o mare de iubire  
Apune-nflăcărat, măreț!

## CONSILII

Ibovnica dacă te-a amăgit,  
Tu cată alta să-ți placă;  
Ori lasă mai bine orașul iubit,  
Ia-ți traista în spate și pleacă.

- 5 Un lac lin, albastru, găsi-vei.ușor,  
Și sălcii sălbătice, triste.  
Acolo-ți vei plînge îngustul tău dor,  
Durerile mici, egoiste.

- 10 Ci dacă te urci la munți, cu păduri,  
Durerea-ți va fi mai ușoară;  
Pe stîncile sure vezi numai vulturi,  
Și țipătul lor te-nfioară.

- Acolo devii tu însuți vultur,  
Renaști din senin ș-o să-ți pară  
15 Că lumea-i a ta, cînd cauți în jur,  
Și nici n-ai pierdut vro comoară l

## ROMANȚĂ

— Spune-mi, of, cumetre dragă,  
N-ai văzut pe omul meu?  
A plecat în tîrg, din ceartă,  
Și-l aștept de ieri mereu.

Ieri la masă n-a venit.  
Unde s-o i\ rătăcit?  
Unde-l bate ghidul, vîntul?  
Doar nu l-a-nghițit pămîntul...

- Vrei să-ți spun, cumătră dragă?  
10 Iacă, -ți spun... și de ce nu?  
Ieri, plîngînd, în zori de ziuă  
Pe la poarta mea trecu.  
Cum își blăstăma viața!  
N-a dat bună dimineața...

- 15 — Dar nu știi, cumetre dragă,  
Unde-a mers, în care parte?  
Am să plec în lumea toată  
Să-l găsesc, cît de departe:  
Să mă bată, să mă certe,  
20 O să-l rog ca să mă ierte!

— Vrei să știi, cumătră dragă?"  
 Nu-l mai căuta-n zadar,  
 Că s-a spînzurat, sărmanul!  
 De o cracă de stejar,  
 25 Golo-n crîng, ieri dimineața...  
 Astfel și-a sfîrșit viața.

— Of, ce rău sunt blestemată,  
 Că mi-am omorît bărbatul!  
 De-aș posti o viață-ntreagă,  
 30 Tot nu-mi ispășesc păcatul;  
 Dă-mi un ștreang, că vreau să *wor*.  
 Vreau și eu să mă omor!...

— Dumneata ai gînduri rele,  
 Văd ca s-a-ntrecut cu gluma;  
 35 Dacă juri c-ai fi cuminte  
 Și că nu-l mai faci dc-acuma  
 Să-și mai ieie lumea-n cap,  
 Vorbe multe nu încap:  
 E la han, joacă și bea,  
 40 Ca să uite de belea!

## EPIGRAMATICE

Obraznică, cu sinii goi,  
 Cu un cățel pe braț,  
 Sta Lote... Cîți n-au tresărit  
 Rîvnind-o cu nesaț!

Privind spre ea pe gînduri dus,  
 M-apropiai încet...  
 „Hai! și-asta-i prins”, își zise ea,  
 Și-mi rîse-n nas, șiret.

Decît, rămină între noi,  
 10 S-a înșelat amar,  
 Privisem la cățelul ei:  
 Un soi de cîine rar.

## DUEL

De ce-au scos, dirji de neagră ură,  
 Sistan si celălalt tovarăș  
 Din teacă spadele?... Oroare!...  
 Ca . să le bage-n teacă iarăși.

*Lenau*

## PREVESTIRE

Dup-atita ger, ce dulce  
Bate vîntul pe cîmpiil  
Un copil zdrenșos mi-aduce  
Viorele timpurii.

5 Dureros e ca salutul  
Gel dintii al primăverii  
Să-l primești tu chiar din mina  
Umilită a mizerii.

Dar a zilelor frumoase  
10 îmbucurătoare veste,  
Cînd mi-o dă nenorocirea,  
Mie mult mai scumpă-mi este:

Astfel, suferința noastră  
Generației ce vine  
15 îi aduce blind solia  
Unor vremuri mai senine.

„o n g f. l l o w

15 Intră în turn vijelios:  
„Voi, clopote, sunați voios!"

Iar atingînd morminte reci,  
Șopti: „Dormiți, dormiți pe veci!"

## VÎNTUL DIMINEȚII

Un vînt s-a ridicat strigînd  
Pe mări: „Voi, neguri, dați-mi rînd!"

Năierilor, „năvi, le-ă\* spus-  
„Matrozi, e-n zori! La pînze, sus!"

5 în lumea mare s-abătu:  
„Al deșteptării ceas bătu!"

Intră în codri: „Vijiiti!  
Mișcați toți ramii înfloriți!"

Atinse aripe ușoare:  
**10** „Voi ciripiți, dragi cîntătoare!"

Cocoșii, prin ogrăzi, trezi:  
„Vestiți! s-a luminat de zi!"

Șopti pe cîmp, prin „i de aur:  
„Desfășura al tău tezaur!"

*P la ten*

CEL DIN URMĂ OASPE  
Baladă

BATRINUL

Ce faci aici? E o urgie  
în ulița deșartă.  
De-ar ști că stai în vijelie  
Stăpînul meu, mă ceartă.

în mîndrele saloane vină!  
Auai eum muzici cîntă?  
Vezi danțul vesel în lumină?  
E praznicul de nuntă!

10 La sărbătoarea cea voioasă  
Ia lumea toată parte,  
Și numai palida mireasă  
Stă tristă deoparte.

Fii inimos, n-ai nici o teamă  
Că vei veni cu mine:  
15 Stăpînul e care te cheamă;  
Bine-i venit oricine!

TÎNĂRUL

Bătrîne, mulțumesc. Mă lasă  
Proptit de colonadă;  
Mi-e muzica mai prețioasă  
20 Vifornița din stradă.

Nu merg acolo unde cură  
Șampania-n pahare,  
S-amestec dulcea băătură  
Cu ura mea amară.

25 N-ar fulgera nici ochii mei  
De-a pururi bucurie;  
Mireasa ce-ndrăgiră ei  
Nu mi-e ursită mie!

D.ir nici stăpînul tău voios  
30 Nu-și fericească soarta,  
Ca-l mai așteapt-un oaspe jos  
Spre-a-l logodi cu moartea *t*



UN VIS

La Dagheștan, ih valea cea pustie,  
Rănit în piept, zăceam în nemișcare:  
Bătea în flăcări rana încă vie.  
Și singele zbucnea în picuri rare...

5 Zăceam însetoșat; nesimțitoare  
Stau stincile pleșuve-n jurul meu,  
Și scinteia în arșița de soare  
Nisipul galben. Eu dormeam mereu...

Visam că-n țara mea e sărbătoare,  
10 Vedeam saloane strălucite, pline  
De musafiri voioși; și, zimbitoare,  
Femei frumoase se gindeau la mine...

Doar una sta-ntr-un colț uitat de lume,  
Părea că nici nu vrea s-o ia în seamă;  
15 N-o atrăgeau pe ea nici danț, nici glume.  
Ea urmărea un vis cu multă teamă:

Departa-n vale un rănit zărea  
Și-i cunoștea atât de bine chipul',  
în agonie rana tresărea,  
20 Și-un val de sînge înroșea nisipul...

TREI FECIORI

Și a zis bătrînul tată  
Fiului celui mai mare,  
Care-și înșălase calul  
Și sta gata de plecare:  
— Scoate șeaua, lasă murgul,  
Nu pleca acum, copile...  
Pe bătrînul tău părinte  
Vrei tu să-l omori cu zile?

însă fiul îi răspunse:  
10 — Tată, vreau să plec în lume,  
În războaie singeroase  
Să-mi ciștig un mare nume!  
Și sărînd pe murgul sprinten,  
Cu picioarele în scări,  
15 A plecat peste hotare  
Și-a pierit în negre zări.

S-a întors acasă murgul,  
Singur stă în fața porții;  
Nechezînd prelung, aduce  
20 Vestea-ngrozitoare-a morții.  
Unde și-a lăsat stăpînul?  
Grea urgie l-a ajuns:  
A căzut în bătălie  
De o lancia străpuns.

25 Și a zis bătrînul tată  
 Celuilalt mai mic fecior,  
 Care-și înșălase calul  
 Și-aștepta nerăbdător:  
 — Scoate șeaua, lasă murgul,  
 30 Nu pleca acum, copile...  
 Pe bătrînul tău părinte  
 Vrei tu să-l omori cu zile?  
  
 Dar feciorul îi răspunse:  
 — Tată, trebuie să plec,  
 35 Vreau să string comori și-n urmă  
 Fără grije să petrec.  
 Și sărînd pe murgul sprinten,  
 Cu picioarele în scări,  
 A plecat peste hotare,  
 40 Dispărînd în negre zări.  
  
 S-a întors acasă murgul,  
 Singur sta în fața porții;  
 Nechezînd prelung, aduce  
 Vestea-ngrozitoare-a morții.  
 45 Unde și-a lăsat stăpinul?  
 L-a ajuns o grea urgie:  
 Cu tilharî pe drumul mare  
 El a prins tovărășie.  
  
 într-o noapte, cu tilharii  
 50 Sta în inima pădurii  
 Și-mpărțea comori furate...  
 L-au înconjurat pandurii,  
 Prins, l-au pus să putrezească  
 într-o umedă-nchisoare,  
 55 Și apoi, ca să-l usuce,  
 Sus, într-o spinzurătoare.

Către fiul cel din urmă  
 Bietul tată se îndreaptă:  
 — Du-te-acum, și tu, în lume,  
 60 Ea te cheamă, te așteaptă.  
 Du-te de-ți ciștigă nume  
 Și comori... o, pleacă iute...  
 Pe bătrînul tău părinte  
 Lasă-l morții singur... du-te!  
  
 65 Dar feciorul îi răspunse:  
 — Tată, eu rămîn cu tine,  
 Glorie, comori de-a pururi  
 Nu m-ademenesc pe mine.  
 Nici gîndirea mea nu zboară  
 10 Dincolo de sat, departe.  
 Tată, eu rămîn cu tine,  
 Numai moartea ne desparte.  
  
 Și-a ținut făgăduința,  
 Și-a rămas acasă-n sat,  
 75 Fără glorie și-avere  
 A trăit indestulat...  
 Doarme-n cimitir alături  
 Cu iubitul său părinte,  
 Și cea mai frumoasă floare  
 80 Le-nflorește pe morminte.

VISUL LUI AENEAS

*Tempus erat quo prima quies mortalibus degris  
incipit el dona divum gratissima șerpil.  
In somnis ecce ante oculos maetissimus Hector  
Visus adesse mihi... etc.*

(Din Aeneida, C II)

Era acum răstimpul cînd primul somn înșală —  
Alunecînd în suflet fermecător de blind —  
Pe muritorii palizi de griji și de-obosală...  
Și iată,-n vis, a Troiei neintrecută fală  
Mi se arată: Hector, cu hohote plingînd.

Așa cum fu de-a valma, din goana nendurată,  
La glezne de curele pătruns, tîrit de roți,  
Negrit de colbu-n sînge, vai, astfel mi s-arată!  
Ce depărtat de Hector acel pe care-odată  
10 L-am cunoscut, de Hector temut de-acheii toti.

Era-ncilcîță barba-i, și pletele lui grele  
În sînge închegate, stropite de noroi,  
Și acoperit tot trupul cu rănile acele  
Ce le primise — parte mai mare dintre ele —  
15 Luptînd sub murii Troiei, alătura de noi.

Am izbucnit, privindu-l, în bocete nebune:  
„O, tu, lumina Troiei, speranța noastră, tu!  
Ce-n vremuri de restriște, ca și în vremuri bune,  
Ne-ai strălucit! Ce-nsamnă zăbava asta? Spune,  
20 Pe ce tărîmun triste, ce vînt te abătu?

Mulți frați căzuți în luptă avurăm noi a plînge  
De cînd te-ai dus, și multe dureri de îndurați  
Dar ce fărădelege asupra-ți se răsfrînge,  
Scăldîndu-ți fața mîndra în lacrimi și-n sînge,  
25 Ca să te-arăti nainte-mi atît de tulburat?"

Atunci pornește umbra a geme cu durere,  
Și nici nu se oprește la vorbele-mi pustii:  
„OI fugi, fiu al zeiței, fugi fără-ntîrziere!  
Dușmanu-i în cetate, Toucru-n flăcări pier:ce:  
30 Se prăbușește Troia-n ruini din temelii!

Ajung ațite jertfe și trec peste măsură!  
Ursită e pieirii domnia lui Priam,  
Și patria-i pierdută, căci zeii nu se-ndură,  
Cînd nici aceste brațe viteze nu putură  
35 S-abatîn drum căderea mărețului Pergam!

Penați și-obiecte sacre îți sunt încredințate:  
Vei pribegi cu ele, pe ocean, fugar,  
îndelungată vreme, spre țărături depărtate...  
Acolo-ntemeia-vei o falnică cetate  
40 Ce va întinde umbra p-al lumii-ntregi hotar!

Astfel grăindu-mi Hector cu voce-mpunătoare,  
Se depărtează-o clipă, se-ntoarce iar zorit:  
Mi-aduce focul vecinie și sfintele odoare  
Și chipul sfînt al Vestei, al falnicei fecioare,  
45 în vreme ce eu caut la el înmărmurit.

Atunci mi-atinge-auzul o larmă depărtată,  
Ce crește tot mai vajnic afară, iar și iar...  
Surd, vuietul de arme ajunge să străbată  
La casa lui Anchize, a scumpului meu tată,  
50 Desi zăcea ascunsă în parcul solitar...

Tresar din somn... urc grabnic pe-acoperiș și, iată!  
O groaznică icoană vederii mi s-arată!...

55 ...Tot astfel, cînd potopul de flăcări năvălește,  
Pornit de vînt, în holde, sălbatec, furios,  
Tot astfel, cînd șuvoiul de munte vine, crește,  
Urlînd grozav, la vale, și smulge, și țirește  
Păduri întregi și turme în rlul spumegos,

60 Și-neacă într-o clipă frumoasa arătură  
Și tot ce-agonisise plugarul biet, din greu —  
Pe stîncă stă păstorul, și parcă nu se-ndura  
Să cread-aieve cele ce ochii lui văzură,  
Cum de pe culmea casei privind, nu cred nici eu...

**Pe io fi**

## VÎNTUL

Astăzi sunt zefirul care  
Știe numai să dezmierde,  
Hoinărind cît ține ziua,  
Vesel, pe cîmpia verde.

Drăgăstos sărut în treacăt  
Florile îmbobocite,  
Și-n săruturile calde  
Florile tresar vrăjite.

10 „Dragi copii ai primăverii,  
Înfloriți și vă deschideți!  
Le șoptesc eu la ureche —  
înfloriți, trăiți, surîdeți!"

15 Iară florile, sfioase,  
Se desfac încetișor;  
Și, împovărat de visuri,  
Blînd adorm pe sinul lor.

Miine sunt vârtej sălbatec  
Ce răstoarnă, vuie, geme.

Tremură de groază cringul,  
Căci de ura mea se teme:

Vede-n mina mea cuțitul  
Cu o mie de tășuri,  
Care-i spulberă-ntr-o clipă  
Toată frunza din stușiuri.

25 Florilor pe cimp, le șuier:  
„Slabi copii Încrezători,  
Veștejiți-vă!” — și ele  
Cad, cuprinse de fiori,

30 Și pe sinul rece-al toamnei  
într-o clipă toate mor,  
Iar eu hohotesc ironic,  
Filfaînd deasupra lor.

Astăzi sunt o adiere,  
Ca o apă lină, mută;  
Muscă veselă plutește  
în tăcerea mea pierdută;

Și de mine are știre  
Numai harnica albină,  
Cînd își ia spre casă zborul,  
Obosită, din grădină,

Cînd povara ce o duce  
Ca din ea să facă miere  
Prea de tot îi obosește  
Aripa fără putere.

45 Eu o iau atunci cu mine  
Și, bătînd încetișor,  
îi ajut să-și infiripe  
Zborul ei șovăitor.

Mîine sint furtună oarbă,  
50 Dezmățată, grea furtună.  
Zbor pe-un armăsar sălbatec  
Peste mare, ca nebună!...

Si, cum dascălul îi ceartă  
Pe copii cînd nu-I ascultă,  
55 Pletele verzi i le scutur  
Și o cert cu ciudă multă.

Dac-atunci în largul mării  
Vreo corabie se-ntîmplă,  
Rup vintrele, funii, totul,  
60 Și-o izbesc de stînci în tîmple.

Prind catargul, și din mină  
Ca o pană-l zvîrl **și**-l port,  
Și cu virfu-i scriu pe valuri:  
„Nu te mai întorci în port!

Schill e r

## TABLOUL DIN SAIS

**Cu mintea însetată de adevăr, un tânăr  
Veni-n Egipt la Sais, dorind ca să învețe  
Știința cea ocultă a magilor... Curînd  
Ajunse să-nțeleagă ce se putea-nțelege;  
> Dar setea de știință îl chinuia amarnic.  
Căța hierofantul în van să-l înfrineze.--**

— Ce pot avea pe lume cînd nu am *total* oare?  
Așa grăia adesea nerăbdătorul tânăr.  
10 — încape oare vorbă de mult sau de puțin?  
E oare adevărul sau bogăția minții  
O simplă sumă numai mai mică sau mai mare.  
Pe care totuși însă o poți avea mereu l  
Un singur ton desprinde-mi din armonia-ntreagă,  
15 O singură culoare să-mi furi din curcubeu,  
Și tot ce mai rămîne nimic nu mai înseamnă,  
Căci toată frumusețea întregului dispore  
Din tonuri și -culori...

Acoperi s TM p e u r i a \* i a " o u

ascunde perdeaua?

— Adevărul,

Acesta fu răspunsul.

25 — Cum? tânărul strigă.  
Eu caut adevărul cu-atita dor, și-aici,  
Cînd sunt atît de-aproape de el, mi se ascunde?

— Așa vor zeii, zise atunci hierofantul.  
Ei spun că n-are voie pe lume un muritor  
30 Să dea în lături vâlul ce-acopere tabloul  
Pin' ce sosi-va vremea să cadă de la sine.  
Și cine dintre oameni ar încerca vreodată  
Asupra-i să ridice o mină sacrilege,  
Spun zeii...

35 — Ce spun zeii?  
— Zărește adevărul.  
— Misterios oracul! Tu însuși, așadară,  
N-ai ridicat perdeaua?

— Eu? Niciodată, nul  
40 Nici n-am simțit vreodată ispita s-o ridic.  
— Eu nu te pot pricepe. Cumt cînd de *adevăr*  
Mătasa asta numai m-ar despărți.

Și legea...  
Uiți legea, întrerupse hierofantul brusc.  
45 Oricît de ușor îți pare acest vâl de mătase,  
Pe cuget el apasă de mii de ori mai greu.

Și tânărul se duce acasă gînditor.  
Nu poate-nchide ochii, căci patima științei  
Mereu i-alungă somnul. Se zbate-n așternut  
50 Și, turburat, ascultă cum miezul nopții bate...  
Spre templu se îndreaptă, răpit fără de voie,  
Ușor, ca o pisică, se cațără pe muri  
Și, dintr-o săritură, ajunge în rotundă.

Și stă acum acolo, în liniștea pustie,  
O clipă turburată de-al pașilor răsunset.  
Din ceruri, prin spărtura cupolei negre, luna  
Aruncă, o lumină albastră-argintie,

Și, ca o arătare de minte nepătrunsă,  
Se-nalță-nfricoșată sub bolți întunecate  
**60** Icoana uriașă...

Cu pași sfioși, nesiguri,  
S-apropie de dînsa cutezătorul tînăr.  
Vrea să ridice brațul... Dar, zguduit de friguri,  
S-oprește-n loc cu spaimă, căci nevăzute brațe  
**65** Parcă-l atrag... „Nebune, nenorocit ce ești!  
Ce vrei să faci? — îi striga al conștiinței glas —  
Să ispitești puterea dumnezeirii vrei?  
Dar știi — după oracul — că nici un muritor  
Nu poate să ridice perdeaua de mătase  
**70** Pîn' ce sosi-va vremea să cadă de la sine.”  
„Dar n-a spus tot același oracul mai tirziu:  
Acela ce-o ridică zărește adevărul?  
Ce-o fi, de-acum să fie! Dar eu voi ridica-o!  
Eu vreau să văd tabloul! Să-l văd!”

**75** Un lung ecou,  
Izbit de bolți, răsună ironic, și din nou  
Se pierde în tăcerea adîncă de cavou...  
A ridicat perdeaua. Dar mă-ntrebați acum  
Ce i-a fost dat să vadă... Nici eu nu pot să știu.  
**80** Căzut în nesimțire și palid îl găsiră,  
A doua zi, în fața lui Isus... Ce-a văzut  
Și ce-a aflat, la nimini el n-a putut să spună:  
De bucuria vieții rămas pe veci străin,  
O întristare-adîncă îl omori-n curînd...

*Din  
populară*

*literatura  
maghiara*

## PREVESTIRE

Ah, Doamne, Doamne, mult mi-e teama!  
Azi-noapte a căzut o stea,  
Căzu din cer, căci adormise  
Un înger care o păzea.

5 Spun oameni pricepuți acumă,  
Și vorba află crezămînt,  
Că trebuie să moară fata  
Cea mai frumoasă pe pămînt.

Ah, Doamne, Doamne, mult mi-e teamă,  
**10** E vădov cerul de o stea,  
Mă tem ca-mi va muri iubita —  
Sunt îngerii geloși dc ea...

Eu din vinurile-ți scumpe,  
N-aș sorbi o linguriță l  
Fetei tale doar i-aș cere  
Ca să-mi dea un pic de miere  
Din guriță.

IN CER

Pe munte m-am urcat eu singur,  
Pe virful muntelui, și iată!  
In poarta cerului bătuț-am,  
Și raiul s-a deschis îndată-

Pe dinaintea mea trecură  
Toți îngerășii, cete-cete;  
Și-am stat îndelungată vreme  
Să-i văd pe toți pe îndelete...

10 Dar oacheș n-am găsit nici unul  
Din ceata îngerească-ntreagă,  
Și-aflai că nici un înger nu e  
Așa frumos ca tine, dragai

SUSANICA

Frumoasa Susânica zace  
Sărmana, mai pe pat de moarte;  
De sete arde toată-n pară,  
i>ar vaif părăuJ e departe

Ia, mamă, repede colita  
Și adă-mi apă din părău.'..  
t/in ce bătrîna dă o fueă  
Sta cu bolnava un flăcău '

10 Ma eșii tu' dra Să mama,

Nn t "-k- » ^ r, mămueă, '  
i^u te grăbi așa pe drum...

FATA CRIȘMARULUI

Dacă-mi fac în crișmă vacul,  
Dus cu una nu mă dau!  
Crezi, crișmare, și te-ai prinde  
Că mantaua eu mi-oi vinde  
Ca să beau?



PREA CURÎND!

O, primăvară, încă tot  
Mai pui zăbavă să te-arăți  
Pe valea unde te-nti\neam  
Surizătoare-n alte dați...

5 în calea ta, copacii,goi,  
Triști așteptîndu-te să vii,  
întind, ca niște cerșetori,  
Spre tine brațele pustii..

10 Flori timpurii au răsărit  
Crezînd c-o să cobori din cer,  
Te prevestesc, tînjind de dor,  
Dar neputînd s-aștepte, pier.

Și rîndunica tremurînd  
Se uită zăpăcită-n zări  
15 Și-i pare rău că prea curînd  
S-a-ntors și ea de peste mări..

GLONTELE

E mort de-acum frumosul tînăr, căzut viteazul  
neînvins,  
Și inima-i învăpăiața și-obrajii lui aprinși s-au  
stinsi  
El — sufletul nădejdiei noastre, el — răsfățatul de  
noroc  
Pe care cu mîndrie ochii îl urmăreau din loc în loc,  
A cărui voce mîngăioasă, al cărui zîmbeț plin de  
vrajă  
Făcea să crezi că pretutindeni un înger bun îi  
stă de strajă...

eri noapte-naintam o ceată prin pas, în munte,  
spre pichet,  
Eram feriți de întuneric; — el călărea cîntînd  
încet:

io „Port două roze roșii  
La pălăria mea,  
A treia-n virful spadei  
îmi va-nflori și ea...”

Atunci, din margine de codru un glonte șuierînd  
ieși:  
Cîntarea-i amuți pe buze și, brusc, un trup se  
prăbuși,



## PRIMĂVARĂ

Primăvărateci ochi albaștri  
Ma-ntîmpină zîmbind pe cale'  
bint viorelele drăguțe,  
Ce l. culeg cuprins'de jale

Și toate gîndurile triste  
Ce tainic sufletu-mi frămintă  
Răsună viu în tînguirea  
Privighetoarei care cîntă.

Da, tot ce cuget eu în taina  
Privigketoarea-n crîng repetă:  
Tot crîngul potopit de floare  
Cunoaște jalea mea secreta...

## DIN HEINE

Iubito, te-oi duce departe în zborul  
Cîntărilor mele nebune,  
Pe mîndrele șesuri udate de Gangei  
Cunosc o grădină-minune!

Visează încărcată de roșii podoabe  
Sub tainica lunii vîpaie.  
Flori albe de lotus așteaptă acolo  
Pe dulcea lor soră bălaie.

10 în taină șoptesc viorelele-albastre,  
Surid și se uită la stele;  
Povești parfumate își spun la ureche-  
Frumoasele roze-ntre ele.

15 Gazele sfioase scot capul din iarbă  
Și sprintene-ți sar înainte,  
Iar rial măreț își urmează departe  
Descîntecul apelor sfinte.

20 Acolo, la umbra ce-o dă palmierul,.  
Din floare un pat ne-om așterne,  
Sorbt-vom odihnă, cu inima beată.  
De visul iubirii eterne.

DESPĂRȚIRE

O, uite, draga mea copilă,  
La poartă cine stă și scrie?  
Sunt ofițeri cari vin să-l ducă  
Pe fecioraș în cătănie.

Gu păr bălai, cu-obrajii rumeni,  
Cînd îl vedea, rîdea cîmpia;  
Și, ridicîndu-se-n văzduhuri,  
Cînta voioasă ciocîrlia.

10 Și eine-i stă acum alături?  
Stă mîndra. Plînge și suspină.  
„Nu suspina și nu mai plînge,  
Tu, mîndra floare de grădină,

Ți-oi scrie un răvaș, mîndruțo;  
Rămii acasă tu și toarce,  
15 Căluțul meu ți-l'va aduce,  
De cumva nu m-oi mai întoarce.

în ladă să-mi grijești răvașul,  
Drăguța mea, frumos mi-l strînge  
Și-ades cînd vei deschide lada, '  
20 Gîndînd la mine, tu vei plînge..."

CÎNTEC DIN CAUCAZ

Sînt tristă, mi-e urît, mi-e frică,  
Și ce să fac, eu nu mai știu,  
Căci dragu-i dus și e tîrziu:  
L-astept acasă singurică.

5 Aș vrea să torc, dar nu pot, iată,  
Se rupe firul, fusu-i greu...  
Oi toarce mini... Ce Dumnezeu!  
Prea-s tristă azi și supărată.

Eu stau și plîng de dor în casă,  
10 Cînd poate dînsul m-a lăsat...  
Va fi găsit pe alta-n sat,  
Și azi de mine nu-i mai pasă.

De-aș ști că pe alta dezmiardă  
Și m-a lăsat fără noroc,  
15 Mai bine satul tot să ardă,  
Să ard cu satul la un loc !

„Pas tiș a r e” după Go e the

\$ 6 r ike

### HILARIANTĂ

Am invitat un biet pirlit la masă,  
Și nu mi-a fost prea greu să-l mulțumesc;  
Aveam mîncarea mea de casă;  
Pirlitul a mîncat cît șapte,  
Desertul tot și chiar un șvarț cu lapte —  
Și-abia s-a săturat, mă pomenesc  
Gă-l duce dracu la vecin în drum  
Și tacticos mă judecă acum:  
„Putea să fie și mai grasă supa,  
**10** Mai friptă carnea, mai spumoasă cupa.”  
Afurisit de cioflingar!  
La cap să-i dai! E-un critic de ziar!

### DUNĂREA Baladă

Pe Dunăre ușor plutea  
O barcă, doi copii în ea,  
El — de o parte, ea — de alta.

Ea zice: — Dragă, spune dar,  
**5** Ce lucru vrei să-ți dau în dar?

Ea mînica și-o sufleca  
Și peste apă se pleca.

Băiatul rîse și, la fel,  
Pe apă s-aplecă și el.

**10** — Ah, da-mi un dar, frumoasă Dună,  
Tu, care ești așa de bună!

O mîndră spadă scoase ea,  
De mult băiatul o dorea.

BăiatuUînsă-n mîni ce are?  
**15** O salbă^de mărgăritare!

I-o așeză în negru-i păr,  
Părea-o prințesă-n adevăr!

— Mai dă-mi un dar, frumoasă Dună,  
Tu, care ești așa de bună!

- 20** Copila mai încearcă iară  
Și scoate-un scut de-oțel afară.

Băiatul ride aiurit  
Și-i scoate-un piepten aurit.

- 25** A treia oară ea încearcă,  
Dar, ah! alunecă din barcă.

El sare după ea s-o scape,  
Dar Duna-i fură între ape.

Îi pare rău de comoara ei  
Și se răzbună acum pe ei.

- 30** Pustie barca se scufundă,  
Și soarele stă să s-ascundă,

Iar luna când ieși pe deal,  
Iubiții morți pluteau spre mal,  
El — de o parte, ea — de alta,

#### CHEF PE LUNĂ

Stau în chioșcul luminat de lună,  
Înainte-mi, un ulcior cu vin.  
N-am tovarăș, dar ce-mi pasă mie?  
Singur eu cu mine am să-nchin.

Haide dar! ridic voios paharul,  
Lună, tu, să-mi ții de-urît nu vrei?  
Iată, măi, și umbra mea de colol  
Hei, acumă sîntem tocmai trei!

- io** Dar cu vinul parcă nu-i deprinsă  
Drăgălașa mea amică, luna.  
Umbra mea în schimb e bun tovarăș,  
Cel puțin o văd că bea într-una.

- 15** Eu încep să cînt de voie bună,  
Luna saltă-n colo și încoace...  
Prind să joc, și iată că începe  
Umbra mea pe loc și ea să joace.

- 20** Luna trece peste chioșc acumă,  
Norii-ncet-încet îi dau ocol,  
Umbra nu știu unde-a dispărut, și singur  
Înainte-mi stă ulciorul gol...

UN VIS

Azi-noapte avui un vis bizar:  
Purtat eram de mini streine  
La cimitir, și nici un prieten  
N-aveam, să plngă după mine.

- 5 M-am deșteptat. Pe lumea asta  
De n-am prieten iubitor  
La groapa mea o dat' să plngă.  
Atunci mai bine nu mai mor!

CATARACTA LODOREI

Cum vine oare apa la Lodora?  
Odrasla într-o bună zi îmi cere  
Să-i povestesc. Eu , vrînd să-i fac plăcere,  
Numaidecît s-alătură și sora,  
Și-o alta surioară mai veni.  
Și mare fu dorința tuturor  
Și toți voiau cu orice preț a ști  
Cum se coboară apa la Lodora,  
In furia și măreția ei,  
10 Așa precum o mai văzuse ei.  
Deci, nu mă las nici eu prea mult rugat,  
Căci, îndrăgit al rimelor sonore,  
Sunt și al lor, în anumite ore,  
Și-al regelui poet laureat.

- 15 Din obirșia plină de izvoara  
Care țîșnesc într-un adînc bazin  
Al muntelui stîncos, apele vin  
Și se preling încet și se strecoară,  
Alunecă-n zigzaguri, dau ocol,  
20 Prin feregă și mușchi făcîndu-și cale,  
Se duc aproape nesimțit la vale,  
Apoi adorm ici-colo-n cîte-un ghiol;  
De-acolo apa ce părea că-i moartă  
Deodată-și sparge singură o poarta,  
25 Și-acum curgînd prin stuf o întrevezi,

Printre mesteceni, pajiști și livezi»  
 Prin rariști trece vesel strălucind,  
 Sau umbrele pădurii o cuprind.  
 Sărind ca o războinică vitează  
 30 Zăgazele ce drumul i-l brăzdează  
 Pin' la-nălțimea malului răpos.  
 Cum curge apa la Lodora-n jos?  
 Aicea, iat-o viu iierbind în clocot,  
 Dincoace, iat-o iarăși ațipită,  
 35 Ici spumegînd, vuind, fugind cu ropot,  
 înfuriată și nepotolită,  
 Urmîndu-și calea-n goană nentreruptă,  
 Săltînd în sus și-n jos, chemînd la luptă  
 Și-amenințînd să surpe, să prăvale  
 40 Stînci, peșteri — tot ce i se pune-n cale.

Sărind șagalnică,  
 Crescînd năvalnică,  
 Slăbind, tîriindu-se,  
 45 Țîșnind, lăfăindu-se,  
 Fugind, azvirlindu-se,  
 Aiurind, zvîrcolindu-se,  
 Ocolind, plecîndu-se,  
 Săltînd, rentorcîndu-se,  
 De peste tot și-adună  
 50 în goana-i ce detună  
 Șuvițele ei săltărețe,  
 Din care sar alte răzlețe,  
 Pe care-apoi iarăși le-ndrugă  
 Pin' la o nouă fugă.

Scurmînd și opintindu-se,  
 Luptînd și despletindu-se,  
 Ea își urzește țesătura ei,  
 Că stai uimit, și pleoapele  
 Le-nchizi fără să vrei.  
 60 Rămii așa nedumerit,  
 Și asurzit, și aiurit  
 De larma ce-o iac apele

în cursul lor nemaioprit.  
 Săgeată pornind,  
 65 Șoptind, forfotind,  
 Clocotind și cotind,  
 Smorcăind, horcăind,  
 Ici picînd strop cu strop,  
 Ici jucînd în potop,  
 70 Năruind, stăruind,  
 Tremurînd, murmurînd,  
 Țîriind, pîriind,  
 Ropotind, bobotind,  
 Duduind, zguduind,  
 75 Vijăind, giăind,  
 Aromind și momind,  
 Și murind, tresărind și sărind,  
 Și fierbînd și turbînd.

Galopînd și săpînd și rupînd și surpînd,  
 80 Strălucind, clipocind, nălucind, rătăcind,  
 Lunecînd, zdrumicînd, și jucînd și trecînd,  
 Unduind, șerpuind, și suind și vuind,  
 Spumegînd, fumegînd, răpăgînd și strigînd,  
 Dănțuind, chefuind, duduind și huind,  
 85 Bolborosînd, regăsînd, poposînd și sosînd,  
 Șopăind, ropăind, ȗopăind, hopăind,  
 Frămîntînd și cîntînd, desfătînd și săltînd,

Mereu, mereu coboară, domoală ori zglobie,  
 Bătrîna cataractă, vulcan de apă vie,  
 90 împreunînd tot soiul de zgomote ciudate,  
 Cu-a valurilor sale schimbări neîncetate,  
 Și-și trîmbiță sonora  
 Si vesela solie...

Așa coboară apa-n cădere la Lodora...



*Lenau*

ÎN PRIMĂVARĂ

Pe-a trilurilor sale scară  
Se urcă ciocirlia-n zori;  
De-a cîntăreților fanfară  
Răsună codrul plin de flori,

Clădite-s peste tot altare,  
Și miile de inimi bat,  
Chemînd stăruitor și tare  
La sfîntul dragostei sabat.

în dom ard trandafirii roșii  
Pe cruguri de smaragd și curg  
Prinos jertfindu-i credincioșii  
Din zori de zi pînă-n amurg...

*Ji. S i o b ec*

CĂTRE POET ȘI CETITOR

Poetule, cînd scrii, te reculege,  
Precum te reculegi la rugăciune,  
Ca luminoasă-n minte-ți să se-nchege  
A frumuseții tainică minune,  
Să poți zări-n întreaga-i strălucire  
Icoana ei cum e, adevărată,  
Și-n urmă cu credință și iubire  
Să o cioplești ca-n marmură curată.

- Și tu, o cetitor, te reculege,  
**10** Precum te reculegi la rugăciune,  
Ca luminoasă-n minte-ți să se-nchege  
Icoana ce sub ochii tăi o pune  
Poetul, și-nălțînd în sus privirea,  
De pe pămînt, asemeni cu poeții,  
**15** Să poți zări în toată strălucirea  
Eternul prototip al frumuseții.

*Alice, baroneasă de G a u d y*

## BĂTRÎNA TOARCE

Stă dusă, la vatră, bătrîna și toarce,  
Cu ochii-n văpaie; cu gîndul se-ntoarce  
În vremea trecută, de parc-a fost ieri,  
Și gustă din nou bucurii și dureri.

5 Un vreasce se fărâma... Văpaia răsfrînge,  
Pe zid și podele, o baltă de sînge.  
Ea-și vede — o clipă îi tremură mina —  
Zdrobit sub o stîncă, bărbatul căzut.  
Era călăuză vestită-n ținut...

10 Oțtează; și toarce-nainte bătrîna...

Alt vreas... O, ursită nedreaptă și crudă!  
Avea trei băieți, îi crescuse cu trudă...  
Cel mare voinic și frumos ca bujorul,  
Cu ochi de vultan<sup>1</sup>, luminoși și vioi.

**15** Se face cu țara Italiei război,  
Și la SoUerino...  
ii tremură mîna  
Cînd smulge fuiorul;  
Și toarce bătrina...

20 Și-ai doilea vreasă spulberat în schintei...  
Mezinul, comoara nădejdlor ei!  
Ce mîndru cînta el duminica-n strănă,  
Și-n zile de lucru, din zori pînă-n sară,  
Munca să cîștige puțină lor hrană.  
25 Dar molima, cînd s-abătu peste țară...  
Vai, molima...

Mina îi tremură iară...

Se farmă și vreascu din urmă-n jăratec;  
Și zbirniie **însul**, se-nvîrte sălbatec,

30 Și firul se rupse... Cel mic, zvăpăiatul,  
I-aduse pe cap și păcatul.

35      Și noaptea, pe ceață, fugi într-ascuns...  
Pe unde-o fi oare?... Și ce-o fi ajuns?  
în temniță poate... Ori poate-a murit?  
O, Doamnei Ce-ar fi să-l revadă întors?  
Văpaia se stinge încet... S-a oprit  
                                Și fusul din tors.

Goetke

Cu ochii stinși sub pleoape,  
O vede cum căzu  
Luată-ncet de ape,  
Și-n veci nu mai băul

## REGELE DIN THULE

Era în Thule, departe,  
Un rege lăudat  
Și căruia iubita, la moarte,  
O cupă de aur i-a dat.

El bea din ea la ospete,  
Ținea nespus la ea,  
Și ochii-i mureau de tristețe  
De cite ori o sorbea.

Și cînd a fost să moară,  
**10** Urmașilor lăsă  
Orașele toate din țară,  
Dar cupa o păstră.

Acolo, pe țărmul mării,  
în sala din vechiul castel,  
**15** Gu toți frunțașii țării  
La masă sade el.

Bătrînul crai se scoală,  
îchină înc-odat'  
Și-azvîrle cupa goală  
**20** în valul inspumat.

Căci viața noastră nouă doar ni-i dragă.  
Ai aspirației puternici regi,

*F r. E q e r s*

## POEȚII

De cînd pămîntul, tagma noastră este;  
A lumilor vechi mări clocotitoare  
Trăiesc în noi cu-ntreaga lor poveste.

5   încătușați de flăcări arzătoare,  
Oglinda zilei, prada nopții grele,  
Cu inimi pline și cutezătoare,

Așa umblăm pribegi, fără-adăpost,  
Și-un prag o clipă poate să ne-nșele,  
Dar azi și mâni vom îi ce ieri am fost.

10   Ne-mbie doar în faptul dimineții  
Luceferii speranțelor și sori  
Ce stau dasupra morții și-a vieții,

Și-n cei mai sfinți ai facerii fiori  
Ni se arată taina vieții-ntregi,  
15   Și ne simțim atotbiruitori,

Martin H o r n u n g

H eine

ADIO

Nu pot să cred că-mi stai așa departe!  
Nu pot să cred, te simt înfiorat  
Și-mi este ca și cum m-ai sărutat,  
Tu ești, iubito, nu-s păreri deșarte.

Ieri pe veranda imbrăcată-n floare  
Bătea voios întrauritul soare...  
Ne-am despărțit... O vorba, numai una...  
Iubește-mă mereu și-ntotdeauna,  
Aș fi dorit să fiu sub ochii tai,  
i 0 Să-ți simt iar ale inimii bătăi...  
O dată încă, cea din urmă dată  
Să te alinți la sînu-mi, răsfățată...  
Precum te-am strîns cu drag la sînul meu,  
O dată încă, cea din urmă oară...  
15 Rămii cu bine, veselă mereu!  
Și soarele rămîne, și afară  
Posomorită toamna se coboară,  
Așa de palidă și întristată  
Cum nu am mai văzut-o niciodată.

CÎNTEC

**Din multelc-mi năcazuri grele  
Fac cînteeele mititele-,  
Sonore se-nalță ele  
Și bat din aripe rebele!**

**Aflară către tine cale;  
Se-ntorc, și plîng de-amar și jale,  
Și plîng că nu mai vor sa creadă  
Că-n inima ta pot să vadă!...**

## VISUL

în visul dulce-al nopții line  
O vrajă asupra-mi tainic vine  
Cu un descîntec, era ea,  
Plutea iubita-n casa mea.

Mă uit la ea... O! ce frumoasă!  
Ea se uita zimbînd duioasă...  
Și, surlînd, inima mea  
îmi crește, năvălind spre ea:

10 „Ia-mi tot, ia-mi tot, tot ce-am avut E  
Iubito, vai, eu te-arn pierdut!  
Dar de-aș putea fi adorat  
Cînd nu-i cocoșul deșteptat!"

Ea se înclină și se miră  
Și ochii-] vineți străluciră  
15 Așa de trist și de intim  
„Ia-mi fericirea, Serafim!

Lei tînăr; către tine eu.  
20 Copilă, îngere, ce ești.  
Implor, ci-n rai nu mă găsești!

Blind sună vorba-mi temerară  
Și înflorește-a primăvară,  
Minune de frumoasă fată  
Îmi strigă: „Dă-mi inima toată l"

25 Și sumbru sună vorba ei,  
Și ochii ei azvîrl scintei  
În al simțirii mele spațiu,  
Și-ascult, pierdut, fără de sațiu.

Și iată că vin îngerei  
30 Să impresoare fruntea ei,  
Și-apoi sălbateci vin și cad  
O gloată de cobolzi din iad.

Ei luptă cu îngerii mei,  
Și-atunci sărmanii îngerei  
35 Fug în sfîrșit; macabrul cor  
în negură dispăre-n zbor!

Eu însă mă topesc de dor,  
Cu brațul strîns o înfășor  
Pe dulcea mea, ca pe o ciută,  
40 Și plîng, și dulcea mă sărută.

Și dulcea fină plinge; eu  
Cum plîng, mă știe Dumnezeu  
Ah, gura ei de trandafir  
E-o floare mută-n cimitir!

45 „Dă-mi fericirea, viața ta!..."  
Atunci deodată parcă-mi sta  
în vine sîngele și îngheață,  
Și albă-n zori pieri în ceață!

Fantastic filfiind, deodată,  
50 Din negru fund de-abis, o ceață  
întunecoasă urcă-n sus,  
Și eu rămîn pierdut și dus...

Atuncea joacă minunat  
în hori măiestre legănat  
55 întunecata ceață-n zbor  
Și hohotește-ngrozitor...

Și tot mai strimt e cercul lor  
Și murmură jalnicul cor:  
„De-acum în noaptea morții treci,  
60 Și-al nostru ești tu pentru vecii"

DRAGOSTE CU TOANE  
**Pastorală** într-un act și în versuri



**S C E N A I**

*AMINA și EGLEA șed într-o parte a scenei  
și împletesc cununi, LAMON vine și aduce un coșuleț cu flori.*

**L A M O N**

*(plinind jos coșulețul)*

**5** Aici sunt flori.

**E G L E A**

Prea bine.

**L A M O N**

Sunt mîndre, nu-i așa?

**10** A ta-i garoafa.

**E G L E A**

Ruja!

**L A M O N**

Ba nu, drăguța mea!

**15** Minunea verii astăzi Aminei i se cade;  
în păru-i negru ruja nespus de bine-i sade.

**E G L E A**

Și crezi că e cu cale și e frumos ce faci?

• LAMON

- 20 Ți-s drag de-atîta vrame, și nu te mai împaci  
Gu firea mea? Că singur ți-s drag o știu eu bine.  
Și inima îmi bate — o știu — doar pentru tine  
Dar poate vrei ca pururi să-ți fiu un rob plecat.  
Și dacă-mi par frumoase și altele-i păcat?  
25 Eu nu mă tem a-ți spune: Drăguță e cutare,  
Sau: Ce frumoasă-i alta! Să mint nu sunt în star  
Nici să mă supăr...

EGLEA

Bine, nici eu; ne-am înțeles.

- 30 Greșim doar deopotrivă. De vorbă stau ades  
Zîmbind, cu unul-altul, iar cîtor păstorite,  
Gînd eu nu sunt de față, le spui tu că-s zeite.  
Dar inima e una și șaga este șagă.  
Ușurătatea noastră chiar și mai atrîns ne leagă.  
35 Nu cred că gelozia ne-ar prinde de minune.

(Către AMINA)

Zîmbești la vorba noastră — ce crezi de noi tu? Spune!;

AMINA

Nu mult...

40

EGLEA

AMINA

Cum asta?

45

EGLEA

- Cum? în vreme ce noi, glumind mereu,  
Gonim somnoroșia lui Amor, micul zeu,  
Tu, biata, tremuri toată cînd dragul tău te vede  
Un om mai îndărătnic nici c-am văzut, mă crede.  
50 Socoti că te iubește? Ei așa! Nici n-are-a-facel  
Te vede-așa supusă, tiranul, și îi place  
Să-și chinuiască prada.

AMINA

Ah, și el mi-e supus...

55

EGLEA

- Spre a-ți vorbi pe urmă mai dîrz și mai de sus.  
Cum? Orișice privire din ochii lui s-o furi?  
Puterea ce natura ne-o dă-n căutături  
Spre-a fermeca bărbații și-ai face blînzi ca mieii,  
60 Cea mai neprețuită din armele femeii  
l-ai dat-o-n dar, și-acuma te simți prea fericită,  
Cînd e în toate bune. Cu fruntea încrețită,  
Sprîncenele-ncruntate, privirea-ntunecată/  
De parcă tot îi plouă și-i ninge, ți s-arată.  
65 Și-abia cu rugă, săruturi și nu arar cu plînsul  
De-l îmbunezi. Acesta, aidoma, e dînsul  
Și veșnic plin de ciudă, cu fața supărată!

AMINA

Tu nu-l cunoști, Egleo, că nu ți-e drag ca mie.

- 70 Nu încapățînarea îl face-așa să fie;  
Sunt toane de-ntristare ce-l prind adeseaori  
Și ne-nnovează cele mai mîndre sărbători;  
Ci tot sunt mulțumită cînd, de-l dezmierd oleacă,  
îi trece supărarea pe loc și iar se-mpacă.

75

EGLEA

- De-atîta mulțumire mai bine-ai fi cruțată!  
Ci spune: ce plăcere îți iartă el vreodată?  
Cum tremurai de poftă cînd se vorbea de joc,  
Dar domnul face mutre și tu nu joci de loc.  
80 în prada veseliei nici vorbă-i să te lași —  
Cînd e gelos de iarba pe care-o pleci sub pași,  
Gelos de-o păsărică, fiindcă ții la ea.  
Cum ar răbda cînd altul s-apropie, te ia  
Și în vîrtej, cu brațul mijlocul ți-l supune,  
85 Ținîndu-te la pieptu-i și vorbe dulci îți spune?

1 In textul de bază, dintr-o greșeală de tipar, acest vers lipsește.

**AMINA**

Nu fi nici tu nedreapta, căci, uite, m-a lăsat  
Cu voi să fac serbarea, fiindcă l-am rugat.

**EGLEA**

00 Vezi asta nu-i a bună.

**AMINA**

Cum?

**EGLEA**

El de ce nu vine?

95 **AMINA**

Nu prețuiește danțul.

**EGLEA**

Zi că-i hain, mai binel  
Cum vii spre el voioasă, l-auzi numai ce-ți spune:  
100 —Ați petrecut, îmi pare, grozav. — Da.—De minune!  
Și ce jucarăți? — Gajuri! — Hm! Damot nu lipsea?  
Și — ați dansat? — Firește! '— Frumos, pe legea meal  
Juca drăguț, desigur? Răsplata și-a luat-o?

**AMINA**

105 Ah! *(zîmbind)*

**EGLEA**

Rizi?

**AMINA**

110 Flori! Da, rid, căci bine îl mai imiți, suratol

**LAMON**

Iată! Pe sprinceană!

**AMINA**

115 Dar tot sunt măgulită,  
Ca orișice privire a mea e pismuită.

Eu vad din pism-aceasta ce mult mă are dragă  
Și-atunci îmi uit îndată de obida mea-întreagă.

**EGLEA**

120 In ochii mei, copilă, ești vrednică de jale.  
Tu îți iubești robia: sunt lanțurile tale  
Și vrei să crezi că-i cîntec...

**AMINA**

Ca să-mi înnod cununa

125 Aș vrea o cordeluță...

**EGLEA**

*(către LAMON)*

Tu îmi furaseși una.  
De la Maial, ții minte, de mine ciștigată?

130 **LAMON**

Merg s-o aduc!

**EGLEA**

Prea bine; dar să te-ntorci îndată!

**SCENA A II -A**

**EGLEA, AMINA**

**AMINA**

La darurile tale, cum văd, el nu prea ține.

**EGLEA**

5 Aceasta mă cam pune pe gânduri și pe mine.  
Ia prea puțin în samă nimicurile-acele  
Ce inima ne-o-ncîntă, oricît de mici sunt ele.  
Dar, scumpa mea, mă crede, e mai puțin amară  
Iubirea nu prea multă, ca cea din cale-afară,  
io Credința-mi place, însă atunci cînd se îmbină  
Deplina siguranță cu liniștea deplină.

AMINA

15 Ah, dragă! Ce tezaur e-o inimă duioasă!  
 Ades el răă-ntristează, dar vezi, și lui îi pasă  
 Când sufăr, și dojana-i când văd că-ntrece gluma,  
 E de ajuns o vorbă să-i spun, o vorbă numa,  
 îndată el e altul, mînia i se stinge;  
 Ba, cînd plîngînd mă vede, și el pornește-a plînge,  
 îmi cade la picioare și ca să-l iert mă roagă!

20 Ș'-l ierți?

EGLEA

AMINA

întotdeauna!

EGLEA

25 Și-i trai acesta, dragă?  
 Cînd te ranește-n suflet, și-l ierți așa, îndată?  
 Să faci atîtea jertfe, și-n veci nici o răsplată?

AMINA

Nu poți să-l schimbi, și pace!

30 Să-l schimbi? Să-l îndreptezi  
 Nu-i nici o greutate.

AMINA

Crezi oare?

35 Neșazul tău cel mare ca și obida să  
 își au izvor...

AMINA

40 De unde?

EGLEA

Din gingășia ta

AMINA

Credeam că prin aceasta am să-i cîștig iubirea!

45

EGLEA

Te-nșeli; fii rea și aspră, să-l vezi că-și schimbă firea  
 încearcă doar o dată să-i dai puține friguri:  
 Bărbații vor să lupte, nu vor să fie siguri.  
 Cînd Eridon dorește să stea un ceas cu tine,  
 50 îndată reușește, o știe el prea bine.  
 Nici de rivali nu-i pasă, căci de asemeni știe:  
 Oricît i-ai fi de dragă, mai mult ți-e drag el ție.  
 Nemăsurat de mare-i norocul său și, iacă,  
 Necazuri dacă n-are, vrea cu-orice preț să-și facă.  
 55 El vede cit de tare l-ai îndrăgit, Amină,  
 Și vina ta e numai că nu ai nici o vină.  
 întîmpină-l, să creadă că n-ai de el nevoie,  
 întîi o să turbeze, dar o să-ți între-n voie  
 Curînd, și o privire, atunci, îl va-ncînta  
 60 Cu mult mai mult ca astăzi o sărutare-a ta!  
 Fă-l ea să-ți ducă frica, și ai să-l ferești!

AMINA

Da, toate-s bune, însă ușor e să vorbești;  
 Curajul îmi lipsește...

65

EGLEA

Vrei, poate, ca plocon  
 Să-ți pice-atuncea totul... Privește!

AMINA

Eridon!

70

EGLEA

Da, el e. Biată fată! El vine, tu-l aștepti  
 Săltînd de bucurie. De vrei chiar să-l îndrepti,  
 Privește-l și-l ascultă mai rece, și va fi...

AMINA

75 O, lasă-mă! Amina nu știe-așa iubi!

S C E N A A III-A

*ERIDON vine încet, cu brațele încrucișate. AMINA se scoată și aleargă întru întâmpinarea, lui. EGLEA rămâne jos, în ocupația ei.*

AMINA

5                                   *(apucându-i mina)*  
Scump Eridon!

ERIDON

*(îi sărută mina)*

Copilă!

EGLEA

10

*(aparte)*

Ah!

AMINA

Ce drăguț buchet!

15 Din mina cui, iubite?

ERIDON

Nu e nici un secret:

Din mina dragei mele!

AMINA

20 Cum? Ah, sunt tot acele?  
De ieri, așa păstrate?

ERIDON

E semn că ții la ele.

Dar ale mele unde-s?..

25

AMINA

Am impletit cununi

Spre-a merge la serbare.

ERIDON

30                                   01 Ai să faci minuni,  
Trezind necaz în fete și dor aprins în sinul  
Atitor fanți!

EGLEA

Fii vesel, că tu rămiu stăpînu

Acelei după care așa de mulți oftează.

418

ERIDON

35

N-am nici o bucurie: prea mulți mă-nvidiază.

EGLEA

Și totuși cine este mai norocos ca tine?

ERIDON

40

*(către AMINA)*

Mai spune-mi de serbare; desigur, Damot vine?

EGLEA

*(tăindU-i vorba)*

Nu poate să lipsească chiar astăzi, se-nțelege.

ERIDON

45

*(AMINEI)*

La danț pe cine oare, iubito, vei alege?

*(AMINA tace, el se întoarce către EGLEA.)*

O, dă-i-l tu pe-acela ce-n taină și-l dorește!

50

AMINA

Iubite, n-o să poată, căci Eridon lipsește.

EGLEA

Nu, Eridon, ascultă, fii om de omenie!

Ce chinuiești pe-Amina cu oarba ta minie?

55

De crezi că ea te-nșală, de ce n-o părăsești?

Iar dacă nu, ei bine, n-ai drept s-o chinuiești!

ERIDON

N-o chinuiesc.

EGLEA

60

Cum? Oare ce simte biata fată,

Cînd orice bucurie, cit de nevinovată,

Tu din Senin i-o tulburi și-o bănuiești mereu?

ERIDON

Poți tu să mă asiguri că mă iubește?

419

27\*

65 **AMINA**  
Eu  
Nu te iubesc? Eu? Doamnei

**ERIDON**  
Nu-i sigur, o repet:  
70 Cui i-a furat și Damon deunăzi un buchet?  
Și cui imperbul Triyrsis îi dete-o panglicuță?

**AMINA**  
Vai, Eridon!

**ERIDON**  
75 Așa e că n-ai fost tu, drăguță?  
L-ai răsplătit încaltea? O, da, știi să sârui!

**AMINA**  
Tubite, știi povestea, și totuși nu mă cruți?

**EGLEA**  
80 O, taci! Nu vrea să știe! I-ai spus de-atunci ce-a foat  
Și s-a-mpăcat și totuși s-a plîns iar făr'de rost.  
La ce bun? îi vei spune din nou și o să-și ceară  
Iertare azi, ca miine să îi năzare iară.

**ERIDON**  
85 Și poate cu droptatel

**AMINA**  
Vai, spui aceasta tu?  
Amina să te-nșele? Crezi tu, aieve?

**ERIDON**  
90 Nu pot să cred, și totuși... Nu!

**AMINA**  
O, spune cînd ți-am dat  
Prilej de bănuială?

95 **ERIDON**  
Nu e lucru curat!

**AMINA**  
Cînd ți-am călcat credința? Cînd ți-a greșit Amina?  
Cînd? Unde?

100 **ERIDON**  
Niciodată! Chiar asta-i, vezi, pricina  
Amărăciunii mele de ieri, ca și de-acuma,  
Că n-ai greșit cu voia, din ușurință numa,  
Că ceea ce m-atrage pe tine nu te-ncintă,  
105 Și prea puțin ții seama de tot ce mă frămintă!

**EGLEA**  
Bun! De-i așa Amina, ce rău îți face ție?

**ERIDON**  
Mi-a pus și ea-ntrebarea. Îmi face rău, ea știe!

110 **EGLEA**  
Știi că ea nu permite prea mult?

**ERIDON**  
Puțin, o, da!  
Spre-a da de bănuială, prea mult spre a nu da.

115 **EGLEA**  
Nu vezi cum te iubește cu dragoste naivă?...

**ERIDON**  
Și jocul, veselia și gluma deopotrivă!

**EGLEA**  
120 Dar cui nu-i plac acestea iubească pe bunica!

**AMINA**  
Eglee, taci! O, lasă, iubite, nu-i nimical  
întrebă pe prieteni ce des te-am pomenit  
în lipsa ta, cînd alții glumeau neconținut;  
125 De cîte ori pe gînduri cădeam fără de veste  
Și întrebam cu jale: Eridon unde este?  
De nu mă crezi, vin astăzi, și vei vedea tu, lasă,

De-ți este-ori ba Amina iubită credincioasă.  
N-am să te las o clipă, cu tine joc și hora  
**130** Și tu vei fi alesul-naintea tuturor!  
Iar dac-a mea purtare ți-a da vreo bănuială...

**ERIDON**

Iubirea nu-i iubire clnd e de porunceală!

**EGLEA**

**135** Spre cinstea ta curglacrimi — le vezi? — nevinovatei  
Nu te credeam în stare de-atita răutate!  
Nemulțumirea-ți oarbă, ce margini nu cunoaște,  
Și-oricit de-năbușită, mai lacomă renaște,  
Mindria ce te face să nu poți suferi  
**140** Ca draga ta să aibă și alte bucurii,  
Stăpine sunt cu schimbul și-ntrec orice măsură  
în inima-ți haină și vrednică de ură!  
Iubirea ei te lasă, ca și durerea-i, rece!  
Eu ți-u la ea. De-acuma nimic nu ți se trece l  
**145** Din calea ta să fugă oricit de greu îi vine,  
Mai greu e să iubească pe-un om cumplit ca tine!

**AMINA**

*(sieseți)*

Ah, inimă sărmană, de ce ți-e drag prea tarei

**150** **ERIDON**

*(rămine o clipă liniștit, apoi se apropie sfios de  
AMINA și-i apucă mîna)*

Amină, dulce inger! Mai pot spera iertare?

**AMINA**

**155** Ah, n-ai avut adesea dovezi destule oare?

**ERIDON**

O, suflet bun și nobil, mă lasă la picioare...-

**AMINA**

Ridică-te, iubite!

**160**

**EGLEA**

Puține vorbe-ajung!

Simțirea prea pornită nu ține îndelung.

**ERIDON**

Iubirea, adorarea ce-o simt, acea pornire...-

**165**

**EGLEA**

Să fie mai domoală, ar fi o fericire!  
Ați duce lume albă și voi de-aoi-nainte...

**ERIDON**

Mai iartă-mi astă dată! De-acum oi fi cuminte..

**170**

**AMINA**

Mergi, Eridon, culege-mi vreo două flori mai bine,  
M-or face mai frumoasă, știind că-B de la tine.

**ERIDON**

Dar ruja?

**175**

**AMINA**

De la Lamon al ei am căpătat-o;  
îmi sta frumos.

**ERIDON**

*(atins)*

**180**

Desigur...

**AMINA**

Ți-o dau, iubite, iat-o!

Să nu te superi numai!

**ERIDON**

*(o ia și-i sărută mîna)*

**185**

Ți-aduc și flori îndată!

**SCENA A IV - A**  
**AMINA, EGLEA, apoi LAMON**

**EGLEA**

N-o scoți așa la capăt, sărmana, bună fatal  
Pe zi ce merge crește flămîndul său arțag:  
5 Ia-seama, pîn'la urmă îți ia tot ce ți-e drag.

**AMINA**

Pe el de nu l-aș pierde, n-am alt gînd mai temuți

**EGLEA**

Frumos! Cum se cunoaște c-abia ești la-nceput!  
10 Așa-i-ntîi iubirea; stăm zile-ntregi de-a rîndul  
Și-un gînd de-avem, la dînsul ne zboară veșnic gîndul;  
Iar de ne cade-n mină și vreun roman, și-n el  
Citim de oarecare cum a rămas fidel,  
Ce mare în primejdii s-a arătat cutare,  
15 Cum l-a-ndirjit în luptă iubirea lui cea mare,  
Apoi ne pierdem capul de tot și ne incinge  
Un dor de-a fi asemeni, de-a suferi și-a-nvinge:  
O earte-ncintă lesne o inimă de fată,  
Și mai ales atuncea cînd e amorezată.  
20 Și-astfel iubim o vreme, pîn'ce tîrziu-nțelegem  
Că din atitea visuri cu prea puțin ne-alegem...

**AMINA**

Nu-i cazul meu!

**EGLEA**

25 De, dragă, povestea e celebră...  
Ades bolnavul spune: Dar, doctore, n-am febră  
Și ce-l crede? Nimeni! Oricît ar zice nu,  
Ia totuși doctoria. Așa o păți și tu!

**AMINA**

30 De-aș fi copil, ar merge ca să vorbești așa;  
Sunt eu copil?

<sup>1</sup> Dintr-o greșeală de tipar, această replică a Aminei lipsește din textul de bază.

**EGLEA**

Dar, bine, iubești...

**AMINA**

Tu nu?

35

**EGLEA**

Da...

Iubește-așa ca mine. Alină vijelia  
Ce bîntuie asupra-ți! Cu toată gingășia  
40 Poți să iubești, si totuși să ai în suflet pace...  
Nu?...

**LAMON**

Iată cordeluța l

**AMINA**

Ce mîndră-i!

45

**EGLEA**

Cum se face

C-ai zăbovit atîta?

**LAMON**

io Să vezi ce s-a-ntîmplat.  
Treceam pe la colină, cînd Chloris m-a strigat  
Și-mi dete pălăria să i-o gătesc îndată  
Cu flori...

**EGLEA**

55 Și-n schimb?

**LAMON**

Nimica. Doar s-a lăsat pupată:  
De dragul unei fete în vînt oricît te' dai,  
Mai mult ca o guriță nu poți în schimb să ai.

**AMINA**

60

(arată EGLEEI cununa cu cordeaua)

"¶¶^xtul de baza, greșeală de tipar: iubețe.



£ bine-aşa?

**E G L E A**

Da, dă-mi-ot

65 *(Anină AMINEI cununa, astfel că ii cade cordeluța  
pe umărul drept. In același timp vorbește cu LAMON.)*

Să fim voioși, nu șagăl

**L A M O N**

Acu-i de trai! Să știți voi, nu-i bucuria-ntreagă,

70 Cind iei prea multe-n seamă și tot te-ntrebi cu frică  
De fapta ta iubitul sau lumea ce-o să zică?

**E G L E A**

Că bine zici!

**L A M O N**

75 Nici vorbă! In ciuda tuturor...

**E G L E A**

Amină, stai!

*(AMINA se așază, EGLEA ii prinde flori in  
păr, pe cind continuă a vorbi.)*

80 Dă-mi, Lamon, gurița de la Chlora.

**L A M O N**

*(o sărută)*

Îndată, cu plăcere!

**A M I N A**

85 Ca nostimi mai sunteți!

**E G L E A**

Pe Eridon tot astfel nu poți tu să-l înveți?

**A M I N A**

Nici vorbă, n-are voie să pupe alte fete...

90 **L A M O N**

Dar ruja unde-mi este?...

426

**E G L E A**

Lui Eridon i-o dete

Spre-a-1 imblinzi.

**A M I N A**

95 De teamă că iar o să mă certe..

**L A M O N**

Da iartă-i tot, și dinsul, la rindul lui, să-ți ierte;  
Vă faceți zile-amare, cum văd, pe întrecute!

**E G L E A**

100 *(făcînd un semn precum că a isprăvit cu găteala părului)*

Așa

**L A M O N**

105 E de minune!

**A M I N A**

Și Eridon.. Ah, de-ar veni mai iute

Amină, am să te las o clipă.  
110 Tu stai și ți-l așteaptă. Mă voi găti în P»P\*-  
Tu, Lamon, hai cu mine... Ne-ntoarcem noi îndată!

**S C E N A a V - a**

**A M I N A, apoi E R I D O N**

**A M I N A**

O, cită gingășiei Ce viață desfătăată!  
Dac-aș trăi tot astfel cu Eridon al meu,  
5 Ar fi și el mai vesel, mai fericită eu.  
De nu-i dădeam asupra-mi putere-așa de mare,  
Un vis ne-ar fi tot traiul, o dulce desfătare.  
Să mă arăt mai rece! Dar n-am nici o-ndrăzneală!  
Minia lui s-aprinde văzînd a mea răceală-

427

10

\* icouiu te biruiește, să-i biruiești la rindu-  
15 Azi am prilej și trebui să fiu cu-ndemînare  
De la-nceput. El vine! O, inimă, fii tare!

ERIDON  
(i-adwe flori)

Nu sunt așa frumoase, iubita' mea, vezi bine,  
Că le-am cules în pripă-

20

AMINA

Destul, sunt de la tine.

ERIDON

Nu sunt așa învoalte ca rujele acele  
Ce ți ie smulse Lamon.

25

AMINA  
(le prinde la piept)

Mi-s dragi, oricum sunt ele.  
Le-am prins la locul unde stapîn ești numai tu.

ERIDON

30 Sunt oare-n bună pază? •

AMINA

Crezi poate altfel?

ERIDON

35

Nu...

Nu cred nimic și totuși... eu vă cunosc pe voi,  
Cînd muzica răsună și jocul e în toi,  
în larnvamețitoare prea lesne uită unii  
Porunca datoriei și glasul-nțelepciunii...  
40 Vei fi gîndind la mine, ades, fără-ndoială,  
Dar tot nu ai tăria să-ntringi acea-ndrăzneală  
Pe care tineretul și-o va lua îndată,  
Chiar numai dacă-n treacăt i-ar da prilej o fată,

Mîndria lor deșartă prea lesne ie de bună  
O vorbă spusă-n glumă.

AMINA

45

Destul, că e minciună!

În juru-mi dacă roiul de-adoratori se-ndează,  
Tu singur ești alesul, o știi, și ce-ți mai pasă?  
Măcar să mă privească îngăduie-le-ole&#224;

50

Sărmani, își fac iluzii...

ERIDON

Nu trebuie să-și facă!

Vezi,..asta mă omoară! A mea ești, da, dar poate  
Că norocos ca mine și altul se socoate.

55

Și întîlnind privirea-ți, te și sărută-n gînd,  
Ba chiar și triumfează, nemernicul, crezînd  
Că mi te-a smuls...

AMINA

De-aceea, iubite, hai la bal.

60 Să vadă toți înalțe că tu nu ai rival,  
Că tu...

ERIDON

Ești prea gentilă și-ți foarte mulțumea

Ar fi prea mare jertfa și nu pot s-o primesc.

65

Un dansator ca mine e o calamitate:  
Eu știu trufia voastră cui dă întîietate  
La bal: acelui care danțează elegant,  
Spre-a vă fâli cu dînsul, nu bietului amant!

AMINA

70 în adevăr...

ERIDON

O, Doamne, de ce nu-mi este dat  
Ca Damaren cel sprinten să fiu de lăudat!  
Ce răpitor s-av?ntă!

75

AMINA

O, da!

ERIDON  
 Și voi, ou toate.  
 AMINA  
 80 Îl prețuim...

ERIDON  
**Ba încă, vie drag nespus...**  
 AMINA  
**Se poate!**  
 85  
**Așa?.., Nelegiuire!**  
 AMINA  
**Vai, dragă, ce-i cu tine?**  
 ERIDON  
**90 Mă chinuiești într-una și mai întrebi?**  
 AMINA  
**Dar, bine,**  
**A cui e vina oare? O, cât ești tu de rău!**  
 ERIDON  
 95  
**Sunt, da; și n-am ce face, că mor de dragul tău.**  
**De nu mi-ai fi tu dragă, copilă adorată,**  
**Te-aș chinui eu oare? m-aș plinge eu vreodată?**  
**Tot sufletul îmi arde și inima îmi crește,**  
**Cînd mîna ta m-atinge, cînd ochiu-ți îmi zlmbește,**  
 103 **Și-mi fericesc norocul atunci, dar înțeleg**  
**Să nu-l împart cu nimeni, să fie-al meu întreg!**  
 AMINA  
**Dar cînd e-al tău cu totul, mă mir că te mai plîngi!**  
 ERIDON  
 105 **Și totuși tu ești bună cu toți acei nătingi...**  
**Nu, ură li se cadel...**

AMINA  
**De ce, mă rog?**  
 ERIDON  
 110 Așa!  
 Fiindcă prea li-ești dragă...

AMINA  
 Frumos de tot!

ERIDON  
 115 O, da!  
 Tu nu voiești să-i superi și cruți cît poți de mult,  
 Altminterea plăcerea...

AMINA  
 Nu pot să mai ascult.  
 120 Ne-ndeamnă oare-amoiul ca să fugim de lume?  
 Un suflet ce iubește pe cineva anume  
 Nu poate să urască pe nici un muritor!  
 Eu cred, chiar dimpotrivă, că gingașul amor  
 Nu rabd-un strop de ură; la mine una, nul

ERIDON  
 125 Femeia ușurică frumos ce-o aperi tu!  
 Cînd douăzeci de tineri osana-n cor îi cîntă,  
 Pe douăzeci să-nșele — aceasta o încîntă!  
 Azi e o zi-nsemnată; mîndria ta s-aîțîă,  
 130 Căci azi vei fi slăvită de mulți ca o zeiță.  
 Robite-atîtea inimi să prinzi în mreajă poți  
 Și n-o să-ți mai ajungă privirea pentru toți.  
 Gîndește-te, cînd hora nebunilor te-o-ncinge,  
 Că eu sunt cel mai mare nebun!

AMINA  
 135 (sîeși)  
 Vai, el învinge!

Că n-am eu parte-n lume de nici o bucurie!  
Ce viață zălezită! Cît, vai, o să mai ție?...  
*(Cătră ERIDON.)*

140

Tu-mi schimbi în jug iubirea și gata sînt să mor  
De-atîta tiranie, iar eu? Eu te ador!  
La furiile tale ce gingaș ți-am răspuns,  
Și-n toate-ți fac pe voie, și tot nu ți-e de-ajuns!  
1'5 Ce n-am jertfit eu, numai să pot să-ți fiu pe plac?  
Vrei să-ți jertfesc și balul? Ți-l dau, ca să te-mpaci

*(își ia cununile din păr și de pe umăr, le aruncă  
cît colo și continuă cu o liniște prefăcută.)*

Hai, Eridon! Așa e că mă privești drept dragul,  
150 Cînd nu-s de bal gătită? Ei, ți-a trecut artagul?  
Stai mut, întorci privirea! Ești supărat?

ERIDON

*(cade în genunchi)*

Amină!

155 Iertare! Mi-e rușine! E dragostea de vină!  
O, mergi la bal.

AMINA

Nu, frate, rămîn aici. *(Sieși.)* Mi-ajunge!  
*(Lui ERIDON.)*

16u O gingașă romanță uritul să mi-alunge.

ERIDON

Copil drăguț, ascultă!

AMINA

Nu, du-te după flaut,

165

ERIDON

Tu zici. Tu vrei-<sup>2</sup> Prea bine! Mă duc atunci să-l caut  
*(Pleacă.)*

<sup>1</sup> Zălezit - amărit.

In textul de bază, greșeală de tipar: Tu oezi.

SCENA a VI-a

AMINA

S-arată trist și-n taină se bucură amarnic.  
Vai, toată gingășia mi-o risipesc zadarnic!  
îl mișcă jertfa asta? Aș, nici prin gînd să-ți treacă!  
5 Mă crede doar datoare! Vai, inimă săracă,  
Tu mirii? Ce-i cu tine? Ce greu rai-apeși tu pieptul!  
Vai, merit eu?... Desigur! Nici să mă plîng n-am  
dreptul!

Cînd el nu încetează a te-amări, cum vezi,  
Tu a-l iubi, nebuno, de ce nu încetezi?

10 Ia! Muzica începe... O, Doamne! Mor de frică...  
Cum inima-mi tresaltă și-n tăpli cum mă furnică!  
Simt că mă fură pasul... Simt! Ah, că mă cuprind  
Nepotolite flăcări... Hai, fuga, să mă prind  
în horă! Dar zadarnic! El nu mă lasă... Vai,  
15 Ce acru citeodată e al iubirii rai!

*(S-aruncă pe o brăzdași plînge; cînd intră ceilalți,  
își șterge ochii și se ridică.)*

Vin! lată-i — și-or să ridă de mine! Ah!]

SCENA a VH-a

AMINA, EGLEA, LAMON

EGLEA

Curind!  
Curind! Alaiul trece! Amino, cum? Plîngînd?

LAMON

*(ridică cununile)*

Cununile?

EGLEA

Ce-i asta? Cum, cine îndrăzni?

<sup>1</sup> In textul de bază, acest vers a fost, din eroare, omis.

10

AMINA

Eu

EGLEA

Tu? Nu vii?...

AMINA

15 O, Doamne, cum crezi că n-aș veni,  
Dar dacă nu se poate?

EGLEA

20 Cum? Ce-nsemnează „dacă”?  
Hai, nu vorbi-n enigme și dă mai iute-oleacă!  
Sau Eridon?...

AMINA

Da! Dînsul!

EGLEA

25 Știam mai dinainte!  
Cîte-ai pățit, nebuno, și tot nu capeți minte!  
Ți-ai dat cuvîntul, poate, c-o să rămii acasă,  
Să-ți treacă-ntr-o oftare această zi frumoasă?  
Nu mă-ndoiesc că astfel e încîntat de tine!...

(După o scurtă tăcere, făcînd un semn lui LAMON.)

30 Dar cu ghirlânzi gătită îți șade mult mai binet  
Hai, pune-o asta iarăși! Și-așa bine-o așază...  
Acuma ești frumoasă...

(AMINA stă cu ochii plecați și se lasă-n voia  
EGLEEI. EGLEA face semn lui LAMON.)

35 Dar, vai, se depărtează  
Alaiul, vremea zboară...

LAMON

Hai, scumpa mea stăpîină!

AMINA

40

(obidită )

Plecați?...

434

EGLEA

Nu vii, Amino? Vrei să te iau de mină?

AMINA

(Se uită tristă și tace.)

45

LAMON

50 Ci las-o! Zău, de ciudă nu mă mai rabdă locul.  
A trebuit să-mi strice tot cheful azi. Căci jocul  
Cu stingă și cu dreapta ea singură îl joacă  
Așa cum se cuvine; contam pe ea, cînd, iacă,  
li dă-n gînd să nu meargă... Să nu fii mînios?  
Hai repede...

EGLEA

Pierzi jocul! Un joc așa frumos!

55 Te plîng. Rămii cu bine!

(EGLEA vrea s-o sărute. AMINA-i cade în brațe și plînge.)

AMINA

Ahl nu mai pot răbdal

EGLEA

60 Plîngi?

AMINA

Inima mă doare și plînge-n mine. Da,  
Merg... Eridon, îmi pare că te urăsc!

EGLEA

Firește,

I s-ar cădea. Dar cine iubitul și-l urăște?  
Iubește-1 ca iubită, nu ca o biată roabă!  
Ți-am spus odată... Haide cu noii

LAMON

La danț, degrabă!

70

AMINA

Și Eridon?

435

28\*

**EGLEA**

75 Si ii            n u m l i i    H m i n c u ' l a t i n e ,  
75 Și L-l aduc eu, lasă! Zi, n o s s a • ț i p a r â ' b i n e ?

**AMINA**

Nespus!

**LAMON**

Atunci, degrabă, la bal, la danț, Aminol  
80 N-auzi cimpoiul-n vale? Ce niindru cîntă! Vino!  
(*Apucă pe AMINA de mină, cîntă și joacă.*)

**EGLEA**

(*cîntă*)

85 Și dacă iubitul îți cată ponos  
Și orice ai face, găsește pe dos  
Și-ntr-una te muștră de orișice gînd,  
Acopere-i glasul jucînd și cîntînd.  
(*LAMON o fură pe AMINA cu jocul și o duce.*)

**AMINA**

(*în treacăt*)

90

O, adă-mi-1 degrabă!

**EGLEA**

L-aduc eu, n-ai habar!

**SCENA a VIII-a**

*EGLEA. Apoi ERIDON cu un flaut și cu note.*

**EGLEA**

O să vedem acum... De mult doream eu doar  
Prilej să-l dau pe brazdă pe păstorașul meu.  
Mi se-mplinește dorul acum. Ți-arăt eu!  
Îți pun oglinda-n față, să vezi chiar tu acum  
Ce fel de om ești. — Iată-H...

**ERIDON**

Amina unde-i?

10

**EGLEA**

Cum?...  
Nu știi? S-a dus cu Lamon al meu la joc, îmi pare,  
Devale, unde cîntă cimpoiul...

**ERIDON**

15

(*aruncă flautul la pămînt și rupe notele*)

O, trădare!

Trădare-afurisită!

**EGLEA**

Turbezi?

20

**ERIDON**

Cum n-aș turba?  
Am stăruit eu oare să stea acasă?... Ba!  
De ce atunci, vicleana, și-a smuls zîmbind cununa,  
Spunîndu-mi că nu joacă? — O!

25

**EGLEA**

(*pe un ton așezat*)

Să te întreb eu una:  
De unde-ți iai tu dreptul de-a n-o lăsa să joace,  
Cînd știi așa de bine ce bucurie-i face?  
30 Crezi oare că o fată ce-și dă a ei iubire  
Nu poate-avea pe lume și altă mulțumire?  
Și setea de petreceri crezi că s-a stins îndată  
Ce dragostea cuprinde o inimă de fată?  
Atîtea ceasuri bune destul ea ți le-nchină,  
35 Stă bucuș cu tine și-n lipsa ta suspină.  
De-accea-i nebunie ce faci, ia seama bine;  
Ea poate să iubească și dantul — și pe tine...

**ERIDON**

(*lasă să-i cadă brațele și se uită-n sus*)

40 Ah



Dă de gîndit. Dar spune-mi, vrei tu să dai iertare?  
Că dacă-i porți mînie, o-ndurerezi amari

110 **ERIDON**

Prietenă

**EGLEA**

*(lingușitoare)*

115 Tu ești și bun... Adio! *(I-apucă mîna.)*  
Ai fierbințeală mare 1

**ERIDON**

Îmi fierbe-n vine...

**EGLEA**

120 încă? Destul... I-am dat iertare...  
Alerg la ea acuma. Mă-ntreabă speriată;  
Eu-i spun: E bun! iar dînsa se-nseninează-ndată,  
Ba chiar acuma te-are mai drag ca mai-nainte.

*(îl ocheste cu simțire.)*

125 Abia se sparge hora, te cată, ține mînte,  
Și chiar prin căutare sporește-a ei iubire.

*(EGLEA se preface tot mai tandră, se rezemă pe  
umărul lui. El îi apucă mîna și i-o sărută.)*

Și, în sfîrșit, te vede. O, cită fericire!

130 Cuprinde-o strins în brațe și simte-ți tot norocul!  
Pe-o fată-ntotdeauna o-nviorează jocul;  
Obraji-i ard, gurița-i, zîmbind, mai viu respiră,  
Șuvițele, desprinse în goană, se resfiră  
Pe sîinii ce se mișcă; și-o vrajă înmiită

135 îi impresoară trupul cînd zboară-n danț uimită,  
Tot singele-i zvîcnește și-n leagănul plutirii  
Mai vii cresc parcă toate puterile simțirii.

*(Ea afectează o gingașe uimire și cade la pieptul  
lui; el o înlănțuie eu brațul.)*

140 Plăcerea asta oare nu e neasemănată?...  
Tu nu te duci la baluri și n-o simți niciodată.

## **ERIDON**

La pieptul tău, Eglee, o simt acum întreagă!

145 *(la pe EGLEA pe după gît, o sărută. Ea se lasă, apoi  
face clîtiva pași înapoi și întreabă cu un ton ștregăresc.)*

Crezi tu oare-n iubire?

**EGLEA**

Ți-e dragă ție-Amina?

**ERIDON**

Ca sufletul de dragă!

150

**EGLEA**

Și mă săruți pe mine? O dar așteaptă numa,  
O să plătești tu asta, că s-a trecut cu gluma 1  
Tu, om fără credință!

**ERIDON**

155

Cum? crezi că eu...

**EGLEA**

Vezi bine!

M-ai sărutat, ce-i dreptul, așa cum se cuvine...  
160 Și eu sunt mulțămită. Dar ție — să nu minți —  
Gurița mea Îți place?... Cred; buzele-ți fierbinți  
Cereau mai multe... Doamne! De-ar fi văzut Amina!

**ERIDON**

Și-apoi!

165

**EGLEA**

Faci pe grozavul! Dar greu te-apasă vina

„x„ ar face sură 1 De-aceea nu mă spune 1  
Da, zău, ar tace gura **ERIDON** nune  
Te-am sărutat oleacă... Ei șir mi  
«o Oricît de dulce știe Amina săruta  
Nu pot găsi dulceață și-n sărutarea ta?



EGLEA

întreab-o chiar pe dinsa...

SCENA DIN URMĂ  
AMINA, EGLEA, ERIDON

ERIDON  
Ah!

AMINA  
5 Unde-i, unde este?  
Scump Eridon! Eglea m-a mpins fără de veste  
Să-mi calc cuvintul... Iartă! îmi pare-așa de rău

ERIDON  
(siese)  
o Iar eu am înșelat-o!

AMINA  
Tot îmi mai porți minie? De ce-ntorci capul tău?

ERIDON  
(siese)

Ah, Doamne, ce să fie?

AMINA  
Vai, merită pedeapsă păcatul cel mai mic?  
Cu tine ai dreptatea, dar las'...

EGLEA

Un prefăcut!  
Hai, dă-l încolo, dragă! De-ai ști tu ce-a făcut!  
îl vezi, Amină dragă? M-a sărutat. Și-acum  
îi lasă gura apă...

AMINA  
Te-a sărutat!

442

EGLEA

Poicum!

AMINA

30 Ah, inimă zdrobită! Grozavă lovitură!  
Așa curfnd iubirea eă se prefacă-n ură!  
Iubitul meu mă lasă Pe alta o sărută!  
Cînd ți-am greșit eu ție așa?... Ah, sunt pierdută!  
Cu mine nici un tînăr n-ar fi avut curaj;  
35 Abia o sărutare de-am dat-o, la un gaj...  
Mă roade gelozia, mă roade ca pe tine,  
Dar eu te iert; tu numai să te întorci la mine...  
O, inimă, zadarnic te aperi nencetat!  
El nu te mai iubește, de cînd l-ai vătămat,  
40 Și toată elocvența se risipește-n vînt...

ERIDON

O, cită gingășiei Vai, ticălos ce suntl

AMINA

Cum, ți-a venit, Eglee, să-l scoți așa din minte?

EGLEA

45 Prietenă, n-ai grijă; e-al tău ca și-naintel  
în fond el e statornic și bun cu-adevărat.

AMINA

Și tot...

EGLEA

50 Da, ai dreptate, și tot m-a sărutat!  
Eu știu ce-a fost, de-aceea îl poți ierta ușor.  
Vezi cum se pocăieștel

ERIDON

55 (cade în genunchi)

Amino, scump odor!  
E-atîta de șireată! Ea singură-i de vină.  
Eram așa de-aproape de gura ei, Amină!  
Dar înțelegi prea bine: un gust așa de mic  
60 Nu va putea să-mi scadă din dragoste nimic...

443

**E G L E A**

Amină, hai, sărută-l: îl vezi cuminte ce-il

*(Către ERIDON.)*

Un gust nu-ți scade-amorul, nu-l scade nici pe-al ei,

**65** Așa, iubit prieten. Ți-ai dat chiar tu sentința!  
Nici danțul ei nu-nseamnă că și-a călcat credința!

*(Imitându-l.)*

Și cînd un tînăr mîna i-o strînge, altu-i cată  
în ochi, iar ea se lasă de-al treilea furată,

**70** Nici asta, vezi prea bine, nu-nseamnă lucru mare...,  
Sper ca de-aci-nainte să-ți schimbi a ta purtare  
Și vii cu noi, la horă.

**A M I N A**

Da, vino!

**75**

**E R I D O N**

N-am ce face!

O mică sărutare m-a cumințit, și pace!

**E G L E A**

*(către AMINA)*

**80** Tu iartă-ne, copilă, azi sărutarea asta!  
Dar de-o să mai încerce a-ți arunca năpasta,  
Tu pomenește-i numai de sărutare, dragă,  
Să vezi cum se-mbiinzește!

*(Către public.)*

**\$5**

Geloși din lumea-ntreagă,  
Cari chinuiți vreo fată, gîndiți-vă la voi  
Intîi — și-aveți curajul să osîndiți apoi!

A C T U L I

A C T O R I

DON FERNANDO, tntliul rege al Castiliei  
DONA URACCA, infanta a Gastiliei  
DON DIEGO, tatăl lui don Rodrigo  
DON GOME2, conte de Gormaz, tatăl Ximenii  
DON RODRIGO, iubitul Ximenii  
DON SANCHE, îndrăgostit de Ximena

10 DON ALONIB,} «entio mi cas"lat"  
XIMENA, fiica lui don Gomez  
LEONORA, guvernanta infantei  
ELVIRA, guvernanta Ximenii  
UN PAJ al infantei

Se citeşte *Himena* (nota lui Iosif).

S C E N A I

XIMENA, ELVIRA

XIMENA

Pot să mă-ncred, Elviră, în ştirile aduse?  
5 N-ascunzi nimic din cele ce tatăl meu îţi spuse?

ELVIRA

Sînt încă fermecată de tot ce-am auzit:  
Rodrig, iubit de tine, de el e preţuit  
Şi dacă din cuvinte i-am înţeles gîndirea  
io Socot ca îţi va cere ca să-i ascuţi iubirea.

XIMENA

O, spune-mi încă o dată, o, spune-mi-o mereu,  
Ce te îndeamn-a crede că-i place-alesul meu?  
Redă-mi din nou nădejdea ce-o socoteam apusă,  
15 Solie-aşa de dulce în veci de-ajuns nu-i spusă;  
Nu poţi iubirii noastre ca să-i promiţi de-ajuns  
Că'şi poate da pe faţa tot focul ei ascuns.  
Ce-a zis de stăruinţa ce-o pun pe lîngă tine  
Şi Sancho şi Rodrigo? N-ai da pe faţă-n fine  
20 Nepotrivirea care mă face să înclin  
Mai mult spre cel din urmă?

ELVIRA

Nu; cituşi de puţin,

- Ci tocmai dimpotrivă i-am spus că tu, senora,
- 25** Aceeași nepăsare le-areți amîndurora,  
 Și fără ca pe vreunul mai mult să-l prețuiești  
 Te vei pleca smerită voinței părintești.  
 Smerenia aceasta l-umplu de bucurie,  
 Cum ochii lui și vorba-i îmi dară mărturie,
- 30** Și dacă vrei să afli curatul adevăr,  
 Ascultă dar ce-n grabă mi-a spus, de-a fir-a-n păr:  
 „Ea-și face datoria, pot amîndoi s-o ceară,  
 Căci amîndoi sint nobili, de-o vrednicie rară;  
 Sint tineri. însă arde în ochii lor focuși
- 35** Virtutea strălucită a marilor strămoși.  
 Rodrig, el mai cu seamă, nu are-o trăsătură,  
 Un gest să nu-ți vorbească de marea lui bravură  
 Și-i dintr-un neam ce dete atîți eroi măriți,  
 încît ei nasc de-a dreptul de lauri adumbriți.
- 40** Viteaz a fost și tatăl în zilele lui bune.  
 Virtutea lui pe vremuri trecea drept o minune;  
 în crețurile frunței săpat e-al sau trecut,  
 Spunîndu-ne și astăzi de cele ce-a făcut.  
 Eu cred că fiul calcă pe urma lui, și dacă
- 45** Ximena vrea, iubească-l și n-are să-mi displacă."  
 Mergea la adunare, și ceasul ce grăbea  
 I-a întrerupt cuvîntul ce-l începuse-abea,  
 Dar poți să vezi din vorba aceasta, mult-puțină,  
 Gîndirea lui spre care din amîndoi înclină.
- 50** Azi regele e vorba s-aleagă guvernor  
 Infanteiui; și, sigur, acest înalt favor  
 Pe don Gomez l-așteaptă, căci rara-i vrednicie  
 Nu-ngăduie de altul înlăturat să fie.  
 Cum marile lui fapte îl fac fără egal,
- 55** în dreapta-i așteptare nu va-ntîlni rival.  
 Și cum Rodrig decise don Dieg să te ceară  
 Chiar azi, după ședință, te las să judeci dară  
 De nu-s destule semne că toate-ți merg în plin.

#### XIMENA

- 60** Vai, inima mea totuși cuprinsă e de chin  
 Și pare că refuză această veselie.  
 O clipă poate soarta s-o schimbe, cine știe!

Și-n fericirea-aceasta așa de mare-a mea,  
 Fără să vreau, mi-e teama de-o-ntorsătură real

**65**

#### ELVIRA

Din fericire, teama aceasta n-o să țiel

#### XIMENA

Să așteptăm sfîrșitul, oricum ar fi să fie!

#### SCENA a II-a

#### INFANTA, LEONORA, PAJUL

#### INFANTA

- Paj, du-te la Ximena, să-i spui din partea mea  
 Ca astăzi zăbovește prea mult spre-a mă vedea
- 5** Și lenea ei jignește iubirea mea de soră-

#### LEONORA

Același dor te mină, slăvită mea senoră,  
 Ca să o cauți zilnic, și cînd cu ea vorbești  
 Te-aud de-a lor iubire cerîndu-i zilnic vești.

**10**

#### INFANTA

Nu fără de pricină; eu însămi am silit-o  
 Să sufere săgeata ce-n suflet a rănit-o;  
 Rodrig i-e drag și însămi eu i l-am dăruit;  
 Disprețul ei prin mine Rodrig l-a biruit,

**15** Și cum iubirea-aceasta de mine-a fost legată,  
 Aș vrea să se sfîrșească și chinul lor odată.

#### LEONORA

- Cu tot succesul, doamnă, pe care îl obții,  
 Te vîd în prada unei dureri așa de vii:
- 20** Iubirea care-i face pe dîșii să tresalte  
 Pricinuiește jalea acestei inimi nalte?  
 Te faee oare grija pe care le-o păstrezi  
 Să fii nefericită cînd fericiți îi vezi?  
 Merg însă prea departe și poate-s indiscretă.

25                                   INFANTA  
Mai mare xni-este jalea de-ncerc s-o țin secretă;  
Ascultă dar, ascultă ce mult m-am zbuciumat  
Și cum mă zbucium încă și astăzi necurmat,  
Cum dragostea mea crește oricît aș vrea s-o năruî;  
30 Da, tinărul acesta, iubitul ce i-l dăruî  
Mi-e drag...

                                  LEONORA  
A!

                                  INFANTA  
35                                   Pune mîna aici, să știi de vrei  
Cum bate cînd aude de-nvingătorul ei  
Și cum îl recunoaște inima mea...

                                  LEONORA  
  O, doamnă,  
40 Mă ierți că uit respectul ce să te cert mă-ndeamnă  
Prințesa mea pe care feciori de regi o cer  
Să-și plece ochii galeși pe-un simplu cavaler?  
Dar regele, dar țara ce spun de toate-aceste?  
Stăpîna uită, poate, a cui odraslă este?

5                                   INFANTA  
Nu uit; și mai degrabă sint gata ca să mor  
Decît să-mi lepăd rangul, decît să mă cobor.  
Dar ți-aș putea răspunde că vrednicia ave  
Pe lumea asta dreptul s-aprinda-un suflet mare,  
o   Și dacă slăbiciunea aș vrea cu să mi-o iert,  
Exemple strălucite n-aș căuta-n deșert;  
Dar nu urmez o cale ce mi-ar scădea mărirea,  
Nu-ngădui să mă-nvingă pină-ntr-atît iubirea,  
Și-mi zic întotdeauna: fiind do neam de regi.  
5   Datoare ești un rege de mire să-ți alegi.  
Cînd am văzut că totuși slăbește-a mea putere,  
Am dăruit eu însămi ce nu-ndrăzneam a cere:  
Am pus-o pe Ximena în locul meu, și-n ea  
Am ațîțat văpaia ca să mi-o sting pe-a mea.  
Să nu te mire dară că inima mă-mbie

Ca să grăbesc această fatală cununie,  
Vezi că de ea atîrnă acum hodina mea;  
O dată cu nădejdea, iubirea-mi va scădea,  
Precum un foc se stinge cînd e lipsit de hrană;  
65 Și-oricît să-ndur mă face ursita mea tirană,  
Rodrigo cu Ximena o dată cununat,  
Nădejdea mea e moartă și dorul vindecat.  
Dar pîn-atuncea sufăr un chin fără de nume,  
Căci azi Rodrig imi este tot ce-am mai drag pe lume  
70 încerc să-l pierd, și totuși, să-l pierd imi vine greu  
De-aice izvorăște, vezi tu, tot chinul meu!  
Ființa mea sărmana-i silită să suspine  
Tînjind după un lucru ce nu e demn de mine;  
S-abate bietu-mi suflet în două sfîșiat:  
75 Curajul de mă-ndeamnă, simțirile m-abat;  
Mă tem de nunta-aceasta și vreau această nuntă,  
Și-atît imi sunt de scumpe în lupta-această cruntă  
De-o parte-a mea mărire, de alta-al meu amor,  
Incît de se va face sau nu, simt c-am să mor.

80                                   LEONORA  
Atiucea nu-mi rămîne, senora mea cea bună,  
Decît să-ți plîng de jale cu tine dimpreună:  
Te osindeam, și-acuma te plîng văzînd ce-nduri;  
Dar pentru că în prada acestei dulci torturi  
85 Virtutea ta învinge puterea ei și vraja\*  
Zădărnîcind asaltu-i și respingîndu-i mreaja,  
Ea va reda hodina și sufletului tău.  
încrede-te în vreme, ce-alină orice rău,  
înorede-te-n virtute și speră-n provedință,  
00 Ce trebui să se-ndure de-atîta suferință!

                                  INFANTA  
Speranța cea mai dulce e-n desperarea mea!

                                  PAJUL  
Ximena, principesă, dorește-a vă vedea.

95                                   INFANTA  
Te du și o reține puțin pe galerie.

**LEONORA**

Vrei să mai stai, stăpînă, pierdută-n reverie?

**INFANTA**

- 100 Nu; dar deși în suflet ascund atîta chin,  
Doresc să-mi iau un aer mai vesel, mai senin.  
Viu după tine.

**SCENA a III-a**

**INFANTA SINGURĂ**

**INFANTA**

- Doamne, tu singur de la care  
în jalea-mi fără margini aștept eu vindecare,  
5 Redă-mi din nou hodina! Ia-mi cînstca-n paza ta  
în fericirea-altora cat fericirea mea.  
Pe toți trei ne privește această cununie.  
Grăbește-i ceasul, Doamne, ori dă-mi măcar tărie!  
înceată suferința-mi, se sfarmă orice lanț  
10 Ctînd oi vedea prin tine uniți cei doi amanți.  
Dar pun prea mult răbdarea Ximenei la-ncercare;  
Vorbînd cu dînsa, poate mai aflu alinare!

**SCENA a IV-a**

**CONTELE, DON DIEGO**

**CONTELE**

- A regelui favoare vă dete în sfîrșit  
Un rang ce pentru mine era mai potrivit:  
5 Vă face guvernorul principelui Castiliei...

**DON DIEGO**

Prin naltul semn de cinste ce mi l-a dat familiei  
Cit e de drept arată, și face cunoscut  
Că știe sa plătească servicii din trecut.

**CONTELE**

10

Și regii sînt tot oameni ca noi, ca orișicare,  
Și ei pot să se-nșele, și-această-mprejurare  
Slujește ca o vie dovadă curții-ntregi  
Că meritul de astăzi e rău plătit de regi.

15

**DON DIEGO**

Sa nu vorbim de-un lucru menit să nu vă placă.  
Favoarea sau vreun merit dac-a putut să-l facă,  
Respectul către rege nu iartă nimănui  
De a cîrti-mpotriva unei voinți a lui.  
20 Sporîți-mi cînstea asta mai bine cu-alta nouă:  
Să-mpreunăm a noastre vechi neamuri amîndouă!  
Aveți o fată numai, eu numai un fecior:  
Ne-ar înfrăți de-a pururi căsătoria lor.  
Fiți bun dar și primiți-mi de ginere feciorul.

25

**CONTELE**

- Partide mai de seamă-i păstrează viitorul  
Și spre-alte culmi s-aspire e azi îndrituit  
De noua demnitate la care-ați fost suit.  
îndepliniți-o, faceți pe prinț ca să cunoască  
30 Cum trebuie o țară un domn s-o cîrmuiască,  
Să stea în fața legii smeriți supușii săi,  
Să-nsufle-n buni iubire și groază în cei rai;  
Uniți aceste daruri cu-acele de războinic:  
ii arătați cît trebuie să fie de destoinic,  
35 S-ajungă-n meșteșugul lui Mart fără egal;  
Cum să petreacă zile și nopți întregi pe cal,  
Să doarmă cu armura și cum să dea asaltul,  
Și orișice izbindă s-o aibă el, nu altul.  
Prin pilde, nu prin vorbe îl faceți în sfîrșit  
40 Ca să ajungă-aieve un domn desăvîrșit.

**DON DIEGO**

- Spre-a învăța din pilde, în ciuda lumii rele,  
Ajunge să cunoască povestea vieții mele.  
Acolo, în trecutul din fapte mari urzit,  
-45 El va vedea cum trebuie-un neam călăuzit,  
Cum iai o cctățuie, îți rînduiești oștirea  
Și pe isprăvi mărețe întemeiezi mărirea.

**CONTELE**

- Cu mult mai mare este puterea pildei vii,  
**50** învață rău din carte un prinț a cirmui,  
Și-al anilor tăi număr nu a putut să tacă  
Nimic ce n-ar fi-n stare o zi de-a mea să-ntreacă.  
De-ai fost viteaz pe vremuri, azi cel viteaz sînt eu  
A țării cea mai tare proptea e brațul meu;  
**55** Tresar înspăimîntate Grenada și-Aragonul  
Cînd iulgeră-a mea spadă; ea ocrotește tronul;  
De n-aș ii eu, ați trece curînd sub alte legi:  
Curînd dușmanii voștri ar fi ai voștri regi;  
Pe zi, pe ceas, victorii cîștig peste victorii  
**60** Și lauri peste lauri adaug vechei glorii.  
Umbrit de brațu-mi prințul ar mai avea apoi  
Prilejul să-și încerce curajul în război  
Și-ar învăța să-nvingă, văzîndu-mă pe mine,  
Și pentru ca să poată cit mai curînd, în fine^  
**6^** 2ă-și pună în lumină aleasa lin ființă  
Și caracterul nobil ce-l arc...

**DON DIEGO**

- Am știință;  
Slujiți pe rege bine, doar v-am văzut luptînd  
**70** Și comandînd sub mine întii; și-acuma, cînd  
A vîrstei slăbiciune a stîns în mine focul,  
Mărturisesc că-mi țineți cu vrednicie locul;  
Ca să cruțăm atîtea cuvinte fără rost:  
Voi azi sinteți eroul ce eu pe vremi am fost.  
**75** Monarhul însă-n astă întrecere firește  
A vrut să dovedească pe cine prețuiește.

**CONTELE**

Voi mi-ați răpit așea ee meritasem eu!

**DON DIEGO**

- 80** Deci cu atît mai mare era meritul meu !

**CONTELE**

Mai de.nn e cine poate mai multă rîvnă pune...

**DON DIEGO**

A fi respins nu-i tocmai unsemn din cele bune.

**85 CONTELE**

Ați amăgit pe rege prin intrigi de curtean.

**DON DIEGO**

Mi-a fost trecutul mare unicul partizan.

**CONTELE**

- 90** Cred că etății voastre îi dete precădere.

**DON DIEGO**

Curajul e măsura ce-o are în vedere.

**CONTELE**

Atunci onoarea asta era un drept al meu.

**95 DON DIEGO**

Cin' n-a putut s-o ieie n-a meritat-o.

**COATELE**

Eu?

N-am meritat-o? Spune!

**100 DON DIEGO**

Voi.

**CONTELE**

- O, de-a ta îndrăzneală  
Vei ii silit, n-ai teamă, să-mi dai tu socoteală.  
**105** Și chiar în clipa asta, moșneag infumurat!  
(îl *pălmuește.*)

**DON DIEGO**

(*scoțînd spada*)

- Sfîrșește, ia-mi si viața, vai! dup-acest stigmat,  
**110** înUh.il ce pătează a rasei mele faimă!

**CONTELE**

Atîta slăbiciune crezi tu 'ă-mi face spaimă?

**DON DIEGO**

Puterile mă lasă în ceasul cel mai greu!

115

**CONTELE**

Păstrează-ți totuși spada; ăst rușinos trofeu  
De l-aș lua cu mine, ți-ar face numai fală.  
Urmeze dară prințul a vieții tale școală  
120 în ciuda lumii rele deprinsă a cirli,  
In paginile-acele învață-l a citi;  
Pedepsa meritată de vorba-ți temerară  
li va sluji, firește, drept o podoabă rară!

**SCENA a V - a**

**DON DIEGO**

Turbare! Deznădejde! Dușmane bătrîneți:  
Acesta-i dar sfârșitul frumoasei mele vieți?  
Albit-am oarc-n lupte slăvit pin-adineauri  
Să văd o zi cum poate păli atîția lauri?  
Și brațul meu de-o lume temut și prețuit,  
El, care-acest imperiu ades l-am mintuit,  
Și-a fost aproape-un secol a tronului tărie,  
Azi îmi refuză dreptul de apărare mie?  
10 O, crudă amintire a vechii vitejii!  
Isprava-atltor zile pierdută într-o zi!  
Rang nou plin de mărire și de urmări fatale,  
Pripor înalt de unde onoarea-mi se prăvale!  
E cu puțință oare să mor nerăzbunat?  
15 Ori să trăiesc pe lume cu numele-ntinat?  
O, ia-mi de-acuma, conte, această slujbă care  
Nu poate s-o-mpHnească un om fără onoare,  
Geloasa ta trufie nevrednic mă făcu  
De-nalta îndurare a regelui... Iar tu,  
20 Unealtă glorioasă ce m-ai slujit o viață,  
Netrebnică podoabă a unui trup de gheață,  
O, fier temut pe vremuri, ce nu spre-a m-apăra.  
Ci numai de paradă atirni la coapsa mea,  
Te du, mă părăsește și treci în mini mai bune,  
25 Care vor ști pe mine, cel slab, să mă răzbune!

**SCENA a VI - a**

**DON DIEGO, DON RODRIGO**

**DON DIEGO**

Ai inimă, Rodrigo?

**DON RODRIGO**

5 Pe loc ți-aș arăta  
De nu mi-ai fi părinte!

**DON DIEGO**

inflăcărarea ta  
Ce dulce mi-e, și chinul cum știe să-mi aline!  
10 în apriga-ți pornire mă recunosc pe mine!  
Junia mea renaște în singele tău viu!  
Vin, nobilul meu sînge, vin, vrednicul meu fiu,  
Vino și mă răzbună!

**DON RODRIGO**

15 De ce?

**DON DIEGO**

De cea mai mare  
Ocară ce ucide a ta și-a mea onoare!  
De-o palmă. Ticălosul pe loc mușca pămînt,  
20 Dar slăbiciunea vîrstei mi-opri orice avînt.  
Ia acest fier ce brațu-mi nu poate să-l mai poarte,  
Ți-l dau să faci dreptate: să mori ori să dai moartei  
Mergi dar și pedepsește pe-acel om încrezut:  
Mori sau ucide-l: iată ce ai tu de făcut,  
25 în sînge doar se spală asemenea rușine.  
Și spre-a trezi mindria strămoșilor în tine  
Ți-o spun fără încunjur că ai de combătut  
Un adversar puternic și mare. L-am văzut  
Acoperit de sînge și pulbere odată,  
30 imprăștiind teroarea într-o întregă-armată;  
O sută escadroane văzutu-l-am rupînd,  
Și pentru-a-ți spune încă mai mult, n-a fost nicicînd  
Ca el printre războinici, nici printre căpetenii...  
E...



**DON RODRIGO**  
Spune, Fie-ți milă!

**DON DIEGO**  
Părintele Ximenii!

**DON RODRIGO**  
El este...

**DON DIEGO**  
Nici o vorbă. Cunosoc iubirea ta.  
Dar poți trăi-n rușine? Insulta e mai grea,  
Cu cit mai scump îți este acel ce te insultă.  
Cunoști acum ocară. Știi ce-ai să faci. Ascultă:  
Răabună-mă pe mine, răzbună-te și tu!  
Arată-te de-un tată ca mine vrednic fiu:  
Pe cind eu-mi plîng amarul ce-asupra mea s-adună,  
Tu du-te, aleargă, zboară, Rodrig, și ne răzbună!

#### SCENA a VII - a

**DON RODRIGO**  
Străfulgerat în suflet de un năprasnic chin,  
Pe care nu putuse, vai, nimeni să-l prevadă,  
Să fac o nedreptate silit de-o dreaptă sfadă  
Și-obiect de plîns al unui neîndurat destin,  
Stau împietrit de spaimă, și inima-mi zdrobită  
Abia de mai palpită.  
Atît eram de-aproape de raiul meu dorit!  
O, ce ursită plină de triste ciudătenii!  
Iubitul meu părinte e crunt batjocorit  
Și vinovatul este părintele Ximenii!

O, ce grozavă luptă se dă acum în mine!  
în contra cinstei mele iubirea mea-i pornită:  
A răzbuna un tata și-a pierde o iubită!  
El inima-mi ațîță, ea brațul mi-l reține.  
Ca să-mi trădez iubirea ori cinstea mea hulită,

Durerea cea cumplită  
De-o parte și de alta e tot atît de multă!  
O, ce ursită plină de triste ciudătenii!  
20 Să las fără pedeapsă așa de grea insultă?  
Să pedepsesc pe mîndrul părinte al Ximenii?

Onoare și iubire, dușmane față-n față!  
Război frumos și crîncen! Plăcută tiranie!  
Ori gloria apusă, ori inima pustie!  
25 Nefericit pe lume, sau vai! nedemn de viață!  
A. unui suflet mîndru, dar dragostei dat pradă  
Chin și nădejde, — spadă,  
Al fericirii mele călău cîstit, vrei oare  
în ziua-aceasta plină de triste ciudătenii,  
30 Vrei tu acum în sînge să speli a mea rușine,  
Vrei tu să-mi pierzi norocul și inima Ximenii?

Sfîrșit vieții mele mai bine vreau să-i puni  
Și tatei, și iubitei aceasta le pîrîște.  
De mă răzbun, Ximena mă va urî, firește,  
35 Am să-i atrag disprețul de n-am să mă răzbun!  
Ori îmi reneg credința cea mai de preț a rnea,  
Ori sînt nedemn de ca;  
Nefericirea-mi crește vroind s-o înconjor:  
Hai, inimă, cutează! și dacă-i scris să mor,  
40 Murind, să iau cu mine și dragostea Ximenii!

Dar moartea mea nu poate ocară grea s-o spele!  
Și gloria-mi o dată cu mine va s-apună!  
6, pot să rabd eu oare ca Spania să spună  
Că n-am știut să-mi apăr onoarea casei mele?  
45 Să cruț un vis pe care îl vede biata-mi minte  
Pierdut de mai-nainte!  
Fugiți departe, gînduri așa puțin înalte!  
Depart de la mine, voi, josnice vedenii!  
Hai, brațul meu, onoarea să o salvăm încălțe,  
50 Căci, oricum, tot pierdută e dragostea Ximei

Da, gîndurile mele o clipă-au rătăcit!  
Nimic pe lumea-aceasta nu-i mai presus de-cnoar

55      Și dacă mor în luptă sau mor de întristare,  
Jertfi-voi al meu singe curat cum l-am primit!  
Aleargă dar, Rodrigo, și lasă ezitarea,  
Te cheamă răzbunarea!  
De-atîta șovăială nedemnă-s rușinat.  
Departe de la mine, o, josnice vedenii!  
60      Căci azi al tău părinte e crîncen ofensat,  
Și-ofensatorul este părintele Ximénii!

S C E N A    I

CONTELE

**DON ARIAS**

**CONTELE**

**DON ARIAS**

## 20

Ca să-mi păstrez, seniore, neatins-a mea onoare,  
Neascultarea-mi nu e-un păcat așa de mare,

Și-orcîit ar îi de mare, la urma urmei pol  
Prin meritele mele ca să răscumpăr tot.

**25** **DON ARIAS**

Poți să-i aduci servicii oricît de mari și grele,  
Un rege nu-ți rămîne îndatorat de ele;  
Și nu uitați un lucru: slujind pe domnitor,  
Orice supus nu face decît ce e dator.

**30** Vă credeți prea puternic și viața-n joc v-o spuneți.

**CONTELE**

Pin' ce nu văd cu ochii, nu pot să cred ce spuneți.

**DON ARIAS**

Monarhul e puternic și face tot ce vrea,

**35** **CONTELE**

O zi nu poate pierde pe-un om de seama mea.  
Să-mi dea cea mai cumplită pedeapsă, nu mă speriu:  
De pier, cu mine pierе și-ntreg acest imperiu...

**DON ARIAS**

**40** Nesocotiți pe-acela ce ține sceptru-n mîni...

**CONTELE**

Pe care fără mine l-ar pierde pînă mîni:  
Pornească împotrivă-mi mîria-sa prigoana:  
De voi cădea, voi face să-i cadă și coroana.

**45** **DON ARIAS**

O, cugetați mai bine la cele ce v-am zis,  
Luați o deciziune mai bună.

**CONTELE**

M-am decis.

**50** **DON ARIAS**

Măria-sa m-așteaptă; ce vreți să i se spună?

**CONTELE**

Că nici o umilință nu poate să-mi impună.

**DON ARIAS**

**55** Dar regilor la place să fie ascultați.

**CONTELE**

Zadarnică e vorba; sînt sorții aruncați.

**DON ARIAS**

Cu toți bogații lauri ce fruntea vă-ncunună

**60** Păziți-vă de trăsnet.

**CONTELE**

L-aștept cu voie bună.

**DON ARIAS**

Dar nu fără urmare.

**65** **CONTELE**

Atuncea, în sfîrșit,  
Va fi și don Diego cu-atît mai mulțămît!

**CONTELE**

*(singur)*

**70** Mi-e sufletul deasupra nendurătoarei soarte.  
De-ainciiîntări nu-ți pasă cînd nu te temi de moarte.  
Primesc să duc mai bine un trai nefericit,  
Dar nimenea nu-mi ceară să viețuiesc hulit.

**SCENA a II-a**

**CONTELE, DON RODRIGO**

**DON RODRIGO**

Două cuvinte, conte.

**CONTELE**

Zi.

**DON RODRIGO**

Fără vorbă multă:  
Cunoști tu pe don Diego?

10                               **CONTELE**  
                                       Da.

**DON RODRIGO**  
                                       Mă-ndoiesc, ascultă.  
 Știi oare că bătrînul acesta vrednic fu  
 Virtutea și mîndria epocii lui, știi tu?

15                               **CONTELE**  
                                       Se poate.

**DON RODRIGO**  
 T P mi s t x j - c a l i s t n g e d e l o l s a n a Paie vie  
 C e - m i s c a p a r a - n p r i v i r e ? O știi?

20                               **CONTELE**  
                                       **Ce-mi pasă mie!**

**DON RODRIGO**  
**La patru pași de-aice te-oi face ca s-o știi!**

**CONTELE**  
**25 Copil plin de trufie!**

**DON RODRIGO**  
                                       **Nu te neliniști!**  
**E-adevărat, sînt tînăr, dar pentru-un suflet mare**  
**Valoarea nu așteaptă ca vîrsta s-o măsoare!**

30                               **CONTELE**  
**Tu, care-o spadă încă n-avuși în mină, vrei**  
**Să te masori cu mine?**

**DON RODRIGO**  
                                       **Fac parte dintr-acei**  
**35 Cari nu arată cine-s de două ori pe lume**  
**Și de la-ntîia faptă știu să-și cîștige-un nume!**

**CONTELE**  
**Curajul care-aceste cuvinte ți-l vădesc**  
**Mă deprinsesem zilnic în ochi să ți-l cetesc;**

**40** Văzînd în tine noua Castiliei mărire,  
 în glîndul meu Ximenei te-am fost menit de mire.  
 Eu îți cunosc iubirea și-mi place a vedea  
 Că datoria-ți este mai sfîntă decît ea,  
 Că tot ce simți nu poate avîntul să-ți înșele,

**45** Că rara ta virtute răspunde stimei mele,  
 Și ginere voindu-mi un cavaler întreg.  
 De la-nceput știut-am pe cine să aleg.  
 în sufletul meu mila își face totuși cale:  
 Ți-adrair curajul, însă de anii tăi mi-e jale,

**50** Deci lasă gîndul ăsta ce-ți poate fi fatal,  
 Căci între noi duelul ar fi prea inegal,  
 Mi-ar face prea puțină onoare-o biruință,  
 Triumfu-i fără slavă de-nvingi cu ușurință,  
 Te-or crede toți de-a pururi căzut de brațul meu

**55** Și moartea ta la urmă am s-o depling tot eu!

**DON RODRIGO**

De marea ta-ndrăzneală nedemnă ți-e-ndurarea:  
 Se teme să-mi ia viața cel ce mi-a luat onoarea?

**CONTELE**

**60** Te du d-aici!

**DON RODRIGO**

Să mergem făr-a mai discuta!

**CONTELE**

Ți s-a urit cu viața?

**65**

**DON RODRIGO**

Ți-o temi cumva pe-a ta?

**CONTELE**

Vin, tu-ți faci datoria și-i demn un fiu de jale  
 Cînd supraviețuiește onoarei spiței sale.

**SCENA a III - a**

**DON' FERNANDO, DON ARIAS, DON SANCHE**

**DON FERNANDO**

E contele-ntr-atita de van și ce așteaptă?  
Cutează oare-a crede că-i iert această faptă?

**DON ARIAS**

I-am zis din partea voastră tot ce aveam să-i zic,  
Cu toate-acestea, sire, n-am izbutit nimic.

**DON FERNANDO**

O, ceruril! deci nutrește o rivnă-așa săracă  
Și-așa puțină grijă arată ca să-mi placă!  
Jignește pe don Diego, de rege-a ști nu vrea!  
El vrea să facă lege aici, la curtea mea!  
Oricît de brav războinic, bun căpitan să fie,  
Voi ști scurta din vreme asemenea trufie.  
De-ar fi virtutea însăși și-a] bătăliei zeu,  
Ce-nseamnă neascultarea i-arăt acum eu!  
Cu toate că-ndrăzneala-i cerea o grea osîndă,  
Vroiam să-l judec totuși cu inima mai blindă,  
Dar pentru că s-arată prea dîrz și prea semeț,  
Plecați și puneți mina pe el cu orice preț.

**DON SANCHE**

Puțin răgaz l-ar face să-și vina poate-n fire,  
Îi clocotea mînia în sînge încă, sire,  
Și-n cea dintîi vilvoare nici o mirare nu-i  
Că nu se pleacă lesne un suflet cum e-al lui.  
Greșeala și-o cunoaște; dar inima-i semeată  
Nu-l iartă ca s-o deie așa curînd pe față.

**DON FERNANDO**

Don Sancho, taci și află: oricine-i înclinat  
Să-l apere se face el însuși vinovat.

**DON SANCHE**

Ascult și tac; cer totuși iertare de voi pune  
O vorbă ca să-l apăr.

**DON FERNANDO**

Și ce poți oare spune?

35

**DON SANCHE**

Că unuia ca dînsul, cu fapte mari deprins,  
I-e greu să se coboare ca orișicare ins.  
În orice lămurire el vede o rușine,  
40 Și-acesta este numai cuvîntul ce-l reține.  
Asprimea datoriei nu-l poate-ndupleca  
Și de n-ar fi un suflet prea mindru, s-ar pleca.  
Ci dați poruncă, sire, ca brațul său cel tare  
Cu ascuțișul armei insulta s-o repare,  
45 Pe lor; se va supune; și vină cine-o vrea,  
Aci stau pentru dînsul chezaș, pîn' ce-o afla.

**DON FERNANDO**

Uîți cui vorbești; ci vîrsta pe care-o ai ma face  
Să iert; și-nfiacărarea aceasta nu-mi displace.  
50 Dar e dator un rege să cruțe pe-orice căi  
Vărsările de sînge între supușii săi;  
Pe-ai mei îi țin în pază, și-i am în grijă mare,  
Precum un cap cuminte de membre grijă are.  
Cuvîntul tău nu poate să fie deci și-al meu:  
55 Tu judeci ca războinic, ca rege judec eu,  
Și orice-ar vrea să spună și-ar îndrăzni să creadă,  
Supunerea nu poate pe contele să-l scadă.  
Și-apoi m-atinge-ocara, căci el a degradat  
Pe-acel ce-odraslei melc de guvernor l-am dat.  
60 Cel ce nu ține scama de-alegera-mi fărută  
Nesocotește însăși puterea absolută.  
Dar să lăsăm acestea. De-altminteri, am vești noi  
S-ar fi văzut vreo zece corăbii de război  
Ce chiar la gura apei au îndrăznit s-apara.

65

**DON ARIAS**

Dușmanii noștri mauri nu-s pentru-ntîia oară  
Siliți a vă cunoaște, spre a porni din nou  
Război în contra unui așa temut erou.

**DON" FERNANDO**

- 70 De-a pururi îi va roade în suflet gelozia  
Cit m-or vedea pe mine stăpîn pe-Andaluzia,  
Și țara peste care au fost prea mult stăpîni  
Va fi privită pururi cu ciudă de pagini.  
Acesta-i și cuvîntul că-n inima Sevillii
- 75 De zece ani încoace țin scaunul Castiliei,  
Să-i pot veghea de-aproape și să zădărnicesc  
Pe loc ce bag de seamă tot ce pe-ascuns urzesc.

**DON ARIAS**

- Atîtea sîngeroase înfrîngeri îi învață
- 80 Că totul e zadarnic cît timp veți fi-n viața.  
N-aveți de ce vă teme.

**DON FERNANDO**

- Și nici n-am ce lăsa.  
încrederea atrage primejdea-n urma sa.
- 85 Și-apoi, la urma urmei, să nu prea dăm uitării  
Că pîn-aici îi poate aduce-un flux al mării.  
Ar fi cu toate-acestea greșeală orișicum  
Să aruncăm teroarea în inimi de p-acum,  
Fiind nesigur zvonul, fiind și pe-nnoptate,
- 90 S-ar răspîdi zadarnic neliniștea-n cetate.  
Să se-ndoiască straja la ziduri și în port.  
Ajunge pe-astă-seara.

**SCENA a IV - a**

**DON FEHNANDO, DON ALONSO, DON SANCCHO, DON ARIAS**

**DON ALONSO**

Sire, contele-i mort.  
Prin fiul său, don Diego și-a răzbunat onoarea.

**DON FERNANDO**

Pe loc ce-aflai ocara, i-am prevăzut urmarea  
Și-am vrut nenorocirea aceasta s-o previn.

**DON ALONSO**

- Ximena la picioare vă cade în suspin
- 10 Și toată-n lacrimi vine dreptate a vă cere.

**DON FERNANDO**

- Deși adînc în suflet m-atinge-a ei durere,  
Socot că după fapta ce contele-o făcu  
A meritat pedeapsa ce ba ajuns acu.
- 15 Oricît de dreaptă-i însă pedeapsa, tot mă doare  
Pierzînd din căpetenii pe cel mai de valoare,  
Căci dup-o *lunga*, viață în slujba-acestui stat,  
Și-un singe pentru mine de mii de ori vărsat,  
Orice simțiri trufia lui oarbă îmi dictează,
- 20 Mă simt slăbit, pierzîndu-l, și moartea-i  
mă-ntristează.

**SCENA a V - a**

**DON FERNANDO, DON DIEGO, XIMENA, DON SANCCHO, DON ARIAS, DON ALONSO**

**XIMENA**

Sire, sire, dreptate!

**DON DIEGO**

Ah, sire, m-ascultați!

**XIMENA**

Cad la genunchii voștri...

**DON DIEGO**

Vi-i țin îmbrățișați...

li\*

**XIMENA**

Vă cer dreptate!

**DON DIEGO**

Dati-mi o clipă de-ascultare!

15

**XIMENA**

O, pedepsiți-i, sire, trufașa cutezare!  
 Cel mai puternic sprijin al țării )-a surpat:  
 Mi-a ucis tatăl, sire...

**DON DIEGO**

20

Pe-al său l-a răzbunat!

**XIMENA**

Dreptate de la rege orice supus așteaptă!

**DON DIEGO**

Nu merită pedeapsă o răzbunare dreaptă!

25

**DON FERNANDO**

Sculați și unul și-altul, și-apoi am să v-ascult.  
 Restriștea ta, Ximena, mă-ndurerează mult.  
 Mi-e inima cuprinsă, ca și a ta, de jale.

*(Către don DIEGO.)*

30 Așteaptă; să n-o tulburi în plîngerile sale.

**XIMENA**

E mort tatăl meu, sire; cu ochii mei văzui  
 Cum singele-i în clocot curgea din pieptul lui,  
 35    Ăst sînge, cheazășia regestei voastre case,  
       Ăst sînge, ce atitea victorii cîștigase,  
       Ce fumegă, cald încă, în minios șivoi  
       Că se jertfește pentru un altul decît voi,  
       Ăst sînge, ce avuse o nobilă menire,  
       Rodrig la curtea voastră îl risipește, sire!  
 40    Am alergat pierdută și mort, ah, îl aflai...  
       Dar povestirea, sire, mă lasă fără grii:  
       Iertați-mi deznădejdea, amarele-mi suspine  
       Și lacrimile mele vorbească pentru mine.

**DON FERNANDO**

45

Fă-ți inimă, copilă, că cu de grije-ți port  
 Și-ți voi sluji de tată în locul celui mort.

**XIMENA**

Prea multă cinste-mi dete a mea restriște, sire!  
 Precum spuneam, acolo l-aflai fără simțire,  
 50    Străpuns era de-o rană și singele-i vedeam  
       în pulbere scriindu-mi ce datorie am.  
       Ori poate vitejia-i ajunsă-n așa stare  
       Prin rana lui deschisă mă îndirjea mai tare,  
       Și-ntocmai ca o gură ce strigă către cer,  
 55    Mă îndemna mai grabnic dreptate să văr cer!  
       Nu-ngăduiți, o, rege, astfel de volnicie  
       Sub ocrotirea voastră stăpînă să devie,  
       Ca viața celor vrednici să n-aibă nici un preț,  
       Ca fără de pedeapsă un tînăr îndrăzneț  
 60    Cu ei să se măsoare, mărirea să le-o sape,  
       Cu singele lor nobil pămîntul să-l adape!  
       Nerăzbunînd-o, astfel de moarte-ar veșteji  
       în alți supuși oricare avînt de-a vă sluji.  
       Cer răzbunare, sire, și-o cer nu pentru mine,  
 65    Ci pentru-a voastră slavă și pentru-al vostru bine  
       Voi ați pierdut iutr-insul un om de merit rar,  
       Prin altă moarte, moartea-i răscumpărați-o dar;  
       Jertfiți nu pentru mine, pentru dreptate, sire,  
       Și pentru a coroanei eternă strălucire,  
 70    Jertfiți spre ușurarea acestei țări întregi  
       Pe cel ce se mindrește cu-astfel de fărdelegi!

**DON FERNANDO**

Don Diego ce răspunde?

**DON DIEGO**

75

Că-i demn de pizmuire  
 Acela care moare la vremea lui, o, sire!  
 Că dup-un veac de slavă și strălucire plin,  
 Adeseaori ne-așteaptă cel mai amar destin!  
 Eu, ale cărui fapte uimesc și azi poporul,  
 80    Eu, care pretutindeni eram biruitorul,  
       Mă văd, slăbit de vîrstă, acum, cu părul nins,

- Primind o grea ocară și rămînînd învins!  
 Ce nu putuse luptă, asediu, ambuscadă,  
 Nici Aragonul mîndru, nici falnica Grenadă,  
 85 Nici toți dușmanii voștri, nici toți ai mei pizmași,  
 Azi contele-a făcut-o, de-aici Ia cîțiva pași,  
 Gelos de noua-mi slujbă și dirz de-o preferință  
 Ce i-o dedea asupra-mi a vîrstei neputință.  
 Astfel aceste plete albite-n vitejii,  
 90 Țst sînge care curse ades spre-a vă sluji,  
 Țst braț pe vremi teroarea dușmanelor armate  
 Se coborau în groapă de-ocară-mpovărate,  
 De nu nășteam pe lume un fiu spre-a m-ajuta,  
 Demn de această țară, demn de măria-ta!  
 95 El a ucis pe conte, luîndu-mi apărarea,  
 El mi-a spălat ocară, el mi-a redat onoarea!  
 De socotiți că totuși e-un ucigaș de rînd  
 Cel ce curaj arată o palmă răzbunînd,  
 Asupra mea sa cadă blestemul și păcatul,  
 100 Căci de greșește brațul, e capul vinovatul!  
 De e sau nu o crimă, o, sire, judecați:  
 Eu, orișicum, sînt capul, el doar viteazul braț.  
 Ximena împotrivă-mi deci aie a se plînge,  
 Căci de-o puteam eu face, el nu vărsa Țst sînge.  
 105 Jertfiți, deci, sire, capul ce anii-l vor răpi,  
 Dar îngrijiți de brațul menit a vă sluji,  
 Dreptate-i dați Ximenei jertfind zilele mele,  
 Că tot nu am ce face de-acuma eu cu ele;  
 Departe de-a mă plînge de-osînda ce mi-ați dat,  
 110 Murind cîstit, muri-voi cu sufletu-mpăcat.

## DOM FERNANDO

- Pricina-i însemnată de-ajuns spre-a o aduce  
 în adunarea țării. Don Sancho, vei conduce  
 Acasă pe Ximena. Tu, don Diego, vei sta  
 115 Aici, drept închisoare avînd credința ta.  
 Cătați-mi pe Rodrigo. Am să vă fac dreptate.

## XIMENA

E drept ca ucigașul să piară, maiestatei

## DON FERNANDO

120 Copilă, ai răbdare, oricît ai suferii

## XIMENA

Răbdare-a-roii cere-nseamnă durerile-a-mi spori.



ACTUL UI

SCENA I

DON RODRIGO, ELVIRA

ELVIRA

iu, don Rodrig! Ce cauți aci, nenorocite?

RODRIGO

Vin să-mi urmez cărarea sărmanei mele-ursite!

ELVIRA

De unde-ți iei tu însă curajul, de-ai venit  
Pe locurile-acestea pe care le-ai cernit?  
ii urmărești și umbra în casa lui, haine?  
Nu l-ai ucis tu însuți?

DON RODRIGO

Viața lui, știi bine,  
Era o pîngarire a numelui ce-l port.

ELVIRA

Dar adăpost să cauți în casa-acelui mort!  
Găsi azil într-însa vreun ucigaș vreodată?

DON RODRIGO

Dar tocmai de aceea eu vin la judecată.  
Nu mai privi la mine cu aerul mirat:  
Eu moarte-am dat, și-acuma cer înapoi ce-am dat-  
Ximena mea iubita îmi e judecătorul,

Și moartea mea o merit, căci i-am pierdut amorul.  
Și ca supremul bine acuma vin să cer  
Din gura ei osînda, de mina ei să pier!

25

ELVIRA

Mai bine fugi din față-i și nu-i mai sta în cale,  
Nu mai chema asupra-ți urgia urei sale:  
Te-ascunde și-ocolește întiiele porniri  
La care pot s-o-mpingă mînia ce-i inspiri.

30

DON RODRIGO

Nu! nu! această scumpă și gingașă făptură  
Pe care am jignit-o nu are-atîta ură,  
Și sînt în stare-o inie de morți să ocolesc,  
Să pot să mor de mîna-i și ura-i s-o-nzecescl

35

ELVIRA

Ximena e ia Curte, în lacrimi scăldată,  
Și va veni-nsoțită de-amicii săi îndată.  
O, fugi, Rodrig, ai milă: nu mă mai chinui!  
Ce-or spune birfitorii de te-or vedea aici?  
40 Vrei tu să fie încă și-n gura lumii dată  
Că rabdă pe-ucigașul sărmanului ei tată?  
Are să vină, vine, o vād. O, dacă vrei  
Să-i cruți, Rodrig, onoarea, te du în calea ei!

*(RODRIG se ascunde.)*

SCENA a II- a

DON SANCHE, XIMENA, ELVIRA

DON SANCHE

Vă trebuie, senora, prinos bogat de sînge:  
Mînia voaslră-i dreaptă și-aveți dreptate-a plînge,  
5 Și prin aceste vorbe nu vreau t-ît de puțin  
Nici să vă-nduplec ura, nici chinul să v-alin.  
Ci gura voastră numai o vorbă de mi-ar spune,  
Această spadă-i gata oricînd să vă răzbune.  
O, puneți la-ncercare, de vreți, al meu amor  
10 Și, sub porunca voastră, voi fi biruitor.

**XIMENA**

Vai mie.

**DON SANCHE**

îndurare, primiți, din bunătate...

15 **XIMENA**

Aș minia pe rege, ce mi-a promis dreptate.

**DON SANCHE**

20 Știți că dreptatea merge cu-atîtea amînări,  
încît o crimă scapă ades îlar' de urmări,  
Și pin-atuncea lacrimi prea multe sint pierdute,  
Un cavaler prin arme v-ar răzbuna mai iute.  
E-un drum mai scurt, și-osînda n-ar mai întirzia.

**XIMENA**

25 E leacul cel din urmă; dar de va fi așa  
Și dacă trista-mi soartă v-ar mai stîrni-ndurarea,  
Atuncea veți fi liber să-mi răzbunați onoarea.

**DON SANCHE**

E un noroc la care rîvnesc neconținut  
Și avînd nădejde-ntr-insul, mă duc prea mulțumit.

**SCENA a III - a**

**XIMENA, ELVIRA**

**XIMENA**

Sint singură acum și fără fățarie  
îmi pot striga întreagă durerea mea cea vie!  
Acuma pot în voie să plîng și să suspin,  
Și pot să-mi dau pe față nemărginitul chin.  
Vai, tata-i mort, Elviră, și viața-i e curmată  
De spada ce Rodrigo o trage-ntîia dată!  
O, curgeți, curgeți, lacrimi, părăie pe pămînt:

47G

10 O jumătate-a vieții-mi mi-aruncă în mormînt  
Cealaltă jumătate, și-aceea care piere  
Pe-aceea ce-mi rămîne să mă răzbun îmi cere.

**ELVIRA**

Alină-te, stăpînă!

15 **XIMENA**

Ah, ce nepotrivit  
Cuvîntul de-alinare pe buze ți-a venit!  
Cum să-mi alin durerea cînd eu, nesocotito,  
Nu pot urî pe-acela ce mi-a pricinuit-o?  
20 Și ce m-așteaptă oare decît un veșnic chin,  
Cînd urmăresc o crimă iubind pe asasin?

**ELVIRA**

Mai poți iubi pe-acela. ce te-a lăsat orfană?

**XIMENA**

25 Dacă-l iubesc, Elviro? L-ador ca pe-o icoană!  
Iubirea și minia în suflet mi se bat,  
Și în dușman descopăr pe omul adorat  
Și simt că-n ciuda urei în inima-mi speriată  
Rodrig combate încă, ah, pe sârmanu-mi tată:  
30 L-atacă, l-urmărește, se apără și-i cînd  
Mai slab cînd mai puternic, și-acuma triumfînd,  
Și-n lupta aceasta între iubire și minie  
El sufletul mi-l lasă, dar inima-mi sfășie.  
Dar nu m-adoarme-amorul, oricît m-ar stăpîni,  
Și datoria-mi sfîntă mi-o voi îndeplini;  
Alerg unde mă cheamă jignita mea onoare.  
Rodrig mi-e scump, și soarta-i nespus de-adînc mă  
doare,  
îi plîng de jale, totuși, oricîtă grijă-i port,  
Știu cine sint, Elviro, și tatăl meu e mort!

40 **ELVIRA**

Îl urmărești?

477

**XIMENA**

Ah! crudă gîndire și cumplită  
Și cruda urmărire la care sînt silită!  
45 Cer capul său și totuși mă tem să-l dobîndesc!  
De moare el, muri-voi și moartea i-o cerșesc!

**ELVIRA**

Atît de negre gînduri, alungă-le, stăpînă,  
Și nu-ți impune-o lege ce-n contra ta te mină!

50 **XIMENA**

Cum? Tatăl meu să aibă sfîrșit așa de crud,  
Să strige răzbunare și eu să nu-l aud?  
Să-l văd murind sub ochii-mi și inima-mi năîngă  
Să creadă că-i ajunge să geamă ori să plîngă?  
55 Să sufăr ca iubirea să-năbușe cum vrea  
Prin o tăcere lașă mindria, cinstea mea?

**ELVIRA**

O, crede-mă, stăpînă, n-ar fi prea mare vină  
De-ai resimți în suflet manie mai puțină;  
00 în contra lui Rodrigo ai dobîndit de-ajuns,  
Ai fost la rege, așteaptă în liniște răspuns.  
Nu stărui-n această ciudată supărare.

**XIMENA**

Mi-e-n joc mindria-ntreagă, ea-mi cere răzbunare!  
65 Dulci visuri de iubire oricît m-ademenesc,  
Renunț la tot mai bine decît să mă-njosesc.

**ELVIRA**

Dar îl iubești, senora, pe don Rodrig...

**XIMENA**

70 Vai mie!

**ELVIRA**

Și răzbunarea totuși mai poate sa te-mbie?

**XIMENA**

Ca să-mi păstrez mindria, sfîrșind și chinul meu,  
75 L-oi urmări, l-oi pierde, și voi muri și eu!

**SCENA a IV - a**

**DON RODRIGO, XIMENA, ELVIRA**

**DON RODRIGO**

Ei bine, urmăritul privește-l e de față,  
A ta să fie slava de-a-l izgoni din viață!

5 **XIMENA**

O, ce sînt eu silită, Elviro, a vedea?  
Rodrig la mine-n casă! Rodrig în fața mea!

**DON RODRIGO**

Ucide-mă, Ximena, și gustă fură jale  
10 Plăcerea morții mele și-a răzbunării tale.

**XIMENA**

Vaimie!

**DON RODRIGO**

O, ascultă!

15 **XIMENA**

Fugi, lasă-mă sa mor.

**DON RODRIGO**

O clipă.

**XIMENA**

20 Du-te!

**DON RODRIGO**

Numai o vorbă, te implor,  
Și-apoi cu-această spadă viața tu mi-o stinge.

**XIMENA**

25 Cum? încruntată încă de-al tatălui meu singe?

**DON RODRIGO**

Ximena!

**XIMENA**

Fugi cu arma ce, vai, în fața mea  
30 Mă muștră pentru viața și fărdelegea tal

**DON RODRIGO**

Nu, mai curînd privind-o, mînia ta sporească,  
Și ceasul morții mele să nu mai zăbovească!

**XIMENA**

35 Vopsită e de singe de-al meu!

**DON RODRIGO**

Îți vine greu  
Să o scufunzi, să-și piardă culoarea într-al meu?

**XIMENA**

40 Om crud care pe tată l-ucide fără milă  
Prin spadă, — prin vederea ei cruntă pe copilă!  
Înlătură-mi această unealtă de omor!  
Vrei să te-ascult, Rodrigo, și tu mă faci să mor...

**DON RODRIGO**

45 Fac ce dorești, dar totuși nu părăsesc dorința  
Că însăși tu, Ximena, să-mi împlinești sentința.  
Căci oricît mi-ești de dragă, un laș nu pot să fiu  
Ca să reneg vreodată chemarea mea de fiu.  
Pe tatăl meu căzuse o groaznică rușine,  
o Ce mă privea-n aceeași măsură și pe mine.  
Știi ce-nsemnează-o palmă pentru un om cinstit.  
Am căutat să aflu făptașul, l-am găsit,  
Am răzbunat onoarea-mi și pe iubitul-mi tată.  
Și dac-ar fi nevoie aș face-o înc-o dată.  
5 Nu crede că iubirea-mi n-a dus o luptă grea

Cu tatăl meu și-n urmă chiar împotriva mea!  
O, judecă-i puterea: aflînd c-am fost în stare  
Să mă-ndoiesc de poate să-ncapă răzbunare.  
Silit să-ndur ocara ori, vai! disprețul tău,

60 învinuiam de-o grabă prea mare brațul meu;  
Ma dojeneam de-această pornire prea nebună  
Și farmecele tale erau să mă supună  
De nu-mi ziceam, Ximena, că nu te-ar merita,  
Un om lipsit de-onoare, lipsit de stîmă ta!  
65 Că ochii tăi iubirea și-ar fi schimbat-o-n ură  
Văzînd mișel pe-acela ce vrednic îl știură;  
Că ascultînd amorul, urmînd al său îndemn,  
De-alegererea ta însăși m-aș fi făcut nedemn.  
Ți-o spun din nou, ți-o spune-o, deși printre suspine,  
70 Pînă la cel din urmă: da, te-am jignit pe tine;  
Da, te-am jignit amar, fiind silit s-o fac  
Pe tine să te merit și-onoarea să mi-o-mpac.  
Mi-am împăcat onoarea și pe bătrînul tată;  
Viu să te-mpac pe tine acuma, adorată.  
75 Am alergat aicea de mina ta să mor;  
Ce-am fost dator făcut-am și fac ce sînt dator.  
Un tata scump te strigă din fundul negrei groape  
Și eu nu vreau victima cu nici un preț să-i scape:  
Jertfește-acestui singe pe care l-a pierdut  
80 Acel ce se mîndrește cu ceea ce-a făcut!

**XIMENA**

Rodrig, ah, ai dreptate, cu toată vrăjmășia  
Nu pot blama pe-acela ce-și face datoria.  
Și-n chinurile mele ce-asupra-ți să răsfrîng,  
85 Eu nu te-acuz pe tine, pe mine mă deplîng:  
Știu ce se cheamă cinste și cum înflăcărează  
Asemenea insultă o inimă vitează,  
Tu n-ai făcut, firește, decît ce se cădea,  
Dar mi-arătași de-asemeni și datoria mea;  
90 Funesta-ți vitejie mi-arată prin avîntul-i  
Cum îți răzbuni un tată și-onoarea cum ți-o mîntui  
Aceeași rivnă cată la rîndul meu să pun  
Onoarea să mi-o mîntui, pe tata să-l răzbun.  
Aceasta, vai, mă face să fiu nemîngîiată!  
05 O altă mînă dacă m-ar fi lipsit de tată,

Găseam, ah, în norocul dorit de-a te vedea  
 Unica alinare ce-o mai puteam avea;  
 Și-aș fi simțit un farmec în jalea mea cumplită  
 Să-mi zvinți aceste lacrimi cu mina ta iubită.  
 100 Ci caut a te pierde, cum l-am pierdut pe el,  
 Această despărțire mă zbuciumă la fel:  
 Cumplita datorie ce inima mi-o rumpe  
 Mă-mpinge la jertfirea vieții tale scumpe,  
 Căci oricît țin la tine, Rodrig, nu aștepta  
 105 Să simt o lașă milă față de crima ta.  
 Și-oricît iubirea noastră ar vrea să mă reție,  
 Voi ști să dau dovadă de-aceeași bărbăție:  
 Ca sa fii demn de mine, tu n-ai dat îndărăt,  
 La rîndul meu vreau demnă de tine să m-arăt.

110 **DON RODRIGO**

Nu pregeta atuncea să faci ce ești datorare  
 Spre-a împlini o jertfă atît de-nălțătoare!  
 Mîndria ta îmi cere viața — vin și-o ia l  
 Osinda-mi va fi dulce și dulce moartea mea!  
 115 S-aștepți pînă ce legea își va rosti sentința,  
 E să-mi întîrzie moartea și ție biruința.  
 Prea fericit muri-voi, răpus de brațul tău.

**XIMENA**

Taci, dacă-ți sint dușmană, nu vreau să-ți fiu călău  
 120 Eu să-ți ridic viața, e cu puțință oare?  
 Dator ești să ți-o aperi, s-o cer eu sunt datorare,  
 Dar între noi e altul judecător suprem,  
 Și eu am numai dreptul în față-i să te chem.

**DON RODRIGO**

125 Oricît iubirea noastră ar vrea să te reție,  
 Vei da și tu dovadă de-aceeași bărbăție.  
 Căci, răzbunînd un tată, alt braț dacă-mpruniuți,  
 Ximena mea, mă crede, înșamnă să mă cruți.  
 Cum brațul meu el singur mi-a răzbunat onoarea,  
 130 Al tău să-și dobindească la rîndu-i răzbunarea!

482

**XIMENA**

Rodrig, la ce mai stărui? Tu ajutor nu ceri  
 Cînd te răzbuni, la nimeni, și mie mi-l oferi  
 Sunt tot așa de mîndra și cred că se cuvine  
 135 Ga slava răzbunării să n-o împart cu tine.  
 Deci ajutor la rîndu-mi nici eu nu voi căta  
 în deznădăjduirea sau în iubirea ta!

**DON RODRIGO**

Mîndrie neînfrîntă! vai! să nu pot obține  
 Atita mîngăiere încalțe de la tine!?  
 140 în numele iubirii și-al tatălui tău mort,  
 Nu mă lăsa blestemul acestei vieți să-l port!  
 Mai vesel e Rodrigo de mina ta să piară  
 Decît urit de tine, trăind o viață-amară!

**XIMENA**

145

Nu te urăsc eu, lasă!

**DON RODRIGO**

Oh, trebuie!

**XIMENA**

Nu pot.

150

**DON RODRIGO**

Așa puțin îți pasă de lume și de tot  
 Ce poate să scornească în umbră clevetirea  
 Cînd va să-mi știe crima și ca-mi păstrezi iubirea?  
 155 Silește-le să tacă și în pofida lor  
 Salvează-ți bunul nume, facindu-mă să mor!

**XIMENA**

Lăsîndu-ți viața, vaza imi va luci mai vie;  
 Vreau ca și cel din urmă clevetitor să știe  
 160 Că te ador și totuși pedeapsa ta o cer,  
 Și toți să-mi cînte imnuri de slavă pin' la cer  
 Și soarta să-mi deplingă... Rodrig, acum du-te,  
 Să nu mai văd comoara de fericiri pierdute...  
 Ascunde-n umbra nopții pierarea ta de-aei.

453

165 Onoarea mea-i pierdută cumva de te-or zări.  
Tot ce-ar putea birfeala să zică despre mine  
E că-n această casă eu te-am primit pe tine  
Și ca să fiu hulită nici tu nu o dorești...

**DON RODRIGO**

170 Aș vrea să mor!...

**XIMENA**

Vai, du-te!

**DON RODRIGO**

Atunci, ce hotărăști?

175

**XIMENA**

Deși cea mai frumoasă văpaie amenință  
Să-mi mistuie mania, fac tot ce-mi stă-n putință  
Ca să răzbun pe tata, mîndria să mi-o-mpae  
Și singura-mi dorință e să nu pot s-o fac.

180

**DON RODRIGO**

O, vrajă a iubirii!

**XIMENA**

O, culme-a suferinții!

**DON RODRIGO**

185 Ce de dureri și lacrimi ne vor costa părinții!

**XIMENA**

O, te-așteptai, Rodrigo?...

**DON RODRIGO**

Ximena,-ai fi crezut?...

190

**XIMENA**

Așa curînd norocul să ni-] vedem pierdut!

**DON RODRIGO**

Și că așa de-aproape de țărm a fost să vie  
Nădejdea să ne-o sfarme o cruntă vijeliei

195

**XIMENA**

O, jale fără margini!

**DON RODRIGO**

O, chin așa de mult!

**XIMENA**

200 Rodrig, de-acurna du-te, fugi... nu te mai ascult!

**DON RODRIGO**

Pin' la sfîrșit cînd dreapta osindă mi-oi primi-o,  
Merg să-mi Urăsc o viață nemernică... Adio!

**XIMENA**

205 De-o fi așa să fie, îți dau cuvîntul meu  
Gă-n urma ta o clipă n-am să respir nici eu.  
Adio, dar ia sama să pleci pe nesimțite...

(*RODRIG* *exil.*)

**ELVIRA**

210 Stăpioă, orice rele Preabunul ni trimite...

**XIMENA**

O, lasă-mă în pace cu sfatul tău năting...  
Mă duc să caut pacea și noaptea, ca să plîng.

**SCENA a V - a**

**DON DIEGO**

(*singur*)

**DON DIEGO**

în veci nu simți pe lume deplină desfătarea;  
5 în orice bucurie s-amestecă-ntristarea,

*Ezit — iese.*

- Și cele mai senine a noastre mulțămiri  
 Ni-s veșnic turburate de griji și-nchipuiri.  
 O grijă bucuria mi-o strică-n astă-seară:  
 înot în fericire și spaima mă-nfioară.
- 10 Văzui mort pe dușmanul ce-onoarea mi-a pătat,  
 Și nu pot strînge mina care m-a răzbunat.  
 Cutreier tot orașul, mă zbucium în neștire,  
 Și vlaga mult- puțină ce mi-a rămas în fire  
 Se mistuie zadarnic de trudă și necaz,
- 15 Cătînd fără de preget pe fiul meu viteaz.  
 Mereu și pretutindeni, în noaptea asta sumbră  
 Socot că-l string în brațe, și strîng în brațe-o umbră  
 Și mintea-mi tulburată, din vis cînd mă trezesc,  
 își face mii de gînduri ce groaza mi-o sporesc.
- 20 Nu aflu nicăirea vreo urma-a fugii sale;  
 Mă tem că, cine știe, i-or fi ieșit în cale  
 Cetașii ori amicii dușmanului ucis:  
 Rodrig nu mai trăiește sau poate zace-nchis  
 O, ceruri! m-amăgește și-acuma o părere
- 25 Sau văd tot ce-al meu suflet ca să mai vadă cere?  
 El e, fără-ndoială; mi-e sufletu-mpăcat  
 Și grija risipită și chinul mi-a-ncetat.

#### SCENA a VI-a

DON DIEGO, DON RODRIGO

DON DIEGO

Rodrig, mi-ajută cerul să te revăd în fine!

DON RODRIGO

5 Vai!

DON DIEGO

- în triumful nostru n-amesteca suspine.  
 O, lasă-mă o clipă măcar să mai respir,  
 Să pot să-ți laud fapta așa cum ți-o admir!
- 10 Tu mi-ai călcat pe urmă, și-n tine reînvie  
 Eroii rasei mele și vechea-mi bărbăție.

- Născîndu-te din mine, din ei coboritor,  
 întîia ta ispravă întrece pe-ale lor,  
 Și anii tai cei tineri, dar plini de-nflăcărare
- 15 Ajung al meu renume prin fapta asta mare.  
 O, vino dar și-atinge, copilul meu viteaz,  
 Aceste plete albe, sărută-acest obraz  
 Și recunoaște locul întipărit de-ocară  
 Pe care vitejia-ți și spada-ți o spălară!
- 20 **DON RODRIGO**
- A ta e toată cîntea; eu nu puteam uita  
 Ca sînt născut din tine, crescut prin grija ta.  
 Sînt mîndru că întîia ispravă-a mea îi place  
 Cui datoresc viața. Ci bucură-te-n pace,
- 25 Și lasă-mă pe mine acum, la rîndul meu,  
 De păsurile mele să-mi văd acum și eu,  
 O, las' să-mi izbucnească nemărginita jale:  
 Destul ai stînjenit-o cu drepturile tale!  
 Nu simt muștrări de cuget de ceea ce-am făcut,
- 30 Dar cine-mi dă azi mie norocul meu pierdut?  
 Sa te răzbune brațu-mi s-a înarmat anume  
 Și-a biruit, răpindu-mi ce-aveam mai scump pe lume  
 Nu-mi mai vorbi nimica; prin tot ce ți-am jertfit  
 De tot ce-ți datorisem mă cred acum plătit.

35 **DON DIEGO**

- Nu, a izbîndei tale mai scumpă e valoarea!  
 Eu viața doar ți-am dat-o, tu mi-ai redat onoarea;  
 Mai mult decît la viață eu la onoare țin,  
 Cu-atît mai mult deci ție datornic îți ramin.
- 40 Dar depărtează jalea din sufletul tău mare:  
 Onoarea-i datorie, amorul — desfătare;  
 Onoarea-i numai una; amorurile — mii.

**DON RODRIGO**

Ce-mi spui tu, vai?

45 **DON DIEGO**

Aceea ce trebuie să știi!

**DON RODRIGO**

- Mi-e inima zdrobită de-această răzbunare  
Și tu-i mai ceri iubirii să fie trădătoare?
- 50** Sint tot așa de josnici, în mișelia lor,  
Războinicul ce fuge și-amantul trădător.  
O, lasă-mă mai bine cum sint, avînd puțința  
Să fiu și demn de tine și să-mi păstrez credința.  
E prea puternic lanțul spre a putea să-l rump;
- 55** Ximena mea pe lume e tot ce am mai scump,  
Și pentru că ursita cea crudă ne desparte,  
Unica mîntuire mi-o voi găsi-o-n moarte.

**DON DIEGO**

- Nu-i vreme mîntuire în moarte-a căuta,  
**60** Acum cînd e nevoie de bărbăția ta.  
A maurilor flotă stă gata de năvală.  
Norodu-i plin de groază, la curte zăpăceală,  
N-auzi decît jălanii la fiecare pas,  
De bună samă fluxul, la noapte, peste-un ceas
- 65** ii va lăsa pe mauri în port pe nesimțite,  
în mijlocul acestor nenorociri cumplite  
Cari umplu de teroare pe mari ca și pe mici,  
Norocul îmi trimise cinci sute de amici  
însuflețiți cu toții de-aceleași gînduri bune,
- 70** Venind de bunăvoie ocara să-mi răzbune.  
Tu le-ai luat nainte; dar bravele lor mini  
Se vor scâlda mai bine în singe de păgîni.  
Mergi dar acolo unde te-așteaptă numai slavă,  
Mergi și-i condu în luptă, făcînd fără zăbavă
- 75** Din pieptul tău, în calea păgînilor, zăgaz:  
De vrei să mori, încalțe să mori ca un viteaz!  
Fă regele să-ți fie dator pierzării tale,  
Viața sa și slava împărăției sale.  
Dar nu, mai bine fruntea-ți cu lauri s-o-ncununi»
- 80** Nu-ți mărgeni mărirea o palmă să răzbuni;  
Ci du-o mai departe; silește prin putere  
Pe rege la iertare, Ximena la tăcere;  
Și dacă-ți este dragă Ximena ta, să știi  
Că doar pe calea asta mai poți iertat să fii.

- 85** Dar prea e scumpă vremea s-o pierdem  
Aș vrea să zbori la luptă c-un ceas mai înainte.  
învîinge dar, să vadă monarhul în «**£9**»  
Că ce-a pierdut în conte în tme-a dobîndit!



ACTUL IV

SCENA I

XIMENA, ELVIRA

XIMENA

Nu este un zvon numai? Stii bine tu, Elviră?

ELVIRA

- 5 Nici nu-ți închipui lumea ce călduros l-admiră  
Și-nalță pîn' la ceruri în repetat ecou  
Isprava săvîrșită de tînărul erou.  
A maurilor oaste e rușinos zdrobită;  
Grăbit i-a fost atacul, și fuga mai grăbită.  
10 Războinicilor noștri nici chiar trei ore-ntregi  
Le deteră izbîndă și prizonieri doi regi...  
Iar meritul e numai al lui, pe cit se spune!...

XIMENA

Cum, brațul lui Rodrigo făcu așa minune?

15

ELVIRA

Pe-acești doi regi, Rodrigo el singur i-a învins  
Gu mina sa: el singur cu mina sa i-a prins.

XIMENA

De unde-aflași tu însă aceste zvonuri stranii?

20

ELVIRA

Orașul tot răsună de imnuri și litanii,  
Numindu-1 fericirea întregului popor  
Și ingeru-i de pază și-al său liberator.

XIMENA

25 Și regele ce spune de-atîta vitejie?

ELVIRA

Rodrig se teme încă în fața lui să vie.  
Don Diego însă vesel i-aduce-ncătușați  
Ca să-i înfățișeze pe robii-ncoronați,  
30 Cerind mării sale, ca o favoare rară,  
Să vadă pe viteazul mîntuitor de țară.

XIMENA

N-o fi rănit?... Ci spune!...

ELVIRA

35 Nu știu dacă-i rănit.  
Dar vino-ți în simțire! Cum te-ai îngălbeniți

XIMENA

Mînia mea slăbită de-aseenea-mi revine!  
Să mă-ngrijesc de dînsul și să mă uit pe minei  
40 Toți îl înalță-n slavă și eu l-înalt cu ei!  
Mîndria mea-i uitată și mut e glasul ei!  
Taci, inimă sârmană, și-năbușește-ți plînsul:  
De-a-nvins doi regi, pe tatăl mi l-a ucis tot dînsul,  
Și-oricîte osanale îmi sună în auz,  
45 Aice însă totul mă face să-l acuz.  
Această haină tristă ce spune neagra-mi jale  
E cea dintîi dovadă a vitejiei sale.  
Voi, ce-ntăriți un suflet muncit de îndoieli,  
Zăbranițe și vâluri, lugubrelor găteli,  
50 Podoabă ce întîia izbîndă-a sa-mi prescrie,  
Neconținut vorbiți-mi de trista-mi datorie,  
Și cînd mînia-n mine va lîncezi din nou,  
Asmuteți-o-mpotriva semețului erou!  
Siliți-o ca să-mi ducă la capăt răzbunarea!

**ELVIRA**

Infanta iat-o, vine; alină-ți supărarea.

**SCENA a II - a**

**INFANTA, XIMENA, LEONORA, ELVIRA**

**INFANTA**

Nu viu aici, Ximena, durerea să-ți alin,  
Ci ca să plîng cu tine, cu tine să suspin.

**XIMENA**

împărtășiți mai bine obșteasca bucurie,  
Lăsîndu-mi supărarea și lacrimile mie:  
Azi cine alta-n lume se poate tîngui?  
Primejdia din care Rodrig ne mîntui  
Și pacea datorită doar vitejiei sale  
Sînt numai pentru mine prilej de-adinea jale.  
Da, brațul său puternic, de lume preaslăvit  
E numai pentru mine funest și urgisiți

**INFANTA**

A săvîrșit, Ximeno, minuni fără păreche.

**XIMENA**

Supărătoarea veste mi-ajunse la ureche  
Și laude răsuna în gura tuturor  
De marea-i vitejie și tristul său amor.

**INFANTA**

Te superi ca poporul de laude-i încarcă?  
Dar ți-era drag pe vremuri acest Rodrigo, parcă,  
Și tu-i erai lui dragă și el ți-era supus —  
Poți să te simți dar mindră că-l vezi așa de sus.

**XIMENA**

Să-l ridicați în slavă ușor vă este, vouă,  
Dar pentru mine-i veșnic o suferință nouă  
Această praamărire a vitejiei lui:

Văzînd cît prețuiește, văd astăzi ce pierdui!

- 30** Ah, neplăceri amare a celei ce iubește!  
Cu cît îl văd mai "vrednic, cu-atît iubirea-mi crește.  
Și totuși datoria ce-o am, să mă răzbun,  
Mai tare-i ca iubirea și-mi cere să-l răpun.

**INFANTA**

- 35** Ieri datoria-aceasta făcu pe toți curtenii  
Ca sa admire marea virtute a Ximenei  
Și **să**-i deplingă soarta, așa li **s**-a părut  
De-nălțător curajul pe care l-ai avut.  
Dar vrei s-ascuți tu sfatul unei amice bune?

**40**

**XIMENA**

Aș **fi** nelegiuîtă de »u i m-aș supune.

**INFANTA**

- Ce-a fost ieri nu mai este îndreptățit și azi.  
Al nostru singur sprijin e-acum acest viteaz,  
**45** El e-adoratul țării, sărbătoritul zilei,  
A maurilor spaimă și razemul Castiliei.  
Chiar bunul nostru rege e azi încredințat  
Că tatăl tău în mindrul Rodrig **e** renviat,  
Și cu atît ți este greșeala ta mai mare  
**50** Că urmărești prin moarte-i a statului pierzare.  
Ca **Bă**-ți răzbuni un tată, cum? crezi că e **permiB**  
Să-mpingi o țară-ntreagă pe margini de abis?  
Dar către noi purtarea-ți **e** oare legitimă?  
Luat-am oare parte **și** noi ceilalți la crimă?  
**55** De bună samă-n urma acestui trist duel  
Nu te silește nimeni **să** te cununi cu **el**,  
Ci dacă vrei, Ximena, s-ascuți a mea povață:  
Din inimă-ți alungă-l, dar lasă-ni-l în viață!

**XIMENA**

- 60** Atita bunătate, vai! eu nu pot avea:  
Cu mult mai nendurată e datoria mea.  
Deși la el mi-e gîndul în fiecare oră,  
Deși-l răsfață-un rege și un popor l-adoră,

- Toți străluciții lauri ce-i pun pe frunte ei,  
**65** Eu vin ca să-i întunec sub chiparoșii mei.

**INFANTA**

- Da, e frumos, e nobil atuncea cînd, în dorul  
De-a-ți răzbuna un tată, știi să-ți jertfești amorul,  
Dar crede-mă că-i încă mai nobil, mai frumos  
**70** Sa te jertfești de dragul obștescului folos.  
Lipsindu-l de iubirea ce-i arătai odată,  
E cea mai grea pedeapsă ce-i poate fi lui dată.  
în joc e mîntuirea întregii-mpărății:  
Și-apoi chiar de la rege ce crezi să mai obții?

- 75** **XIMENA**

Nu pot să mă astîmpar chiar de nu-mi dă dreptate.

**INFANTA**

Gindește-te mai bine, Ximena mea, la toate.  
Adio; ca să cugeti în tihnă-acum te las.

- 80** **XIMENA**

Voi asculta, prințesă, al datoriei glas.

**SCENA a III - a**

**DON FERNANDO, DON ARIAS, DON RODRIGO, DON SANCHE**

**DON FERNANDO**

- Urmaș viteaz și nobil al unei vechi familii  
Ge-a fost un stîlp statornic al falnicei Gastilii,  
**5** Neam de strămoși iluștri cu glorios trecut  
Pe care la-ntîiul tău pas l-ai întrecut.  
Orișice dar din parte-mi prea mic și prea puțin e  
Spre-a-ți răsplăti izbînda așa cum se cuvine.  
Pămîntul țării mele de prădăciuni ferit,  
**io** Și soeprul meu de tine în mîna-mi întărit,  
Și maurii-n risipă goniți de mica-ți ceată,  
Nainte să pornăscă viteaza mea armată,

Nu sunt isprăvi de care mă pot plăti așa  
Precum mi-ar fi dorința și cum ar merita.

- 15** Răsplata-ți fie regii captivi cari te admiră:  
Ei *Ciduî* lor pe tine în față-mi te numiră,  
Și dacă *Cid* insamnă „stăpîn” pe limba lor,  
Nu-ți pizmuiesc un nume așa de sunător.  
Fii Cidul deci de-acuma: l-a numelui tău faimă  
**20** Grenada și Toledo să tremure de spaimă,  
Și numele acesta s-arate tuturor  
Cît preț pun eu pe tine și tot ce-ți sînt dator.

**DON RODRIGO**

- în fața voastră, sire, mă simt plin de sială,  
**25** Isprava mi-e prea mică și-i dați prea multă fală,  
Și laudele voastre mă fac să mă roșesc  
Că nu-s destul de vrednic de cinstea ce-o primesc.  
Știu că-s dator cu viața și singele din vine  
Să mă jertfesc, o sire, spre-al țării voastre bine,  
**30** Și-n lupta-aceasta sfîntă de voi cădea răpus,  
îmi fac doar datoria ca orișice supus.

**DON FERNANDO**

- Toți cari se strîng în juru-mi, chemați de datorie.  
Nu și-o-mplinesc cu-atîta avînt și bărbăție,  
**35** Și dacă tu ca dînșii te mărgineai să fii,  
N-ai fi putut atare izbîndă să obții.  
Deci lauda primește-o și spune-mi pe-ndelete  
Povestea biruinței vitezei tale cete.

**DON RODRIGO**

- 40** Știți sire, că în spaima întîiului minut,  
La vestea că paginii la porți au apărut,  
Cinci sute de prieteni la noi se adunară  
Și-n starea-mi tulburată de șef mă proclamară.  
Iertați-mi graba dacă în zbuciumul de-atunci,  
**45** Din partea voastră, sire, n-am așteptat porunci,  
Din pricina primejdii prea mari și-a vremii scurte:  
Dar îmi riscam viața de m-arătăm la Curte,  
Și viața-mi osîndită mi-era mai dulce-spoi  
So pierd în chip mai vrednic în lupta pentru voi.

iți iert fireasca pripă de-a-ți răzbuna ocara:  
Precum ai apărat-o, te apără-acum țara:  
Să te acuze poate Ximena cît de mult,  
Ga s-o mîngii doar numai de-acum am s-o ascult.  
55 Dar spune mai departe.

## DON RODRIGO

Sub mine-naintează  
Ăst pîlc, purtînd pe frunte a bărbăției rază.  
Eram cinci sute numai, dar pînă am venit  
60 în port, ca prin minune, trei mii no-am pomenit,  
Așa de mult a noastră semeată-nfățișare  
Redeștepta curajul în gloatele fugare!  
Ascund îndată două treimi, cum am sosit,  
în vasele pe care acolo le-am găsit,  
65 în restul cetei care creștea din clipă-n clipă,  
Arzînd de nerăbdare, în juru-mi se-nfiripă,  
Se culcă jos, și-n paza celei mai mari tăceri  
Patrece-0 bună parte a minunatei seri.  
Din ordinul meu streaja se face nevăzută  
70 La riadul ei, și planul ea astfel mi-1 ajută  
Și plin de îndrăzneală eu mă prefac că am  
Din partea voastră, sire, lozinca ce-o dedeam...  
Sub palida lumină ce picura din stele  
Spre noi, de flux aduse, vin treizeci de vintrele;  
75 Le saltă apă-n spume și c-un obștesc avînt  
Și maurii și marea în port acum sînt.  
Noi îi lăsăm să treacă; în pace tot le pare;  
Nici un soldat pe ziduri și nici în port n-apare,  
Și de tăcerea noastră vicleană amăgiți  
80 Nici nu le vine-a crede că sînt primejduiți.  
La țarm trag, ancorează, coboară și se-ndreaptă  
Natematori, de-a valma, în cursa ce-i așteaptă.  
Noi năvălim atuncea c-un chiotit prelung  
Și strigătele noastre pînă la cer ajung.  
\* La răcnetul navalei răspund cei din corăbii  
Și maurii-și pierd capul, impresurați de săbii!  
Di-o groază fără margini cuprinși, dau înapoi:  
Ei alergau la pradă și întilnind război

Pierduți se cred nainte ca lupta să înceapă:

- 90 ii prîdidim pe țarmuri, ii prîdidim pe apă,  
Răzbindu-i fără preget în groaznic vîlmășag,  
Și nu apucă bine să-nchege un șirag,  
Că pînă să B-așeze în linie de bătaie  
Noi facem sînge maur să gilgiie-n șiroaie!  
95 Dar principii lor totuși să-i strîngă reușesc,  
Curajul lor renaște și-acum se rînduiesc;  
Văzînd că fară luptă sînt osîndiți pierzării,  
tîntîrî-înșii se deșteaptă curajul desperării:  
S-opresc pe loc și drumul acum ni-1 închid,  
100 Făcînd în contra noastră din iatagane-un zid,  
Și apa, și uscatul, și flota, schela<sup>1</sup> toată  
Se schimbă-ntr-o imensă arenă-nsîngerată,  
Pe care duhul morții se-ntinde-atotstăpîn...  
O, cîți eroi de-ai noștri naeunoscuți rămin,  
105 Și ce isprăvi rnărețe, ce strălucite fapte  
Rămîn învăluite pe veci în neagra noapte,  
în care, martor sieși, tot insul se lupta  
Nebănuind izbînda de partea cui va sta!  
Eu însumi pretutîndeni pe-ai noștri îndemnîndu-i,  
110 îmbărbătam pe unii, pe alții stam să-i rîndui,  
Ca să-i reped în luptă cînd vremea le-a veni,  
Și n-am știut nimica pînă în zori de zi.  
Ele ne-arată-n fine ai biruinții lauri...  
Atunci își pierd curajul înfricoșății mauri  
115 Și dorul de-a învinge cedează spaimei lor  
Gînd deslușesc ca trupe ne vin într-ajutor;  
S-aruncă în corăbii, odgoanele le taie  
Și fug cu huiet mare din cîmpul de bătaie,  
Nemaivoidînd să știe acești ostași mișei  
120 De pot să se retragă și regii lor cu ei.  
Nu simțul datoriei, ci groaza-i stăpînește...  
ii adusesse fluxul, refluxul ni-i răpește!  
în vremea asta regii, de-ai noștri năpădiți,  
Și apărați de-o seamă de oameni, toți răniți,  
125 Mai luptă, cu nădejdea să-și vîndă viața bine...  
Zadarnic le dau sfatul eu însumi să se-nchine:  
Cu iataganu-n mînă, ei stau ne-nduplecați;

<sup>1</sup> Schelă — port.

130 Dar cînd își văd ostașii de moarte secerați,  
Că singuri se mai luptă, că-nfrîngerea-i deplină,  
Ei cer să vină șeful: m-arăt, și mi se-nchină.  
Vi i-am trimis îndată aici, pe amîndoi...  
Așa-ncetă și lupta din lipsă de eroi,  
Și-n felu-acesta, sire, luptînd pentru-apărarea...

**SCENA a IV - a**

**DON FERNANDO, DON DIEGO, DON RODRIGO,  
DON ARIAS, DON ALONSO, DON SANCHE**

**DON ALONSO**

Ximena vine, sire, să ceară judecarea.

**DON FERNANDO**

Supărătoare veste și datorie grea!  
Te du, să nu te vadă; mai bine-i pentru ea.  
Drept orișice răsplată te-alung acum, viteze,  
Dar vin-întîi la rege ca să te-mbrățișeze.

10 *(Don RODRIGO exit.)*

**DON DIEGO**

Ximena-1 urmărește, deși să-1 scape-ar vrea.

**DON FERNANDO**

15 Că-i este drag se spune. Acuma vom vedea.  
Prefă-te plin de jale.

**SCENA a V - a**

**DON FERNANDO, DON DIEGO, DON ARIAS,  
DON SANCHE, DON ALONSO, XIMENA, ELVIRA**

**DON FERNANDO**

5 De-acum, fii mulțumită,  
Dorința ta, Ximena, ți-a fost îndeplinită.  
De-a biruit Rodrigo pe-ai noștri inamici,

De rănilor primite el a murit aici.  
Poți lauda pe Domnul cu inima-mpăcată.  
*(Cătră. don DIEGO.)*

10 Ia uită-te la dînsa cum a pălit deodată.

**DON DIEGO**

Dar iat-o că leșină, și din acest leșin  
Puteți vedea dovada iubirii pe deplin.  
Durerea-i dă pe față vîpaia tăinuîtă  
15 A dragostei de care e încă chinuîtă.

**XIMENA**

Cum? a murit Rodrigo!...

**DON FERNANDO**

Nu, nu; dușmanul tău  
20 Trăiește, viu și teafăr ca și amorul său!  
Nu te-ngriji, Ximena, de soarta vieții sale.

**XIMENA**

Leșini și de plăcere, precum leșini de jale,  
Prisosul bucuriei cînd vine din senin  
25 Simțirile ni fură ca și-un prisos de chin.

**DON FERNANDO**

La ce încerci, Ximena, la ce mai stăruie încă?  
Nu, prea era vădită durerea ta adîncă!

**XIMENA**

30 îngrămădiți dar, sire, restrîștea mea mereu!  
Dovad;Va întristării numiți leșinul meu!  
O ciudă prea firească m-a-împins așa departe:  
De judecată dînsul ar fi scăpat prin moarte,  
Căci pentru-al țării bine rănit dacă murea,  
35 Era zădărnici și răzbunarea mea!  
Mi-ar fi o nedreptate o moarte-așa frumoasă:  
Cer moartea lui Rodrigo, nu însă glorioasă,  
Nu ridicat în slavă de rege și norod,  
Nu pe un pat de-onoare, ci pe un eșafod;

- O Să moară pentru crima-i, mi pentru domn și țară  
De-a pururi amintirea să-i fie de ocară!  
Nu sint de plins aceia ce pentru țară mor,  
Ei numele prin moarte și-l fac nemuritor!  
Iubesc deci biruința-i, și nu mi-e greu păcatul,
- 5 Ea întărește țara, redindu-mi vinovatul  
Mai nobil și mai mîndru acum de mii de ori,  
Căci poartă astăzi lauri pe frunte-n loc de flori;  
Și, ca să spun ce cuget cu-o vorbă răspicată,  
Mai vrednic azi de umbra sărmanului meu tată!  
Dar vai, în ce nădejde o clipă am crezut?  
Rodrig din parte-mi n-are nimica de temut:  
Ce-i strică-aceste lacrimi și jalea mea amară  
Cînd pentru el azil e întreaga noastră țară?  
Sub ochii voștri totul i se permite-aici:  
Mă biruie pe mine, ca și pe inamici.  
Dreptatea-năbușită cu-al maurilor sînge  
O nouă strălucire asupra lui răsfrînge;  
Noi îi sporim alaiul, și-acest dispreț de legi  
La carul său ne-njugă în rînd cu cei doi regi!

#### DON FERNANDO

Copila mea, acestea-s porniri nemăsurate.  
In cumpănă pun totul atunci cînd dau dreptate.  
Ucis de-ți este tatăl, el fu provocator  
Și simțul echității mă face iertător.  
Dar cîntărindu-mi fapta, tu inima ți-o-ntreabă:  
Rodrig stăpîn e-aeoio și cred că mai degrabă  
Ea mulțamește-n taină dreptății ce-o birfești  
Că ți-l păstrează teafăr pe-acela ce-l iubești.

#### XIMENA

Cui? Mie! Pe-ucigașul sărmanului meu tată!  
Pe-acela chiar pe care îl chem la judecată!  
De-acestea nu vă pasă, ba v-așteptați să fiu  
Mulțumitoare dacă bocesc aci-n pustiu?  
O, dac-aceste lacrimi zadarnic sînt vărsate,  
îngăduiți prin arme să dobîndesc dreptate:  
Prin arme el pe mine de tată m-a lipsit;  
Prin arme se cuvine să fie urmărit!

- Cer de la toți vitejii să-l cheme-n luptă, sire:  
Pe-acel ce mă răzbună eu mi-1 aleg de mire;
- 80 Să lupte toți, și-o dată Rodrigo pedepsit,  
Voi fi răsplata celui ce biruie-n sfîrșit.  
Deci dați poruncă, sire, să se proclame vestea...

#### DON FERNANDO

- E-o datină străbună, dar luptele acestea,
- 85 Pretinse că răzbună pe drept un atentat  
Stîrlesc pe luptătorii cei buni ai unui stat.  
Adeseaori se-ntîmplă izbînda de înclină  
Spre vinovat și cade cel fără nici o vină.  
Scutesc deci pe Rodrigo; prea mult la dînsul țin
- 90 Ca să-l expun acestui prea schimbător destin,  
Și-oricît de vinovat e că te-a lăsat orfană,  
I-au dus cu dinșii crima paginii puși pe goană...

#### DON DIEGO

- Cum? Sire, pentru dînsul călcați aceste legi
- 95 De-a pururi respectate de cei mai mîndri regi?  
Dar ce va zice lumea și pizma ce va spune  
Cînd viața lui sub scutul monarhului și-o pune,  
Fugind de locul unde oricare om cîstit  
E bucuros să afle un lăudat sfîrșit?
- 100 Favoarea aceasta, sire, mărirea lui i-o scade;  
Păstreze-și nentine a biruinței roade l  
Cel ce-a știut să-nfrîngă pe-un conte de Gormaz  
Dator e să rămînă pîn' la sfîrșit viteaz.

#### DON FERNANDO

- 105 Mi-o ceri și tu, deci fie! și cum i-a fi norocul!  
Dar celui ce-a să cadă mii au să-i ceară locul  
Și prețul ce Ximena ni l-a vestit aici  
Din toți ai mei războinici îi Face inamici.  
Să-l las cu toți sa lupte ar fi nedrept, Ximena:
- HO I-ajunge de coboară o dată în arenă.  
Numește-1 dar pe care îl vrei din cavaleri,  
Dar dup-această luptă nimic să nu-mi mai ceri.

**DON DIEGO**

- Atunci cruțați pe-aceia ce de Rodrig s-ar teme.  
**115** Lăsați deschisă lupta — și nimeni n-o să-1 cheme.  
Căci după biruința-i de astăzi, nu m-aștept  
Să mai cuteze vreunul să dea cu dinsul piept.  
Se-ncumetă vreunul, oricît de mare-i prețul?  
Cine va li viteazul sau, mai curînd, semețul?

**DON SANCHE**

- 120** Deschideți dară lupta; și chiar de-o fi să caz,  
Eu sunt semețu-acela ori poate-acel viteaz.  
Ardoarea mea nu cere decît să vă răzbune:  
Vă amintesc, senora, a voastră promisiune-

**DON FERNANDO**

- 125** Îți Iași, Ximeno, soarta într-ale sale mîni?

**XIMENA**

Făgădui-am, sire.

**DON FERNANDO**

- 130** Fii gata deci pe mini!

**DON DIEGO**

Nu. Sire, lupta poate să-nceapă cît mai iute:  
Ești totdeauna gata atunci cînd ai virtute.

**DON FERNANDO**

- 135** Să-ncepi o luptă nouă, întors din luptă-abia!

**DON DIEGO**

Rodrig a prins putere pe cînd vi-o povesteai

**DON FERNANDO**

- Să-i dăm un ceas sau două de liniște deplină.  
**140** Dar cum mă tem ca pildă cumva să nu devină  
Și ca s-arât că-n silă s-admit m-am hotărît

Un obicei sălbatec ce pururi l-am uit,  
M-abțin s-asist, și Curtea și ea se va abține.

(Către don Arias.)

- 145** Arbitru-al întîlnirii te rînduiesc pe tine;  
Vei îngriji ca toate să meargă-n chip cîstit  
Și-mi adă-nvingătorul cînd lupta s-a sfîrșit.  
Aceași e răsplata, oricare s-ar alege,  
Vreau să i-l dau Ximenui cu mina mea de rege,  
**150** Și ea pe veci să-i jure credință-n fața mea.

**XIMENA**

Cum, sire? Îmi impuneți o lege-așa de grea?

**DON FERNANDO**

- Te plîngi; iubirea-ți însă, departe de-a se plînge,  
**155** De biruie Rodrigo, mîndria-ți va înfrînge.  
Înceată orice murmur și-ascultă-mă ce spun:  
Oricare s-ar alege, cu-acela te cunun.

A C T U L    V

S C E N A    I

DON RODRIGO, XIMENA

XIMENA

Rodrig, ce îndrăzneală! Cum? în amiaza mare?  
Vrei să mă pierzi? Ascultă și fugi, aibi îndurare

(DON RODRIGO

Mă duc să mor, Ximeno, și dacă vii aci,  
Viu ca să-mi iau adio-nainte de-a muri;  
Amorul ce mă ține sub dulcea ta robie  
Dacă primește moartea, vrea să ți-o închine ține.

10

XIMENA

Te duci să mori!

DON RODRIGO

Merg vesel spre-acel minut dorit  
în care-am să-ți răscumpăr tot chinul suferit!

15

XIMENA

Te fluci să mori! Cum oare? Don Sancho te-nspăimintă  
Și tremură de groază o inimă nenfrântă?  
Ce s-a făcut avintu-ți? De unde spaima ta?  
Rodrig învins se crede-nainte de-a lupta?  
20 Cel ce-a-nfruntat pe mauri și pe viteazu-mi tată

în fața lui don Sancho se pierde-așa deodată?  
Curajul ți-e de-acelea ce pot ingenunchea?

DON RODRIGO

Eu nu alerg la luptă, ci la jertfirea mea,  
25 Și sufletu-mi respinge, plin de dispreț, povața  
Cînd moartea tu mi-o cauți, eu să-mi mai apăr viața,  
Eu am rămas același; dar nu mai poți să-mi ceri  
Ca să păstrez aceea ce tu să pierd îmi ceri,  
Și-aș fi căzut desigur azi-noapte-ucis de mauri  
30 De-aș fi avut să-mi apăr doar propriii mei lauri;  
însă norodul, țara și tronul apărînd,  
De nu-mi feream viața, ar fi-nsemnat să-i vind.  
Un suflet mare viața-ntr-atîtea n-o hulește,  
încît să vrea să iasă dintr-însa mișelește,  
35 Dar cum e vorba numai de propriu-mi folos,  
Azi, cînd îmi ceri tu moartea, eu o primesc voios.  
Mînia ta o mină străină îmi alege —  
De-a ta, Rodrig să moară nu-i vrednic, se-nțelege.  
De nici o lovitură nu vreau să mă feresc:  
40 Cui te-apără, omagiul acesta-i datoresc.  
Și fermecat la gîndul că toate-s de la tine,  
Fiîndcă-a ta onoare don Sancho o susține,  
îmi voi deschide pieptul în calea spadei lui,  
Slăvind această mină prin care mă răpui.

45

XIMENA

O, dac-asprimea unei îndatoriri severe  
Ce marea-ți vitejie s-o osîndesc îmi cere  
Te-mpinge pîn-acolo ca să te lași sfărîmat  
De-un braț ce pentru mine să lupte s-a-narmat,  
50 Gîndește-te, în ceasul acesta de orbire,  
Că-n joc îți e și viața, dar și a ta mărire,  
Și toți, orîcît de falnic Rodrig a viețuit,  
Căzut dac-or să-l știe, l-or crede biruit.  
Onoarea ți-e mai scumpă decît îți sînt eu scumpă,  
55 Dac-a putut chiar vraja amorului s-o rumpă  
Și te-a făcut, în ciuda părerilor de tău,  
Să nimicești tu însuși și visul meu și-al tău:  
Și totuși, văd că-ți pasă așa puțin de-onoare,



- 60 Că, fără să lupți, pe Sancho îl lași să te omoare?  
Ce s-a făcut avîntul pe care-l arătai?  
De ce nu-l ai și-acuma, ori pentru ce-l aveai?  
Și cum? Viteaz ești numai spre-a-mi cauza durere?  
Iar dacă nu, deodată și vitejia-ți piere?  
Și tatăl meu de tine-i așa desprețuit,  
65 Că tu, biruitoru-i, te lași azi biruit?  
Mergi, fără dor de moarte, la luptă hotărîtă  
Și-ți apără onoarea, nu viața ta urîtă!

**DON RODRIGO**

- 70 Dac-am învins pe conte și maurii barbari,  
Mai am nevoie oare de alte fapte mari?  
La ce să-mi apăr slava cînd toată lumea știe  
Isprăvile-mi mărețe, c-această vitejie  
Să facă totul poate și că pe-acest pămînt  
Afară de onoare nimic nu mi-e mai sfînt?  
75 Nu, nu; in lupta-aceasta Rodrig să moară poate  
Fără să-și piardă nimbul mării cîștigate,  
Și fără ca să fie de nime-nvinuit  
Că n-a căzut el însuși de sine biruit.  
Dar se va zice numai: „Ximena i-a fost draga,  
80 Avea între iubirea și ura ei s-aleagă,  
Și s-a supus el însuși ursitei, ce-o silea  
Pe dulcea lui iubită să-i ceară moartea sa.  
Ea însăși i-a cerut-o, și inima-i, firește,  
Credea că de-o refuză, o crimă săvîrșește.  
85 Spre-a-și răzbuna onoarea, amorul și-l pierdu;  
Spre-a-și răzbuna iubita, el viața și-o dădu,  
Știind că sa prefere în floarea tinereții  
Onoarea sa Ximenei și pe Ximena vieții.”  
Astfel această moarte, departe de-a umbri,  
90 A măreției mele splendoare-o va mări,  
Și voi avea, prin moartea-mi voită, mîngîierea  
Că nimeni decît mine nu ți-a-mpăcat durerea.

**XIMENA**

- 95 Viața ta și-onoarea în stare dacă nu-s  
S-abată gîndul morții de care ești supus,  
De te-a iubit vreodată Ximena ta, ei bine,  
Rodrig, atunci ascultă: îndură-te de mine

- Și scapă-mă de sila ce-o am să mă mărit  
Cu omul care veșnic mi-a fost nesuferit.  
590 Să-ți spun mai mult? Aleargă și-arată-ți vitejia  
Ca să-mi impui tăcere, ca să-mi împaci mîndria,  
Și de mai ții, la mine, oricît va fi de greu,  
Învinge într-o luptă al cărei preț sunt eul  
Adio; vorba asta, vai, să roșesc mă face...

**SCENA a II-a**

**DON RODRIGO**

Mai e dușman pe care să-l tem? Veniți încoace,  
Voi, castilani, voi mauri, veniți voi, navareji,  
Și tot ce țara Spâniei rînai are ca viteji!  
Uniți-vă cu toții și faceți o armată  
Să biruiți o mină astfel îmbărbătată:  
Spre-a-mi nimici nădejdea, o mie de vieți;  
Să aibă fiecare, tot prea puțini sînteți!

**SCENA a III-a**

**INFANTA**

- Vei asculta mîndria străbună care-ți cere  
Acum între mărire și dragoste s-alegi?  
Sau dragostea a cărei și vrajă și putere  
5 Te-mbie fără preget să-nfrîngi aceste legi?  
Ah, căreia din două vei da tu precădere,  
Sărman vlăstar de regi?  
Rodrig, ești demn de mine și te-aș putea alege,  
Deși viteaz, tu însă, vai! nu ești fiu de rege!  
10 Destin fără de milă, a cărui nendurare  
Desparte-a mea mărire de fericirea mea!  
E scris în ciuda unei virtuți așa de rare  
Amorul meu să poarte o luptă-așa de grea?  
Ah, inima-mi sărmană ce-o să îndure oare  
\*5 Și cum va geme ea,  
De n-o să izbutească în veci să se închine  
Iubitului, nici focul iubirii să-și aline!

Dar totuși stau și cuget și nu pot înțelege:  
Cînd el e-atît de vrednic, de ce-aș mai ezita?  
Deși am fost născută pe seama unui rege,  
E-o cinste pentru mine, Rodrig, să fiu a ta!  
Cînd ai învins pe mauri, ar fi o fărdelege

Coroană de-ai purta?  
Și numele tău falnic de Cid nu dovedește  
Că faima ta măreață pe zi ce merge crește?

El totuși e-al Ximenii, deși e demn de mine!  
Îmi pare rău de darul pe care i-l făcui.  
Nici moartea unui tată nu poate să-i dezbinе,  
Și ea, de silă numai, proclamă vina lui.  
În toata războirea aceasta pentru mine

Nici o nădejde nu-i,  
Căci spre-a-mi mări pedeapsa, ursita, vai! permite  
Iubirei să dureze și-n inimi învrăjbite!

#### SCENA a IV - a

XIMENA, ELVIRA

XIMENA

Elviro, vai, cît sufăr! Ce vrednică-s de jale!  
Nu văd nici o nădejde, am presimțiri fatale!  
N-am nici un gînd de care să nu mă înfior  
Și fără pocăință nu pot avea un dor!  
Pe doi rivali în luptă minia mea-i împinge,  
Au să mă coste lacrimi, oricare ar învinge;  
Și-n cartea sorții mele oricum îmi este scris,  
Nerăzbunat mi-e tatăl, sau, vai! Rodrig ucis!

ELVIRA

De-i una ori de-i alta, vei fi mai împăcată,  
Sau capeți pe Rodrig, sau fi-vei răzbunată,  
Și-apoi oricît destinul va fi de nendurat,  
Ea-ți mîntuie onoarea și-un mire-ți va fi dat.

XIMENA

Cum? pe-ueigașultatei? pe-al lui Rodrigo, poate?  
Pe unul din făptașii acestor mari păcate?  
Oricum s-alege soarta, ea-mi dă un soț pătat  
20 De singele pe care mai mult l-am ado-at;  
Oricum s-alege soarta, durerea mă ucide  
Și mă-ngrozesc de ceea ce lupta va decide,  
O, dor de răzbunare și tu, amor, tăceți,  
Voi vă sfădiți pe seama sărmanei mele vieți,  
25 Și tu, cîrmuitorul umanelor destine.  
Sfîrșește-această luptă eșa cum e mai bine:  
Nici unul să nu-nvingă și nici să fie-nvins.

ELVIRA

Ar fi prea aspră soarta; și lupta ce s-a-ncins  
30 Ți-ar da prilej la chinuri și mai amare poate,  
Lăsîndu-te, stăpînă, să ceri mereu dreptate,  
S-arăți aceeași ură mereu, să urmărești;  
Mereu viața celui pe care tu-l iubești.  
Mai bine-i biruința de-ar fi să-l încunune,  
35 Ea datoriei tale tăcere i-ar impune  
Și bunul nostru rege te va sili atunci  
S-ascuți îndreptățită de-a inimei porunci.

XIMENA

O, dacă el învinge, crezi că mă dau învinsă?  
40 Prea sfîntă-i datoria-mi și jalea-mi prea nestinsă,  
Și nu ajunge numai ca regele să vrea  
Sau lupta să decidă în defavoarea mea!  
A-nvinge pe don Sancho nu-i greu, dar n-o să poată  
Să-nvingă și mărirea Ximenii totodată;  
45 Și chiar dacă Rodrigo va birui acum.  
Onoarea mea-i va scoate mii alți vrăjmași în drum.

ELVIRA

Stăpîna mea, asemeni cuvinte nu mai spune,  
Să nu se-ndure cerul cumva să te răzbune!  
50 Cum! vrei să pierzi prilejul acesta fericit  
Ce focul urei tale l-ar potoli-n sfîrșit?  
Dar ce vrea datoria aceasta nempătată?

Ori moartea lui Rodrigo îți dă-napoi un tată?  
O grea nenorocire îți pare prea puțin?  
55 Vrei lacrimi peste lacrimi, suspin peste suspin?  
Nu, nu, cu-astfel de gânduri stăpînă mea iubita,  
Nu-ți meriți fericirea ce-ți este hărăzită  
Și-ți va impune dreapta minie-a Celui Nalt,  
Prin moartea lui Rodrigo, să-l iei pe celalalt.

60

**XIMENA**

Elviro, imi ajunge atît amar și jale  
N-o mai spori tu încă prin prevestiri fatale,  
Aș vrea să fug de ambii, dae-aș putea să sper,  
De nu, pentru Rodrigo-nalț rugăciuni la cer-  
65 Nu că mi-e drag, dar dacă Rodrig nu biruiește,  
Voi fi a lui don Sancho, cum am promis, firește...  
La gîndul ăsta numai mi-e sufletul-ingrozit...  
Ce vād, amar de mine? Elviro, s-a sfîrșit!

**SCENA a V - a**

**DON SANCHO, XIMENA, ELVIRA**

**DON SANCHO**

Silit această spadă să v-o aduc plecată...

**XIMENA**

De-al lui Rodrig scump sing^, cum? încă-nsingerată?  
Și mai cutezi, perfide, în fața-mi să te-areți  
Cînd mi-ai răpit norocul întregii mele vieți?  
O, izbucnește-n voie de-aeum, iubire-ascunsă,  
Onoarea mi-e-mpăcată și ținta ei ajunsă!  
10 Aceeași lovitură de spvidă mi-a ucis  
Norocul și iubirii-mi drum liber i-a deschis!

**DON SANCHO**

De-ați Ei mai liniștită...

**XIMENA**

15 Taci! taci! nu ți-e rușine,  
Crunt ucigaș al unui erou slăvit de mine?

O, l-ai lovit hoțeste, căci un viteaz ca el  
N-ar fi putut, desigur, să fie-nvins altfel.  
Nu mai spera nimica; crezînd să mă răzbune,  
20 Nevrednica ta mină pe mine mă răpune!

**DON SANCHO**

Ciudată rătăcire, ce cu atît moi mult...

**XIMENA**

Crezi tu că pot să sufăr și vrei să te ascult  
25 Cu ce nerușinare trufașă-mi vei descrie  
Păcatul meu, și moartea-i, și marea-ți vitejie?.

**SCENA a VI - a**

**DON FERNANDO, DON DIEGO, DON ARIAS, DON  
SANCHO, XIMENA**

**XIMENA**

Sire, nu se mai cade să fie tănuît  
5 Ce n-am putut ascunde oricît m-am chinuit.  
Știți că iubeam și, totuși, în dreapta mea minie,  
Vream sa jertfesc o viață atît de scumpă mie,  
Și maiestatea-voastră chiar a putut vedea  
Iubirea-mi sugrumată de datoria mea.  
10 Rodrig e mort acuma, și moartea-i schimbă, iată,  
în jalnică iubită vrăjmașa nempăcată,  
Ceruse răzbunare acel ce m-a născut,  
Acum să plîng îmi cere amorul meu pierdut:  
Luîndu-mi apărarea în oarba lui pornire,  
15 Don Sancho nu-mi aduse decît nenorocire,  
Și-acum să fiu datoare, cum am făgăduit,  
S-ajung răsplata celui ce m-a nenorocit!  
O, de pătrunde mila o inimă de rege,  
îndură-tc, stăpîne, revoacă-această lege.  
20 Ca preț al unei lupte în care am pierdut  
Tot ce-aveam scump pe lume, îi las al meu avut,  
Don Sancho să mă lase pe mine mie însumi,  
îngăduiți-mi, sire, să-mi plîng în tihnă plînsu-mi,  
Jelînd, la adăpostul cel sfînt al unui schit,  
25 Pîn' ce-oi muri, pe tata și scumpul meu iubit!

**DON DIEGO**

S-a dat pe față-n [ine și nu mai crede, sire,  
Că-i un păcat să-și spună năvalnica iubire.

**DON FERNANDO**

Ximena, ești greșită, Rodrig nu a murit.  
Don Sancho-vins, pesemne, n-a spus-o lămurit.

**DON SANCHE**

De-aprinderea-i prea mare, fu, sire, amăgită,  
Veneam să-i spun cum lupta fusese săvârșită.  
Acest războinic nobil, ce-i adorat de ea,  
„N-ai nici o teamă”, -mi P- i- m- a dezarma,  
„Te las mai bine teafăr să părăsești arena,  
Decît să vărs nu singe riscat pentru Ximena,  
Dar cum de datorie la Curte sînt chemat,  
Te du și-i spune lupta așa cum s-a urmat  
Și ca trofeu prezintă-i din parte-mi a ta spada...”  
Așa făcui eu, sire, și-a fost destul s-o vadă,  
Spre-a crede fără preget că sunt învingător,  
Și-atunci miaia-L dete pe față-al ei amor  
Cu-așa avînt năprasnic și-atîta nerăbdare  
Că n-am putut să capăt o clipă de-ascultare.  
Deși înfrînt, eu totuși acum sînt fericit  
Și dacă-mi vād azi visul iubirii nimicit,  
Înfrîngerea mi-e scumpă, fiindc-a fost în stare  
Să dea ca pildă lumii o dragoste-așa mare!

**DON FERNANDO**

Nu mai roși, copilă, și nu mai căuta  
Zadarnice mijloace s-ascunzi iubirea ta.  
Ne-o spune doar sfiala ce-ți înflorește fața.  
Punîndu-i în pericol de-atîtea ori viața  
Viteazului Rodrigo, destule-ai încercat,  
Și tatăl tău azi poate să doarmă împăcat.  
Vezi lămurit că alte sunt căile divine.  
Făcuși tot pentru dînsul gîndește și la tine,  
Și-ascultă fără murmur al regelui tău sfat,  
Ce-ți dă un soț prea vrednic și-atît de adorat.

**SCENA a VII - a**

**DON FERNANDO, DON DIEGO, DON ARIAS, DON  
RODRIGO, DON ALONSO, DON SANCHE, INFANTA,  
XIMENA, LEONORA, ELVIRA**

**INFANTA**

- 5 Din partea mea, Ximena, a principesei tale,  
Pp-arpst războinic nobil primește-l fără jale.

**DON RODRIGO**

- Vă cer iertate dacă în fața voastră, sire,  
M-aruncă la picioare-i sfioasa mea iubire.
- 10 Nu vin aci răsplata izbinzii să mi-o cer,  
Vin capul meu, stăpîna, din nou să ți-l ofer,  
Și în a mea favoare nu chem a luptei lege,  
Nu <hem nici chiar voința preabunului meu rege,  
Dar dacă toate cele făcute-s prea puțin,
- 15 O, spune ce mijloace te-ar împăca deplin?  
Mii de rivali vrei încă, iubita mea, să birui,  
Voiești a mele fapte mărețe să le-nșirui  
De la un cap al lumii pînă la celălalt?  
Sa iau o cetățuie eu singur din asalt?
- 20 Să spulber o armată? S-ajung-al meu renume  
Să-ntunece pe-al celor mai mari eroi din lume?  
O, dacă prin acestea iertare-aș dobîndi,  
Le-aș îndura pe toate și tot aș izbîndi!  
Dar dac-acea onoare, mereu nerăzbunată,
- 25 Cu moartea mea doar poate să fie îmbunată,  
Puterea omenească de ce-o mai înarmezi  
Cînd prosternată fruntea-naintea ta mi-o vezi!  
Răzbuna-te tu însăși, căci astfel se cuvine,  
Cel neînvins de nimeni să fie-nvins de tine;
- 30 Cu prețul vieții mele atunci, de m-ai ierta,  
Nu mă goni, Ximeno, din amintirea ta,  
Și pentru că prin moarte-rai eu îți păstrez mărirea,  
În schimb și tu păstrează-mi, Ximeno, amintirea  
Și spune cîteodată, plîngînd al meu sfîrșit:
- 35 „De nu-i eram prea dragă, Rodrig n-ar fi murit!”

XIMENA

- Ridică-te, Rodrigo. Adevărat, e, sire,  
Prea mult mi-am dat pe față ascunsa mea iubire,  
E prea viteaz Rodrigo ca eu să nu-l iubesc,  
40 Și la porunca voastră pot să mă-mpotrivesc?  
Știu bine că-s datoare s-ascult a luptei lege,  
Că sfînt e totdeauna cuvîntul unui rege,  
Dar orișice pedeapsă binevoiți a-mi da,  
Această cununie voi o puteți răbda?  
45 Și datoriei mele de-i porunciți tăcere,  
Dreptatea voastră oare nu suferă-o scădere?  
Dacă Rodrig e-al țării cel mai de seamă fiu,  
A slujbei lui răsplata se cade eu să fiu?  
Și viața mea întreagă să am mereu a plînge  
50 Cu mîinile pătate de-al tatălui meu sînge?

DON FERNANDO

- Adesea vremea totuși legitim a făcut  
Ce se părea o fărădelege la-nceput.  
Te-a cucerit Rodrigo prin marea-i vitejie  
55 Și de aci-nainte a lui ești pe vecie;  
Dar prețul biruinței acum de i l-aș da,  
Dușman măririi tale să fiu ar însemna:  
Căsătoria-aceasta mai poate să s-amine  
O data ce întreagă credința ta-i rămîne.  
60 Ia-ți dar un an de doliu, Ximeno, dacă vrei...  
Iar tu, Rodrig, la arme, cu toți vitejii mei!  
Dac.-ai gonit pe mauri departe de limanuri,  
Zădărnîcind năvala și-a lor viclene planuri,  
Cu-ntreaga mea oștire aleargă-n țara lor  
65 Și pradă-le pămîntul ca un cuceritor.  
Ești *Cidul*, înainte-ți vor tremura de groază  
Și-or să te vrea de rege; tu însă îi păstrează  
Credința ta jurată Ximenii-n fața mea.  
Revin-o, de se poate, mai demn încă de ea,  
70 Și-atît de sus te-nalță prin fapteVți viteze,  
încît să fie mindra l-altar să te urmeze.

DON RODRIGO

Spre-a vă sluji, stăpîne, și pentru-a nu displace  
Ximenei mele scumpe, ce n-aș putea eu face?

- 75 De ochii ei departe oricit aș îndura,  
Preafericit sînt, sire, că pot măcar spera.

DON FERNANDO

- în vitejia-ți speră, Rodrig, și-n vorba-mi data,  
Si inima Ximenii fiindu-ți închinata,  
80 Wede-te în vreme, ce-alină once **M U**,  
Si-n brațul tău puternic și-n suveranul taul

COMENTARII ȘI VARIANTE

*Lucien                      Bazin*

p. 11                      UN IMN FRANCEZ LUI EMINESCU

în *Sămănătorul*, IV, nr. 41, 9 octombrie 1905, p. 744—746,  
cu menţiunea: *după Lucien Bazin; Tălmăciri*, p. 26—28; s-a repro-  
dus în *Junimea literară*, VI, nr. 7 şi 8, iulie-august 1909, p. 146.

Variante în *Sămănătorul*:

v. 6 Supt biciul suferinţei umane te zăresc,

v. 13 Şi mi-am adus aminte atunci că-n *noi* renaşte.

În acelaşi număr al *Sămănătorului*, la rubrica *Cronică*, I. Scurlu  
semnează următoarea notă în legătură cu poezia lui Lucien Bazin:

„Mulţumesc amabilităţii d-lui C. Banu cunoaşterea unei poezii  
franceze de toată frumuseţea, închinată de un poet al marei naţiuni  
surori, d. Lucien Bazin, eternei noastre glorii literare, care este  
Mihail Eminescu. Poezia se intitulează «*Â Mihail Eminescou, poete  
naţional roumain*» şi se găseşte (p. 107—109) în volumul întâi şi  
singurul pe care l-a tipărit pîn-acum d. Lucien Bazin (*L'aube  
interieure. Poesies*, Paris, Alphonse Lemerre, Editeur, MDCCCV,  
p. 120 în 8\*).

Am citit şi am recitat cu o emoţie adîncă — intimă şi estetică,  
deopotrivă — acest minunat imn izvorît din sufletul ales al unuia  
din francezii de rasă, scriitor foarte îngrijit şi poet care dovedeşte  
prin imnul său un talent artistic şi o comoară de simţiri generoase  
ce sînt daruri rare în lumea literară «modernă»... a valorilor con-  
trafăcute sau, cel puţin, prefăcute în ciuda artei omeneşti fireşti  
şi eterne. Şi am rămas uimit, cum vor rămînea toţi cetitorii români,  
de pătrunderea extraordinară pe care o arată poetul francez în sinteza

măiastră a personalității artistice și filozofice a Jui Eminescu, a tragicului său uman și a însemnătății lui pentru neamul nostru și pentru literatura tuturor neamurilor.

Imnul poetului francez — căci este un adevărat imn prin sfântă pietate a entuziasmului și prin ideile, simțirile și imaginile sale solemne — este în lăsa închinare ce se aduce, din largul lumii culte, aceluia dintre scriitorii noștri care unește în opera sa sublimitatea poeziei românești eu cea mai înaltă cugetare filozofică universală.

Drept semn de recunoștință din partea noastră, căroră poetul și cugetătorul *Luceafărului*, cu tot ce-a creat geniul său românesc, ni este apostol și profet al neamului, d. Ștefan O. Iosif, urmând rugămintii noastre, a tradus pentru acest număr al *Sămănătorului* întreaga poezie a d-ului Lucien Bazin."

În *Junimea literară*, textul a fost luat din *Sămănătorul*. Numărul din iulie-august al *Junimii literare* în care se reproduce poezia lui Lucien Bazin în traducerea lui Iosif este închinat lui Mihail Eminescu, de la moartea căruia se împlineau douăzeci de ani, și cuprinde câteva contribuții interesante, printre care: *Patru scrisori inedite ale lui Mikail Eminescu, Amintiri despre Eminescu de Teodor V. Ștefanelli, Memoriu asupra familiei Eminescu de Corneliu Botez etr-*

*B u r g e r*

p. 14

LE.NORE

în *Sămănătorul*, I, nr. 21, 12 mai 1902, p. 372—375; *Tălmășire*, p. 29—39, cu mențiunea: „Baladă de...”

Variante în revistă:

- v. 25 Ea alergă în sus și-n jos
- v. 49 — Copila mea, sufletul meu,
- v. 73 — Părinte, nu te îndura
- v. 131 Ascultă!... clopotul în turn
- v. 201 Și toți strigoi — kuș, huș, kuj —
- v. 233 Hah!... cavalerul s-a oprit!

Iosif a tradus *Lenore* la Dumbrăveni, de unde i-o trimitea lui Virgil Cioflec, pentru a o preda revistei.

Celebra baladă a lui Biirger, cunoscută probabil prin intermediare-franceze, a avut ecouri în literatura noastră cu mult înainte de Iosif. Astfel, cavalcada din „basmul” *Mihnea și baba* de D. Bolintineanu revelă similitudini izbitoare cu aceea din *Ignore*. La rîndu-i, Al. Macedonski va declara că balada sa *Dorobanțul* „este localizată

din amintire după celebra baladă *Ignore* de poetul german Biirger. Eram copil cînd am citit-o într-un album ilustrat cu foarte frumoase gravuri pe oțel. Ea a făcut asupra-mi o atît de mare întipărire, încît după doisprezece ani de la acea dată am putut s-o scriu în românește din memorie” (*Poezii* de Al. A. Macedonski, București, Librari-editori Ig. Haimann & Schöniel, 1882, *Note*, p. 392).

*B u r n s*

p. 23

IN CIUDĂ!

În *Sămănătorul*, II, nr. 34, 24 august 1903, p. 534—535; *Credințe*, p. 116—118, cu mențiunea; „După...”

Variante în revistă:

- v. 1 Se vede sărman, *oropsit*, *nevoiaș*
- v. 3 Dar noi ne mîndrim și-o-nălțăm mai *trufaș*,

*G i o s u e* *Carducci*

p. 25

CĂTRE COPACI

În *Sămănătorul*, V, nr. 49, 3 decembrie 1906, p. 961; *Tălmășiri*, p. 62—63.

În revistă, traducerea poeziei e precedată de următoarea notă: „Gloriosul titan al poeziei italiene a primit încununarea oficială supremă din partea sfatului înțelepților și dreptilor cari hotărâsc în fiecare an asupra acordării premiului literar al Fundațiunii Nobel.

De acest premiu s-au învrednicit, pînă-acum, scriitorii Sully Prudhomme, Frederic Mistral, Bjørnstjerne Bjørnson, Mommsen Echegaray și Sienkiewicz.

Toți acești scriitori sînt deopotrivă o glorie a neamului lor și a omenirii întregi: creațiunea lor este eternă tocmai prin individualitatea lor națională compactă, din care s-a înălțat peste toate țările simfonia omenescului universal.

Dăm aci traducerea unei poezii a lui Carducci, care arată nepăsarea senină a adevăratului geniu față de cele mai depline triumfuri pe care le poate îmbia această lume.”

Abia după mai bine de două decenii de la traducerea lui St. O. Iosif, literatul de origine italiană Giuseppe Cifarelli avea să încerce popularizarea mai temeinică în limba română a operei lui Giosue Carducci, (1835—1907), prin culegerea *Poezii traduse de...*, București, 1928 (142 pagini). Iată, spre confruntare, sonetul tălmăcit de Iosif în versiunea lui Cifarelli:



#### DE VOR.BA CU COPACII

Stejar îngindurat ce tristul lan  
Umbrești, nu te iubesc! Cu frunza buna  
împodobi-vei fruntea de tiran  
Ce pașnice cetății o să supună.

- 5      Și nicide tîne laur sterp: minciună  
Și-ocară-i verdele trufaș, viclean,  
Pe timp de iarnă, sau cînd stai, cunună.  
Pe o chelie de-mpărat roman.

Tu ești iubită, viță zîmbitoare,  
Ce coci prin negre pietre în ciorchine  
Mult înțeleaptă traiului uitare!

Dar și mai mult cînstesc eu bradul damfc  
Ce-n patru scînduri va închide-n fine  
Tumultul minții, dorul meu zadarnic!

Rezultatele confruntării sînt net favorabile lui Iosif. Tălmă-  
cirea lui este realizarea unui artist, căreia traducerea de amator a  
lui Cifarelli îi confirmă și exactitatea.

#### p. 26      DIN ITALIENEȘTE

În *Sămănătorul*, VII, nr. 40, 28 septembrie 1908, p. 903, cu  
titlul *Sonet — După italienește; Cîntece*, p. 117.

Variante în *Sămănătorul*:

- v. 2 Ce-a fost stăplna lumii în vechime
- v. 3 De muzele castaliene nime
- v. 6 E înjosită într-un veac de crime
- v. 8 Desfriul iese triumftnd afară.
- v. 9 De ne-au lăsat strămoșii-n zile bune
- v. 12 Ci vin să plîngem vremea cea de față,
- v. 14 Și decăderea-n care se răsfătă.

G u s t a o F a l k e

#### p. 27      IDILĂ

În *Sămănătorul*, III, nr. 52, 26 decembrie 1904, p. 826, cu  
mențiunea: după *Gustav Falke; Tălmăciri*, p. 193—194.

Variantă în revistă:

- v. 14 Iși alintă iar copilul-n șoapte,

Gustav Falke, poet german, a trăit între 1853 și 1916.

p. 20

#### RUGĂ

În *Sămănătorul*, V, nr. 9, 26 februarie 1906, p. 164, cu men-  
țiunea: după *Gustav Falke; Tălmăciri*, p. 195.

G e j e r

p. 30

#### DEȘTEPTARE

În *Sămănătorul*, VI, nr. 34, 19 august 1907, p. 711-712;  
*Tălmăciri*, p. 211—212, cu mențiunea: „După...”.

G o e t h e

p. 32

#### IZBĂVIRE

în *Viața*, I, nr. 48, 8 ianuarie 1895, p. 4 (semnat S.): după  
*Goethe*; cu aceeași indicație, în *Familia*, XXXV, nr. 36, 5/17 sept.  
1899, p. 422; *Tălmăciri*, p. 40-41.

Variante în *Viața*;

- v. 3 Pe țărîm de rîu am alergat
- v. 15 — Dar cum te cheamă zic eu. — Nuțal
- v. 16 Frumoasă Nuță, tu ești bună!
- v. 19 Dar asta nu-i destul, copilă:

în *Familia*:

- v. 3 ca în *Viața*;
- v. 5 Stau aiurit ca omul beat
- v. 6 și 8 inversate
- v. 10 și 11 inversate
- v. 12 — Ia seama! Gîrla vine mare!
- v. 17 De soarta mea te prinse mila
- v. 18 Și m-ai scăpat în clipe grele
- v. 20 Fii tu norocul vieții mele!
- v. 21 Și'i spun eu lot; ea blindă, mută,

Traducerea este însoțită de următoarea notă\*. „Aici e vizată  
Anna Katharina Schonkopf, sau Kâtschen, cum îi zicea Goethe, cu care  
poetul legase prietenie în anii săi de studenție în Leipzig. Pentru  
tKâtschen», cea mai potrivită traducere pare a fi cuvîntul «Tîncuța»  
aici întrebuițat.”

Din Goethe, St. O. Iosif a început să traducă din adolescență.  
*Craiul ielelor* este cea dintîi traducere în versuri pe care a publicat-o  
îndată după debutul său în presă cu poezia originală *Izvorul* (ambele

în 1892, în *Revistașcaalei*). Opera uriașului din Weimar a continuat să-l intereseze și să-l farmece. Din Neuburg pe Dunăre, poetul îi scria lui Sextil Pușcariu la 9 august 1901: „Știi cine-i poetul meu favorit acum? Goethe! Nu-i așa că sint cam îndrăzneț?” (Sextil Pușcariu, *St. O. Iosif*, în *Luceafărul*, XII, nr. 15–16, 1 august 1913, p. 467). În aceeași vreme, îi spunea într-o scrisoare lui Virgil Cioflec: „...deschid o carte și citesc. Mai ales Goethe. Marele păgîn îți improspătează totdeauna sufletul și e atît de vast, încît nu te înlănțuiește într-un cerc vrăjit, ca alți poeți, d.p. Heine, dimpotrivă, îți lasă toată libertatea, te introduce și te plimbă prin universul nemărginit. Din asemenea călătorii te întorci întotdeauna mai cuminte și mai sănătos. E odihna binefăcătoare ce numai natura ți-o poate da.”

În afară de traduceri din Goethe pe care le-a publicat în unul sau altul din volumele sale (*Izbăvire*, *Ucenicul vrăjitor*, *Stropii de nectar*, prologul din *Faust* și pastorală *Dragoste cu toane*) sau de cele apărute numai în periodice (*Craiul ieilor*, *Regele din Thule*), Iosif a mai tradus *Egmont*, *Egmont* era în 1908 gata, și tălmăcitorul îl prezenta lui Pompiliu Eliade, directorul Teatrului Național din București (v. *Domnița mea erai*, p. 216). Pompiliu Eliade, care de altfel îl însărcinase pe poet cu traducerea, cita lucrarea printre alte tălmăciri datorite lui G. Coșbuc, D. Anghel, Ovid Densusianu, P. Gusty, Brătescu-Voinești, și, referindu-se la toate acestea, adăuga aprecierea: „Niciodată limbă românească mai îngrijită, mai corectă, mai înălțătoare, mai fără de păcat nu s-a auzit pe scena românească” (v. Pompiliu Eliade, *Teatrul Național din București în 1908–1909*, București, Tip. „Voința națională”, 1909, p. 43–45 și 67). Anghel și Iosif au răspuns cu ostilitate unora din afirmațiile lui Pompiliu Eliade care îi priveau (referitor la momentul cînd au primit însărcinarea de a traduce, cel dintîi *L'amour veille*, celălalt *Egmont*, sau cu privire la remunerare etc.) printr-o notă polemică — *Onotă pentru altă notă* — publicată, în *Cumpăna*, I, voi. I, nr. 3, 11 decembrie 1909, p. 47–48.

Despre alte versiuni românești ale lui *Egmont*, v. I. E. Torouțiu, *Studii și documente literare*, voi. III, București, 1932, p. 72.

În *Viața*, II, nr. 51, 29 ianuarie 1895, p. 4 (semnat S.); *Sămă-nătorul*, 11, m. 38, 21 septembrie 1903, p. 606–607; *Tălmăciri*, p. 42–46, cu mențiunea: „După...”.

Variante în *Viața*:

- v. 1 *A plecat în tîrg stăpînul*
- v. 2 *Maistru vrăjitor, bătrînul.*
- V- 5 *Știu eu șartul lor*
- v. 6 *Și vrăjile lui,*
- v. 7 *Fac și eu minuni,*
- v. 8 *Fără ca să-i spui.*
- v. 9 *Haide! haide*
- v- 10 *Curgă iute*  
*Pe-ntrecute*
- v. 11 *Apă-n unde*
- v. 12 *Valuri-valuri rotitoare*
- v. 13 *Să inunde-n scaldătoare\*
- v: 14 *Vin acu, mătură roasă!*
- v. 15 *Slugă fuși odinioară:*
- v. 16 *Fă-mi pe voie așadară:*
- v. 17 *Du-te-aci\* și poartă-mi*
- v. 18 *Donițele-n trap!*
- v. 19–28, ca v. 9–13 de mai sus;
- v. 29 *Iată-mi-l fugind în clipă*
- v. 30 *La pir&u; le umple-n pripă*
- v. 31 *Ca un fulger se întoarnea,*
- v. 32 *Vine-a doua oară!*
- v. 33 *Apa fierbe, crește!*
- v. 34 *Stai! înceată*
- v. 35 *Cu prinosul*
- v. 36 *Căci prisosul*
- v. 37 *E pericol! —*
- v. 38 *Vai... dar nu-mi aduc aminte*
- v. 39 *Blăstămatele cuvinte!*
- v. 40 *Ah, cuvintele alese...*
- v. 41 *Să devie ce fusese*
- v. 42 *Ah, aleargă, nu, el zboară!*
- v. 43 *Mătură, prefă-te iară!*
- v. 44 *Ce năprasnic vine*
- v. 45 *Și pleacă mereu*
- v. 46 *Un potop de valuri*
- v. 47 *Nu, dar este*
- T. 48 *Groasă gluma;*
- v. 49 *Stai tu, numa;*
- v. 50 *E-ndărătnic! —*

V. 55 *Ah, îngheț de spaimă-n baie.*  
V. 56 *Ce-o să-mi zică / Ce bătaie i*  
V. 59 *Unde cat, de pretutindeni,*  
V. 62 *Stai pe loc, îți sic:*  
V. 63 *Cum ai fost odată!.,.*  
V. 64 *lipsește*  
V. 65 *Nu te-aștîmperi*  
V. 66 *Nici acuma?*  
V. 67 *Stai tu numa.*  
V. 68 *De te-oi prinde*  
V. 69 *După ceafă-ți pun piciorul*  
V. 70 *Și-ți răpăd în cap toporul!*  
V. 72 *Cum m-oi repezi odată*  
V. 73 *Nici nu isprăvesc cuvîntul,*  
V. 74 *Te fac una cu pămîntu!*  
V. 76 *Strașnic l-am izbit!*  
V. 77 *Acu nu-mi mai pasă*  
V. 78 *Pot fi liniștit!*  
V. 82 *Doi d-odată*  
V. 83 *Donițele dinainte!*  
V. 84 *Ajutor, ah, Doamne sfînte !*  
V. 85 *Și ei fug! Ce de piraie*  
V. 86 *Curg pe scări și prin odaie*  
V. 87 *Ce grozavă apărie!*  
V. 88 *Iară maistrul nici nu știe!*  
V. 89 *Ah, dar vine maistrul!*  
V. 91 *Duhurile tale!*  
V. 92 *Nu știu cum să scap!*  
V. 93 *- După ușă*  
V. 94 *Stați cuminte*  
V. 96 *Mături! Mături!*  
V. 97 *Căci doar maistrul cînd vă cheamă,*  
V. 98 *Duhuri, să-l luați în samă!*  
*In Sămănătorul:*  
v. 9 *ca în Viața;*  
v. 10 *Mergi la apă*  
V. 11 *Iute! iute*  
V. 12 *Să înceapă*  
V. 13 *Cercuri mari, clocotitoare,*  
V. 23-28 *ca v- 9-13;*

v. 37 *ca în Viața;*  
v- 38 — 42 *Căci prinosul*  
*Azi ne-ajunge!*  
*Iar prisosul,*  
*Nu-i a bună!*  
*Ah, dar... Doamne! trei cuvinte...*  
*Vai, nu-mi vin deloc în minte!*  
v. 43 *ca în Viața;*  
v. 44 *Ca să-l facă ce fusese!*  
v- 45 *Iată-lfuge, vine-n grabă!*  
v- 46 *Mătură, hai fii de treabă!*  
v. 49 *Ah, și mii de rturi*  
v. 51 *Ei, dar gluma*  
v. 53 *E-ndărătnic*  
v. 54 *Nu m-aude?*  
v- 55 *Spaima tot mai mult mă-ngheață !*  
y. 56 *Ce ochi crunți! Ce hidă față!*  
v- 65 *ca în Viața;*  
v. 66 *Bine! Bine,*  
v. 67 *Mi te-oi prinde*  
68 *Eu pe tine*  
*Intr-o clipă*  
v. 69 *ca în Viața;*  
v. 70 *Și-fi reped în cap toporul!*  
v. 73 *Nici nu mîntui azi cuvîntul,*  
după v. 80 *Doi deodată*  
v. 82 *Dinainte*  
v. 83 *Patru doniți, toate pline!*  
v. 88 *Maistre, Doamne, fă-ți pomană !*  
v. 89 *Ah, dar vine vraciul!*  
v. 90 *Doamne, cum să scap!?*  
v. 91 *Le-am chemat pe duhuri*  
v. 92 *Și își fac de cap!*  
v. 93 *ca în Viața;*  
după v. 93 *lute-n lături*  
v. 94 *ca în Viața;*  
după v. 94 *Mături! Mături!*  
v. 96 *lipsește*  
v. 97 *Maistrul numai cînd vă cheamă*  
v. 98 *Duhuri, să-l luați în seamă!*

Modificările atât de numeroase de la o versiune la alta sînt ilustrative pentru conștiințiozitatea poetului român și pentru efortul Său de a realiza o traducere cit mai fidelă față de original. În *Ucenicul vrăjitor*, Iosif și-a îndreptat atenția spre ceea ce era esențial: obținerea ritmului. Succesul i-a fost deplin, însă cu prețul schimbării schemei rimelor.

p. 38 STROPII DE NECTAR

În *Sămănătorul*, V, nr. 1, 1 ianuarie 1906, p. 9; în *Cîntece*, p. 115-116.

Variantă în revistă:

v. 15 *Se ttri* și supse strașnic

Traducerea lui Iosif este foarte exactă, aproape vers cu vers. Ritmul și măsura sînt respectate întocmai. Pentru a realiza lapidăritatea ultimului vers din poezia lui Goethe, traducătorul a fost nevoit să introducă înaintea acestuia încă un vers, astfel că versiunea românească are un vers în plus față de original. Iată textul german:

DLE HEK.TARTROPFEN

Als Minerva jenen Liebling,  
Den Prometheus, zu begunst'gen,  
Eine volle Nektarschale  
Von dem Himmel niederbrachte,  
5 Seine Menschen zu begliicken,  
Und den Trieb zu holden Kiinsten  
Ihrem Busen einzuflossen:  
Eilte sie mit schnellen Fiissen,  
10 Dass sie Jupiter nicht sähe;  
Und die goldne Schale schwankte,  
Und es fielen wenig Tropfen  
Auf den grünen Boden nieder.  
Emsig waren drauf die Bienen  
Hinterher, und saugten fleissig;  
15 Kam der Schmetterling geschäftig.  
Auch ei Tropfchen zu erhaschen;  
Selbst die ungestalte Spinne  
Kroch herbei und sog gewaltig.  
Giücklich haben sie gekostet,  
20 Sie und andre zarte Tierchen!  
Denn sie teilen mit dem Menschen  
Nun das schonste Gliick, die Kunst.

(Deutsche Klassiker-Bibliothek, *Gaethes Werke*, Band I, Berlin, Verlaganstalt Urania, p. 113).

În *Tălmăciri*, p. 47—53.

Cu titlul *Clntarea arhanghelilor*, dar numai r. 3—34, fragmentul a fost tipărit, într-o versiune diferită, la un an de la moartea lui Iosif, în *Flacăra*, III, nr. 37, 28 iunie 1914, p. 307. Reproducem fragmentul, subliniind deosebiri față de textul din *Tălmăciri* și numerotînd rîndurile ca în acest din urmă text, pentru a înlesni confruntarea:

RAFAEL

În armonia sferelor fraterne  
5 își cîntă soarele eternul vîers  
Și își urmează după legi eterne  
Pe-același drum detunătorul mers.

Vederea lui dă îngerilor vlagă,  
10 Ci nepătruns, tu, Doamne, le rămii;  
Și-n veci mărețe-n strălucire-ntreagă  
Sunt cele-nalte, ca în ziua-ntii.

GABRIEL

Și nențeles de repede rotire  
Se-ntoarcă-n juru-i globul pămîntesc...  
15 Și în adîncă, -nfiorată strălucire  
Dintre genuni adînei se răspîndesc

Bogate fluvii către-nalte steiuri  
Din negrele genuni ce se muncesc.  
20 Și-s duse-n goană-n veșnice temeîuri  
fn veșnica mișcare ce-o primesc.

MICHAEL

Și năvălesc furtuni netnfrîinate  
Din mări la țarm și de la țarm la mări,  
înlanțuînd mereu nenumărate  
25 Mișcări și veșnice adînci urmări.

Atuncea fulgerul din cer tresare  
Pe calea trăsnetului, jos, în văi.  
Dar solii tăi, o, Domn sublim și mare,  
Lucesc senini ca-n ziua cea dintâi.

30 [TOȚI TREIJ

Vederea ta dă îngerilor vlagă  
Și nimeni n-o pătrunde din cei răi.  
Și opera ta vie și întreagă  
Străluăe pururi, ca și-n zîtia-ntăi.

Avem, vădit, a face cu o ciornă anterioară textului din *Tălmăciri*, înainte de a pleca la Paris, St. O. Iosif îi scria lui Virgil Gîflec din Turnu-Măgurele, în 21 august 1899: „Citesc pe *Faust*. Sint cu totul absorbit de puterea supranaturală cu care evoacă marele Goethe icoana vieții pămîntești.” Era firesc ca tălmăcirea capodoperei să-l fi ispitit pe poetul nostru. După ce-și verificase posibilitățile de traducător, el s-a angajat la întreprinderea cea mare: o versiune românească a lui *Faust*. În primăvara anului 1913, aflîndu-se la Brașov, îl informa pe Horia Petra-Petrescu: „am să traduc pe *Faust* întreg. Lucrez la el...” (H. P. -Petrescu, *St. O. Iosif — Cîteva amintiri în Revista teatrală*, I, nr. 4, iulie-august 1913, p. 250). Cum volumul *Tălmăciri* a apărut în 1909, deducem că Iosif începuse traducerea cu cel puțin 4—5 ani înainte de întîlnirea cu publicistul ardelean. Lucrarea n-a fost dusă pînă la capăt, dar rodul ei este considerabil: șapte caiete care se păstrează la Institutul de istorie și teorie literară, „George Călinescu” al Academiei R.S.R.

*Heine*

p. 45

LORELEY

În *Viața*, I, nr. 43, 4 decembrie 1894, p. 2 (cu mențiunea „După Heine”); *Familia*, XXXV, nr. 21, 23 mai (4 iunie) 1899, p. 244; în *Sămănătorul*, II, nr. 32, 10 august 1903, p. 511—512, și *Tălmăciri*, p. 168-169.

Variante în *Viața*:

- v. 1 *Sunt trist și nu-mi pot da sama*
- v. 2 *La ce-mi tot răsună-n urechi*
- v. 3 *Un basm auzit de la mama*
- v. 7 *Pe stîncă o rază tirzie*
- v. 8 *Abia licărește-n amurg.*
- v. 9 *Șt cea mai frumoasă femeie*
- v. 10 *Acolo apare... e-o zîna*
- v. 11 *Brățara-i de aur scînteie,*
- v. 12 *Din părul ei curge lumină.*
- v. 13 *Ea-și pieptănă mindrele plete*
- v. 14 *Cu piepten de aur, cîntînd*
- V. 15 *Și cîntecul zînei șirete*
- v. 16 *Pe mare se-mprăstie blînd.*
- v. 17 *Pescarul, smintit, se repede*
- V. 18 *Cu barca lui mică și, dus,*

- v- 20 *Ci numai năluca de sus-*
- V. 21 *Vislește, e tot mai aproape...*
- v. 22 *Dar unde e?... a dispărut!*
- v. 23 *Căci zîna domnește pe ape*
- v. 24 *Și cîntecul ei l-a pierdut.*

Variante în *Familia*:

- v. 1 ca în *Viața* (dar: Sint și: seama);
- v. 2 *De ce-mi tot sună-n urechi*
- v. 3 ca în *Viața*;
- v. 4 *Un basm din zilele vechi.*
- v. 5 *Se-ntunecă, vîntul adie*
- v. 6 *Blînd apele Rinului curg*
- v. 8 ca în *Viața*;
- v. 9 *O umbră, un vis de fecioară*
- v. 10 *Se naște din negură blînd,*
- v. 11 *Scînteie-aurita-i brățară*
- v. 13 *Își pieptenă auru-n slavă*
- V. 14 *Și cîntă un cîntec al ei*
- v. 15 *Și e minunată, grozavă*
- v. 17 *Luntrașul turbat se repede*
- v. 18 *În luntrea lui mică și, dus*
- v. 19 *Nici stîncă, nici valuri nu vede*
- v. 20 *Ci caută numai în sus.*
- V. 21—22 ca în *Viața*;
- v. 23 *Căci zîna-i stăpîină pe ape*
- v. 24 ca în *Viața*.

În *Sămănătorul*:

- v. 3 *Cu vecinica\ melancolie*

Cîntecul lui Heine despre nimfa Rinului Lorelei (Lorelei, Lurle e o stîncă la St. Goar, pe rînalul Rinului) a atras pe mulți din poeții români. *Familia* a reprodus textul lui Iosif, ale cărui variante au fost date de noi mai sus, împreună cu alte două versiuni, datorite respectiv lui O. Carp și G. D. Pencioiu-

între diversele încercări, tălmăcirea lui St. O. Iosif rămîne pînă astăzi cea mai izbutită. Aceasta și explică de ce, alcătuiindu-se în 1956 o antologie amplă din versurile lui Heine, autorii au reținut această tălmăcire. Antologia la care ne referim este: Heinrich Heine, *Versuri*. Note, comentarii și glosar de Alfred Margul Sperber, Bucu-

rești, E.S.P.L.A., 1956, 653 pagini. În general, traduceri din Heine au circulat la noi ca piese distincte și purtând diverse titluri. Amintita antologie le încadrează în ciclurile originale, cu numerotarea corespunzătoare. Astfel, *Loreley* face parte din ciclul *întoarcerea acasă*, nu are titlu și este numerotată 2. Titlul dat de poetul român se justifică prin publicarea separată a poeziei.

În cele mai multe cazuri, Iosif a intitulat poeziile fără titlu în original cu primul vers, sau cu cele dintîi cuvinte ale acestuia. Pentru orientare, noi vom indica în aceste comentarii ciclul căreia îi aparține fiecare piesă și numărul ei din edițiile germane ale operei lui Heine.

Dintre scriitorii din care a tradus, Heinrich Heine a fost poetul preferat al lui St. O. Iosif. Numai lui Petofi i-a mai arătat o atenție întrucîtva similară. Din Heine, poetul nostru a tradus începînd din anii debutului, prima tălmăcire tipărită fiind *Loreley*, în 1894. Mai tîrziu, în special în timpul șederii la Paris, opera marelui poet german l-a preocupat intens. „Apoi sînt cu totul preocupat de Heine...” îi scria lui Virgil Gîflec. În altă scrisoare, nedată, dar tot din capitala Franței, îl informa pe același: „am reluat pe Heine, trebuie să-l termin odată”. Poetul nostru pregătea un volum întreg de traduceri din autorul lui *Loreley* și, cum reiese din corespondență, lucra intens. În septembrie 1900 mai trecea la activ cîteva versiuni românești ale unor „poezioare” din același. Era exigent și refăcea textele cu stăruință („azi, nu știu — vremea o fi de vină — nu-mi mai place nici una”). De altfel, chiar după ce le tipărea în reviste, relua — cum rezultă din confruntarea variantelor — traduceri, schimbîndu-le de multe ori structural. Tălmăcirile din Heine, publicate în *Viața*, *Epoca literară*, *Pagini literare* și alte reviste au fost grupate mai întîi în volumul *Romanțe și cîntece*, apărut în 1901. O bună parte dintre ele au fost apoi reproduse în culegerea antologică *Tălmăcirii*.

*Romanțe și cîntece* de Heine, ca în general întreaga activitate a lui Iosif de traducător din acest „congenial” al său (expresia aparține lui I. Scurtu și a fost însușită de I. E. Torouțiu), s-a bucurat de o întîmpinare elogioasă. D. C. Ollănescu făcea în 1902 constatarea: „multe bucăți — mai ales cîntecele — parcă sînt scrise de-a dreptul în limba noastră. Ezitațiunea, stîngăcia sau perifrază nu se simte într-însele mai deloc, și ghimpele, pe care Heine îl ascunde îndeobște la sfîrșitul poeziilor sale, se simte aici tot atît de bine ca în original”

(St. O. Iosif, *Patriarhale*. — *Romanțe și cîntece* de Heine, în *Familia*, XXXVIII, nr. 45, 10/23 noiembrie 1902, p. 537). Peste cîtiva ani, I. Scurtu afirma că versiunile lui Iosif au pus în umbră toate mai vechile tălmăcirii din Heine, întrueit sînt: „interpretări congeniale prin păstrarea curată a fondului liric și a formei artistice așa de nouă și îngrijită a scriitorului german, socotit și astăzi printre cei mai desăvîrșiți lirici ai lumii” (*Traducerile literare la noi*, III, în *Sămănătorul*, V, nr. 31, 30 iulie 1906, p. 609). Acestor aprecieri li s-au adăugat și altele. Recenzia volumului *Tălmăcirii*, publicată de *Viața românească*, e de la un capăt la altul un elogiu la adresa traducătorului (I. S.: St. O. Iosif. *Tălmăcirii*, în *Viața românească*, voi. XIV, an. IV, 1909, p. 142).

Meritul lui Iosif este cu atît mai remarcabil cu cît, în traducerea poeziilor lui Heinrich Heine, a concurat cu un număr foarte mare de poeți romîni. Numai în *Convorbiri literare* și numai între 1867 și 1874 au apărut un număr impunător de tălmăcirii datorite lui Iacob C. Negruzzi, N. Scheletti, M. D. Cornea, I. Brociner, G. I. Lahovari, Miron Pompiliu, V. Sturza, Z. Au mai tradus din Heine: A. Toma, Gr. Lazu, Lazăr Iliescu, Barbu Nemțeanu, Enric Furtună și foarte mulți alții (ne referim la traducătorii mai vechi; a se vedea I. E. Torouțiu, *Heine și heinismul în literatura română*, București, 1930, și t. E. Torouțiu și Gh. Cardaș, *Studii și documente literare*. București, 1931, voi. I, p. 266—267). Ilarie Ghendi ne informează că Heine a început să fie tradus în românește încă de pe cînd era în viață. Iosif Many publică *Peste-a mării țermi trecute...* în *Foaie pentru minte, inimă și literatură* din 1846 (p. 248). Această poezie a fost tradusă și de St. O. Iosif și publicată sub titlul *Pe deșertul țărîm al mării...* Alături de traducătorii citați mai sus, Ilarie Chendi mai pomeneste pe Iosif Vulcan, Petre Dulfu, Al. Macedonski, I. Gorun (Al. Hodoș), O. Carp, G. D. Pencioiu, care a publicat o culegere din *Cartea cîntecelor* (V. Ilarie Chendi, *Despre traducătorii români ai lui Heine*, în *Convorbiri literare*, XXXV, nr. 9, septembrie 1901, p. 855-864).

Volumul *Versuri*, publicat de E.S.P.L.A. în 1956, înscrie pe lista traducătorilor din opera lui Heine noi nume: Măria Banuș, Vlaicu Birna, Demostene Botez, Nina Cassian, Augustin Șt. Doinaș, Ion Frunzetti, Victor Kernbach, Adrian Maniu, Al. Philippide, Veronica Porumbacu, Romulus Vulpescu etc. St. O. Iosif figurează cu aproape toate traduceri sale.

în *Viața*, I, nr. 45, 18 decembrie 1894, p. 7 (semnat St. O. I.); în *Romanțe și cîntece de Heine*, p. 18-19, și *Tălmăcirii*, p. 71-73. S-a reproduș în *Minerva literară ilustrată*, IV nr 189 23 iunie\* 1913, p. 4.

Variante în *Viața*:

- v. 2           Voioși, c-au să vadă iar Franța.  
v. 3       Dar cînd au sosit în *cuartiml* nemțesc,  
v. 7       *Zdrobite-s vitejele sale oștiri* —  
v. 8           Cezaru-, cezarul e prins!  
v. 9       Atunci *încîlinară* triști frunțile lor  
v. 11      A zis celălalt: — *Eu simt c-arn să mor*;  
v. 12           Mă *ustură* rănile iarăși!  
v. 13      Și-a zis celălalt: — Un vis a fost tot,  
v. 14           Nici eu nu am zile, știu bine I  
v. 21      Cu limbă de moarte te rog, nu uita  
24           O, frate, cînd voi fi murit,  
          Tu ia-mă CU tine în patria ta,  
          Mă-ngroapă-n pămîntul iubit.  
v. 25      Și *ordinul crucei* mi-l prinde la piept  
v. 27      Așază-mi și pușca la umărul drept  
v. 28           Și nu uita *sabia-ncinsă*.  
v. 29      Voi sta nemișcat în mormînt, așteptînd  
v. 30           Ca o *santină* ce doarme...  
v. 31      în vis auzi-voi iar tunul urlînd  
v. 32           Și tropot și zgomot de arme!  
v. 33      Atunci *călărește* cezaru-Ti avînt  
v. 34           în jurul lui *spadele* scapăr —  
v. 35      Atunci voi sări înarmat din mormînt,

în *Romanțe și cîntece*:

- v. 28      Și spada de mijloc încinsă.

AȘ PUNE CRUCE SĂRĂCIEI..

Cu titlul *Sonet* și indicația: („După Heine”) a apărut în *Viața*, I, nr. 46, 25 decembrie 1894, p. 4 (semnat Abel); s-a retipărit cu același titlu în *Adevărul ilustrat*, II, nr. 26, 26 august 1896, p. 2\* fără titlu, în *Romanțe și cîntece*, p. 54; în *Tălmăcirii*, p. 112-113\*.

Variante în *Viața*:

- v. 2       De-aș fi *maestru pictor* de icoane,  
v- 3      Să zugrăvesc prin temple la *rnadoane*,  
v. 4       Să-mpodobesc mările castele.  
v. 5       Ar curge daruri scumpe și coroane. —  
v. 1       Să desfățez boieri în cafenele  
v. 10      De-a pururea imi ești insoțitoare,  
v. 12      Și ah! cînd alții beau și se îmbată,  
v. 13      Cînd *spumegă șampania-n pahare*,

Variante în *Adevărul ilustrat*:

- v. 2       De-aș fi un pictor meșter la icoane,  
v. 3—4    ca în *Viața*;  
v. 8       Și să *ridic* aplauze-n saloane.  
v. 10      De-a pururea mi-ai fost insoțitoare,  
v. 12      Și ah! cînd alții beau de se îmbată,  
v. 13      ca în *Viața*

în original, poezia poartă titlul *Sonet burlesc*; aparține perioadei 1823-1830.

CA VISURILE...

În *Viața*, I, nr. 49, 15 ianuarie 1895, p. 7, cu titlul *Noapte* și, indicația: („După Heine: *Heimkehr*, 73”) (semnat S.); în *Epoca* seria II, IV, nr. 760, 12 mai 1898, p. 1, cu titlul *Ca visurile-ntunc cate...* împreună cu *Primăvara* și în *vis* *părea la nuntă...*, precedate de supratitlul *Poezii din Heine* (semnate St. O. I.); *Romanțeși cîntece* p. 86-87 (fără titlu); *Tălmăcirii*, p. 148-149.

Variante în *Viața*:

- v. 1       Ca *visurUe-ntunecoase*  
v. 6       Un *clopot* bate miez de noapte...  
v- 7      Acasă mă așteaptă *mîndra*  
r. 9       Prietenoașă luna trece  
v. H      Eu mă opresc *naintea* porții  
v. 12      Și vesel îi strig: „Bun rămas”.  
v. 14      Că-mi luminași cu drag pe drum;  
v. 15      Treci mai departe, *strălucește*  
v. 17      Iar de găsești vreun ibovnic  
v. 18      Ce plînge, singur să nu-l lași, —  
v. 19      Ci mîngăie-I, precum pe mine

În *Epoca*:

- v. 5 *Acuma turnul catedralei*
- v. 6 *Vestește tainic miez de noapte...*
- v. 7 *Acasă mă așteaptă draga*
- v. 9 *ca în Viața;*
- v. 11 *Eu mă opresc în umbra porții,*
- v. 12, 14, 18—19 *ca în Viața.*

Cum menționează și traducătorul, poezia face parte din ciclul *Întoarcerea acasă*, unde apare fără titlu, cu nr. 73.

p. 51 UN TINĂR IUBEȘTE...

în *Viața*, I, nr. 52, 6 februarie 1895, p. 2, cu titlul *Din Heine* (semnat S.); în *Revista „Tinerimea română*, XIV, nr. 7, noiembrie 1896, p. 121, cu titlul *Poveste veche*; în *Romanțe și cîntece*, p. 70, fără titlu; în *Tălmăcirii*, p. 131.

Variante în *Viața*:

- v. 1 *Un tînăr iubește o fată; -*
- v. 2 *Dar fata pe altul îl vrea,*
- v. 3 *Acela iubește o alta*
- v. 4 *Și deci se însoară cu ea-*
- v. 5 *Jar fata atunci se mărită*
- v. 6 *De ciudă și numaidecît*
- v. 7 *Cu primul ce-i iese în cale,*
- v. 8 *Și tînărul e amărit.*
- v. 11 *Aidoma cui i se-ntîmplă*

În *Revista „Tinerimea română*”;

- v. 1—2 *ca în Viața;*
- v. 4 *Pe care apoi o și ia,*
- v. 5 *Dar fata atunci se mărită*
- v. 6 *în ciuda lui, numaidecît*
- v. 7—8 *ca în Viața;*
- v. 11 *Aidoma cui se întîmplă*

în *Romanțe și cîntece*:

- v. 6 *Din ciudă cu-ntîiul venit*

Fără titlu, poezia face parte din *Intermezzo liric*, cu nr. 39.

în *Viața*, II, nr. 2, 19 februarie 1895, p. 6, cu titlul *Ce tristă;* în *Romanțe și cîntece*, p. 73—74, fără titlu; în *Tălmăcirii*, p. 134—135.

Variante în *Viața*:

- v. 2 *Și-i mai și e cald și-i lumină.*
- v. 4 *Eu stau dus pe reduta-n ruină.*
- v. 5 *De-acolo o apă albastră*
- v. 6 *Se vede eurgînd liniștit;*
- v. 7 *în luntre-un copil pleacă vesel*
- v. 8 *Cu undița la pescuit.*
- v. 9 *În mii de culori se ridică*
- v. 13 *Jos fetele-albesc și bat rufe;*
- v. 14 *Lin zbirnăie în depărtare*
- v. 15 *Sub scocul înalt, roata morii*
- v. 17 *Pe lîng-o gheretă se primbla,*
- v. 21 *Cu flinta în soare se joacă*
- v. 22 *Și-i seînteie-n mîni acea flintă;*

în *Romanțe și cîntece*:

- v. 4 *Stau dus pe redută-n ruină,*
- v. 15 *ca în Viața;*

Apartine ciclului *întoarcerea acasă*, fără titlu, cu nr. 3.

în *Viața*, II, nr. 4, 5 martie 1895, cu titlul *Din Heine* (semnat S.); în *Epoca*, seria II, IV, nr. 8H, 11 iulie 1898, p. 1—2 (semnat St. O. I., la *Tribuna literară — Poezii din Heine — Traduceri libere*) cu titlul *Iubito, cînd tu vei dormi... și numerotată X*; în *Romanțe și cîntece*, p. 68, fără titlu; în *Tălmăcirii*, p. 128—129.

Variante în *Viața*:

- v. 1 *Iubita mea, cînd ai să dormi în sicriu*
- v. 2 *Sub glii, despărțită de mine*
- v. 3 *Atunci mă scobor în mormîntu-ți și viu*
- v. 4 *Cu drag să mă culc Ungă tine.*
- v. 6 *Tu, palido, stai nemișcată!*
- v. 9 *Cînd morții se scoală, în noapte tîrziu,*
- v. 10 *Ei zboară jucînd pe morminte —*
- v. 11 *Ci noi rămînem nemișcați în sicriu,*



- v. 12 *Și îmbrățișați ca-nainte.*  
 v. 13 *Toți morții se scoală, că-i ziua f-apoi*  
 v. 14 *Și surla-nvierii răsună —*  
 v. 16 *De-a pururi dormim împreună!*

în *Epoca*:

- v. 1 *Iubito, când tu vei dormi în sicriu*  
 v. 2 *ca în Viața;*  
 v. 3 *Atunci mă cobor în mormintu-ți și viu*  
 v. 4 *ca în Viața;*  
 v. 5 *în brațe te strîng, te sărut și te chem,*  
 v. 6 *Tu, palidă, stai nemișcată!*  
 v. 7 *Și tremur și plîng, și mă zbucium și gem,*  
 v. 8 *Apoi amoresc deodată,*  
 v. 9 *Toți morții din groapă ies, noaptea, tîrziu,*  
 v. 10 *Și zboară, jucînd pe morminte, —*  
 v. 11 *Dar noi rămînem nemișcați în sicriu,*  
 v. 13 *Toți morții se scoală în ziua (f-apoi*  
 v. 14 *ca în Viața.;*  
 v. 16 *Dormind fericiți împreună.*

Cu nr. 32 și fără titlu aparține ciclului *Intermezzo liric*.

p. 55 STETEAM LA COLIBĂ...

În *Viața*, II, nr. 6, 19 martie 1895, cu titlul *Amurg* (Heine, *Heimkehr*, 71) în *Epoca*, seria II, IV, nr. 773—125, 31 mai 1898, p. 1, numerotată //, cu titlul *Amurg* (Poezii de Heine — *Traduceri libere*); în *Romanțe și cîntece*, p. 76—77, fără titlu; în *Tălmăciri* p. 137—138.

Variante în *Viața*:

- v. 1 *Noi stam la colibă, pe țărături,*  
 v. 2 *Priveam peste mare-n apus,*  
 v. 3 *Și neguri de seară veniră,*  
 v. 4 *Apoi se urcară în sus.*  
 v. 5 *S-aprinsă-ncetul cu-ncetul*  
 v. 6 *Luminile toate în far.*

În *Epoca*:

- v. 1 *Ședeam la colibă, pe țărături,*  
 v. 2—6 *ca în Viața;*  
 v. 7 *Și-abia mai zărirăm departe,*

- v- 8 *O pînză p-al mării hotar...*  
 v- 9 *Vorbeam de furtuni, naufragiu*  
 v. 10 *Și cum oiețulește-vn naier,*  
 v. 11 *Aci spăimîntal, aci vesel —*  
 v- 15 *Frumoși oameni pașnici acolo*  
 v. 19 *Stîrciți lingă foc, își frig pește*  
 v- 20 *Și țipă și strigă-n păduri*

Cu nr. 7, fără titlu, face parte din ciclul *întoarcerea acasă*.

p. 59

COPII ERAM...

în *Viața*, II, nr. 8, 2 aprilie 1895, p. 7, cu mențiunea; (Heine, *Heimkehr*, 41) (semnat S.); în *Romanțe și cîntece*, p. 83—84, fără titlu; în *Tălmăciri*, p. 145—146.

Variante în *Viața*:

- v. 1 *Copii eram p-atunci, iubită,*  
 v. 2 *Doi copilași mici și vioi,*  
 v. 3 *Stam cocoțați printre cotețe,*  
 v. 4 *Pitiți în paie amîndoi...*  
 v. 5 *Și oamenii ieșeau jp-afară*  
 v. 6 *Cînd noi cotcodăceam drăcoși —*  
 v. 7 *„Culcurigul” și ei credeau*  
 v. 9 *Și lăzile din curtea noastră*  
 v- 10 *Le așezam una pe altă,*  
 v. 11 *în casa albă elegantă*  
 v. 12 *Noi locuiam tot laolaltă...*  
 v- 14 *Ne vizita-n această casă*  
 v- 15 *Noi dam din cap, trăgeam mătânii*  
 v. 16 *Și complimente caraghioase.*  
 v. 17 *O întrebam de sănătate,*  
 v. 19 *La cîte mlțe-mbătrinite*  
 v- 20 *Am pus d-atunci astă-ntrebare!*  
 v- 21 *Ba stam, sfătoși și 3a taifasuri*  
 v- 23 *Ne tînguiam că-n tinerețe*  
 v. 28 *Și banul cît este de rari...*  
 v. 30 *Și toate fug și toate mor.*  
 v. 31 *Credință, dragoste și cînte.*  
 v- 32 *Și bani și timp în urma lor!*

În *Romanțe și cîntece*;

- v. 28 *ca în Viața.*

Fără titlu, cu nr. 40 (în ediția folosită de Iosif: 41; în Versuri,] B.S.P.L.A., 1956: 38), aparține ciclului *întoarcerea acasă*.

p. 59 STAI ȘI-ASCULȚI SUB RAMURI...

în *Viața*, II, nr. 10, 16 aprilie 1895, p. 7-8, cu titlul *Primăvară nouă* și mențiunea: („După Heine”), împreună cu *Arborii-nfloriți răsună...* (aceasta în continuare și fără titlu); în *Romanțe și cîntece*, p. 91-92, fără titlu; în *Tălmăcirii*, p. 154-155.

Variante în *Viața*:

- v. 2 Cum departe vîntul vine,
- v. 3 Și vezi norii cum prin ceață
- v. 4 Se coboară și se suie.
- v. 5 Stai și vezi păduri și cîmpuri
- v. 6 Cum se-ntind pustii și moarte
- v. 8 Iarnă cați în orice parte.
- v. 10 Făr' de veste. — Abătut
- v. 12 Peste tine au căzut.
- v. 13 Nu sunt valuri de zăpadă'.
- v. 14 Și, trezit din vis, te sperii:
- v. 16 Vi curg razele puzderii.
- v. 17 Ah! ce farmec tainic, dulce
- v. 18 Iarna se prefacă-și vară
- v. 19 Fulgii albi se schimbă-n floare, —

Aparține ciclului *Poezii noi*; nu are titlu și poartă nr. 1.

p. 60 ARBORII-NFLORIȚI RĂSUNA...

în *Viața* (v. mai sus); în *Revista „Tinerimea română”*, XIV, nr. 7, noiembrie 1896, p. 130, cu titlul *Arborii-nfloriți*; în *Epoca*, seria II, IV, nr. 760, 12 mai 1898, p. 1, cu titlul *Primăvara nouă* (semnat a St. O. I.); în *Romanțe și cîntece*, p. 93, fără titlu; în *Tălmăcirii*, <1 p. 156-157.

Variante în *Viața*:

- v. 3 Oare cine-i capelmaistrul
- v. 6 Dă din moț cu-atîta fală?
- v. 8 Numele făr' de greșală?
- v. 9 Este cocostircul strașnic
- v. 13 Nu, — în pieptul meu trăiește
- v. 14 Cel care conduce corul,
- v. 15 Și îl simt cum bate tactul...
- v. 16 Capelmaistrul e amorul.

în *Revista „Tinerimea română”*:

- v. 8 ca în *Viața*;
- v. 11 Calcă-nfipt în lungi picioare,
- v. 12 Prin acest concert de glasuri?
- v. 14—15 ca în *Viața*;
- v. 16 Capel-maestru e amorul.

În *Epoca*:

- v. 8 ca în *Viața*;
- v. 9 Este cacostircul falnic
- v. 11—12 ca în *Revista „Tinerimea română”*;
- v. 13—16 ca în *Viața*;

Aparține ciclului *Poezii noi*; fără titlu, cu nr. 8.

p. 61 PĂDURI ȘI CÎMPURI SE-NVESMÎNTĂ...

în *Viața*, II, nr. 11, 23 aprilie 1895, p. 5, cu titlul *Cîntec vechi* (semnat St. O. I.); în *Adevărul ilustrat*, 11, nr. 28, 9 septembrie 1896, p. 3, cu titlul *Primăvara*; în *Romanțe și cîntece*, p. 51, fără titlu; în *Tălmăcirii*, p. 108—109.

Variante în *Viața*:

- v. 1—4 Păduri și cîmpii sunt în floare,  
S-aud ciocîrliei sus, în nori,  
Cînlați, primăvara apare  
Cu raze, mirezme, colori.
- v. 5—  
8 în inima-mi tristă, pustie  
E iarnă, e urlet de vînt,  
Dar cîntecul de ciocîrlie  
Mă face să plîng și să cînt.
- v. 9—  
12 Ea-mi strigă cu-așa gingășie:  
„Ce cînti așa trist și încet?”  
Un cîntec străvechi, ciocîrlie  
Și ani sunt de cînd îl repet
- v. 13—  
16 Și-l cînt, cînd mi-e dor, cînd mi-e frică,  
De-a pururi tovarăș mi-a fost,  
Bunică-ta, — o, mititică,  
Deja mi-l știa pe de rost!

In *Adevărul* ilustrat:

- v. 31— *Cimpii și păduri sînt în floare;*  
    *S-aud ciocîrlile-n nori,*  
    *Din nou primăvara apare*  
v. 4 — ca în *Viața*;  
6  
v. 7     *Și cîntecul de ciocîrlie*  
v. 18—6 ca în *Viața* (în v. 12: sînt; v. 15: Bunica-ta).

Fără titlu, poartă nr. 20 (în ciclul *Spicuri, Cartea I* din *Versuri*, E.S.P.L.A., 1956). În ediția germană de referință, este nr. 3 în ciclul *Cîntece* din *Poezii neculese în volume, de pînă la 1830* (Heinrich Heine's *Sämtliche Werke*, Erster Band, Hamburg, Hoffmann und Campe, 1890).

p. 62                   PE DEȘERTUL ȚĂRM...

În *Viața*, II, nr. 24, 8 octombrie 1895, p. 8, cu titlul *Din Heine*; în *Epoca*, seria II, IV, nr. 811, 11 iulie 1898, p. 1, numărată *VIII*, fără titlu (*Poezii de Heine — Traduceri libere*, semnat St. O. I.); în *Romanțe și cîntece*, p. 101, fără titlu; în *Tălmăcirii*, p. 166.

Variante în *Viața*:

- v. 1 Pe pustiul țarm al mării  
v. 2 Noaptea s-a întins, și-n noapte  
v. 4 Iar din valuri sună șoapte:  
v. 5 „E nebun omul acela,  
v. 6 Ori e chiar amorezat,  
v. 7 De-i așa de trist și vesel,  
v. 8 Vesel și nemîngăiat?”  
v. 9 Ci de sus suride luna,  
v. 10 Ea grăiește clar, încet:  
v. 11 „E amorezat, nebun e,  
v. 12 Ba mai este și poet.”

In *Epoca*:

- v. 1—2, 4-5 ca în *Viața*;  
v. 6 Ori e chiar înamorat?  
v. 7—10 ca în *Viața*;  
v. 11 „E înamorat, nebun e,  
v. 12 ca în *Viața*,

Cu nr. 2 aparține ciclului *Serafina* din *Diverse*,

p. 63                   IN SALOANE DE PICTURĂ...

În *Viața*, II, nr. 26, 22 octombrie 1895, p. 4, cu titlul *Heine* (semnat I.); în *Epoca*, seria II, IV, nr. 775—125, 31 mai 1898, p. 1, fără titlu, numărat *V* (*Poezii de Heine — Traduceri libere*, semnat St. O. I.); în *Romanțe și cîntece*, p. 97, fără titlu; în *Tălmăcirii* p. 160.

Variante în *Viața*:

- v. 2 Vezi bărbatul, care-a vrut  
v. 3 Să se lupte cu bravură  
v. 6 Și îi fură scut și armă, —  
v. 8 El stă dirz — dar tot nu-l sfarmă.  
v. 11 Pe cînd alții luptă greu

In *Epoca*:

- v. 2, 3, 8, 11 ca în *Viața*;

Cu titlul *Prolog* deschide ciclul *Primăvară nouă*.

64                   CAVALERUL OLAF

În *Epoca*, seria II, IV, nr. 703, ed. 3-a, 5 martie 1898, p. 1; în subtitlu (*Baladă nordică de Heine*); în *Romanțe și cîntece*, p. 33—36; în *Tălmăcirii*, p. 90-94.

Variante în *Epoca*:

- I v. 8 — Ține-ți barda pregătită!  
v. 9 Orgă, clopote... Poporul  
v. 10 Buzna dă din catedrală  
v. 12 Străluciți ies la iveală,  
v. 13 Palidă, nespun de tristă  
v. 15 Vesel, fără frică-i Olaf:  
v. 17 Spre întunecatul rege  
v. 19 — Salutare, tată-socrul!  
v. 20 Moartea, astăzi, mă așteaptă.  
v. 31 Pînă azi ja miez de noapte —  
v. 32 Ține-ți barda pregătită!

II v. 1 Bea Olaf voios la banchet nupțial —

- v. 3 Femeia lui cată la dînsul  
v. 5 Călăul e la ușă...  
v. 7 Și-apropie Olaf femeia la sin:  
v. 10 Călăul \* la ușă...

- v. 11 Cum sună viorile atît de voios  
v. 15 Călăul e la uşă...  
v. 20 Călăul e la uşă...

- /// v. 12 Vesel ochii el ridică,  
v. 13 Binecuvînt soare, lună  
v. 14 Stele — raza noastră sfîntă/  
v. 15 Păsărelele ce-n aer  
V- 16 Vesele plutesc şi eintă!  
v. 17 Binecupintez şi marea  
v. 18 Şi cimpia înflorită!  
v. 19—20 inversate  
v. 21 Voi frumoşi, ochi viorele,  
v. 22 Maţi răpus pentru vecie!  
v. 23 Binecupintez şi socul

Face parte din ciclul *Romanţe*.

#### 68 MI-E INIMA TRISTĂ...

în *Epoca*, IV, seria II, nr. 775—125, cd. a 3-a, 31 mai 1898, numerotată /, împreună cu *Amurg*, *Tu nu vezi--*, în *zori de ziuă rătăcesc*, cu supratitlul *Poezii din Heine — Traduceri libere* (semnat St. O. I.); în *Romanţe şi cîntece*, p. 85, fără titlu; *Tălmăciri*, p. 147.

Variante în *Epoca*:

- v. 2 Mă-ntorc către vremea de ieri,  
v. 4 Şi traiul străin de dureri.  
v. 6 Ce chinuri, ce lipsă de-avînt!  
v- 9 Şi toate-mi par triste, bătrîne

Fără titlu, cu nr. 39 aparţine ciclului *întoarcerea acasă*.

#### p. 69 E SINDROFIE

În *Epoca* (v. mai sus) cu titlul *Tu nu vezi... şi numerotată III*, în *Romanţe şi cîntece*, p. 81, fără titlu; în *Tălmăciri*, p. 143.

Variante în *Epoca*:

- v. 2 Şi casa-noată în lumină;  
v. 4 Se mişcă-o umbră, se înclină.  
v. 10 Poţi singură s-o luminezi...

Fără Uliu, cu nr. 60, aparţine ciclului *întoarcerea acasă*.

#### p. 70

#### PE-O DIMINEAŢĂ...

În *Epoca* (v- mai sus), cu titlul *în zori de ziuă rătăcesc*, numerotată IV; în *Sămănătorul*, I, nr. 4, 29 decembrie 1901, p. 64, cu titlul *Din Heine* (semnat I. Darie); în *Tălmăciri*, p. 119.

În *Epoca*, textul e total diferit:

- în zori de ziuă, abătut  
Trec eu prin vesela grădină  
Şi florile şoptee încet,  
Şoptesc încet şi-ncet suspină.  
5 încet şoptesc, suspină-ncet,  
Cătlnd în calea mea duios:  
„Ce palid eşti! O nu mai fi  
Pe sora noastră mînios!”

Cu nr. 45, fără titlu, în ciclul *Intermezzo liric*.

#### p. 71

#### NOI NE IUBIRĂM...

În *Epoca*, seria II, IV, nr. 811, 11 iulie 1898, p. 1, cu titlul *Copii*, numerotată VI (*Poezii de Heine — Traduceri libere*, semnate St. O. I.), împreună cu VII. în *amurg*, VIII. *Pe pustiul ţărm al mării...*, IX. *Icoana din trecut şi X. Iubito, cînd tu vei dormi...*, în *Romanţe şi cîntece*, p. 69, fără titlu; *Tălmăciri*, p. 130-

Variante în *Epoca*:

- v. 5 Am dus-o într-un vis şi glume  
v. 6 Făceam, cu gînd nevinovat, —

Aparţine ciclului *Intermezzo liric*, cu nr. 26, fără titlu.

#### p. 72

#### IN AMURG...

În *Epoca* (v- mai sus); în *Romanţe şi cîntece*, p. 98, fără titlu; *Tălmăciri*, p. 162.

Variante în *Epoca*:

- v. 1 În amurg, ultima rază  
v. 3 în văzduhul cel albastru  
v. 4 Luna d-aur seînteiază  
v. 11 Umeri goi şi albe braţe  
v. 12 Blînd lucesc în clar de lună...

Cu nr. 85 (87), fără titlu, En ciclul *întoarcerea acasă*.

p. 73

ICOANE VECHI...

în *Epoca* fv- mai sus), cu titlul *Icoana din trecut*; în *Floare-aU bastră*, I, seria II, nr. 29, 25 aprilie 1899, p. 3, cu titlul *Icoane din trecut* și indicația: f.,După Heine")(semnat St. O. I.); în *Romanțe și cîntece*, p. 71—72, fără titlu; în *Tălmăcirii*, p. 132—133.

Variante în *Epoca*:

v- 19 Priveam pierdut sus, la ferește, —  
v- 23 Și m-ai văzut în nopți senine,

în *Floare-albastră*:

v. 4 Cum te-am iubit mai înainte...  
v- 19, 23 ca în *Epoca*.

Cu nr. 38, fără titlu, în ciclul *Intermezzo liric*,

p. 75

NIMFELE

Iu *Floare-albastră*, I, nr. 14, 10 ianuarie 1899, p. 4; *Romanțe și cîntece*, p. 37—38; *Tălmăcirii*, p. 95—96.

Variante în revistă:

v. 20 Tu făt-frumos din altă lume!"  
v. 27 Tăcut ?u& farmecul de lună

Cu același titlu, în ciclul *Romanțe*,

p. 77

VISAI CĂ MĂ PLIMBAM...

în *Floare-albastră*, I, nr. 20, 21 februarie 1899, p. 4, cu titlu\* *Gelozie (După Heine)* (semnat St. O. I.); în *Romanțe și cîntece* p. 99-100, fără titlu; în *Tălmăcirii*, p. 163-165.

Variante în revistă:

2 Prin rai, — cu tine, draga mea,  
6 Și dreptii toți cari peste fire  
19 Mi te-alintai zîmbind șircată,  
32 Era frumos în astă ceată,  
33 Nu-mi fuse-n ceruri tocmai bine

Fără titlu, cu nr. 7 (12), în ciclul *Cater'ma din Diverse*,

p. 79

CAVALERUL

în *Floare-albastră*, I, nr. 22, 7 martie 1899, p. 1, cu indicația: — *După Heine*; în *Romanțe și cîntece*, p. 42—43, fără dedicație; în *Tălmăcirii*, p. 102—104.

Cu titlul *Prolog*, deschide ciclul *Intermezzo liric*.

p. 81

SAFIRE-S OCHII TĂI...

în *Floare-albastră*, seria II, nr. 27, 11 aprilie 1899, p. 6 (semnat I. Neamțu); în *Romanțeși cîntece*, p. 89, fără titlu; *Tălmăcirii*, p. 151-152.

În revistă:

v. 15 Colo, în codru... iute-aș pune

Fără titlu, poartă nr. 56 f5& în ciclul *întoarcerea acasă*.

p. 82

SOLIA

în *Familia*, XXXV, nr. 43, 24 octombrie (5 noiembrie) 1899, p. 507, cu indicația: (*După Heine*); în *Romanțe și cîntece*, p. 32 *Tălmăcirii*, p. 88—89.

Variante în revistă:

v. 5 Te furișază-ntr-o clipită  
v. 6 în grajd și-așteaptă pe argat  
v. 7 Și-ntreabă-J: „Care se mărită  
V. 8 Dintre prințese, în palat?”  
v. 9 De-li spune: „Bruna e mireasă”  
v. 10 Să-mi fii aici cît ai clipi...  
v. 11 De-ți spune: „Blonda e mireasă”,  
v. 14 Un ștreang și-ntoarce-te-napoi  
v- 15 în trap domol și în tăcere,  
v. 16 Să vii ca să mi-l dai apoi.

Cu același titlu, în ciclul *Romanțe*.

p. 83

RECAPĂT CURAJUL PĂGÎN...

în *Familia*, XXXV, nr. 47, 21 noiembrie (3 decembrie) 1899, p. 558, cu titlul *Recapăt curajul*; *Romanțe și cîntece*, p. 53, fără titlu; *Tălmăcirii*, p. 111.

Variante în revistă:

v. 1 Recapăt curajul păgin din trecut,  
v. 3 M-adastă iubita și dornic zoresc  
v. 5 ca v- 1  
V- 9 Străbat peste codri și văi și cîmpii  
v- 10 în goana-mi nebună, turbată!  
v- 11 E scris ca să moară și cruntul rival,

Fără titlul dat de Iosif, face parte din *Spicuirii*, unde poartă nr. 25.

P. .\*

DIN LACRIMELE.,.

In *Pagini literare*, voi. II, nr. 15 (40), 23 ianuarie 1900, p. 2, cu titlul *Cntec de Heine*, numerotat I și urmată de //. *Și dacă-n ochii tăi... și ///. Nu mă iubești...; Romanțe fi cîntece*, p. 56, fără titlu; *Tălmăciri*, p. 114.

Variante în revistă:

v. 3 *Și ttnguirile- mi se sting*

v. 4 In *cntec de privighitori*.

Cu nr. 2, fără titlu, în *Intermezzo liric*.

P-

ȘI DACĂ-N OCHII TĂI...

In *Pagini literare* (v. mai sus); *Romanțe si cîntece*, p. 57, fără titlu; *Tălmăciri*, p. 115.

Variante în revistă:

v. 3 *Ci dacă gura ți-o sărut*

v- 8 *Și mă înecă plîns amar*.

Cu nr. 4, fără titlu, în *Intermezzo liric*.

P- S6

NU MĂ IUBEȘTI!

In *Pagini literare* (v. mai sus); *Romanțe și cîntece*, p. 58, fără titlu; în *Tălmăciri*, p. 116.

Variante în revistă:

v. 5 *Tu mă urăști! ți-o spune chiar*

v. 7 *îngăduie s-o pup măcar*,

Cu nr. 12, fără titlu, în ciclul *Intermezzo liric*.

P< 87

DOI FRAȚI

In *Pagini literare*, voi. II, nr. 15 (40), 23 ianuarie 1900, p. 5 — *După Heine* — ; *Romanțe și cîntece*, p. 20—21; *Tălmăciri*, p. 74—75.

Variante în revistă:

v. 3 *Jos în valea de mbt stîncă*

v. 5 *Frați se Jupt-acolo-n vale*,

v. 14 *E chemat s-o cucerească?*

v. 15 *Nu e modru de-mpăcare\**;

v. 21 *Semne rele, vai! s-arată*

v. 22 *Ceasul rău, vai! iată bate!*

v. 24 *Fratele străpuns de frate*,

v. 27 *Ci castelu-n dărmătură*

v. 28 *Tot mai stăruie pe stîncă*.

v. 29 *Noaptea-n ora cea fatală*

v. 32 *Și se luptă-ntreaga noapte*.

Cu același titlu, în ciclul *Romanțe*,

p. 89

A RĂSĂRIT SENINA LUNĂ...

In *Pagini literare*, voi. II, nr. 18 (43), 13 februarie 1900, p. 2 cu titlul *Cntec*; *Romanțe și cîntece*, p. 78, fără titlu; *Tălmăciri*, p. 139.

Variante în revistă:

v. 1 *Stăm singuri pe prundul mării*

v- 2 *Și luna s-a-nălțat pe mare —*

v. 3 *Cuprinși de farmecu-ncntării*

V. 4 *Ne strîngem într-o-mbrățișare*.

v. 5 *E-atlta liniște pe maluri...*

Cu nr. 9, fără titlu, în ciclul *întoarcerea acasă*.

.. 90

TRAGEDIE

In *Convorbiri literare XXXIV nr. 3*, 15 martie 1900, p. 169—170; *Romanțe și cîntece*, p. 40—41; *Tălmăciri*, p. 99—101.

Variante în revistă:

/ v. 7 *Chiar Ungă vatra părintească*

v. 9 *Copii pribegi, n-avură parte*

III v- 2 *Și paserile cîntă, suspină seara vîntul:*

v. 4 *Cu mîndra lui glumește, stînd singuri lînt-o sară*.

Cu același titlu, în *Diverse*.

p. 92

AMURG

In *Convorbiri literare, XXXIV*, nr. 6, 15 iunie 1900, p. 433-434 — *Traduceri din Heine (Din ciclul „Marea Nordului”)*, fără titlu, împreună cu *Furtună* și *Noaptea-n cabină*; *Romanțe și cîntece*, p. 103—104; *Tălmăciri*, p. 170—171.

Variante în revistă:

v. 8 *Spumegînd și vuînd...*

v. 9 *Un vuiet bizar: un șopot și-un plîns*,

v- 11 *Și pe-alocuri o muzică dulce de leagăn*

v. 14— *Străbune povești năzdrăvane*,

15 *Pe care, copil, pe de rost le știam*

- v. 17 Pe cînd ne-astrîngeam (?), în amurguri de vară,  
v. 20 Cu ochii ațintiți în tăcere;

În *Romanțe și cîntece*:

- v. 21 Iar fetele mari

Cu același titlu, în ciclul *Marea Nordului*.

93

#### FURTUNA

În *Convorbiri literare* (v. mai sus), p. 434—435; *Romanțe și cîntece*, 105-106; în *Tălmăciri*, p. 172-173.

Variante în revistă:

- v. 10— O, mare,  
12 Mamă Afroditei, din spumă de val răsărite!  
Străbuna Iubirii! Aibi milă de mine!
- v. 15 Și, setoasă de pradă,  
v. 16 Adulmecă inima mea ce răsună  
v. 23 Uraganul se sparge-ntr-un cor infernal  
v. 24 De nebuni furioși delirînd.  
v. 25 Eu însă aud lămurit  
v. 27 Un glas cunoscut, răzbind sălbatic pînă la mine,  
v. 29 Mă fură departe...  
v. 30 Departe, pe țărmul stîncos,  
v. 31 Turnulețul castelului sur, scoțian  
v. 32 Se-nalță asupra mării năprasnice;  
v. 33 Acolo, sub bolta înaltei ferești  
v. 35 Diafană și albă,  
v. 36 Și cîntă din harfă și cîntă din gură

în *Romanțe și cîntece*

- v. 4 Se-ncalecă-n goană, urmlînd și-mbrîncind  
v. 32 Dasupra mării năprasnice;

Cu același titlu și nr. 8, în ciclul *Marea Nordului*.

95

#### NOAPTEA-N CABINĂ

În *Convorbiri literare* (v. mai sus), p. 435; *Romanțe și cîntece* p. 107-108; *Tălmăciri*, p. 174-176.

Variante în revistă:

- v. 1—17 lipsesc  
v. 30 Dormeam uitat de veacuri în somnul cel de veci.  
v. 32 Vegheau fără de număr frumoșii ochi de stele,

Ultimele trei părți din *Noaptea-n cabină*, în *Marea Nordului*.

p. 97

#### VOCEA MUNTELUI

În *Convorbiri literare*, XXXIV, nr. 7, 15 iulie 1900, p. 509 — *Traduceri din Heine* —, cu titlul *Ecoul*, împreună cu *Sărbătoare de primăvară*, *Primăvară*, *Chemare*; *Romanțe și cîntece*, p. 17; *Tălmăciri*, p. 69—70.

Variante în revista:

- v. 9 Ah, dar să fii așa curînd  
v. 11 Gem văile pustii:  
v. 13 Și plînge cu obidă grea  
v. 14 Sărmanul călăreț.  
v. 15 — Acolo-n groapă voi avea  
v. 16 De-acum pe veci repaos!...  
v. 17 Trist văile-au adaos:

Ripdos /

Cu același titlu, în *Romanțe*.

98

#### SĂRBĂTOARE DE PRIMĂVARĂ

În *Convorbiri literare* (v. mai sus), p. 530; *Romanțe și cîntece* 39; *Tălmăciri*, p. 97—98.

Variantă în revistă:

- v. 13 Plîng florile-mprejuru-i, jelînd însingurate,

Cu același titlu, în *Romanțe*.

99

#### CE DOR NĂȚÎNG TE POARTĂ...

În *Convorbiri literare* (v. mai sus), fără titlu, numerotată II, 531; *Romanțe și cîntece*, p. 95; *Tălmăciri*, p. 159.

Variante în revistă:

- v. 7 Greșii, o, lună dragă, și-am fost nemernic chiar:

Cu nr. 17. fără titlu, în ciclul *Primăvară nouă*.

p. 100

#### ȘI DACĂ VREI...

În *Convorbiri literare* (v. mai sus), fără titlu, numerotată ///,  
p. 531; *Romanțe și cîntece*, fără titlu, p. 94; *Tălmăcirii*, p. 158.

Variante în revistă:

- v. 1 *De cauți tu și iei aminte*
- v. 5 *Iar dac-ascuți și iei aminte*
- v. 7 *Cu rîsete, oftări și cîntec*
- v. 11 *Și-n mai ca mine rătăci-oei*

Cu nr. 16, fără titlu, în ciclul *Primăvară nouă*.

p. 101

#### PE NOURI LUNA STRĂLUCESTE...

În *Convorbiri literare* (v. mai sus), cu titlul *Chemare*, p. 532;  
' *Romanțe și cîntece*, fără titlu, p. 79; *Tălmăcirii*, p. 140—141.

Variante în revistă:

- v. 1 *Pe nouri luna odihnește,*
- v. 8 *Din valuri ce se sparg de maluri.*
- v. 12 *Cîntînd în horă fermecată!...*
- v. 15 *Cîntați să mor, sorbindu-mi dulce*

în *Romanțe și cîntece*:

- v. 6 *Se sparg de maluri albe valuri,*
  - v. 8 și 15 *ca în revistă*
- Fără titlu, cu nr. 66, în *Spicuri*.

p. 102

#### VEDENIA

În *Romanțe și cîntece*, p. 11—14; *Tălmăcirii*, p. 64—68.  
Fără titlu, cu nr. 2, în ciclul *Imagini din vis*.

Traducerea acestei poezii este caracteristică pentru capacitatea  
poetului român de a interpreta originalul, cu respectarea riguroasă  
a tiparului formal al acestuia. E adevărat, Iosif utilizează în unele  
strofe rima feminină, inexistentă în model, dar această abatere nu  
alterează acuratețea ansamblului:

La mijloc sta o	Inmitten in dem Blumenland
minunată	Ein klarer Marmorbrunnen
Fîntînă-n marmură	stand;
curată;	Da schaut' ich eine scheme
Alătura, o fată dalbă	Maid,
20 Clătea mereu o pînză	Die emsig wusch ein weisses
albă...	Kleid

Obraji duișoi; în ochi —  
un rai;  
Un chip de sfînt cu păr  
bălai;  
Și nu știu cum, dar mi-a  
părut  
Străin, și-atît de  
cunoscut!

25 Frumoasa mea da zor,  
da zor  
Și tot cînta fermecător:  
— Curgi, apă, curgi  
frumos și lin,  
Și spalăpînzamea de in t

Spre dînsa pașii-mi  
abătui  
30 Și-ntreb: — O, n-ai  
putea să-mi spui,  
Minune de copilă dalbă,  
Pe seama cui speli  
pînză albă?...

Ea repede-mi șoptește:  
— Iat-ol,  
Cămașa morții ți-am  
spălat-ol...  
35 Și cum grăi, cum ai  
clipi,  
Ca spuma totul se topi.

Die Wanglein süss, die  
Atiglein mild,  
Ein blondgelocktes Heil'gen-  
bild;  
Und wie ich schau\ die Maid  
ich fand  
So fremd und doch so  
wohlbekannt.

Die schfine, die sputet sich,  
Sie summt ein Lied gar  
wunderlich:  
Rinne, rinne, Wässerlein,  
Wasche mir das Linnen rein!

Ich ging und nahet mich ihr,  
Und fliisterte: — O sage mir  
Du wunderschöne, susse  
Maid,  
Fur wen ist dieses weisse  
Kleid?

Da sprach sie schnell: — Su  
bald bereit,  
Ich wasche dir dein  
Todtenkleid!  
Und als sie Dies gesprochen  
kaum,  
Zerfloss das ganze Bild wie  
Schaum.

p. 106

#### DON RAMIRO

în *Romanțe și cîntece*, p. 22—28; *Tălmăcirii*, p. 76—83.  
Cu același titlu, în *Romanțe*,

112

#### BELSĂZAR

În *Romanțe și cîntece*, p. 29—31; *Tălmăcirii*, p. 84—87.  
Cu același titlu, în *Romanțe*.

În *Versuri*, E.S.P.L.A., 1956, se dă următoarea notă: „Am păstrat  
forma *Belsăzar* folosită de St. O. Iosif, deși denumirea românească  
ar fi *Baltazar*, personajul din *Biblie*” Expresia *sclav* din v. 7, 9, 37  
și 42 trebuie înțeleasă în sensul dat de *Biblie* pentru dregătorii regelui:  
slugă (germanul *Knecht*).



In *Romanțeși cîntece*, p. 47—48, fără titlu; *Tălmăciri*, p. 105—106.  
Fără titlu, cu nr. 9, în ciclul *Cîntece*.

*Închinare* este una dintre cele mai frumoase reușite ale lui St. O. Iosif ca traducător din poezia lui Heinrich Heine. Fidel ca de obicei față de model, poetul român folosește un vers mai amplu și mai muzical decît cel german. Versiunea lui are cursivitatea și forța de sugestie a unei creații originale. Transcriem textul lui Heine, spre confruntare:

Mit Rosen, Cypressen und Flittergold  
Mocht'ich verzieren lieblich und hold  
Dies Buch wie einen Todtenschrein,  
Und surgen meine Lieder hinein.

5 O, konnt'ich die Liebe sargen hinzu!  
Am Grabe der Liebe wächst Blumlein der Ruh,  
Da bfiht es hervor, da pfluckt man es ab, —  
Doch mir bliht's nur, wenn ich selber im Grab.

Hier sind nun die Lieder, die einst so wild,  
10 Wie ein La,astrom, der dem Átna entquillt,  
Hervorgestiirzt aus dem tiefsten GemQth,  
Und rings viei blitzende Funken verspruht!

Nun liegen sie stumm und todtengleich,  
Nun starren sie kalt und nebelbleich.  
15 Doch auf's Neu die alte Gluth sie belebt,  
Wenn der Liebe Geist einst tiber sie schwebt.

Und es wird im Herzen viei Ahnung laut:  
Der liebe Geist einst uber sie thaut;  
Einst komnt dies Buch in deine Hand,  
20 Du susses Lieb im fernen Land.

Dann lost sich des Liedes Zauberbann,  
Die blassen Buchstaben schaun dich an,  
Sie schauen dir flehend ins schone Aug',  
Und flustern mit Wehmuth und Liebeshauch.

117 [DIMINEAȚA-NTREB ZADARNIC]

in *Romanțe și cîntece*, p. 49, fără titlu.  
In ciclul *Cîntece*, cu nr. 1, fără titlu.

In *Romanțe și cîntece*, p. 50, fără titlu; *Tălmăciri*, p. 107.  
Aparține ciclului *Cîntece*, unde figurează cu nr. 4, fără titlu.

In *Romanțe și cîntece*, p. 52; *Tălmăciri*, p. 110.  
Cu nr. 1, fără titlu, în ciclul *Cîntece* din *Spicuri*.

in *Romanțe și cîntece*, p. 55, fără titlu.  
Cu nr. 2, fără titlu, aparține ciclului *Intermezzo liric*.

in *Romanțe și cîntece*, p. 59, fără titlu; *Tălmăciri*, p. 117.  
Aparține ciclului *Intermezzo liric*, cu nr. 13, fără titlu.

in *Romanțe și cîntece*, p. 60, fără titlu; *Tălmăciri*, p. 118.  
Cu nr. 51, fără titlu, aparține ciclului *Intermezzo liric*.

In *Romanțe și cîntece*, p. 61, fără titlu; *Tălmăciri*, p. 120—121  
Prima strofă din această poezie a lui Heine (*Imagini din vis*, 4) a fost folosită, în original, de B. P. Hasdeu ca moto la articolul publicat în 1871, în *Familia*, *Trompeta Carpaților* și *Telegraful*, prin care dezvăluia farsa jucată *Convorbirilor literare* cu poezia *Eu și ea* (Din Gablitz). Strofa aceasta i-a oferit malițiosului Hasdeu o caricatură pe care o aplică lui Titu Maiorescu, mic de stat și de o ținută veslimentară ireproșabilă. O cităm, pentru a prilejui totodată și confruntarea textului original cu cel al lui Iosif:

Im Traum sah ich ein Männchen, klein und putzig,  
Das ging auf Stelzen, Schritte ellenweit,  
Trug weisse Wäsche und ein feines Kleid,  
Inwendig aber war es grob und schmutzig,  
Inwendig war es jämmerlich, nichtsnutzig...

In vis văzui un om gătit, mic de statură,  
Mergea cu pași de-o șchioapă pe labe răschirate;  
Purta o haină nouă și albituri curate,

Ci răsărea-n lumină moșica lui făptură.  
In fond era nemernic, meschin, — o stîrpitură...

Fără titlu, cu nr. 4, In ciclul *Imagini din vis*.

p. 124 N-AM ÎMPOTRIVA TA NIMICA...

in *Romanțe și cîntece*, p. 62—63, fără titlu; *Tălmăciri*, p. 122—123.  
Fără titlu, cu nr. 18, face parte din *Intermezzo liric*.

p. 126 DIN BASME VECHI...

In *Romanțe și cîntece*, p. 64—65, fără titlu; *Tălmăciri*, p. 124—125.  
St. O. Iosif a folosit primul vers, în germană, ca moto la poezia  
*Vremuri apuse*.

Fără titlu, cu nr. 43, aparține ciclului *Intermezzo liric*.

p. 128 CÎND DOI ÎȘI ZIC ADIO...

In *Romanțe și cîntece*, p. 66, fără titlu; *Tălmăciri*, p. 126.  
Aparține ciclului *Intermezzo liric*, nr. 49, fără titlu.

p. 129 FRUMOS E PE LUME...

In *Romanțe și cîntece*, p. 67, fără titlu; *Tălmăciri*, p. 127.  
Cu nr. 31, fără titlu, aparține ciclului *Intermezzo liric*.

p. 130 PRIN CRÎNGUL VERDE...

In *Romanțe și cîntece*, p. 75, fără titlu; *Tălmăciri*, p. 136.  
Aparține ciclului *întoarcerea acasă*, cu nr. 4, fără titlu.

p. 131 INVĂLIȚI IN NOURÎ, ZEH...

In *Romanțe și cîntece*, p. 80, fără titlu; *Tălmăciri*, p. 142.  
Cu nr. 67, fără titlu, în *Spicuirii*.

p. 132 AFARĂ-1 NOAPTE...

in *Romanțe și cîntece*, p. 82, fără titlu; *Tălmăciri*, p. 144.  
Face parte din *Intermezzo liric*, unde figurează cu nr. 57, fără  
titlu.

p. 133 ATÎT DE DRĂGĂLAȘĂ...

In *Romanțe și cîntece*, p. 88, fără titlu; *Tălmăciri*, p. 150.  
Variantă în *Romanțe și cîntece*:  
v. 9 Ca vecinie să te aibă-n pază

Fără titlu, cu nr. 49, face parte din ciclul *întoarcerea acasă*.  
Poezia este greu identificabilă. Iosif nu mai obține, ca în majoritatea  
cazurilor, concizia originalului și transpune două strofe în trei.

p. 134 GLAS DE PRIMĂVARĂ...

In *Romanțe și cîntece*, p. 90, fără titlu; *Tălmăciri*, p. 153.  
Aparține ciclului *Primăvară nouă*, fără titlu, cu nr. 6.

p. 135 SOCOATA VREMII...

In *Romanțe și cîntece*, p. 96, fără titlu; *Tălmăciri*, p. 161.  
Cu nr. 25, fără titlu, în *Primăvară nouă*.

p. 136 SPUMEGĂ MAREA...

In *Romanțe și cîntece*, p. 102, fără titlu; *Tălmăciri*, p. 167.  
Fără titlu, cu nr. 14, în *Diverse*.

HOLDERLIN

„ 137 CİNTECUL URSITOAREI

In *Sămănătorul*, III, nr. 36, 5 septembrie 1904, p. 574; *Tălmă-*  
*ciri*, p. 184—186.

Un mănunchi din poeziile romanticului german Friedrich H61-  
derlin (1770-1843) a publicat AL Philippide în excelenta sa culegere  
de traduceri *Poeme de Holderlin, Novalis, Morike, Rilke*, Editura  
Fundatiilor, 1940. Transcriem, pentru o paralelă cu tălmăcirea lui  
Iosif, următorul

CİNTEC DE URSITA

Sus în lumină plutiți  
Prin line meleaguri, vesele Duhuri!  
Dumnezeiești adieri  
Ușor vă ating  
Ca mîinile harfistei  
Coardele sfinte.

Fără soartă ca pruncul  
In somn răsufli zcii;  
Blind ocrotit  
In mugur tainic  
Etern infloreste  
Spiritul lor,  
Și ochii lor veseli  
Lucesc în domoală  
Lumină eternă.

Nouă însă ni-i dat  
 Să nu ne-odihnim nicăieri.  
 Trudiții oameni  
 Se usucă și cad  
 Orbește, din clipă  
 în clipă, asemeni  
 Cu apa din stincă  
 în stincă zvirlită,  
 La întâmplare, mereu și mereu.

Ambele traduceri își confirmă reciproc valoarea de piese antologice.

Oottfried K e l l e r

p. 138 CİNTECUL LUI PAN

În *Sămănătorul*, III, nr. 39, 26 septembrie 1904, p. 617-618; s-a reproduș în *Voința națională*, an XXI, nr. 5.833, ed. a 4—a, 26 septembrie (9 octombrie) 1904, p. 2 și în *Tribuna*, an. VIII, nr. 184, 29 septembrie (12 octombrie) 1904, p. 3; în *Tălmăcirii*, p. 187—188.

p. 140 CURCUBEUL

În *Sămănătorul*, VI, nr. 27, 1 iulie 1907, p. 570; *Tălmăcirii*, p. 191—192, cu mențiunea: „După...”.

p. 141 GÎNDURI

În *Sămănătorul*, VI, nr. 29, 15 iulie 1907, p. 609; *Tălmăcirii*, p. 189—190, cu mențiunea: „După...”.

Variante în revistă:

- v. 13 Noi, valurile, ne gonim
- v. 17—20 lipsesc.

L e n a u

p. 143 VÎNTUL

tu *Adevărul ilustrat*, II, nr. 31, 30 septembrie 1896, p. 6, cu titlul *Vîntului*; *Povestea vorbei*, I, nr. 2, 17 octombrie 1896, p. 4, cu mențiunea: după *Lenau*; *Floare albastră*, I, nr. 25, 28 martie 1899, p. 7; *Tălmăcirii*, p. 179—180.

Variante în *Adevărul ilustrat*:

- v. 2 Privii în urma mea mișcat,
- v. 3 Văzui cum buzele au mișcat
- v. 4 Făcîndu-mi semn la geam.

- 6 Pe drumul cel posomorît,
- 7 Și totuși nu l-am auzit
- 8 Căci s-a pierdut în vînt.
- 9 A trebuit să plec, s-o las...
- 11 N-a fost destul?... Să-mi mai răpești
- v. 12 Și cel din urmă bun rămas?

în *Povestea vorbei*:

- v. 2 Privind pierdut în urma mea
- v. 3 Și o văzui spunînd ceva
- v. 4 Plecată peste geam.
- v. 6 Tovarăș drumului pustiu...
- v. 9 ca în *Adevărul ilustrat*;
- v. 11 și 12 ca în *Adevărul ilustrat*.

Cum se știe, unul dintre cei dinții traducători în limba română din opera lui *Lenau* (1802—1850) a fost *Eminescu* (*Foaia veștedă*, postuma *Stai deasupra-mi*). *Tălmăcirii* mai recente: *Lenau*, *Versuri alese*, în românește de *Lazăr Iliescu*, Editura Tineretului, 1957, 114 pagini.

p. 144 RANA-N SUFLET

în *Sămănătorul*, VI, nr. 2, 7 ianuarie 1907, p. 34, semnată cu inițiale; în *Tălmăcirii*, p. 177—178.

în revistă:

- v. G La sinu-i dulce, fără de prihană,

p. 146 ECOU\*

în *Cumpăna*, voi. I, nr. 10, 29 ianuarie 1910, p. 152, împreună cu *întrebare*; în *Cîntece*, p. 136—137.

Varianta în revistă:

- v. 3 Să-l mai ascult doream, dar n-am ce face:

146 ÎNTREBARE

V. mai sus; în *Cîntece*, p. 134—135.

Variante în revistă:

- v. 5 Simțeau doar c-ai visat și-au dispărut
- v. 6 Din mîntea ta a visului himere,

In *Cumpăna*, voi. I, nr. 17, 19 martie 1910, p. 259—261, cu mențiunea: *După Lenau*; semnat St. O. I.; *Cîntece*, p. 129—133.

Variante In revistă:

- v. 3 Sus pe cer pluteau bălai
- v. 13 Pin' și tainicul izvor
- v. 17 Dar la gură eornu-atunci
- v. 23 Prin înfloritorul rai
- v. 24 Ropotind grăbite.
- v. 29 Cînd în raiul mîndrei firi
- v. 30 Cum treceam, deodată
- v. 31 Fără veste-un cimitir
- v. 39 Către crucifix privind
- v. 50 Pe aice iarăși,
- v. 53 Către cimitir deci el
- v. 63 Plîngătorul corn și-acum

*Li-Tai-Pe*

p. 150

CLAR DE LUNĂ

In *Sămănătorul*, VI, nr. 52, 23 decembrie 1907, p. 1.078; *Cîntece*, p. 119, cu mențiunea: „După...”. Numele poetului chinezie ortografiat: *Lî-Taipek*.

Varianta în revistă:

- v. 5 Fruntea mi-o înalță, privesc

Un volum de traduceri din *Li-Tai-Pe*, poet liric chinez (699—762), a publicat Adrian Maniu: *Din cîntecele lui Li-Tai-Pe* (E.S.P.L.A., 1957, 223 paginii. In versiunea lui Adrian Maniu, traducerea e intitulată *Cînd s-a trezit drumețul în tractir* și diferă mult de textul lui Iosif, care — cum menționează el însuși — a făcut o prelucrare (după...):

In miez de noapte, abia m-ara domirit  
Cînd în culcuș străin m-am regăsit.  
Oare bruma argint ceresc pe podini a înflorit?

Ridictînd privirea, căutam către tînalț, strălucitoare lună  
Inclinînd fruntea, mi-am amintit a drumului țîntă.

*Longfellow*

p. 151

EXCELSIOR

tn *Foaia interesantă*, I, nr. 26, 6 iulie 1897, p. 6 (cu semnătura M. Patru); *Floare-albastră*, I, seria II, nr. 34, 30 mai 1899, p. 3 (semnat cu inițiale); *Sămănătorul*, V, nr. 10, 4 martie 1907, p. 182; *Tălmăciri*, p. 252—254.

Variante in *Foaia interesantă*:

- v. 6 Sub geană-i, ochiu-ntunecos
- v. 9 Suna acel cuvînt străin:
- v. 26 — O, nu intra; brădetul des (probabil greșeală de tipar)
- v. 29 Dar tînărul nepăsător:
- v. 38 Pe pieptul lui un steag — drept scut —

La 27 februarie 1907 s-au împlinit o sută de ani de la nașterea lui H. W. Longfellow (1807—1882). Sub semnătura A. M. (A. Mirea), *Sămănătorul* din 4 martie 1907 (p. 181-182) publică un articol comemorativ despre viața și opera poetului american, din care desprindem următoarele aprecieri: „...el a fost un poet cu idealuri înalte și umanitare, cu un sentiment fin și ales, cu o mare rafinare intelectuală și morală... Longfellow n-a scris nici un cuvînt care ar putea fi vătămător sufletului celui mai curat” (p. 182). După articol urmează traducerea poeziei *Excelsior!* datorită lui Iosif.

*Meerheimb*

p. 153 VESTITORUL BIRUINȚII DE LA MARATON

In *Sămănătorul*, III, nr. 26, 27 iunie 1904, p. 404-409; ToJmdci>i, p. 196—205, cu mențiunea: „După...”.

*Multatuli*

p. 160

CINTECUL LUI SAIDJAH

In *Sămănătorul*, III, nr. 16, 18 aprilie 1904, p. 244—245; *Tălmăciri*, p. 208-210, cu mențiunea: „După...”.

Multatuli (în lat.: „mult am pătimit”) este pseudonimul scriitorului olandez Ed. Douwes Dekker (1820—1867), poet și prozator, autor, între altele, al romanului *Max Havelaar*.

P e t f i

p. 162 MUGUR, MUGUR, MUGUREL...

în *Viața*, II, nr. 12, 30 aprilie 1895, p. 4, cu subtitlul: *Imitație* (semnat Abel); *Poezii alese*, p. 14—15; *Tălmăciri*, p. 223—224.

Variante în *Viața*;

v. 7 A plecat *d-aicea* un copil voios,

v. 11 „Cum mai trece vremea...” trist *șoptește* el:

v. 19 Fără de *odihnă*, pasăre pribeagă

v. 20 Care-și caută cuibul cald de *astă-vară*

în *Poezii alese*:

v. 19, ca în revistă.

Așa cum remarcă Șerban Cioculescu într-un articol dedicat autc-rului *Tălmăcirilor* (*St. O. Iosif*, în *Revista Fundațiilor*, VI, nr. 1, 1 ianuarie 1939, p. 174,1, în *Mugur, mugur, mugurel...* avem a face cu o tratare liberă a originalului, constând într-o anume autohtonizare. La Petofi, poemul poartă titlul *Szälofoldemen* (*În locul natal*), pe care Iosif îl înlocuiește cu refrenul *mugur, mugur, mugurel*, folosit de el și într-unui din *Cîntecele de leagăn* ale sale. Doica poetului maghiar îi cîntă o „doină”, iar refrenul amintit autohtonizează pe cel maghiar; *cserebogor, sdrga. cserebogdr* („cărăbuș, galben cărăbuș”).

Din Petofi, ca și din Heine, St. O. Iosif a tradus mult și cu stăruință, întâia traducere apare la 4 ianuarie 1893, în *Adevărul* (*Cit e lumea*), ultimele, în 1909, în *Tălmăciri*. De altfel, primul volum publicat de Iosif este unul cuprinzînd traduceri din Petofi: *Apostolul și alte poezii*, urmat imediat de altă culegere din același autor: *Poezii alese* (1897). *Apostolul și alte poezii* s-a retipărit în 1908. Cu opera marelui poet maghiar poetul a luat cunoștință în școală, la Brașov și mai ales la Sibiu, unde a urmat cursurile unui liceu maghiar.

Învățînd „îndoit ca alții”, s-a perfecționat în limba maghiară; încă în clasa a V-a, execută lucrări în această limbă, ca de pildă o compoziție despre caracterul unor eroi din *Coriolanus* de Shakespeare, pe baza traducerii lui Petofi. Totuși, cum mărturisește el însuși, tălmăcindu-l pe Petofi din maghiară, a avut alături și o versiune germană.

p. 164

TOAMNĂ...

în *Viața*, II, nr. 33, 10 decembrie 1895, p. 6, cu titlul *Toamna\** (Traducere), fără indicația autorului; *Apostolul și alte poezii*, ed. I; p. 111 (cu același titlu); *Poezii alese*, p. 20—21, cu titlul *E toamnă...*\* *Apostolul și alte poezii*, ed. a II-a, p. 11, cu titlul *Toamna*.

Variante în *Viața*:

v. 3 Spre *amintirea* din trecut

v. 4 Ci\* jale inima mă-ndeamnă.

v. 7 Tot astfel cu un zîmbet dulce

v. 10 *Ce-alungă* negura anume

v. 11 Casă *arate* și mai bine.

În *Poezii alese*:

*E toamnă; negura plutește  
Pe plai pustiu, posomorit,  
Precum plutește amintirea  
Pe sufletul meu amărit.*

*Ci soarele voios senalță  
Și rupe-a negurei perdeă,  
Iar tu, ca față zlmbitoare,  
Înseninezi inima mea'.*

10 *Dar, dragă, nu goni tu ceața  
Cum face soarele, anume  
Ca să arate tot pustiul  
Și jalea ce domnesc în lume...*

Retipărint în 1908 *Apostolul...*, iosil reia întocmai textul d., prima ediție (apropiat de prima versiune, din *Viața*), deși în *Poetn alese* dăduse o variantă total diferită.

j>. 16,5

IUBITEI

În *Viața*, II, nr. 33, 10 decembrie 1895, p. 6, cu mențiunea: *După Petofi*, semnat S.; *Apostolul și alte poezii*, ediția I și a II-a, p. 112.

Variante în *Viața*:

v. 6 Vor crește flori și *n-am* să știu?

v. 7 Ca strunele care-au plesnit,

v. 8 Și mai păstrează sunet viu?

v. 12 *Eu simt că-n veci n-o* să mai piară.

v. 13 -Duni-vor aste cîntece

p. 166

AM STAT LÎNGĂ MORMÎNT...

În *Epoca literară*, I, nr. 7, 27 mai 1896, p. 2, nesemnat, cu titlul *Din Petofi; Apostolul și alte poezii*, ed. I și a II-a, p. 110.

Variante în revistă:

- v. 1 *Pierdui*, Ungă mormîntul ei
- v. 8 Ce i-a *răpit* comoara toată...

P. 167

#### SOARELUI

În *Adevărul ilustrat*, II, nr. 32, 7 octombrie 1896, p. 3, cu mențiunea: *După Petofi*; în *Apostolul și alte poezii*, ed. I și a II-a p. 106-107.

Variante în revistă:

- v. 6 Dai lumină și dai viață.
- v. 8 Nu vede cinstita-ți față.
- v. 14 poet și mai știi, poate,
- v. 16 Nu pot locui-n palate.
- v. 24 Cînd și cînd de-aici încolo...

P. 118

#### IN TINDĂ AM INTRAT.-

În *Povestea vorbeii*, I, nr. 1, 10 octombrie 1896, p. 4; *Apostolul și alte poezii*, ed. I și a II-a, p. 109.

Variante în revistă:

- v. 11 Dar mai cu seamă ochii ei —
- v. 14 încît simții că-s fărmeceat, —
- v. 15 Și, iată... pipa mi s-a stins,
- v. 16 Și inima mi s-a aprins.

P. 170

#### LA MARGINEA SATULUI

În *Povestea vorbeii*, I, nr. 6, 14 noiembrie 1896, p. 2, cu mențiunea: *După A. Petofi*; *Poezii alese*, p. 37-39; *Tălmăcirii*, p. 233-235.

Variante în revistă:

- v. 1 Lîngă sat e-o apă mare
- v. 3 Fereștruciile-n lumină
- v. 5 Stă în umbră, nemișcată,
- v. 6 Barca lîngă țarm legată.
- v. 17 — Trage-i, cioară, din vioară
- v. 18 Chef de joc am astă-seară
- v. 23 Hei! destul atîta larmă
- v. 31 Maică-mea așa vă roagă,
- v. 32 Căci, sărmana, e beteagă...
- v. 36 Și-unul după altul pleacă...

În *Poezii alese*:

- v. 9 Dar la crîsmă-i vîiet mare
- v. 18 ca în revistă;
- v. 20 Voi se crap jucînd aici...
- v. 23 Hai, destul atîta larmă
- v. 32 Căci sărmana-i greu beteagă..."

Scriind despre volumul *Tălmăcirii*, recenzentul ziarului *Viitorul* ta. ce observația că, în traducerea poeziilor lui Petofi, Iosif s-a îndepărtat uneori de original. Exemplifică, dînd traducerea textuală a primelor două strofe din *La marginea satului*:

La marginea satului cîrciuma mică  
Se apleacă înspre Someș,  
S-ar și oglîndi în el,  
Dacă noaptea nu s-ar apropia.

Se apropie noaptea,  
Lumina slăbește.  
Se odihnește podul, l-au legat.  
Pe el tace întunericul.

(C. Cărți noi. *Tălmăcirii de St. O. Iosif*, în *Viitorul*, III, nr. 536, 12 [25] mai 1909, p. 1). Firește, traducerea juxtaliniară a celor doi:ă strofe nu poate constitui un argument în defavoarea versiunii românești, de greutatea pe care voia să i-o dea recenzentul. Tabloul este transpus sugestiv și rămîne, în orice caz, similar celui din original. E adevărat însă că Iosif transformă momentul de amurg într-unui nocturn. De asemenea, podul plutitor devine la poetul nostru „luntre”; în sfîrșit, a doua strofă românească adaugă un element nou tabloului: cumpăna nemișcată a unei fîntîni. De altfel, publicînd pentru prima dată traducerea sa în revistă, Iosif a făcut mențiunea: *după Petofi*, care, ca și în alte cazuri, indică o oarecare prelucrare a modelului și nu o transpunere exactă.

p. 172

#### RÎUL

În *Povestea vorbeii*, I, nr. 8, 28 noiembrie 1896, p. 3, cu titlul *S-a revărsat rîul* și indicația: *După Petofi*; *Poezii alese*, p. 48—49, cu același titlu; *Tălmăcirii*, p. 238-239.

Variante în revistă:

- v. 1 Gîrla a ieșit din matcă
- v. 9 Singur stau p-un deal și caut
- v. 11 Filfiind din albe aripi.

- v. 12 jT«-un porumbel ^j-aproape.  
v. 13 FilfSie din aripi albe

p. 173 PASTEL

In *Povestea vorbeii*, I, nr. 8, 28 noiembrie 1896, p. 7, cu mențiu-  
nea: *După Petofti; Poezii alese*, p. 40; *Tălmăcirii*, p. 236.

Variante în revistă:

- v. 3 Pe pustă și în lumea toată  
v. 5 Ca omul beat, ea vrea să plece,  
v. 6 Dar stă pe gânduri, amețită!  
v. 7 Și strîmb i-atîrnă coperișul.  
In *Poezii alese*:  
v. 5 și 6 ca în revistă.

p. 174 PLANURI DE PRISOS

în *Adevărul ilustrat*, II, nr. 43, 23 decembrie 1896, p. 2; *Poezii*  
*alese*, p. 56—57; *Tălmăcirii*, p. 240-241.

Variante în revistă:

- v. 7 Ca cuvînl ales acelei  
v. 10 De idei frumoase-n minte!  
v. 12 Carul toi lugea-nainte...  
v. 16 Cum de ram atîrnă poama.

Variante în *Poezii alese*:

- v. 12 și 16 ca în revistă.

p. 175 I-AȘ SPUNE...

în *Apostolul fi alte poezii*, ed. I și a II-a, p. 108.

p. 176 DEPARTE

In *Poezii alese*, p. 11—13; *Tălmăcirii*, p. 221—222.

Variante în *Poezii alese*:

- v. 6 Dar pe om îl poartă-" veci dorinți deșarte...  
v. 15 De vedeam atuncea lumea așa clar,  
v. 20 Ne trezim plîngînd din visul ce se minte.  
v. 22 M-a purtat în lume, trebuie s-o spun?  
v. 30 Că-i petrece-n lume norocos ficiorul.

p. 178 CLOPOTELE TRIST VIBREAZĂ...  
în *Poezii alese*, p. 16.

p. 179 DOLIU

*Ibid.*, p. 17.

p. 180 NOBIL

*Ibid.*, p. 18-19.

p. 181 HUSARII

*Ibid.*, p. 22-24; *Tălmăcirii*, p. 225-226.

Variante în *Poezii alese*:

- v. 15 Nu cumva să călătorească  
v. 16 Vreun lucru prețios din casă."  
v. 23 Frumosi-t" ochi înnoată-n lacrimi,

p. 183 EROI ÎN ZDRENȚE

în *Poezii alese*, p. 25—27; *Tălmăcirii*, p. 227—228.

Variante în *Poezii alese*:

- v. 9 Azi spanga nu mai zîngănește  
v. 12 Servesc ideii, în loc de arme.  
v. 16 E orice cînt pe care-l fac...  
v. 22 Trăi-vor versurile mele?

p. 185 UN VIS

în *Poezii alese*, p. 28—29; *Tălmăcirii*, p. 229—230

p. 186 STELELOR

In *Poezii alese*, p. 30—31; *Tălmăcirii*, p. 231.

p. 187 ZĂDĂRNICIA

In *Poezii alese*, p. 32; *Tălmăcirii*, p. 232.

Variante în *Poezii alese*:

- v. 2 Palatul ei e spațiul lui Tînn-tretreți,  
v. 8 Flori veytejite, tronuri sfărîmate,

p. 188 UN ÎNȚELEPT ODINIOARĂ...

în *Poezii alese*, p. 33.

p. JS9 MĂREAȚĂ NOAPTEI...

*Ibid.*, p. 34.

- p. 190 ROZELE SE SCUTUR\*, MOARTE..  
(Ctntec)  
*Ibid.*, p. 35—36.
- p. 191 CÎNTECUL  
*Idib.*, p. 41.
- p. 192 SĂBEM!  
*Ibid.*, p. 42—43.
- p. 193 SUNT CATANĂ  
In *Poezii alese*. p. 44; *Tălmăciri*, p. 237.  
Variantă în *Poezii alese*:  
v. 5 îmi făceam serviciu, stam la toate gata,
- P- IM MORMÎNTUL MEU  
în *Poezii alese*, p. 45.
- P- IM ÎNTĂIUL ROL  
*Ibid.*, p. 46.
- P. 196 STROFE  
*Ibid.*, p. 47.
- p. 197 DUMNEZEU N-O SĂ MĂ BATĂ...  
*Ibid.*, p. 50.
- P. 198 NOAPTE  
*Ibid.*, p. 52-53.
- p. 199 DIMINEAȚA, ZI DE TOAMNĂ...  
*Ibid.*, p. 54—55.
- p. 200 ÎNȚIUA MEA IUBIRE  
*Ibid.*, p. 58-60.
- p. 202 APĂ BEUI  
*Ibid.*, p. 61—62.

- p. 204 BĂTRÎNUL  
*Ibid.*, p. 63—64.
- p. 206 LUNTRAȘUL  
PoemA  
*Ibid.*, p. 65-83
- p. 219 PROFETIE  
In *Floare-albastră*, I, nr. 9, 6 decembrie 1898, p. 4, cu mențiu-  
nea: după *Petofi*; *Tălmăciri*, p. 218—220.  
Variante în revistă:  
v. 14 Din pieptu-i tinăr izbucni *dodată*  
v- 21 Se-nalță pîn' la *cerurile-nalte*
- p. 221 APOSTOLUL  
Primele părți ale poemului în traducerea lui Iosif au apărut în  
*Viața*, astfel: părțile /, III, cu subtitlul *Poemă* și nota de subsol:  
„*Scrisă în 1848*”, în *Viața*, II, nr. 34, 17 decembrie 1895, p. 2—4;  
părțile IV-VI, în *Viața*, II, nr. 35, 24 decembrie 1895, p. 5—7; părțile  
VII, VIII și v. 1—23 din IX, în *Viața*, II, nr. 37, 28 ianuarie 1896,  
p. 6—7. In ianuarie 1896, revista lui Vlahuță și-a încetat apariția.  
In întregime, poemul s-a tipărit în *Apostolul și alte poezii*, ed. I  
și a II-a.  
Variante în revistă:  
/ v. 1 *Orașu-i sumbru*, noaptea-l stăpînește.  
v. 10 *Ca ochiu-n agonie*,  
\. 18 *Odaia-i mică*: cuib de *rindunică*,  
v. 19 Și nici nu e *mult mai bogată*  
v. 20 *Decît un un cuib de rindunică*.  
v. 22 *Ar fi și mai pustii ei, dacă*  
v- 23 *N-ar fi împodobiți* cu flori de mucigai,  
v- 25 Nu i-ar fi *zugrăvit în dungii...*  
v. 27 *Vezi urma groasă de șiroaie*  
v. 30 *Așa de greu e aerul de-atlît oftat*  
v. 32 *Chiar clinii boierești*  
v. 33 *lipsește*  
v- 34 *Au locuință mai plăcută*,  
v. 35 *Și n-ar putea trăi aici*.  
v. 37 *Că nu s-ar vinde nici chiar la mezat*,  
v. 38 — *Jos, lîngă pat, salteaua veche*



v. 40 —*Și lingă masă, scaune de paie.*  
41

v. 42 *La capul patului, o ladă*  
v. 43 *Cu lemnul găurii de cari; —*  
v- 44 *Și asta-i toată mobila dia casă.*  
v. 45 *Dar cine locuiesc aci?*  
v. 46 *în vîlvătaia roșă de opaiț*  
v. 47 *Se luptă umbra cu lumina... Ca în vis*  
48

v. 49 *Figurile sunt șterse și nesigure...*  
v. 50 *în întuneric par înfricoșate.*  
51

v. 53 *Ori cei ce locuiesc aci*  
v. 56 *Sărmani, sărmani!*  
v. 57 *Stă lingă pat, pe ladă, mama*  
v. 60 *El geme răgușit, sugînd*  
v. 65 *Acele gînduri, căci*  
v. 78 *în pat, cu fața la părete,*  
v. 84 *Bărbatul tinăr, tatăl, stă la masă*

II v. 9 *Așa suspină: —Tată*  
v. 16 *Ți-oi da eu pîine albă, caldă, moale.*  
v. 20 *Am să și mor, știu eu...*  
v. 30 *Te rog, fă-mi mie un coștiug,*  
v. 31 *Să fie mic și alb coștiugul,*  
v- 37 *Dar cine zice că-i vinovat*  
v. 50 *Crezuse că din inima lui ruptă*  
v. 51 *Țîșnise sîngele afară!*  
v. 55 *Dă ce nu m-ai lăsat tot în nimicul,*  
v. 56 *în care aș dori să mă întorc?*  
v. 69 *Un zdrob de pîine, na, mănîncă-l,*  
v- 86 *Despre coștiug? Sau despre pîine? —*  
v-105 *li are mult mai dragi ca mine, dacă*  
v-106 *li face-așa de fericiți*  
v.114 *A ridicat blînd mîna deasupra lor*  
v.15 *Cu-atîta îndrăzneală, parcă ar fi vrut*  
v.128 *Ca zările de miazănoapte.*

7/7 v- 6 *Se încumet și pot s-ajungă!*  
v. 8 *Ce iese iese din găoace,*  
după v. 29 *în ape străvezii*  
v. 31 *Sosi... sosi...*  
v. 32 *Ori la siirșituJ totului?*

v. 33 *Nu, chiar în centrul lui!*  
v. 41 *Pămînturile cu lunele lor;*  
v. 45 *lipsește*  
v. 46 *„O Doamne, fii slăvit și binecuvîntat!*  
v. 49 *Să-ți spună sînt fiu cu credință, tată!*  
v. 62 *Și asta nu va fi așa în veci,*  
v. 86 *Nedormit, dacă a fost aive (probabil, greșeală de tipar)*  
v. 92 *Jos, pe salteaua de paie*  
v. 94 *Acum zace acolo pe salteaua aspră,*  
v. 109 *Ca o coroană d-aur, ca*

V v. 20 *în furia-i sălbatică s-aruncă*  
v. 49 *E taina întunericului dacă*  
v. 50 *E cerșetoare sau o doamnă mare?*  
v. 56 *lipsește*  
v. 65 *Fiindcă la picioare-i un copil gemuse.*  
v. 66 *Trăsura a ajuns la țintă,*  
v. 72 *Să-i porți de grijă, că e de la Dumnezeu.*  
v. 86 *Nu i-a plăcut cu ce U dăruise Dumnezeu...*  
v. 87 *Se răzîndi, ce-i de făcut cu plodu?*  
v. 97 *Birjarul n-a mai stat la gînduri,*  
v. 104 *Se-mpiedică o dată, dar așa de tare,*  
v. 107 *Cu demnitatea vătămată.*

după v. 118 *Ca ieri, tot pragu-i mai înalt,*  
v. 119 *M-aș prinde pe orice, pe legea mea!*  
v. 120 *Am ridicat piciorul ditai*  
v. 122 *Da, pragul ăla, a crescut dă, ieri...*  
v. 123 *Ori mi-a pus cineva un bolovan în drum?*  
v. 135 *Da se cuvine asta*  
v. 143 *Ca să-și belească nasul cineva*  
v. 145 *Și s-a întors bălăbănind bătrînul bun,*  
v. 151 *„La dracu, ce-o fi asta?*  
v. 152 *Așa un bolovan n-am mai avut în mină,*  
v. 155 *Ia să-l vedem la geam numai... holio I*  
v. 156 *Păi e copil, copil într-adevăr,*  
v. 159 *Cum naiba de le culci p-aci?*  
v. 166 *Al cui o fi? D-aș ști eu numa,*  
v. 198 *Ar alăpta chiar și pă dracu."*  
v. 201 *il conduceau spre locuința lui ascunsă,*  
v. 203 *Și după obiceiul lui bātu cu pumnii*  
v. 204 *în ușa, care scîrțîia, —*  
v. 205 *Vecina se trezi.*

- v. 210 Lumină! din pământ, *fî-am spus o dată!*  
v. 220 Mai bine ca pe-un copil al dumatăle.  
v. 224 Ce-i drept, că-s banii scumpi.  
v. 225 Că, dracu ştie, oamenii  
VI v. 4 — Hei, cum se află musafirul? Bine?  
y. 8 Că e pe socoteala mea?... da stail  
v. 11 Şi un băiat voinic!  
v. 16 Cum trebuie crescut copilul,  
v. 17 Şi nu mă-ntrece nimeni.  
v. 18 Tot eu crescui pe Toma orbul,  
v. 41 Acolo e un sac, mi-l prind la gît."  
v. 42 Bătrînul îşi legă sacul la gît,  
VII v. 2 Şi se făcu mare mititelul,  
v. 50 De vii 'napoi, te-azvîrlu în canal I  
v. 70 îşi răzîmă căpşorul de un bolovan;  
v. 80 S-apropie asupra lui, tot mai aproape  
v. 85 În ceruri erau stele si  
v. 97 Precum se pricepu şi dînsa:  
v. 104 Nici n-am avut, că n-am găsit.  
v. 107 „De vii 'napoi, te zvîrlu în canal I"  
v. 109 Să vii la mine, eu am să-ţi fiu mamă,  
v. 116 Grăi acas' baborniţă bătrîna,  
v. 155 Şi animalul, ca răspuns,  
v. 163 Nu se păzeşte pă degeaba  
v. 172 Oamenii răi, toţi mă gonesc.  
v. 182 Ți-o spun, pe legea mea!  
v. 200 Nu-nveţi ştiinţa asta,  
v. 201 Te-nvaţă ea, nuiăua!  
v. 207 — Comoară d-aur am găsit  
v. 229 Sorbea cu sete şi rinjea.  
VIII v. 2 Cerşea şi fiămînzea băiatul:  
v. 10 Şi îşi gîndea ce dulce trebuie să fie  
v. 16 Purta toiagul de cerşitorie.  
v. 17 Acu nu mai era nevoie  
v. 47 A cîtorva clipe stînghere.  
v. 63 Adînc, tăcut, cu ochi străpungători. —  
v. 77 Că sint copil găsit,  
v. 87 O, scapă-mă, du-mă cu tine,  
v. 157 Şi-şi Invîrtea ochii aprinşi

Variante In *Apostolul şi alte poezii*, ed. I:

- I v. 22 Ar fi şi mai pustii ei  
v. 32 ca în *Viaţa*;  
v. 37 Ce nu s-ar vinde nici cu toba, la mezat,  
v. 48 Şi ca în vis  
// v. 56, 114, 128 ca în *Viaţa*  
/// v. 92 Jos, pe oghial.  
v. 94 Acum zace-aeofc» pe oghial!  
v. 97 El, binecuvîntătorul lumii,  
V v. 66, 72, 87, 107 ca în *Viaţa*;  
v. 112 Păi nu m-am împiedecat!  
v. 119 Pe legea mea I  
v. 120, 123, 143 ca în *Viaţa*;  
v. 159 Cura naiba, te culcaşi p-aci?  
v. 198 Ar alăpta chiar şi pă dracu tn persoană!"  
v. 201, 203 ca în *Viaţa*.  
VI v. 16, 17, ca în *Viaţa*.  
VII v. 50 De vii napoi, tt-azvîrl în canal!  
v. 70, 80, 104 ca în *Viaţa*;  
v. 155, 182, 200, 207 ca în *Viaţa*;  
VIII v. 229 Şi-l da peste cap, rînjînd.  
v. 17 ca în *Viaţa*;  
v. 24 Tainul de casă  
v. 47, 87 ca în *Viaţa*.  
IX v. 186 La vorbele acestea nemaipomenite,  
v. 285 Care nu t-a respins, nu l-a gonit,  
X v. 24 Şi acolo sta  
v. 65 Natura asta mare  
XI v. 18 — De ce vreţi să mă vătămaţi?  
v. 29 Şi m-aţi iubi deopotrivă,  
v. 42 Şi ocoale pe toţi... avea doar un prieten:  
v. 81 Şi oamenii atuncia vor petrece fericiţi  
v. 89 Sufletele oamenilor  
XII v. 19 De cum şi-a f06t închipuit-o!  
v. 51 Silvestru mulţimi frumos  
v. 166 Dar de-atunci se vedeau mai des,  
v. 171 Dar despre dinşii nu vorbeau de fel  
XIII v. 197 Intră o doamnă voalată,  
XIV v. 9 Şi d-aia a rămas curată  
v. 14 Că este lume-afară de ei?  
v. 63 Că mina cenzorului

- XV v. 13 Vorbiți, *strigați, tropăiți...*  
 v- 14 Și nu vă temeți  
 v. 23 *Copil* frumos, nevinovat!
- XVI v- 111 Blestem asupra-vă și asupra *regelui*,  
 XVII v- 9 își jst'se-atunci: „E încă noapte,  
 XVIII v. 13 I se părea *cîteodată* că  
 v. 44 Dar dacă a *continuat* opera mea,  
 v. 124 — Ce ai cu patria, *nemernicule*,  
 XIX v. 36 Că el e prins și n-o să-l mai *vadă*,  
 v. 51 Dar chiar *am fost chemată la un botez*.  
 v. 85 Și n-a mai *ascultat* răspuns,  
 v. 92 Și tirania *crește uriașă*.  
 v. 108 Ori poate *că a omenirii întregi*.  
 v. 111 Dar dacă *unul izbutește*  
 v. 121 Ci ca să nu *primejduiască* și pe alții  
 v- 126 Ca riul *revărsat*  
 v- 133 Că e *atîta lumină și veselie?*

Deși concepția eroului de la 1848 nu e suficient de limpede, *Apostolul* este o operă revoluționară de o forță surprinzătoare pentru epoca în care a fost scrisă. Admirabilă figură de răzvrătit, tînărul erou al lui Pettifi ne apare totuși ca prizonier al unor prejudecăți fi-deiste. În momentele cumpănă, el cere ajutorul lui Dumnezeu, căruia își dedică viața, ca și cînd divinitatea ar fi garanția dreptății sociale. Cile ca urmează în poem contrazic însă această concepție. „*Apostolul*” tiu va lupta pentru ca pămîntenii să accepte supunerea evanghelică, ci, dimpotrivă, îi va îndemna să-și ceară cu îndrăzneală drepturile:

Din leagăn îți bătură capul toți,  
 Toți îți vorbiră despre datorii:  
 Am să te-nvăț eu drepturile tale!

Pentru a-l putea izgoni din satul în care-i îndeamnă pe iobagi la răzvrătire, nobilul, stăpîn al locurilor, cere sprijinul bisericii. Preotul îndeplinește de îndată cererea. Amenințat cu pedepsele iadului, poporul, încă prizonier al unei mentalități înapoiate, se lea-padă de cel ce încercase să-l lumineze. Narînd acest episod, Petofi denunță cu asprime biserica și clerul, ca aliați ai asupritorilor:

D-aceea fură popi și regi,  
 Acești zei pămîntești,  
 Ca să orbească pe norod,  
 Căci ei vor să domnească.

Cînd își va tipări, la o tipografie subterană, cele dintii scrieri, eroul va fi osîndit ca unu] care „vatămă religia”. în închisoare, Sil-vestru va blestema pe Dumnezeu în care crezuse:

Tu stai în tronul tău ceresc,  
 Nepăsător și trufaș,  
 Întocmai ca tiranii pămîntești,  
 Văpsindu-ți purpura cu zorile,  
 Cu singele din inimi sfișiate!  
 Fii blestemat, tu, mai tiran ca toți tiranii!

În altă ordine de idei, e de observat că poemul lui PetOfi ilus-trează ideea că lupta de unul singur, mergînd pînă la actul terorist, nu se poate sfîrși decît printr-un eșec. Marele poet revoluționar ma-ghiar a mai înțeles că în epoca istorică în care a plasat acțiunea poe-mului masele încă nu erau pregătite să instaureze o nouă orînduire socială. Convins însă că viitorul e al dreptății, el își încheie poemul cu un cînt în care prevestește epoca deplinei libertăți, cînd, după stingerea „neamului de slugi”, s-a ridicat „eroic neamul nou/Ș-au rupt ale robiei lanțuri”.

Iosif nu minuieste întotdeauna versul liber cu destulă pricepere (tălmăcitorul avea abia douăzeci și unu de ani), dar traducerea lui poate fi considerată totuși o lucrare izbutită. A și fost întîmpinată ca atare. Sub semnătura *Viar*, ziarul ieșean *Seara*, în paginile căruia I. L. Caragiale publica a sa *Cronică de jo*, scria la apariția primei ediții: „Traducerea lui Iosif e superbă, ea nu e numai o simplă lucrare făcută în mod mecanic, ci o operă de adevărat artist. E simțire, e căldură în lucrarea aceasta, și oricine va citi-o își va putea face lămurit o părere despre Petofi...” (Vior, *Apostolul. Din Alex. Petofi* de St. O. Iosif, în *Seara*, I, nr. 28, ed. a II-a, 5 decembrie 1896, p. 2).

Un scurt fragment din *Apostolul*, tradus de T. Murășanu, și anume cîteva pagini din cîntul al XI-lea, a apărut în revista *Steaua*, VII, nr. 7 (77), iulie 1956, p. 50-53.

Enea

Roncinni

30a

INTR-UN ALBUM

în *Sămănătorul*, VI, nr. 26, 24 iunie 1907, p- 543; în *Tălmăcir*, p. 250—251, cu mențiunea: „După...”

Itosegger

p. 306

#### DORUL DIN URMĂ

în *Cumpăna*, voi. I, nr. 8, 15 ianuarie 1910, p. 115, cu mențiunea  
*După Itosegger; Cîntece*, p. 138—140.

Varinate în revistă:

v. 8 — Și-am *tresăttat* la-ntiul tril  
9

v. 24 Un prunc ce poate-o fi chemat

Peter Rosegger, povestitor și poet german, a trăit între 1843 și  
1918.

S a a d i

P. 308

#### THOGRUL ȘI STRĂJERUL

în *Albina*, VIII, nr. 4, 24 octombrie 1904, p. 95—97, cu titlul  
*Mărgăritare străine. Poetul persan Saadi, împreună cu Sfât în pustie*  
și semnătura S.O.I.; *Cîntece*, p. 126-128, cu mențiunea: „După...”.

Variante în revistă:

V. 3 Și îl văzu-n mantaua-i zdrențeroasă  
v. 4 Cum tremura sărmanul om de ger,  
v. 14 Dar tu ascultă ce a zis străjerul:  
v. 16 Căci ai dormit în raiul dezmiardării,  
v. 20 De cei ce în nisip își află groapă!

Cele două traduceri sînt precedate de o notiță despre autorul  
vestitei *Grădini cu trandafiri (Gulistan)*.

Poetul persan Saadi (Muslihiddin) s-a născut la Șiraz căre  
sfîrșitul secolului al X-lea (ca. 1184) și a murit în 1291. A mai scris  
poemul *Grădina fructelor (Bustan)*. Culegerea *Grădina trandafirilor*  
a fost tradusă în limba română de George Dan, în 1957.

Pentru prima dată în literatura română, biografia lui Saadi a  
fost evocată de Dimitrie Bolintineanu într-o pagină din *Călătorii în*  
*Palestina și Egipt*, Iași, 1856.

P. 310

#### SFAT ÎN PUSTIE

În *Albina* (v. mai sus); în *Sămănătorul*, VII, nr. 25, 15 iunie  
1908, p. 603; *Cîntece*, p. 123—125, cu mențiunea: „După...”.

Variante în *Albina*:

v. 6 Căci vremea trece, vremea nu te-ntreabă  
v. 10 Aș mai dormi și eu măcar oleacă,  
v. 14 Și ce departe e limanul verde!

v. 18 Căci iată se urnește caravana...

v. 20 Cît de voios răsună darabana!

v. 21 Și-acela care cel dintîi se minecă

v. 22 Și nu așteaptă să-l mai tragi de minecă,

v. 23 Ajunge cel dintîi la țel.

v. 27 Căci ce folos că ne trezim din vis

Versurile sînt grupate cîte 14, în două strofe.

în *Sămănătorul*, aceeași dispoziție a versurilor și următoarele  
variante:

v. 9 Hei, sînt trudit și eu, și de-ar fi chip

v. 14 Și ce departe e ostrovul verde!"

V. 18 și 20 ca în *Albina*;

v. 22 Și nu s-așteaptă imbiat

v. 23 C-ajunge cel dintîi la țel...

v. 27 ca în *Albina*.

Schiller

p. 312

#### MĂNUȘA

În *Viața*, II, nr. 4, 5 martie 1895, p. 2, cu mențiunea: *După*  
*Schiller*, semnat St. O. I.; în *Epoca*, seria II, IV, nr. 817, 18 iulie  
1898, p. 1; *Tălmăciri*, p. 56—58.

Variante în *Viața*:

v. 2 în *ajunul luptei* de fiare,

v. 3 Sta regele Francisc pe tron.

v. 20 Cu *limbă-ncordată afară*,

v. 25 Și regele mai dă un semnal,

v. 27 Aruncă doi leoparzi deodată,

v. 32 Cu laba *ridicată*,

v. 42 Și Cunigunda-n bătaie de joc

v. 43 Se întoarce spre cavalerul Delorges:

după v. 44 Cum mi-o juri, cavalerie, în orice clipă

v. 45 Și vrei să mi-o dovedești dinadins,

v. 51 Smîncește mînușa cu un gest semeț.

În *Epoca* apare la rubrica „*Tribuna literară*”, împreună cu *Copila*  
*din străini*, semnat St. O. I.

Versiunea din *Epoca* fiind foarte diferită, o reproducem integral,  
subliniind deosebiri față de textul definitiv:

## MÂNUȘA

In fața gradinei sale de lei,  
în liniște-asteptnd  
Să-nceapă lupta în curind,  
Sta regele Francisc pe tron,  
Și lângă el magnații coroanei: —  
Și de jur împrejur pe-naltul balcon  
Cunună de mindre femei.

10 Și cum face un semn din deget.  
Se deschide cușca fără preget,  
Și cu pași mășurați  
Un leu-naintează; —  
De jur împrejur^ demn  
Arena scrutează,  
Căscind fiores.  
15 își scutură coama, se-ntinde mahmur  
Apoi s-așază jos.

Și regele mai face un semn.  
Atunci se deschide a doua poartă  
Izbită din toartă,  
20 Și s-aruncă în salt furtunatic  
Un tigru sălbatic...  
Cum dă peste leu  
Răcnește puternic  
Rotindu-și coada în arc,  
25 Și se-nvtrteste nemernic  
Pe lângă mărețul monarc,  
Sforăind arțăgos;  
Și mirăind mereu.  
S-așază alături, jos-

30 Și regele-atunci mai dă un semnal,  
Și cușca deschisă din două părți  
Azvrlre doi leoparzi deodată.  
Ei cad cu sete de luptă turbată  
Pe tigru naval;

35 Acesta-i înșfacă  
Cu labele lui încordate;  
Dar leul s-azvîrte urlînd în sus,  
Și toți s-au supus.  
Și acuma za.c în cerc, întinse,  
40 De pofta singelui aprinse,  
Felinele înfricoșate.

Atunci, din miini delicate,  
O mică mănășă scapă jos,  
Intre tigru și leu,  
45 Chiar la mijloc.

Și Cunigunda-n bătaie de joc,  
Se-ntoarce spre cavalerul Delorges:  
— De-ți este amorul așa de aprins,  
Precum mi-o juri, cavaliere, mereu,  
50 Atunci te rog înadins,  
Ridică-mi mănășă pe loc!

Și cavarelul coboară îndată  
Jos, în arena înfricoșată,  
Cu pas apăsător și semeț.  
Și dintre fiare ridică mănășă  
Cu un gest de dispreț.

60 Și cu uimire și cu groază  
Îoți cavalerii și mîndrele doamne  
Se grămădesc să-l vază.  
Și el aduce mănășă distrat.  
De toți e prețuit, lăudat.  
Dar cu o duiosie-n privire  
Promițătoare de fericire.  
L-asteaptă Cunigunda pe viteaz!  
65 El îi aruncă mănășă-n obraz:  
— Răsplata, doamnă, n-o mai voi!  
Și plecă fără să cate-napoi.

Este cunoscută versiunea românească a baladei *Mănășă* de Schiller datorită lui Eminescu. Traducerea făcută de Eminescu, cu paisprezece ani înainte de prima încercare a lui St.O. Iosif, este în general exactă, deși marele poet român și-a luat libertăți în ceea ce privește lungimea versurilor și așezarea lor strofică, în legătură cu care trebuie să observăm că nici în originalul german nu se respectă o schemă riguroasă. În loc de 67 de versuri, cite are originalul, traducerea lui Eminescu numără numai 50, nu pentru că ar fi fost lăsat ceva deoparte, ci pentru că două sau mai multe versuri scurte din original au fost așezate pe același rînd. Firește, datorită acestui fapt, ca și, implicit, dispariției unor rime, textul pierde pe-alocuri ceva din ritmul sacadat și emoția originalului. Iosif respectă mai strîns, deși nu în mod absolut, textul lui Schiller. Se observă la el efortul de a menține strofele și măsura versurilor din original, ceea ce nu izbuteste în mod desăvîrșit, și nici n-ar fi fost posibil, din pricină că limba germană îngăduie o exprimare mai sintetică. De asemenea, gruparea rimelor n-a putut fi nici ea obținută. În orice caz, traducerea lui Iosif e mai aproape de original. Versiunea definitivă are 62 de versuri, varianta din *Epoca*, 67 (ca și originalul).

Iosif — ca și Eminescu (amîndoi cunoșteau perfect limba germană) — traduce foarte precis cuvintele, bineînțeles în măsura în

care versul permitea folosirea corespondentului exact. în v. 44 din original, Eminescu menține, curios, italianismul *altan* (în original; *Altan*), pe care Iosif îl transpune, potrivit, prin *balcon*. Pentru o confruntare parțială, dar, ni se pare, suficient de concludentă, iată un fragment din original și din versiunea lui Eminescu:

#### ORIGINALUL

Und wie er winkt mit dem Finger,  
 AuC thut sicii der zweite Zwinger,  
 Und hinein mit bedachtigen Schritt  
 10 Ein Lowe tritt  
 Und sieht sich stumm  
 Rings um,  
 Mit langem Gähnen,  
 Und schüttelt die Mähnen  
 15 Und streckt die Glieder,  
 Und legt sich nieder.

Und der König winkt wieder,  
 Da Offnet sich behend  
 Ein zweites Thor,  
 20 Daraus rennt  
 Mit wildem Sprunge  
 Ein Tiger hervor.  
 Wie der den Lowen erschaut,  
 Briillt er laut,  
 25 Schlägt mit dem Schweif  
 Einen furchtbaren Reif,  
 Und recket die Zunge,  
 Und im Kreise scheu  
 Umgeht er den Leu  
 30 Grimmig schnurrend,  
 Drauf streckt er sich murrend  
 Zur Seite nieder.

(din *Deutsche Klassiker-Bibliothek* herausgegeben von Rudolf von Gottschall, Band II — Abteilung 7. *Schillers Werke*, Band I, *Gedichte*, Berlin, Verlagsanstalt Urania, p. 566—567).

#### TRADUCEREA LUI EMINESCU

5 Regele dă un semn cu mîna, sare-o poartă din țîține  
 Și un leu iese în față, cumpătat, cu pășuri line,  
 Mut se uită împrejură-si, cască lung și a lui coamă  
 Scuturînd-o, își întinde mușchii și s-așază jos.  
 10 Regele un semn mai face, se deschide-o altă poartă  
 Și dintr-însa se repede  
 G-un sălbatic salt un tigră, care, cînd pe leu îl vede,  
 Muge tare,

Coadă roată o-nvîrtește,  
 Scoate limba,  
 15 Sperios însă pe leu într-un cerc îl ocolește,  
 Sforăie înverșunat,  
 Apoi mormăind se-ntinde  
 Lingă el.

(M. Eminescu, *Poezii*, ediție întocmită și comentată de G.Călinescu, Editura Națională-Ciornei, p. 160—161)

#### p. 315 COPILA DIN STRĂINI

în *Viața*, II, nr. 5, 12 martie 1895, p. 4, cu indicația: *Traducere liberă după Schiller* (semnat St. O.I.); în *Epoca* (v. mai sus); *Tălmăciri*, p. 54—55.

Variante în *Viața*,

v. 8 La despărțire, fără veste-  
 v. 19 Bătrîni în cîrji, tineri vioi

Variante în *Epoca*:

v. 3 Cu *Primul stol* de ciocîrliei  
 v. 8 ca în *Viața*;  
 v. 11 Dar o *sfială*, o putere  
 v. 12 O *depărta* de iscodire.  
 v. 13 *Ea aducea fructe și flori*  
 v- 14 *Culese-n țări incîntătoare*,  
 v. 17 *La toți le împărțea apoi*,  
 v- 19 Bătrîni în cîrji, *copii* vioi  
 v. 23—24 inversate:

*Perechi de îndrăgostiți*

Ea dete darul cel mai mare.

Ca și în cazul traducerii baladei *Mănușa*, se observă că forma definitivă e mai apropiată de prima variantă publicată de Iosif decît de aceea, mai tirzie, din *Epoca*. Se constată și în alte împrejurări că, revăzîndu-și pentru volum textul unor tălmăciri, poetul nostru pleacă nu de la versiunea ultimă din periodice, ci de la una mai veche. Nu avem posibilitatea să stabilim dacă aceasta se datorește unei confruntări selective sau pur și simplu faptului că poetul nu avea la îndemînă ori uitase una din versiuni.

Shelley

p. 317

#### LA O CIOCIRLIE

În *Convorbiri literare*, XXXIV, nr. 5, 15 mai 1900, p. 373—376; *Sămănătorul*, II, nr. 2, 12 ianuarie 1903, p. 26—29; *Tălmăcirii*, p. 213—217, cu mențiunea: „După...”.

Variante în *Convorbiri literare*:

- v. 21 *Prigoana cîntecelor* tale triumfă pe pămînt și-n cer,  
v. 25 Cu ce-aș putea să mi *te-asemăn*? Nu plouă norii aurii,  
v. 47 *Strălucitoare* după ploaie,  
v. 51 *Ci* unde este fericirea  
v. 60 Ce dragoste *din altă lume*? Ce neștiință de-orice chin?  
v. 72 Și cel mai dulce *plîns* al nostru e *cîntul* cel mai dureros,  
v. 73 *Ci* chiar de-am fi străini de rele, de-am rămînea de-a pururi  
prunci.

V Uhland

p. 321

#### BLESTEMUL BARDULUI

În *Convorbiri literare*, XXXV, nr. 8, 1 august, p. 719—721, cu mențiunea: „După Uhland”; *Sămănătorul*, II, nr. 46, 2 noiembrie 1903, p. 702, semnat St.O.I.; *Tălmăcirii*, p. 181—184.

Variante în *Convorbiri literare*:

- v. 21 *Atunce* prinde-a zice din strune bardul falnic,  
v. 22 Adînc vrăjește-n harfa ce clocote năvalnic;  
v. 31 Crăiasa, *străbătută de chin și dor* nespus  
v. 34 *Kk*nește-atunce craiul *turbat* pe cîntăreți.  
v. 35 De sus *aruncă* spada-i ce fulgere răsfrînge .  
v. 41 Ci-n fața porții-nalte *stătu* bătrînul bard:  
v. 44 încît *castel* și *parcuri* înfiorate gem:  
v. 56 Cum cel din urmă *gemet* se stînge-n golul zării!

în *Sămănătorul*:

- v. 41 *Și-a* fața porții-nalte a stat bătrînul bard:

St. O. Iosif a tradus balada lui Uhland în Germania, trimițînd-o, pentru *Convorbiri literare*, lui I. Bogdan, care, la 3 august 1901, îi scria la Neuburg a. Donau: „Balada lui Uhland a ieșit în numărul din august; mi-a părut rău că n-am putut-o pune în fruntea numărului...”

W o Iff

.. 324

#### TAINA

în *Sămănătorul*, VI, nr. 21, 20 mai 1907, p. 451; *Tălmăcirii*, p. 206—207, cu mențiunea: „După...”.

Johanna Wolf (1858—1939), scriitoare germană, autoare de poezii și romane.

Un vechi cîntec german

p. 325

#### PINEA CEA DE TOATE ZILELE

în *Sămănătorul*, VII, nr. 13, 23 martie 1908, p. 258—259; *Cîntece*, p. 120—122, cu mențiunea: „După...” s-a reprodus în *Gazeta Transilvaniei*, LXXI, nr. 70, 28 martie/10 aprilie 1908, p. 4.

Variante în revistă:

- v. 2 Mi-e foame, și să știi că o să mori  
v. 4 Că mine iese plugul pe ogor."  
v. 6 *De-atîta* vreme tot m-ai aminat..."

după v. 12 urmează catrenul suprimat în volum:

Mi-e foame, dragă mamă; nu e pîne?  
Destule zile-am pîins și am răbdad...  
— Mai răbdă, puiul mamei, pînă mine,  
Că mine-i griul bun de secerat.

Baladă din Litvania

p. 327

#### CREDINȚĂ

în *Sămănătorul*, II, nr. 13, 30 martie 1903, p. 193; *Credințe*, p. 94-97.

D a i n e din Litvania

p. 329

#### I DOR DE ȚARĂ

în *Sămănătorul*, II, nr. 43, 26 octombrie 1903, p. 688; *Voința națională*, XX, nr. 5.569, ed. a 3-a, 26 octombrie [8 noiembrie] 1903, p. 1; *Tălmăcirii*, p. 245 (împreună cu // *Dor de mamă* și *III. Privighetoarea*).

p. 329

#### II DOR DE MAMĂ

în *Sămănătorul*, II, nr. 48, 30 noiembrie 1903, p. 761, împreună cu *Privighetoarea* (aceasta la p. 762), sub titlul comun: *Doine din Litvania*, *Tălmăcirii*, p. 246—247.

p. 330

#### III PRIVIGHETOAREA

*Ibid.*; în *Tălmăcirii*, p. 248—249.

Iosif a mai tradus și alte „daine”, pe care le-a publicat numai în periodice; la rîndul ei, Natalia Iosif dădea șt ea la iveală *Cîntecul dainei*, în *Viața românească*, voi. XIII, IV, 1909, p. 350.

În *Floare-albastră*, I, nr. 6, 15 noiembrie. 1898, p. 4; cu mențiunea: *Cin tec popular maghiar*; *Tălmăciri*, p. 242 (împreună cu *Iubire* și *Așteptare*, numerotate I, II, III).

Variante în *Floare-albastră*:

- v. 3 Te-aș îmbrăca în straie rf-aur,
- v- 11 Vei fi, cind te-oi cuprinde-n brațe,
- v. 12 Cu mult, cu mult mai fericită...

În *Floare-albastră*, I, nr. 6, 15 noiembrie 1898, p. 4, împreună cu *Așteptare*, sub titlul *Comun Cîntece* și mențiunea: *Din literatura populară maghiară*; *Epoca*, seria II, an. IV, nr. 921—314, 16 noiembrie 1898, p. 1, la „Tribuna literară”, împreună cu *Prevestire* și *Așteptare*, cu titlul și mențiunea din *Floare-albastră*, din care cele două poezii au fost reproduse, adăugîndu-li-se *Prevestire*; *Tălmăciri*, p. 243.

V. mai sus; în *Tălmăciri*, p. 244.

## DIN PERIODICE

Goethe

n. 334

CRAIUL IELELOR

În *Revistașcoalei*, I, nr. 8, iunie 1892, p. 304—305, cu mențiunea: *Baladă după Goethe* (semnat St. Iosif); *Viața*, 1, nr. 52, 6 februarie 1895, p. 3 (semnat S.J.).

Întrucît versiunea din *Revista școalei* este foarte diferită de cea din *Viața*, o reproducem în întregime pe cea de-a doua subliniind ceea ce Iosif a menținut din prima versiune:

Ce umbră trece noaptea călare prin uceag  
în viscol? E tatăl cu fiul lui drag.  
El ține strîns friul cu brațul cel drept,  
Cu stîngul își ține odorul la piept.

- 5 — Băietе, ce tremuri? ți-e frică; ce ai?  
— Dar n-ai văzut, tată, pe groaznicul crai?  
El poartă coroană și-și tîrîie coada...  
— Copile, sunt neguri ce umplu livada.

- „Copil minunat și frumos, dacă vii  
10 Cu mine, eu știu să desfăt pe copii,  
Tu nici nu gîndești ce de flori is pe plai,  
Și maica-ți dă straie de aur, ce vrei!

- Ah, tată, ah, tată, auzi tu ce-a zis  
în umbră, acolo, șoptînd mi-a promis?  
15 — Băietе, băietе, nu-i nimeni cu noi,  
Doar vîntul vîlăște în veștede foi.

- „O, vino, copile, ce tremuri de groază?  
Surorile mele ar vrea să te vază,  
Din apă ies ele cînd este senin,  
20 în cîntec, în horă te leagă lin!”



— Ah, tată, ah, tată, nu vezi la un loc?  
Prin negură, ielele saltă în joc?  
— Băiete, băiete, văd eu lămurii  
Sunt sălcii clătinate, că-i viscol cumplit.

25 „Copil minunat, îndărătnic ce ești.  
Te smulg eu, al meu ești, oricît te ferești!”  
— Ah, tată, ah, tată, mă prinde-acu, vai!  
Și vrea să mă ducă sălbaticul crai!

30 Băfrinu-ntețește fugarul cu groază,  
Copilul suspină adine, aiurează...  
Și, iată, se vede în fine și satul...  
Murise băiatul.

La moartea poetului, revista *Ramuri*, în caietul 7c care i l-a dedicat (nr. 12—18, 15 iunie-15 septembrie 1913, p. 326-327) a reprodus traducerea baladei lui Goethe după prima versiune tipărită de Iosif la 17 ani, în *Revista școalei*. Redacția *Ramurilor* ignora a doua versiune, din *Viața*, sau și-a putut procura mai ușor, la Craiova, *Revista școalei* (apărută în același oraș). Varianta din *Viața*, semnată cu inițiala S., este cert a lui Iosif, colaborator asiduă al revistei lui Vlahuță, în care, de altfel, cu aceeași inițială a mai semnat și traducerea altor poezii de Goethe: *Izbăvire*, *Ucenicul vrăjitor*, precum și mai multe tălmăciri din Heine. Editorii operei lui Iosif nu scăpat din vedere textul din *Viața* și au reprodus *Craiul ielelor* din *Ramuri*. Confruntînd cele două versiuni, constatăm că prima, realizată de Iosif la 16 ani (în *Revista școalei*, textul e datat: 1891. București), e superioară celei de a doua. De aceea, făcînd o excepție, am dat și noi în volum prima, nu ultima formă.

La reproducerea textului din *Revista școalei*, în *Ramuri* au apărut două mărunte modificări (datorite redacției?), în v. 8: *cesta*; v. 27: *aft*, iată-!. Repetarea interjecției *ah* corectează versul care avea altminteri o silabă mai puțin (zece în loc de unsprezece).

Cînd, în 1909, *Epoca* a publicat o nouă traducere a baladei *Erlfronig*, semnată de Al. E. Lăzărescu, autorul unei note din *Cum-păna* [nr. 1, 27 noiembrie 1909, p. 15] — probabil Iosif — citează două strofe pentru a dovedi că noua tălmăcire e „o grozăvie” și încheie: „Și nouă n?, produce rușine că o capodoperă a literaturii germane este atît de oribil mutilată într-un ziar de la noi”.  
*Petofi*

p. 336 CÎT E LUMEA...

În *Adevărul*, VI, nr. 1.400, 4 ianuarie 1893, p. 3, cu mențiunea: „După...”. Pentru v. 1—S, a se vedea *Strofe* din *Poezii alese*.

p. 337 DACĂ VINE PRIMĂVARA...

în *Viața*, I, nr. 4, 19 decembrie 1893, p. 4, cu mențiunea: „După...”.

p. 339 SMINTITUL

În *Viața*, I, nr. 8, 16 ianuarie 1894, p. 4, cu mențiunea: „rapso-die de Petofi”.

*Imitații*

p. 341 ÎN CER

În *Viața*, I, nr. 27, 29 mai 1894, p. 2.

p. 343 POVESTE

În *Viața*, I, nr. 35, 9 octombrie 1894, p. 3—4.

Această „imitație” a fost identificată de Alexandru Veegh, care & demonstrat într-un studiu despre poezii maghiari în românește că în *Poveste* Iosif a prelucrat o poezie de Gyulai Pal, *Eji lâtogato*, (*Vizită nocturnă*). Veegh constată că poetul nostru „a reușit să redea în strofele lui prelucrate scurt tonalitatea mișcătoare a originalului” (*Erdelyi Muzeum*, nr. 10/12, 1935, p. 362—368; citat după *Preocupări literare*, voi. I, I, nr. 4, 1 aprilie 1936, p. 255).

*Heine*

p. 346 TREI SONETE

În *Viața*, I, nr. 47, 1 ianuarie 1895, p. 7. Primul dintre aceste trei sonete s-a retipărit în *Epoca*, seria a II-a, IV, nr. 760, 12 mai 1898, p. 1, cu titlul în *vis părea la nuntă...*, împreună cu alte două sonete de Heine (*Primăvară nouă* și *Ca visurile-ntunecate*).

Variante în *Viața*, pentru primul sonet:

- v. 4 *Nainte-mi sta copila mult iubita.*
- v. 5 *M-am închinat j-am zis: „Sunteți mireasa?”*
- v. 6 *Hm, hm, drăguța mea, fiți fericită!”*
- v. 8 *Mă zugruma obida nențeleasă.*
- v. 9 *Atunci iubita-mi izbucni în plîns,*
- v. 10 *Și-n lacrimile ce curgeau într-una,*
- v. 11 *Din ochii ei, — vedenia-mi s-a stins*
- v. 14 *Prin vis incai mă-ncred cu drag în ele.*

Fără titlu, cu nr. 3, primul sonet aparține ciclului *Imagini din vis*. Celelalte două fac parte, cu nr. / și II, din *Sonete*.

În *Viața*, I, nr. 48, 8 ianuarie 1895, p. 6.

În volume, o altă traducere a peeziei: *Cînd mor tinere inimi...*

În *Viața*, II, nr. 3, 26 februarie 1895, p. 4, cu titlul *Prolog* (Din Heine *(Reîntoarcerea)*; *Pagini literare* voi. II, nr. 22 (47), 12 martie 1900, p. 4 (semnat: St.O.I.).

Varianff; în *Viața*:

- v. 1 în viața-nlancală
- v. 2 Blînd clipi odinioară
- y. 3 O icoană, dar se stinse;
- v. 4 Noapte-adîncă mă-mpresoară-
- v. 6 Tot curajul lor dispăre.
- v. 1 Cum să-și amăgească spaima?
- v. 8 Prind să cînte vesel, tare.
- y. 9 în întunecimea asta,
- v. 10 Biet copil nebun, eu cînt
- v. 11 Chiar un cîntec vesel nu e,
- v. 12 Dar cîntînd, nu mă-nspăimînt.

Face parte, cu nr. 1, fără titlu, din ciclul *întoarcerea acasă*,

În *Viața*, II, nr. 13, 7 mai 1895, p. 3, semnat: O-; cu mențiunea: „După...”.

Apartine ciclului *Diverse*, cu nr. 5, fără titlu.

În *Viața*, II, nr. 25, 15 octombrie 1895, p. 8, cu titlul: „Din Heine. Pleacă!"; *Adevărul ilustrat*, II, nr. 27, 2 septembrie 1896, p. 3.

Variante în *Viața*:

- v. 9 Dar dacă te urci pe munți, prin păduri
- v. 13 Acolo tu însuți te-î crede vultur,
- v. 16 Și nici n-ai pierdut vreo comoară!

Cu titlul *Călătorește!*, aparține ciclului *Lamentări*.

Din poezia populară  
maghiară

În *Epoca literară*, I, nr. 8, 3 iunie 1896, p. 2 (nesemnat). Ipoteza că traducerea aparține lui Iosif e sprijinită de faptul că acesta colabora frecvent la *Epoca literară* și că e autorul altor tălmăciri din folclorul maghiar. Stilul e de asemenea caracteristic poetului nostru. De altfel, Iosif a tipărit în *Epoca literară* și o traducere din PetoTi tot nesemnată.

Lessing

În *Adevărul ilustrat*, II, nr. 20, 15 iulie 1896, p. 6, cu mențiunea: „După...”.

Le n a u

În *Povestea vorbei*, I, nr. 7, 21 noiembrie 1896, p. 6.

Longfellow

În *Povestea vorbei*, I, nr. 15, 17 ianuarie 1897, p. 3-

P la le n

Baladă

În *Foaia interesantă*, I, nr. 25, 29 iunie 1897, p. 2, semnat M. Petru-

August von Platen (1796—1835), poet liric german, e cunoscut mai ales prin sonetele sale din Veneția.

L e r m o n totf

În *Foaia interesantă*, I, nr. 26, 6 iulie 1897, p. 3 (semnat M. Patru); *Floare-albastră*, I, seria II, nr. 32, 16 mai 1899, p. 7 (semnat I. Neamțu), cu mențiunea: „După...”.

Variante în *Foaia interesantă*:

- v. 3 Zvicnea în flăcări rana încă vie
- v. 4 Și sîngele lîsnea în picuri rare...

- v. 9 Visam *In patrie o sărbătoare,*  
v. 10 Vedeam *saloanele bogate pline*  
v. 13 *Ci una doar stingheră sta de lume*  
V. 19 *Frumos-u cap în gânduri s-adîncise;*  
*Ea nu împărtaşea nici rls, nici glume,*  
*înpăimîntată de urite oise.*  
*Departe\*n vale pe rănit zărea*  
v. 19 *La pieptul lui o rană tresărea*

Petofi

p. 363

### TREI FECIORI

În *Epoca*, seria a II-a, IV, nr. 732, ed- a 3-a, 9 aprilie 1898, p. 1. ca menţiunea: „După...”.

Virgiliu

p. 366

### VISUL LUI AENEAS

În *Epoca*, seria a II-a, IV, nr. 770—120, 24 mai 1898, p. 1—2. Acest fragment din *Eneida* (Cîntul al II-lea) tradus de St. O. Iosif reprezintă o încercare dintre cele mai interesante. Tînărul poet renunţă la forma versului original, dificilă pentru cititorul de astăzi, şi transpune textul în strofe moderne, alcătuite din versuri rimate, îndreptăţirea de a se traduce în forme moderne opere ale literaturii clasice se discută şi astăzi. Oricît de temeinice ar fi argumentele adversarilor unui asemenea procedeu, este mai presus de orice îndoială că veşmintul actual ar contribui substanţial la difuzarea respectivelor opere în cercuri mult mai largi de cititori. În ceea ce-l priveşte, Iosif are meritul de a fi respectat cu obişnuita-i fidelitate sensul pasajului tălmăcit, cum reiese şi din confruntarea cu versiunea în metru antic a lui G. Coşbuc:

- Tocmai era pe timpul cînd primul repaos cuprinde  
Ochii trudiţi, furişîndu-se-ncet şi cu daruri din ceruri.  
Iată prin vis mi s-arată şi-n iată-mi s-opreşte jălitul  
Hector, cel vrednic de plîns, şi plînge cu riuri de lacrimi,  
5 Negru de praful cel crunt şi-tocmai ca-n ziua tirîrii,  
Ah, şi curelele-i trec prin picioarele vinăt-umflate.  
Doamne, dar cum mai era! Şi cît de mai altfel ca Hector  
Cel care-odată s-a-ntors în pieptarul răpit lui Ahile,  
Cel ce cu frigice flăcări aprinse corăbii danae!  
10 Barba-i zbirlită, şi-n barbă şi-n plete cu ţurţuri de sînge,  
Trupul tutindeni ciuntit de rănilile fără de număr,  
Toate de dînsul primite sub ziduri. Şi-n plîngere multă  
Parc-am voit să-l întreb şi triste cuvinte-nceput-am:  
— Soarele Troiei, tu Hector! Şi-a Troiei nădejde din urma»

- 15 Unde-ai rămas pîn-acum? Din care pămînturi, o, Hector,  
Vii tu, de mult aşteptate? Vai, mulţi mai pieriră de-ai noştii  
Hector, de-atunci, şi prin cîte-a trecut şi celalea şi neamul!  
Cum te-aşteptam, istoviţi! Ce lucru nevrednic scîrbit-a  
Vecinie seninul tău chip? De cînd eşti rănit, o, viteze?  
20 Dînsul, nimic: şi răspuns nu-mi dete-ntrebării degeaba,  
Ci din adîncuri de suflet suspine gemut-a cu vaiet:  
— Fugi, o, născut al zeiţii! el zice, vai, fugi de picirel  
Troia e-n mini de protivnici, şi cade din creştet, azi Troia.  
Noi ne-am luptat îndestul: de-ar fi fost cu putinţă să-mi aperi  
25 Troia cu braţele, vai, de mult ar fi fost mîntuită!  
Troia-ţi încrede de-acum şi penaii şi sfintele sale:  
Pleacă; tovarăşi să-i ai şi găseşte-le cuiburi aiurea;  
Cuibul, pe mări rătăcind, tu-n urmă clădi-l-vei puternic.  
Zise, şi-apoi a plecat, scoţînd pe puternica Vesta  
30 Din nepătrunsele-odăi, deodată cu focul cel veşnic.

- Ici şi dincolo-ntr-aceea prin ziduri răsun-un amestec  
Jalnic de ţipete mari, într-una mai tare şi-ntr-una.  
Casa părintelui meu, deşi depărtată şi ascunsă  
între copaci, s-aud vaierări şi zăugat pe-aproape de arme.  
35 Sar cu grăbire din pat şi mă urc pe-nălţimile casei,  
Pe-acoperisul din vîrf, şi stau încordîndu-mi auzul.  
Tocmai precum un vîrtej furios pe cîmpia de spice  
Trece cu flăcări, sau cum în năvală pîriul de munte  
Înnomoleşte eîmpia şi-a boilor muncă şi holda,  
40 Smulge şi duce păduri, şi neştiutor de pe vîrf  
Stîncei priveşte păstorul şi-ascultă-n uimire la zgomot.

În general, publicarea unui fragment dintr-o operă indică faptul că St. O. Iosif lucra la traducerea integrală a acelei opere. Nici o mărturie documentară nu atestă însă că acesta ar fi şi cazul *Eneidei*. De altfel, cu numai doi ani înainte de tipărirea fragmentului *Visul lui Aeneas* apăruse prima ediţie din *Eneida* tradusă de G. Coşbu\*.

Petofi

p. 369

### VÎNTUL

În *Epoca*, seria a II-a, IV, nr. 895-288, 18 octombrie 1898, p. 1, cu menţiunea: „După...”-  
Schiller

p. 37:1

### TABLOUL DIN SAIS

În *Epoca*, seria a II-a, IV, nr. 895-288, 18 octombrie 1898, p. 1.  
Peste cîţiva ani, I. Borcia a încercat o nouă traducere a baladei  
*Icoana acoperită din Sais*, pe care a publicat-o în *Luceafărul*, IV,  
nr. 2, 1 mai 1903.

Din literatura populară  
maghiară

p. 375 PREVESTIRE

În *Epoca*, seria a II-a, IV, nr. 921—314, 16 noiembrie 1898, p. 1, împreună cu *Iubire și Așteptare*.

Poezii populare maghiare

p. 376 SUSĂNICA

în *Floare-albastră*, I, nr. 18, 7 februarie 1899, p. 4, împreună; cu *Fata crișmarului și În cer*.

Lenau

p. 378 PREA CURÎND!

În *Pagini literare*, voi. II, nr. 25 (50), 2 aprilie 1900, p. 2; *Samănătorul*, III, nr. 14, 4 aprilie 1904, p. 223 (semnat St. O. I.), cu mențiunea: „După...”.

Variante în *Pagini literare* (în care versurile sînt așezate cîte două în continuare, astfel că în loc de catrene avem distihuri lungi):

v. 9 Flori timpurii ce-au răsărit

v. 12 Ci neputînd s-aștepte — pier.

Longfellow

p. 379 GLONȚELE

În *Pagini literare*, voi. III, nr. 1 (51), 9 aprilie 1900, p. 3, cu mențiunea: „După...”.

Cu puțin înainte de apariția traducerii lui Iosif, *Pagini literare* (voi. II, nr. 24 [49], 26 martie 1900, p. 6) publicase un catren intitulat *După Longfellow* și semnat D. Teleor, rezumat epigramalic ar baladei poetului englez:

De un glonț lovit în luptă  
Tinărul căzu! — O! Doamne,  
Glonțul merge mai departe  
Pîn' la pieptul unei mame.

Este posibil ca acest catren să-l fi determinat pe Iosif să traduc poezia.

Traducere

p. 381 PESIMISM

În *Pagini literare*, voi. III, nr. 4 (54), 30 aprilie 1900, p. % (semnat St.O.L.).

Heine

p. 382 PRIMĂVARĂ

În *Convorbiri literare*, XXXIV, nr. 7, 15 iulie 1900, p. 530-531, împreună cu alte tălmăciri din Heine.

Fără titlu, cu nr. 13, în ciclul *Primăvară nouă*.

p. 383 DIN HEINE

În *Sămănătorul*, I, nr. 4, 23 decembrie 1901, p. 64 (semnat I. Darie).

Textul traducerii a fost trimis de Iosif lui Virgil Cioflec, de la Dumbrăveni, anexîndu-l unei scrisori din 9 mai 1902. În revistă, acest text apare cu unele modificări (datorite lui V. Cioflec sau redacției?).

Variante în scrisoare:

v. 1 Iubito, te-ou duce departe în zborul

v. 7 Flori albe de lotus adastă acolo

v. 9 Șoptesc viorele le-albastre o taină

v. 18 Din floare un pat ne-am așterne

£> a i n ă din Litvania

p. 384 DESPĂRȚIRE

în *Voința națională*, XX, nr. 5.588 (ediția 2-a), 19 noiembrie (2 decembrie) 1903, p. 1.

p. 385 CÎNTEC DIN CAUCAZ

în *Sămănătorul*, III, nr. 2, 11 ianuarie 1904, p. 26 (semnat I.D.)

P a s t i ș a r e" după Goethe

p. 386 HILARIANTĂ

în *Sămănătorul*, VI, nr. 21, 20 mai 1907, p. 443, (semnat Ss.).

„Criticul de ziar” vizat de autorul acestei „pastișări” este Ilarie Chendi, care chiar în această vreme se afla într-un penibil conflict cu Iosif. Așezarea între ghilimele a cuvîntului pastișare credem a fi și o aluzie la acuzația răuvoitoare și neîntemeiată pe care Chendi o adusese de curînd poetului nostru că ar fi plagiat *Cîntec de leagăn* după *Noapte bună* de Duiliu Zamfirescu- (II. Chendi, *După zece ani în Viața literară și artistică*, nr. 6, 18 februarie 1907, p. 44—45.) Aceste coincidențe biografice ne îndreptătesc să considerăm *Hilariantă* ca aparținînd lui Iosif, care a semnat deseori cu inițiala S, dar nu și cu consoana aceasta reduplicată.

M o r i k e

p. 387

DUNĂREA  
DaIada

În *Sămănătorul*, VI, nr. 34, 19 august 1907, p. 717—718 (semnat I. Darie), cu mențiunea: „Baladă după...”.

Ed. Morike 180i—J8?5j, scriitor german, a publicat poezii, povestiri, nuvele, romanul *Pietrarul Noiten*.

Alte traduceri din Monke. în *Poeme de Holdvrlin, Novalis etc.*, traduse din limba germană de Al. Philippide, *ed. cit.*

Un poet chinez

p. 389

CHEF PE LUNĂ

În *Sămănătorul*, VI, nr. 41, 7 octombrie 1907, p. 849-850, cu mențiunea: „După...”.

Poetul chinez e<sup>te</sup> Li-Tai-Pe, din care Iosif a mai tradus *Clar de lună*. În citatul volum *Din eintelele lui Li-Tai-Pe* al lui Adrian Maniu, poezia se intitulează *Trei ortaci* („Eu, lunași umbra men”l și se deosebește mult de versiunea lui Iosif:

Sub bolta tămioasă, la ulcele cu vin bătrînesc,  
Cu buni ortaci, ceas bun hălăduiesc.

Luna de peste zăpezi mărmurite, își pleacă aureola sticloasă;  
Eu fac o altă temenea, așijdeH, de-a treia, umbra mea se lasă.  
Îi e sete lunii, dar trebuie s-o las nedăpată să rămînă

Numai umbra ridică paharul în mină,  
Dar nu capătă strop, nici pir...  
îmi zic:

Cuprinde-voi în mine pofta ortacilor mei,  
Rizînd am să beau pentru noi citeșitrei  
Cit vreascuri uscate trosnesc de polei.  
Ci uite-o, pogorînd dintre stele,  
Cum rîde luna la eintelele mele,  
Pe cînd

Umbra joacă, de unul singur s.ăltmd  
în jurul frunții cît se-rnbulzesc  
Negurile care se chirchilesc...  
B-i-i-n-e

Cu mine v-ați îmbătat, o să dormiți cu mine!  
Pînă pe miine seară, la revedere, dragii mei,  
Sub joarde-nflorate, la vin, cteșitrei.

Traducere

p. 390

UN VIS

În *Sămănătorul*, VI, nr. 44, 28 octombrie 1907, p. 916 (semnat I.D.).

S o u t h e y

p. 391

CATARACTALODOREI

În *Cumpăna*, voi. I, an. I, nr. 14, 26 februarie 1910, p.

Robert Southey (1774—1843), poet romantic englez, abil tehnician al versului, a fost unul din reprezentanții școlii lakiste. În 1813, i s-a conferit titlul de „poeta laureatus”.

Lenau

ÎN PRIMĂVARĂ

p. 394

În *Calendarul „Minervci”* pe 1913, an. XV, p. 1, cu mențiunea:

„După...”.

A. S t6 bec

p. 39.5

CĂTRE POET ȘI CETITOR

În *Hamuri*, an. VIII, nr. 2, 15 ianuarie 1913, p. 38. cu mențiunea:

„După...”.

Alice, baroneasă de G a u d y

p. 396

BĂTRÎNA TOARCE

În *Flacăra*, an. II, nr. 19, 23 februarie 1913, p. 145, cu mențiunea:

„După...”.

Goethe

p. 398

REGELE DIN THULE

În *Lumina literară*, an. I, nr. 3, 17 martie 1913, p. 1.

Una din poeziile lui Iosif, *Acolo...* [v. voi. IV al ediției de față) rezumă în trei strofe această baladă a lui Goethe. Cu mult înainte, D- Bolintineanu a prelucrat balada, autohtonizînd-o, în *Cupa lui Ștefan (Legende istorice)*. Pocalul, care în *Regele din Thule* păstrează amintirea unei iubiri, devine la Bolintineanu suvenirul „timpului de vitejie”.

F r. E v e r s

p. 400

POEȚII

În *Lumina literară*, an. I, nr. 4—5, 12 aprilie 1913, p. 2, cu mențiunea: „După...”.

Martin

Hornong

p. 402

ADIO

În *Luceafărul*, XII, nr. 9, t mai v. 1913, p. 291, cu mențiunea:

„După...”.

[

## D R A M A T I C E

## P O S T I ' M E

P \_ 4 0 3

## C I N T E C

în *Flacăra*, II, nr. 3, 29 iunie =

\*\*\* titlu, cu „r. 36, aparține

^ *JM* mezzo ^

4 0 4

## V I S U L

^ i ' Î T S p â : " - \* ' 2 8 " ^ . " » . P- 3,3, cu mențiunea

Făr. titlu, cu „r. 6, în ciclul / ^ \_ , - ^ ^

Goethe

409

## D R A G O S T E C U T O A N E

*Pastorală într-un act și în versuri*

În volumul *Dragoste cu toane*. Pastorală într-un act și în versuri de Goethe. Tradusă de St. O. Iosif, Biblioteca, teatrală editată de Societatea pentru crearea unui fond de teatru român, nr. 11, Brașov, Proprietatea Librăriei Ciurcu, 1907, 47 pagini; a doua ediție: Goethe, *Dragoste cu toane*. Pastorală într-un act și în versuri. Traducere de St. O. Iosif, Biblioteca pentru toți, nr. 884, Editura Librăriei Leon Alcalay, București, 64 pagini.

Variante în prima ediție:

*Scena I*

r. 4 (punînd coșulețul jos)

r. 22 Și inima că-mi bate — o știi — doar pentru tine.

r. 24 Iar dacă-mi par frumoase și altele-i păcat?

r. 71 Sînt toane de-ntristare ce-l prind adeseori

T. 118 Și-atunci îmi uit îndată de su/erînța-ntreagă

*Scena a III-a*

r. 5 (apucîndu-/ de mînă)

r. 80 O, taci! Nu vrea să știe! I-ai spus odaV ce-a fost

r. 83 Iertare azi, ca mine să-i năzărească iară.

r. 87 Vai, spui acestea tu?

r. 93 Ți-am dat măcar odat'

r. 96 Firește că mi-ai dat!

r. 120 Dar cui nu-i plac aceste iubească pe bunica!

r. 169 Mai iartă-mi astă dată! De-acum voi fi cuminte.  
 Scena a IV-a

r. 12 Iar de ne cade-n mină și vran roman, și-n el  
 19 Și mai ales etnd fata e și amoretată.  
 28 Ia totuși doctoria. Așa pășești și tu!  
 37  
 58 O, da,  
 De dragul unei fete oricît în vînt te dai,  
 r. 65 (... astfel că cordeluța îi cade pe umărul...)  
 Scena a V-a

42 Chiar dacă numa-n șagă i-ar da j riley o fată  
 44 O vorbă spusă-n treacăt.  
 50 Sărmanu-ft fac iluzii...  
 60 Să vadă toți încălea că tu nu ai rival,  
 65 Un danțator ca mine e o calamitate:  
 r. 116 Tu nu voiești să-i superi și-i cruți cît poți de mult,  
 r. 141 Tu-mi schimbi în jug iubirea și nu mai dovedesc  
 r. 142 De-atîta tiranie, iar eu? Eu te iubesc/  
 r. 145 Ce n-am jertfit eu, numai să pot a-ți fi pe plac?  
 r. 156 Te du la bal.  
 Scena a VI-a

r. 12 .Simt oă mă fură pasul... Ah! simt că mă cuprind  
 Scena a VII-a

r. 31 Hai, pune-o asta iarăși! Și asta o așază...  
 r. 49 La dreapta și la stingă ea singură îl joacă  
 Scena a VIII-a

r. 34  
 r. 39 Atîtea ceasuri bune destul că ți le-nchină,  
 r. 90 (... și se uită spre cer)  
 r. 123 O, Egle!  
 r. 124 Ba chiar acum te are mai drag ca mai-nainte.  
 r. 127 (Se uită cu dragoste în ochii lui.)  
 r. 135 (Eglea se preface tot mai drăgăstoasă, se razimă pe...)  
 r. 145 îi împresoară trupul cînd zboară-n danț răpîtă,  
 r. 146 ... cîțiva pași îndărăt și...),  
 lipsește  
 Scena

r. 10 din urmă

r. 16 Eu, care am înșelat-o!  
 r. 23 Ah, Doamne, ce să zic?  
 r. 28 îl vezi? nu-ți vine-a crede. M-a sărutat, .Ș-acuui

Și cum?!

r. 30 Oh, inimă zdrobită! Grozava lovitură!  
 r. 42 O, ce drăgălășie! Vai, ticălos ce sînt!  
 r. 72 Și mergi cu noi, la horă.

La apariția traducerii lui St. O. Iosif, *Luceafărul*, (VI, nr. 12, 15 iunie st.v- 1907, p. 258), publică recenzii semnate O.C.T.[ăslăuanu], din care desprindem: „Traducerea demnului St. O. Iosif e potrivită. Sunt unele neologisme nenimerite. Amina /-ice într-un loc: «Vai, inimă săracă, tu mîrii?» O inimă care mîriie!!

Piesa, cu toată simplitatea ei, nu credem că va cuceri gustul diletanților noștri.” Părerea recenzentului e întemeiată: pastorală, cu atmosfera ei convențională și vetustă, nu mai putea fi nici pe gustul diletanților din orașele și satele Ardealului de la începutul veacului. Conducerea Societății (care de altfel a și premiat traducerea cu 250 coroane) și poate și traducătorul vor fi fost totuși de părere că mica piesă a lui Goethe e potrivită pentru repertoriile echipelor de amatori.

Privitor la pastorală lui Goethe, Tăslăuanu adaugă: „*Dragoste cu toane* a fost terminată de Goethe la vîrsta de nouăsprezece ani după ce trecuse prin foarte multe modificări. El însuși ne spune că s-a născut, din dragostea lui cu Kätchen, frumoasa fată a crîșmarului Schcinkopf din Lipsea. Pe vremea cînd scria unui prieten:

*Sie ist eiri Engel und ich bin ein Narr* :

Sunt două perechi de îndrăgostiți: Eridon (Goethe) și Amina (Kätchen), Lamon și Eglea.”

În Biblioteca teatrală apăreau piese ca acestea: *Soare cu ploaie*, comedie în un act de Iosif Vulcan (care deschide seria), *IdH la țară*, Comedie în un act de M. Baiulescu, *O ședință comunală*, comedie în două-acte de G. Stoica, *Lăsata secului*, comedie în un act de M. Popescu etc. Sînt, în general, piese „poporale” mai ales în unul-două acte, dar și de cîte patru acte, ușor de pus în scenă. Zaharia Bărsan, ca om de teatru, a adus o parte însemnată de contribuție, publicînd în colecție pînă prin 1913 patru comedii într-un act. S-au tipărit de asemenea prelucrări și traduceri, printre care *Slugă la doi stăpîni* de Goldoni, comedii de Emil de Girardin, Gyp etc.

Iosif prețuia meritele culturale ale Societății pentru fond de teatru român. În 1904, el a sprijinit lucrările Societății, citind nouă piese prezentate la concurs și referind, împreună cu Ilarie Chendi, asupra lor (v. *Anuarul VIII al Societății pentru fond de teatru român pe anul 1903-1904*, Brașov, 1905, p. 63-74).

„Ea este im inger și eu sînt un nebun.

în Biblioteca teatrală a apărut și *Wilhelm Tell* de Schiller, în traducerea lui Iosif.

P i e p r e      Corneille

p. 445

CIDUL

*Tragedie în cinci acte*

în volumul Corneille, *Cidul*. Tragedie în 5 acte. Traducere în formă originală de St. O. Iosif, București, Editura Librăriei Leon Alcalay, Biblioteca pentru toți, nr. 665, 92 pagini.

Volumașul nu este datat, dar trebuie să fi apărut în primele luni ale anului 1911, deoarece îl găsim recenzat de presă în luna aprilie a acelui an. *Viata nouă*, altminteri rezervată față de scrisul lui Iosif, întâmpină versiunea românească a *Cidului* cu aprecieri pozitive, punctate și de unele observații critice: „Traducerea d-lui Iosif, pentru teatrul Davila, are calitatea de a ne da destul de fidel textul lui Corneille; înțelesul nu e știrbit, versuri de prisos nu se adaugă și chiar varietate» de ritm — ca în stanțele de la sfârșitul actului I — e redată în spiritul originalului. Poate gravitatea, maiestatea stilului corneillean dispăre uneori în frazele prea libere, prea familiare ale traducerii d-lui Iosif.” În acest sens, se semnalează câteva erori de ritm și expresii „nu tocmai literare”. Reproșul e întemeiat; stilul familiar, atât de caracteristic scrisului lui Iosif, trebuia evitat în tălmăcirea tiradelor solemne ale piesei lui Corneille (v. *Viața nouă*, VII, nr. 5, 15 april 1911, p. 99). În ansamblu, însă, transpunerea în românește realizată de poetul nostru este o reușită remarcabilă, ceea ce și explică de ce după 1911 nici nu s-au mai ivit alți competitori notabili. Înainte de Iosif, o traducere a *Cidului*, publicată parțial, a fost încercată de Gheorghe Orleanu (1874—1911), colaborator, cu versuri și piese de teatru, la *Sămănătorul* și *Convorbiri critice*. Actele I și II din *Cidul* în traducerea lui Orleanu au apărut în *Convorbiri critice*, II, nr. 12, 15 iunie, p. 465—472, respectiv nr. 18, 15 noiembrie 1908, p. 720 — 731.

Faptul că St. O. Iosif a executat tălmăcirea *Cidului* pentru teatrul condus de Alexandru Davila se explică nu numai prin interesul stîrnit printre scriitorii vremii de întreprinderea confratelui lor, ci și prin animozitatea multora dintre ei față de directorul de atunci al Teatrului Național din București, Pompiliu Eliade. Om de gust, bine intenționat și competent, Pompiliu Eliade a fost numit la direcție în 1908 și și-a menținut funcția pînă în 1911, în care timp a asigurat primei noastre scene un bun repertoriu. A făcut însă eroarea de a-l irita curînd pe I.L. Caragiale într-o dispută care privea atît drepturile de autor ale marelui dramaturg, cît și, mai ales, interesul exis-

tent în public față de capodoperele acestuia. Caragiale a dat o espre-  
«ie publică rupturii sale cu Teatrul Național din București scriind pentru teatrul lui Davila bucata inaugurală *începem!* în ceea ce-l privește pe St. O. Iosif, raporturile sale cu directorul Naționalului par a fi fost cordiale, pînă după reprezentarea piesei ocazionale în versuri *Carmen saeculare*, scrisă în colaborare cu D. Anghel pentru jubileul de cincizeci de ani al Unirii Principatelor. În cadrul acțiunii de îmbogățire a repertoriului cu traduceri de calitate, Pompiliu Eliade încredințase celor doi poeți, cum am arătat în altă parte, tălmăcirea pieselor *Egmont* de Goethe și *Amorul veghează*, de Cailla-vet și De Flers. Ullima piesă a și fost reprezentată, în traducerea lui D. Anghel. La rîndul său, Iosif a prezentat și el, chiar în 1908, manuscrisul versiunii românești a lui *Egmont*, dar lucrarea n-a mai fost pusă în scenă. Disputa dintre cei doi colaboratori și director pare să se fi iscat tot din pricina drepturilor de autor, dar și din alte motive, tncă din primele numere ale revistei *Cumpăna*, Iosif și Anghel au publicat o serie de note polemice la adresa lui Pompiliu Eliade, «ăruia i-au reproșat remunerarea insuficientă a traducerilor (cu suma •derizorie de 200 lei), „condițiile mizerabile”, în care voise să le pună în scenă *Cometa*, piesă retrasă din această cauză de autori, nerespectarea angajamentelor încheiate cu traducătorii (Eliade ceruse unui poet să transpună în românește o piesă de Kleist, iar la prezentarea manuscrisului declarase că a renunțat să mai înscrie în repertoriu Tespectiva piesă). După cum aflăm dintr-o notă publicată, probabil, tot de cei doi poeți, în *Cumpăna* (voi. I, nr. 6, 1 ianuarie 1910, p. 95), directorul Teatrului Național remunera traducerile cu o sumă globală •de citeva sute de lei, „cîtu vreme drepturile de traducător ar fi legal •de 5% din rețetele serale”. Ara reținut toate aceste date deoarece ni se par ilustrative pentru aspectul material de altădată al profesiei scriitoricești.

Tălmăcirea *Cidului* datorită lui Iosif este folosită și astăzi pentru reprezentațiile teatrale. În ediția nonă din 1956, apărută la E. S. P. L. A. (Biblioteca pentru toți, cu un cuvînt înainte de Cezar Petrescu), traducerea este precedată de o *Notă a editurii*; „Față de textul integral al •dramei lui Corneille, din tălmăcirea făcută de St. O. Iosif lipsesc scenele 3, 4 și 5 din actul II și scena 4 din actul V. Aceste scene, care cuprind episodul lăluralnic al dragostei infantei pentru Rodrig, au fost socotite de mulți comentatori ca dăunătoare unității operei. Din această pricină ele nu sînt publicate de obicei decît în edițiile de •opere complete, iar în teatru nu sînt reprezentate. Este deci foarte probabil ca ediția folosită de St. O. Iosif să nu fi cuprins aceste scene .



Pentru a prezenta cititorilor întreaga operă, publicăm în apendice scenele pomenite, în tălmăcirea lui Ioachim Botei.\*'

Transcriem și noi aici aceste scene.

## ACTUL II

S C E N A V III-1  
INFANTA, XIMENA, LEONORA

I S F A N Ţ V

5 Ximena mea, alină durerea ta, alină;  
Uimii nestrămutată cind soarta ți-e haină;  
Vedea-vei iar seninul dup ăst vînt trecător;  
Norocul ți-l umbrește numai un pic de nor,  
De-acuma, fericirea poate că va urma.

X I M I N A

10 Nimic nu sper, zdrobită îmi este inima.  
Furtuni neașteptate ce peste noi s-abat  
Anunță naufragiul de neînlăturat:  
Sînt bine-ncredințată, si valurile mă iau.  
15 Iubeam, eram iubită, părinții se-nvoiau;  
VS depanam povestea că știrea-neîntătoare  
în clipa dureroasă cînd cearta lor loc are,  
A cărei tristă veste cum o aflarăți, iată,  
A spulberat de-a pururi nădejdea-mi adorală.  
20 Ambiție fatală, netrebnică manie,  
Cr) mai viteji să-ndure această silnicie!  
Nemilostivă cinste a dulcelui meu chin,  
De-acuma ți-oi aduce cît plîns, cît suspin!

I N F A N T A

25 Minia lor se cade ca să te lase rece.  
O clipă a stîrnit-o, o clipă, și va trece.  
Făcut-a prea mult zgomot spre-a nu aduce pace.  
Cînd regele el însuși voiește să-i împace  
Și sufletu-mi atît e de pătruns d« jalea la,  
C-aș face pentru tine tot ce-n puteri mi-ar sta.

X T M E N A

36 Împăciuri, aicea, nimica nu mai fac;  
Asemenea afronturi nu mai au nici un leac.  
în van se străduiește prudență și putere:  
Spre-a potoli necazul sînt numai o părere.  
35 Cînd cugetu-u adîncuri o cruntă ură ave,  
Hrănește-ascunse focuri mult mai mistuitoare.

I N F A N T A

40 Rodrigo și Ximena, cu dorul lor cel sfînt,  
Vor îmblînzi părinții care în vrajbă sînt.  
Vedea-vom cum iubirea mai tare o sa fie  
Și risipi-va ura prin dulce cununie.

X I M E N A

Așijderea mi-i dorul, da-mi spune judecata:  
Don Diego e prea mîndru, eu îl cunosc pe tata.  
Mă-neacă lacrimi, nu pot seca izvorul lor,  
Mă chinuie trecutul, mă tem de viitor.

rXFANTA

Te temi de neputința unui bătrîn slab? Spune!

X I M E N A

Rodrigo e prea iute.

I N F A N T A

Dar este și prea june.

X I M E N A

Bărbații de valoare se văd de la-nceput.

I N F A N T A

Nu trebui să te sperii de dînsul așa mult.  
Nespus îi ești de dragă, ca să-ți aducă-un rău  
Și i-ar opri minia doar un cuvînt de-al tău.

X I M E N A

60 Dacă nu mă ascultă, ce-ngrozitor păcat!  
Iar de mi se supune, cum fi-va judecat?  
Născut așa cum este, să-ndure așa soartă!  
De-ascultă ori rezistă iubirii ce îmi poartă,  
Mă rușinez în cuget ori am nedumerire  
De stima ce-mi arată, de dreapta-mpotrivire.

I N F A N T A

65

Ximena e măreață, și chiar dreptate-avînd,  
Nu poate să îndure un așa josnic gînd,  
Dar dacă pin' la urmă voi face eu așa  
70 Și pe îndrăgostitu-ți îl voi încătușa,  
Ca astfel să împiedic înverșunarea lui,  
IuMrea-ți pătimașă întunecată nu-i?

X I M E N A

Ah, doamnă,-atunci iubirea nu-mi va mai poiunci

S C E N A A IV-a  
INFANTA, XIMENA, LEONORA, PAJUL

I N F A N T A

Paj, cată pe Rodrigo și adu-mi-l aci.

P A J U L

Senor Gormaz și dînsul...

PAJUL  
De aicea ieșiră împreună.

XIMENA  
Doar ei?

PAJUL  
Doar ei, în șoaptă părea că au o sfadă.

XIMENA  
Fără de în doială, au și ajuns la spadă.  
Iertați, mărită doamnă', această-nverșunare.

SCENA V-a  
INFANTA, LEONORA

INFANTA  
Vai, cît sînt de-ngrijată și cît de mult mă doare!  
Ii plîng nenorocirea, iubitui-mă vrăjește,  
Mă părăsește tihna, amorul se trezește.  
Cînd soarta pe Rodrigo de ea o să-l dezbine,  
Speranță și obidă va deștepta în mine;  
Văd cu mîhnire-adîncă încrîncenarea lor,  
Dar inima-mi vrăjită hrănește-un tainic dor.

LEONORA  
Așa virtuți înalte, sublime, să le lași  
Să se predea deodată acestui amor laș?

INFANTA  
Cînd el doar îmi rămîne nu-i spune laș acum,.  
Cînd falnic și puternic în casa mea-i stăpîn  
Să îl respectî, de vreme ce mi-i atît de drag,  
Virtutea îl respinge, însă nădejde trag;  
Nădejdea nebunească a cugetului mut  
Vrea un iubit pe care Ximena l-a pierdut.

LEONORA  
Lăsați deci să-ngenunche virtuțile străbune  
Și glasul rațiunii nimic nu vă mai spune?

INFANTA  
Gîndirea noastră spune atîta de puțin  
Cînd inima-i pătrunsă de-așa un blînd venin Y  
Iar cînd bolnavii-n boală ca-n fericire zac,  
Cît li-i de greu să-ndure să li se afle leac!

LEONORA  
Nădejdea v-amăgește, răul vi-i drag; ș-apoi  
Acest Rodrigo, doamnă, nu este demn de voi.

INFANTA  
Prea bine știu; dar dacă virtutea mi-e înfrîntă,  
Află deci cum iubirea o inimă alintă.  
Dacă Rodrig în luptă semet s-a arătat,  
Dacă sub spadă-i cade acest vestit soldat,  
Pot să îmi caut partea, pe față să-l ador.  
Ce fapte mari va face ieșind învingător!  
Cutez să merg cu gîndul că de acum are  
Să puie-ntregi regate la ale lui picioare;  
Tubirea mă alintă, mă-ndeamnă, vrea să-l vadă  
Cum se așază-n tronul din falnica Grenadă,  
Mauri-nfrînți, în tremur, slăvindu-mi-l, și pîn\*  
Și Aragonui cade sub acest nou stăpîn.  
Supus e portughezul, viața-i neprihănită  
Ducînd peste oceane înalta lui ursită,  
Stropindu-și ai săi lauri cu sînge de-africani;  
Pe scurt, tot ce se știe de marii căpitani  
Aștept de la Rodrigo de-o fi învingător  
Și slava vieții mele va fi acest amor.

LEONORA  
Dar, doamnă,-i duceți brațul la multă depărtare,  
După o întîlnire ce poate loc nu are.

INFANTA  
Rodrig c ofensatul, contele-a-adus ocară;  
Ieșiră împreună, mai mult ce trebui dară?

LEONORA  
Ei, bine, se vor bate, dacă doriți astfel,  
Dar pîn-așa departe ca voi va merge el?

INFANTA  
Ce vrei? Sînt o nebună; mintea-mi nu mai cunoaș  
Vezi dar cu ce necazuri acest amor mă paște.  
Hai, vino în odaie, mă mîngîie și-mi spune;  
Nu mă lăsa o clipă în astă-amărăciune.

ACTUL V  
SCKNA A IV-a  
INFANTA, LEONORA  
INFANTA  
Ce cauți, Leonora?  
LEONORA  
Să laud am venit  
înțelepciunea care pașii v-a cîrmuit.

INFANTA

Poți înțelept fi, oare, cînd sufletul ți-e fiere?

LEONORA

10 Cînd din nădejde-amorul trăiește dar și piere,  
Simțirea să v-o ncinte Rodrig nu e în stare,  
în lupta cu Ximena știți ce putere are:  
Ori trebuie să moară, ori să-l ia de bărbat,  
Nădejdea voastră-i moartă și cugetu-mpăcal.

INFANTA

15 Ah! cît de greu îmi vine!

LEONORA

Ce puteți aștepta?

INFANTA

20 Dar pentru ce speranța-mi n-ar fi pe voia ta?  
Dacă-n așa condiții dă lupta-acum Rodrig,  
Scornesc eu șiretlicuri urmarea lor s-o stric.  
Amor, iubit părinte al chinurilor mele,  
Pe-ndrăgostiți învață el multe născocile.

LEONORA

25 Ce veți putea să faceți, cînd tatăl ei prin moarto  
N-a izbutit pe unul de altul a-i desparte?  
Ximena dovedește mult prin ai ei purtare.  
Că ura ei de-acuma o țintă nu mai are.  
30 Preface-n braț și-n spadă a răzbunării sale  
Pe înliiul om de arme ce se ivește-n cale.  
In brațe tari ea soarta n-a vrut ca să și-o lase!  
în mîini care prin fapte viteze-s glorioase;  
Ii e de-ajuns don Sancho și-l ia de-apărător,  
Fiindcă-abia încearcă norocul armelor.  
Și în duelu-acesta neliniștea n-o-ncearcă,  
Ci-a lui nedibăcie o fericește parcă.  
Vedeți dar cu-nlesnire că-n astă luptă cruntă,  
Ea cată o scăpare ce datoria-nfruntă,  
40 Ce lui Rodrig i-aduce-o victorie ușoară.  
Și o-mputernicește fără muștrări să pară.

INFANTA

4.1 Văd bine toate astea, și totuși îl ador —  
Trecînd peste Ximena — pe-acest biruitor.  
Care e dezlegarea? Nenorocită ce-s!

LEONORA

Să v-amîntiți mai bine din cine ați purces:  
Un rege vă dă cerul, și drag vi-i un supus!

INFANTA

1,0 Ardoarea către dînsul de-acuma a apus.  
Nu mai mi-e drag Rodrigo, un simplu gentilom;  
Nu, altfel de acuma iubesc pe acest om:  
Mi-i drag căci e viteazul drag unei lumi întregi,  
55 E Cid neprețuitul, stăpîn peste doi regi.  
Mă voi învinge nu de teama unui ponos,  
Ci ca să las în pace-un amor așa frumos;  
Și dacă pentru mine coroana i s-ar da,  
Nimicînd nu-mi voi înfrînge nestîmătarea mea.  
60 Fiindeă-n așa luptă izbîndă au oștenii,  
Ilaidem încă o dată să-l dăruim Ximeniei.  
Iar tu ce vezi săgeata din sufletu-mi sărman.  
Vin să mă vezi ajunsă la vechiul meu liman.

# CUPRINSUL \*

## TABLA ILUSTRĂȚIILOR

St. O. Iosif, în <i>Flacăra</i> , 1913. . . . .	64-65.
<i>Craiul ielelor</i> de Goethe, prima traducere publicată de St. O. Iosif în <i>Revista școlii</i> , 1892. . . . .	64-65.
Traducerea unei poezii de Heine, comunicată lui V. Cioflec într-o carte poștală din 9 mai 1902 (Biblioteca Academiei R.S.R.)	64-65.
St. O. Iosif, desen de D. Stoica, în <i>Flacăra</i> , 1913. . . . .	64-65.
Facsimilul traducerii <i>Poezii</i> de Goethe, în <i>Preocupări literare</i> , 1936. . . . .	192-193.
Fragment dintr-o carte poștală a poetului către V. Cioflec, septembrie 1901. . . . .	192-193.
Portretul lui Petofi din volumul <i>Apostolul și alte poezii</i> (ed. a II-a). . . . .	192-193.
Facsimil din traducerea <i>Cidului</i> de Corneille (în colecția Ion Roman). . . . .	192-193.
St. O. Iosif, Victor Eftimiu, Ilarie Chendi și Octavian Goga, în <i>Almanahul scriitorilor români</i> pe anul 1912. . . . .	192-193.
Coperțile volumelor <i>Romanțe și cintece</i> de Heine și <i>Tălmăcirii</i> . . . . .	192-193.

## Notă asupra volumului al II-lea

### TĂLMĂCIRI

#### LIRICE ȘI EPICE

##### DIN VOLUME

Lucien Bazin

Un imn francez lui Eminescu. . . . . 11 (s19>

Biirger

Lenore. . . . . 14 (s20>

Burns

în ciudă! . . . . . 23 (s21>

Giosue Carducci

Către copaci. . . . . L,,,{

Din italianește. . . . . 2t>[oiz)

Gustav Falke

ierna. . . . . 3 f2

Ruga. . . . . 29<s22>

S p i . . . . . 30<s23>

. . . . . 32(523)

Izbăvire. . . . . 32(523)

Ucenicul vrăjitor. . . . . it)U\*

Stropii de nectar. . . . . fntwi

Din „Faust”. . . . . 31s27>

Heine

Loreley. . . . . \ 0

Grenadirii. . . . .

As pune cruce săraciei. . . . . tniKoti

CĂ visurile. . . . . 80(5351

Un tânăr iubește. . . . . i&!sS

Ce tristă mi-e inima. . . . . ?,

Ibovnică dulce. . . . . S S!

Steteam la colibă. . . . . 55(\*\*\*>

\*Cifra din paranteză indică pagin din Comentarii

și variante.

Copii eram....	57(539)
Stai și-ascuți sub ramuri...	59(540)
Arborii-nfloriți răsună...	f0(540)
Păduri și cîmpuri se-nvesmînt	61(541)
Pe deșertul țarm....	62(542)
in saloane de pictură...	63(543)
Cavalerul Olaf.....	64(543)
Mi-e inima tristă...	(>S(544)
E sindrofie.....	69,544)
Pe-o dimineată.....	70(545)
Noi ne iubirăm.....	71(545)
in amurg.....	72(545)
Icoane vechi.....	73(546)
Nimfele.....	75(546)
Visai că mă plimbam...	77(546)
Cavalerul.....	81(546)
Safire-s ochii tăi.....	81(547)
Solia.....	82(547)
Recapăt curajul păgîn...	83(547)
Din lacrimile.....	84(548)
Și dacă-n ochii tăi.....	85(548)
Nu mă iubești].....	86(548)
Doi frați.....	87 548)
A răsărit senina lună...	89(549)
Tragedie.....	90(549)
Amurg.....	92(549)
Furtuna.....	93(550)
Noaptea-n cabină.....	95(550)
Vocea muntelui.....	97(551)
Sărbătoare de primăvară	98(551)
Ce dor năîng te poartă.	99(551)
Și dacă vrei.....	100 552)
Pe nouri luna strălucește	101(552)
Vedenia.....	102(552)
Don Ramiro.....	106(553)
Belsăzar.....	112/553)
închinare.....	115(554)
[Dimineța-ntreb zadarnic	117(554)
Pe inimă, iubito.....	118(555)
Cînd mor tinere inimi.,	119(555)
[în mai, cînd mugurii-ncolțesc	120(555)
Sărută, nu jura...	121(555)
Mi-s cînturile otrăvite.	122(555)
In vis.....	123(556)
N-am împotriva ta nimica...	124(556)
Din basme vechi... ..	126(556)
Cînd doi își zic adio...	128(556)
Frumos e pe lume... ..	129(556)
Prin crîngul verde.....	130(556)
învăliți în nouri, zeii...	131(556)
Afară-i noapte.....	132(556)

Atit de drăgălașă.....	.23^N\
Glas de primăvară.....	î « ) « ; {
Socoata vremii.....	Mi«2t
Spumegă marea.....	136(557)

Holderlin	
Cintecul ursitoarei.....	137(557)

Gotifried Keller	
Cintecul lui Pan.....	111 S™
Curcubeul.....	„J g 8
Gînduri.....	141(558)

Lenau	143(558)
Vîntul.....	144(559)
Rana-n suflet	145(559)
Ecou.....	146(559)
Întrebare.....	147(560)
Surugiul.....	

Li-Tai-Pe	150(560)
Clar de lună-	

Longfellow	151(561)
Excelsior!	

Meerkeimb	153(561)
Vestitorul biruinții de 1. Maraton.	

Afuitamli	160(561)
Cintecul lui Saidjah	

Petofi	162(562)
Mugur, mugur, mugurel.	164(562)
Toamnă.....	165(563)
Iubitei.....	166(563)
Am stat Ungă mormînt...	167(564)
Soarelui.....	169(564)
în tindă am intrat.....	170(564)
La marginea satului.....	172(565)
Rîul.....	173(566)
Pastel.....	174(566)
Planuri de prisos.....	175 566)
l-aș spune.....	176 566)
Departé.....	178 566)
Clopotele trist vibrează...	179 567)
Doliu.....	180(567)
Nobil.....	181(567)
Husarii.....	183(567)
Eroi în zdrențe.....	185(567)
Un vis.....	

Stelelor .....	186(567)
Zădărnicia .....	187(567)
Un înțelept odinioară .....	188(567)
Măreață noapte! .....	189(567)
Rozele se scutur', moarte... (Cîntec) .....	190(568)
Cîntecul .....	191(568)
Să bem! .....	192(568)
Sunt catană .....	193(568)
Mormîntul meu .....	194(568)
întăiul rol .....	195(568)
Strofe .....	196(568)
Dumnezeu n-o să mă bată .....	197(568)
Noapte .....	198(568)
Dimineața, zi de toamnă .....	199(568)
întîia mea iubire .....	200(568)
Apă beu! .....	202(568)
Bătrînul .....	204,569
Luntrașul - Poemă .....	206(569)
Profeție .....	219(569)
Apostolul .....	221(569)
<i>Enea Roncinni</i>	
intr-un album .....	305(575)
<i>Rosegger</i>	
Dorul din urmă .....	306(576)
<i>Saadi</i>	
Thogrul si străjerul .....	308(576)
Sfat in pustie .....	310(576)
<i>Sckiller</i>	
Mănușa .....	312(577)
Copila din străini .....	315(581)
<i>Shelley</i>	
La o ciocîrlie! .....	317(582)
<i>Uhland</i>	
Blestemul bardului .....	321(582)
<i>Wolff</i>	
Taina .....	324(582)
<i>Un vechi cîntec german</i>	
Pinea cea de toate zilele .....	325(583)
<i>Baladă din Litvania</i>	
Credință .....	327(583)

#### *Daine din Litvania*

I Dor de țară .....	329(583)
II Dordemamă .....	329(583)
III Privighetoarea .....	330(583)

#### *Populare maghiare*

I De-aș fi rege .....	332(584)
II Iubire .....	332(584)
III Așteptare .....	333(584)

#### DIN PERIODICE

##### *Goethe*

Craiul ielelor .....	334(586)
----------------------	----------

##### *Petofi*

Cît e lumea .....	336(585)
Dacă vine primăvara .....	337(587)
Smintitul .....	339(587)

##### *Imitații*

în cer .....	341(587)
Poveste .....	343(587)

##### *Heine*

Trei sonete .....	346(587)
Stelele .....	349(588)
în pustul vieții .....	350(588)
Știam de mult .....	351(588)
Consilii .....	352(588)

##### *Din poezia populară maghiară*

Romanță .....	353(589)
---------------	----------

##### *Lessing*

Epigraroatjce .....	355(589)
Amăgire .....	3J>
Duel .....	3 5 8
Curios! .....	3 5 6

##### *Lenau*

Prevestire .....	357(589)
------------------	----------

##### *Longjellow*

Vîntul dimineții .....	358(589)
------------------------	----------

##### *Platen*

Cel din urmă oaspe — Baladă .....	360(589)
-----------------------------------	----------

<i>Lermontoff</i>	
Un vis .....	362(589)
<i>Petofi</i>	
Trei feciori .....	363(590)
<i>Virgiliu</i>	
Visul lui Aeneas .....	366(590)
<i>Petofi</i>	
Vintul .....	369(591)
<i>Schiller</i>	
Tabloul din Sais .....	372(591)
<i>Din literatura populară maghiară</i>	
Prevestire .....	375(592)
<i>Poezii populare maghiare</i>	
Susănica .....	376(592)
Fata crișmarului .....	376
In cer .....	377
<i>Lenau</i>	
Prea curînd! .....	378(592)
<i>Longfelloa'</i>	
Glontele .....	379(592)
<i>Traducere</i>	
Pesimism .....	381(592)
<i>Heine</i>	
Primăvară .....	382(593)
Din Heine .....	383(593)
<i>Doină din Litvania</i>	
Despărțire .....	384(593)
Clntec din Caucaz .....	385(593)
<i>„Pastişare” după Goethe</i>	
Hilariantă .....	386(593)
<i>Morike</i>	
Dunărea - Baladă .....	387(594)
<i>Un poet chinez</i>	
Chef pe lună .....	389(594)

<i>Traducere</i>	
Un vis .....	390(594)
<i>Southey</i>	
Cataracta Lodorei .....	391(595)
<i>Lenau</i>	
In primăvară .....	394(5^5)
<i>Către poet și cetitor</i> .....	395(595)
<i>Alice, baroneasă de Gaudy</i>	
Bătrîna toarce .....	396(595)
<i>Goethe</i>	
Regele din Thule .....	398(595)
<i>Fr. Evers</i>	
Poeții .....	400(595)
<i>Martin Hornung</i>	
Adio .....	402(595)
<i>Heine</i>	
Clntec .....	403(596)
Visul .....	404(596)

#### DRAMATICE

<i>Goethe</i>	
Dragoste cu toane — Pastorală intr-un act și în versuri .....	409(597)
<i>Pierre Corneille</i>	
Cidul — Tragedie în cinci acte .....	445(600)
<i>Tabla ilustrațiilor</i> .....	608



Lector : AURELIA RUSU  
Tehnoredactor : MINA CANTEMIR

Apărut 1971. Hirtie tipar A de 63 g/m<sup>2</sup>. Format  
540X840/16. Coli ed. 22.78. Coti tipar 38,5. Planje tipo 4.  
A. UT, 16 903 1970. C.Z. pentru bibliotecile mari și mici  
859—0.



Tiparul executat sub comanda nr. 723 la  
Combinatul Poligrafic „Casa Scintorii”, Piața  
Scintorii nr. 1, București,  
Republica Socialistă România